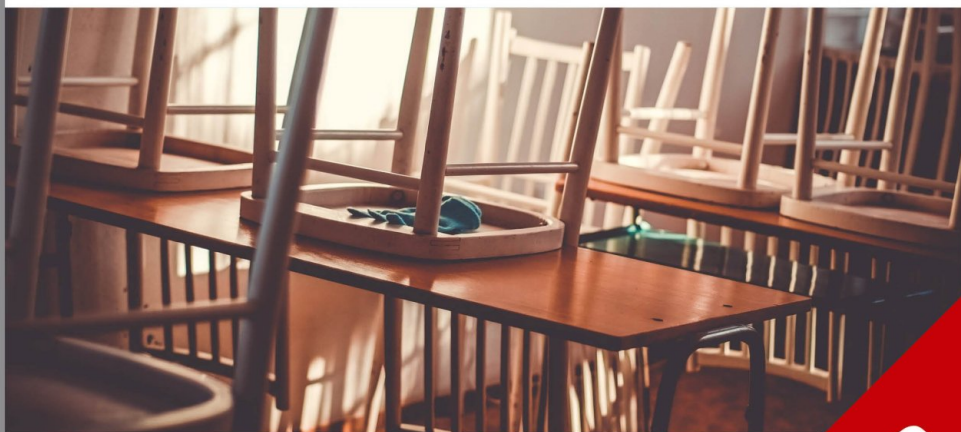

Městská knihovna v Praze

Petra Hůlová

Čechy, země zaslíbená

Praha

2017

e-kniha

Městská knihovna v Praze

ůjčujeme:

knihy / časopisy / noviny / mluvené slovo /
hudbu / filmy / noty / obrazy / mapy

přístupujeme:

wi-fi zdarma / e-knihy / on-line encyklopedie /
e-zdroje o výtvarném umění, hudbě, filmu

ořádáme:

setkání s autory / přednášky / koncerty /
filmová představení / výstavy /
aktivity pro děti a jejich rodiče / čtení

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.facebook.com/knihovna

www.e-knihovna.cz

Čechy,
země zaslíbená

Petra Hůlová

Znění tohoto textu vychází z díla [Čechy, země zaslíbená](#) tak, jak bylo vydáno v Praze nakladatelstvím Torst v roce 2012.

§

Text díla (Petra Hůlová: Čechy, země zaslíbená), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uved'te autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 25. 9. 2017.

Poděkování

*Doris Koubě za nadšení a přepečlivé čtení,
Olexovi Livinskému za nedocenitelnou revizi ukrajinských redlií,
Danovi Mackovi za připomínky neliteráta,
že autorská licence „odsud pocud“,
a Edgarovi de Bruin za komentář k rukopisu jako celku.
Olze Talapko a Zule Cendajuš pak za to, že jsou,
protože bez nich by tahle kniha vůbec nebyla.*

Ta první se jmenovala Dragana Božovič a nebyla to Češka, ale Srbka, co do Prahy utekla před válkou v Sarajevu. Jako si někdy myslí Zula, že má patent na rozum, myslela si paní Dragana, že jelikož nikdy nepochopím hrůzy, které zažila, nemůžu nikdy pochopit ani nic dalšího. Automatickou pračku, skládání košil a svetrů, správné otírání políček. Byla jsem u ní jen párkrát, ale nezapomenu nikdy.

V malém bytě to vonělo jako na toaletě u zámožných lidí. Kdybych už tenkrát řekla, že tam není pořádně co uklízet, ušetřila bych si tu nespravedlnost s broží, ale kabát na zimu bych si za tu upřímnost nepořídila a ani Olehovi montérky. U paní Dragany jsem luxovala zásadně jen malinkatým vysavačem na drobky. Moje úkoly: praní, pětiminutovka s prachovkou, drhnutí spár mezi kuchyňskými dlaždičkami, otírání televize, hifi věže, stroje na kávu a skládání prádla v Antkově pokoji.

Co paní Dragana dělala, kdo ví. Paní mi to většinou neříkají a mě by ani nenapadlo ptát se, ale Antkovi, aby mi neříkal špíno, říct mohla, a aby mi pokaždé neschovával boty. Jako každé chytré dítě vycítil, že výprask mu za to nehrozí, protože co ode mě paní Dragana čekala, bylo dělat mu zábavu a dohlížet na housle. Hraní na ně nesnášel, nesnášela to paní Dragana, a proč to měl dělat, jsem nechápala ani já, ale nahlas jsem neřekla nic. Pláč už když otvíral futrál, škleby, když si nasazoval nákrčník, a pak zvuky, jako když v Mykolajivce kluci mučili kocoura.

Po práci jsem měla dovoleno se u Dragany osprchovat, ale často po úklidu tak dlouho vyprávěla o sarajevských hrůzách, že jsem radši odešla zpocená. Přímo ji neškrábala ani kulka, ale z okna jejich bytu se prý tři dny koukali na kluka, co ležel přes ulici u nich před domem a jen tu a tam se malinko cuknul. Kvůli střelbě nemohli ven a třetí den už bylo na všechno pozdě. Taky si tam v Sarajevu za blokády vařili jídla zvláštních názvů, říkala jsem o nich tehdy Olehovi, ale dneska už si nevzpomenu. Jen na ten puding ze sušeného mléka, kterému se říkalo sýr, a koláč z masa, co v konzervách Sarajevským shazovali z letadel.

Nechtěla jsem jí to říkat, ale u nás na Ukrajině to bývalo dřív mnohdy mockrát horší, a to ani nemusela být válka. Naopak když byla válka, měl se například Vovka, dědův bratr, o dost líp. Němci ho odvělekli na

nucené práce někam k Drážďanům, a zatímco ho rodina oplakávala, Vovka se živil klobásou a vrátil se mnohem silnější než ti, co zůstali a třeba se i všelijak schovávali, aby nemuseli do Němec. Ještě léta pak mluvil o té drážďanské klobáse. Dostával půlku týdně, u nás jsme tehdy klobásy ani nemívali.

Na to jsem myslela, když mluvila Dragana, které nic nebylo dost dobré. Měla zvyk naslinit si prst a přejíždět jím pro kontrolu po policích, ani smítko jí na něm neulpělo. A přesto jako by ty její peníze byl spíš milodar než výdělek a se mnou měla hlavně soucit, že jsem byla stejně jako oni dva odjinud. Třeba říct, že s placením se nikdy nevykrucovala a neodešla bych ani kvůli té její akurátnosti a nekonečným válečným historkám, to až kvůli té broži.

Majka, co bydlela tehdy na ubytovně s námi v jednom pokoji, mi pak říkala, že to možná bylo celé jenom záminka. Že jsem tu brož ukradla, mi Dragana jednoho dne oznámila jako fakt, o kterém není pochyb. Čapla mi ruce, jako by se bála, že provedu ještě něco dalšího, a možná byla doopravdy našťvaná, protože jinak by se jí to držení mých upocených rukou určitě ošklivilo, ale je to jedno.

Občas když jsem později chodila k jiným zákaznicím, procházela jsem kolem jejího domu a myslela jsem na to, jestli tam ještě bydlí. Taky na protivný Antkův obličej, co se na mě z okna šklebil, když jsem naposledy odcházela, místo aby mi alespoň smyčcem zamával.

Jako by to všechno snad ani nebyla pravda. Vzpomínky jsou ve srovnání s tím, jaké to doopravdy bylo, jako chatrč s udupanou podlahou vedle domku s elektřinou, jako drážní domek Jojky, co u nás v Mykolajivce dlouhá léta bydlela kus od závor, vedle vily ředitelky školy nebo hlavního výkupce rajčat Batkova. Jako oheň v krbu v domech bohatých lidí, co je jenom jako a vypíná se šňůrou ze zástrčky, vedle našich táboráků, co míváme za ubytovnou.

Měla jsem bleďezelené šaty s nabíráním, na hlavě mašli jako malá holka a úplně nové boty, které na ten velký den čekaly tři týdny

v krabici pod mojí postelí. Jely jsme pro ně do Žytomyru. Máma to domluvila takhle předem, abychom pak něco nesháněly na poslední chvíli. Šaty visely na věšáku u ní v pokoji, Saška s Hryšou by je jinde servali a zmazali. Visely tam tak dlouho, že máma den před mojí maturitou uvažovala o tom, jestli by je neměla ještě narychlo přeprat v lavóru, když se na ně na ramínku tak dlouho prášilo. Nakonec se víc bála, že by do dalšího dne neuschly, a tu mašli mi pak, když jsem druhý den odcházela, připíchla taky proto, aby případně od nějaké té nečistoty na šatech odvedla pozornost.

Kameny loupaly pod nohama, věčnost trvalo, než ten den přešly všechny krávy, čekali jsme na autobus, co dlouho nejel, a řidič se nám pak omlouval, protože od našich matek věděl, že máme velký den. Vezl ještě další čtyři nastrojené holky, moje spolužačky, a celý zadek kluků, co měli nahnáno ještě víc než my. Ale to jsme tehdy nevěděly a s tichou závistí jsme obdivovaly, že jsou tak hluční a hovorní i dnes, zatímco nám se na kolenou klepaly svačiny, i když autobus stál zrovna na šraňkách.

Dva z těch kluků pak vyhodili, přišli namol a neměli nikoho, kdo by se za ně u ředitele přimluvil a nabídnul dvě nové tabule i s křídami na celý rok nebo alespoň stohy papírů a několik krabiček tužek.

Po zkouškách volají na dvůr a řadíme se do řad podle tříd. Jeden z těch jarních dnů, kdy je vedro jako v červenci a pere do lidí skoro se záští: tak tady to máte, když celou zimu úpěnlivě vyhlížíte slunce. Málem to se mnou praštilo. Na poslední chvíli jsem se chytla Nadi, jinak bych bývala upadla, a krátce nato zahlásili moje jméno. Poprvé a naposledy jsem si podala ruku s ředitelem a na zahrádce na náměstí už čekala rodina a občerstvení tak velké, co si jen tehdy otec s matkou mohli dovolit.

O čem byly otázky, z kterých jsem maturovala, to už léta netuším. Zajímal by mě, před kolika lety jsem zapomněla, co jsem jim tam s takovou snahou zalíbit se vykládala a komu jsem to vlastně říkala. Otázky, na jejichž odpovědi jsem byla pyšná, tváře učitelů, z nichž mnozí

tam asi pořád vyučují. Vím, že se na mě přišla podívat i zástupkyně ředitele, protože mi to šlo. Nevím co.

Pár inzerátů, co mi předtím Žeňa vytiskla u sebe v práci, jsem měla schovaných, a tak je stačilo znova vylepit kolem ubytovny, pár si jich vzal taky Oleh na cestu do práce. Nejlepší je lepit tyhle věci kolem zastávek tramvají a autobusů, tam prochází nejvíc lidí, a hlavně tam čekají, takže stojí nebo sedí na lavičce a lelkují, a to pak musí číst ty vylepené inzeráty, i kdyby nechtěli, protože plno lidí má hlavu, která nemůže být jen tak. A tak se po Draganě ozvali další.

Majka, která bydlela tehdy v začátcích na ubytovně s námi, takové štěstí na práci zdaleka neměla. Taky že přijela a hned si myslela, že jí pečení holubi budou sami lítat do pusy, nebo jak se to říká. Že to, jak nás s Olehem potkala na ulici a my ji vzali s sebou, nebyla jen obyčejná náhoda, ale takhle, že se v Praze poveze pořád.

Slyšela jsem, jak se na něco špatnou češtinou ptá paní ve stánku na nádraží Florenc, kam jsme s Olehem s přestupem v Užhorodu od nás přijeli, a v první chvíli jsem měla prostě jen velkou radost, že slyším našince.

Z autobusu se Ukrajinci rozprchli, ani jsem se nestihla zeptat na číslo té ženy, co mi celou dobu vyprávěla, jak se v Praze její muž kurví s jakousi Bulharkou. Přestala na moment až ve chvíli, kdy jsem se jí zeptala, proč za ním tedy vlastně jede. „A co mám dělat?“ zeptala se a na jeden dlouhý lok v ní zmizela celá flaška našeho kozjatynského kvasu, otřela si oči a pak zdlábla i Olehův chleba s kuřetem.

Třeba chtěla slyšet, ať ho nechá, jede nejbližším autobusem zpátky domů a tam si najde lepšího. Ale pokud na tom byla jako my, možná by ani neměla dost na zpáteční cestu. Oleh to měl totiž už dopředu do koruny rozpočítané. Kolik na ubytovnu, kolik na jídlo na prvních pár dní, kdyby ho z nějakých důvodů odmítli na té stavbě, kde to měl přes Vladana domluvené, kolik na hromadnou dopravu po Praze, Oleh myslel dokonce i na tohle.

Já věděla, že musíme koupit lavór, šňůru na prádlo, prací prášek, kolíčky jsme si vezli s sebou, a pak možná nějakou peřinu a polštář, někdo říkal, že to na ubytovnách mají, jiní, že ani náhodou. Takže na autobus pro tu ženu bychom stejně neměli. Navíc možná ani neměla mobil, abych se jí později zeptala, jak to dopadlo. Byli i tehdy stále tací, kteří ho neměli, i když my si telefon pořídili ještě na Ukrajině, protože nějaké výdaje se vyplatí, a jak by se mi v Praze paní kvůli úklidu jinak asi dovolaly?

Taky jsme se s mobily cítili s Olehem hned víc jako lidi, co se jim rovnou daří. Přestože náš největší úspěch tehdy byl, že jsme stihli autobus, a kvůli naší Marině to bylo naknap.

A pak jsme byli na tom Florenci, který vypadal přesně tak, jak lidi říkali, takže skoro stejně jako nádraží u nás, což mě překvapilo, a myslím si: možná by ten další muž byl ještě horší než ten, co ji podváděl s tou Bulharkou, a krátce nato jsem zaslechla Majku, jak moc špatnou češtinou, spíš ukrajinštinou s českým přízvukem, mluvila s tou paní ve stánku schovanou hluboko za novinami, a ani jedna té druhé nerozuměla. Majka se pak rozzářila skoro jako já, když tenkrát přišla do Mykolajivky zpráva, že v Praze už je pro nás všechno v rychtýku, i když Majka neměla připravené nic a na nádraží se ptala, nevím na co, prý už od rána. Měla prostě radost z toho, že by jí to mohl zařídit někdo jiný, jak se ukázalo v nejbližších dnech a týdnech. Navrhli jsme jí, aby to zkusila v naší ubytovně, třeba tam ještě bude místo, a ona šla hned jako oslík za námi.

To, že je zásadní pečlivě si vybírat přátele, vím už od dětství. Vtlouká se to přece do hlavy doma všem, a že Majka byla, jaká byla, může to, že si ona vybrala nás, my ji ne. Asi za to mohlo i špatné svědomí kvůli té ženě z autobusu, že jsem ji nechala jen tak. Ten první týden jsem si na ni několikrát vzpomněla, a tak jsem to s Majkou chtěla nějak napravit. Společně jsme praly v lavórech, společně jsme vařily, a někdy o nedělích tak, že v pokoji bylo dusno jako v boudě na párky v rohlíku. Tuhle věc, která se v Praze umí, jsme si hned oblíbily. A spolu jsme přišly i na

to, že tam, kde jsou párky levnější, nebývají nutně horší než tam, kde jsou drahé, což u většiny jiných věcí neplatí.

Oleha hned vzali na tu stavbu, a tak nosil od začátku peníze. S těmi našetřenými z Ukrajiny šlo pár dnů jíst i bydlet, aniž bych musela stát někde na rohu s harmonikou, na kterou ostatně neumím, nebo otravovat chodce nataženou rukou, jako jsem viděla pár mladých Rumunek s malými dětmi, ty dokonce tahaly lidi za rukáv, prostě hanba a ostuda.

Za ten první týden v Praze jsme s Majkou nejdřív křížem krážem prochodily město. Chtěla jako první vidět Frankovu pamětní desku na Žofině, u nich v Babrovsku jí zapřísahali, že se tam musí stavít, a pak přišly na řadu pamětihodnosti z brožurky informačního centra.

Na nohou od rána do večera, na pokoji nás pak bolely tak, že když si Oleh po práci naříkal na namožené svaly, já mu je mnula, ale nohy mi přitom musely nahoru na židli a Majka počítala puchýře. V mém břiše dva párky v rohlíku a v Olehově za celý den jedna čínská polévka s pár krající chleba. Nejen abychom neutráceli, ale taky že na víc o přestávce na oběd stejně nebyl na stavbě čas.

Ale čeho moc, toho moc, a Oleh brzy co že dělám proto, aby nás nežívil sám. I bez Majky už živil tři. Nás dva a Marinu. Zůstala sice na starosti našim v Mykolajivce, ale už před odjezdem z Ukrajiny jsme mámě slíbili, že peníze začneme posílat, jen co to půjde. Od toho jsme sem přece jeli, a kdo má holku ve vývinu, ví, kolik toho sní, prošoupe a k tomu pořád něco do školy.

I když to nemám ve zvyku, tu noc, než jsme jeli do Čech, jsem celou probděla a každou chvíli jsem po špičkách cupitala do vedlejšího pokoje podívat se na Marinu. Jak se dá něco vysvětlit malé holce?

Autobus nám jel v šest a já ani nevěděla, jestli Marinu vzbudit na to poslední loučení. Oleh dokola, že spěcháme, i když den předtím, když jí vysvětloval matiku, já moc dobře viděla, že měl oči jako ze skla, jenže v tu chvíli už jen honem, nic než jedeme a pryč.

V noční košili, hned jak ráno zazvonil budík, šla jsem se na malou podívat. Jako pes, co se cuká na řetězu, jako zrádkyně. Nakonec i to lepší

tričko na cestu i rifle i ponožky jsem na sebe soukala před její postelí. Oleh jen dokola šeptal: „vzpamatuj se“ a drcal do mě jako nervóza ve frontě na poslední lístky, a je to spíš Varšava než Praha, kam se od nás nejvíc jezdí, ale když už, tak berete, co je. Asi by mě nejraději zjebal, ale hádka je to poslední, co v takové chvíli potřebujete. Ještě i v botách a s kabelou přes rameno jsem se za Marinou naposledy vykradla, větší tašky už v tu chvíli stály na zápraží před domem. Oleh tam podupával, funěl a dokola ty tašky počítal.

Asi mi to bylo třeba. Číst to v tom jejím zamžourání a jako knížku le-porelo si to vzít s sebou do Prahy. Na ranní autobus mě Marina viděla odcházet už spoustukrát. Netušila, na jak je to dlouho. Něco ti přiveze-me. Všechny barbíny, co v Praze prodávají, mlela jsem lež, přestože v tu chvíli už myslím na to, že na ty, co mají dcerky mých paní, které, dá-li Bůh, mi dají práci, nikdy nebudeme mít.

Takže když mi v autobuse plakala na rameni ta podváděná žena, bylo mi to nakonec asi právem i trochu jedno. Já taky řvala. A i Oleh v tom mlčení, když se celou cestu díval ven, jako by ho kdy zajímalo, jak to cestou někam z okna autobusu vypadá. Se zkřiveným obličejem a bílý jako stěna se pak vypoťácel před karosu, když řidič na chvíli na hrani-cích zastavil a nechal otevřeno. Taky jsem se s něčím loučila, a nebyla to jen Marina. Ale skoro každý, kdo odjel a vydržel to, měl se pak mno-hem líp, a taky vždyť se přece brzo vrátíme. Oleh přikryl svou dlaní tu moji a pak jsme dokonce na chvíli usnuli.

Majka někdy spala i přes den a spala i tehdy, když jsem se poprvé vráti-la od staré paní Málkové. Už jsem si trochu dělala hlavu, co když se nikdo neozve, protože inzerátů od Ženi zbývalo jen pár, a daly by se samozřejmě v kopírovacím centru z těch starých udělat nové, ale zna-menalo by to, že těch asi dvacet, co jsme s Olehem potom, co jsem skončila u Dragany, vylepili, bylo málo na to, aby se někdo chytil, a za-čala jsem propadat malomyslnosti a říkat si: a kolik by tedy bylo dost?

Padesát? Sto? Ale sto už by nám pěkně zamávalo kasou a stejně kdoví, jestli by to stačilo.

Myslím, že když inzerát paní Jitka četla, musel být už pořádně opršlý a potrhaný, protože, jak říkala, hned potom prý volala. Jestli mám zájem uklízet i u staré paní.

Poznamenala jsem si adresu a hned druhý den jsem jela. Stará byla už ta ulice, kde stál ten dům, záplatovaná jako u nás v Mykolajivce, a barák měl to nejlepší taky za sebou. Ani jsem se nedivila, že z něj stará paní vůbec nevychází. Schodů do bytu bylo dost i na mladšího a moc úzké na to, aby se po nich cokoli pořádného stěhovalo. V bytě se nedalo hnout, stará paní Málková jen šmejdila kolem postele a stolu. Paní Jitka ji ráno chodila kontrolovat a cestou z práce se u ní stavila, pomohla jí se svlékáním a popřála dobrou noc. Dojít si od postele na záchod byl pro paní výkon až moc, muselo se chodit přes kuchyň a asi i kvůli tomu, že se stará paní chtěla šetřit, tak pila a jedla úsporně jako ptáček. Myla se nevím kdy, udržovat se nebylo před kým. Prý že jí nedávno zemřel manžel, předtím že se o všechno staral hlavně on. Jeho fotografie a plno společných věcí byly všude po bytě. Spíš po pokoji. Kromě kuchyňky, koupelny a záchodu byt víc místností neměl. Paní Málková brala fotografie do ruky a pak je zase pokládala na stůl, když jsem tam byla já, chtěla, abych jí podávala i ty, co visely na stěnách.

Musela to být léta, co tam někdo maloval. Kvůli židlím, stolečkům a všelijakým krámům se tam nedalo pořádně ani vyluxovat a vytřít, prvních pár návštěv mi zabralo jen sem tam přesouvání věcí.

Paní Jitka pracovala v tiskárně blok od paní Málkové, a tak to měla kousek, a protože se znala se synem staré paní, vzala prý starost o jeho matku na sebe. Já viděla syna staré paní poprvé, když jsem se vracela z nákupu, a už z chodby jsem vevnitř slyšela hlasy. Hádka mezi nimi utichla ve chvíli, kdy jsem vzala za kliku. Paní Málková seděla za stolem a prohlížela si časopis, nebo spíš jí jen ruce listovaly tiskem, zatímco hlava bloudila po svých, kdo ví. Milan Málek se mi představil jako syn a pak se rychle pakoval pryč. Dělal v Akademii věd a muselo mu být něco

přes padesát. Paní Málková na něj před odchodem volávala, a když jeho jméno křičela, aniž by tam byl, říkala tomu paní Jitka záchvat a měla jsem dát paní Málkové dvě pilulky z lékovky na kredenci a hned usnula jako nemluvně.

Když tehdy zavolal Oleh, zrovna jsem s paní Málkovou seděla před domem. Paní Jitka to vysloveně nezakázala a já viděla, jak stará paní každým tím jedním šouravým krůčkem dolů o krapet pookřála. Z jedné strany se držela zábradlí, z druhé jsem ji poponášela já, a když jsem zabrala příliš, flekaté nohy štíhlé jako dívčí jí tu a tam brnkly o schod. Židle už jsem na ten metr široký pruh dlaždic s jedním záhonkem snesla předtím, a pak jsme seděly obě s rukama na kolenou a dívaly se, jak sloup lampy před námi na chodníku co pět minut značkuje nějaký čokl. Vidím to před sebou jako včera, protože právě ve chvíli, kdy si to přikvačilo urousané černé psisko a štěklo tak, že stará paní poskočila na židli, mi zazvonil v kapse ten telefon.

Když Oleh něco chtěl, obyčejně napsal zprávu, abychom ušetřili, takže už v tu chvíli jsem měla zlou předtuchu. A když začal: nelekni se, nic tak strašného se nestalo, jako bych se rovnou s tou židlí kácela do záhonku, všechno se mi sevřelo a mžitky. Říkám si, Marina spadla z třešně, pořád s Darjou někam lezly jako chuligánky, a matka volala první Olehovi, protože u něj se dalo spíš čekat, že se nesesype. Nebo že na nás policie přišla kvůli papírům, protože Vladanův podmáznutý kontakt vyhodili nebo nás nedej Bože prásknul. Hrůzu jsem z toho měla jako každý od nás, protože nikdo ničemu nerozuměl, a hned nato vidím místo černé obludy psa jen donekonečna se táhnoucí řádky brambor a v tom úhoru nataženou v hlíně mámu jako prkno. Infarkt od dřiny a sluníčka, a to bylo ještě horší než něco s proklátými papíry nebo Marina se zlomenou rukou. Možná byla tahle Praha jen taková přestávka, říkám si. Jako televizní reklama na cestovku, co vozí do Evropy, mezi filmy o bramborách a chalupě na spadnutí, kam doopravdy patříme.

Nahoru do schodů je to se starou paní o dost horší. Paže se mi klepou jako sulc už z toho telefonu a paní Málková mi nepomáhá, jako by trucovala, že ji tak rychle zase vleču zpátky. I když zároveň mě ta úz-

kost bičuje, a tak jako na poplach zvoním v přízemí na všechny zvonky a pak i v prvním patře. Jenže pracující jsou v práci a důchodkyně jako sánky psi táhnou venku po ulicích čoklové, chvíli jsem se div nerozbulela. Asi i proto jsem na mladého muže, který mi nakonec otevřel, v rozčilení spustila prvních pár slov ukrajinsky. Odpověděl nejdřív něco anglicky a za chvíli už nám nohy paní Málkové bimbaly do schodů jako odbíjení, jako odpočítávání od jedné kalamity k druhé.

Oleh byl na chodbě ambulance Vinohradské nemocnice tak zabraný do hovoru, že si mě nejdřív ani nevšimnul. Vietnamce sedícího na lavici vedle něj mi pak představil jako Jardu. Prý že mu na tu nohu zrychlovanou traverzou doporučuje dračí květ artyčoku. Nebýt očí a nosu, vypadal tenhle Jarďa jako někdo od nás. Ne jako kuňka, co si něco piklí se svými a dělá se úslužným jen proto, aby mu Češi nebojkotovali večerku. Asi se tam bavili už nějakou chvíli, protože Oleh držel v ruce sešit a propisku, aby si napsal jeho telefonní číslo, ale místo toho, a myslím, že se Oleh trochu zastyděl, mu ten chlap podal svoji vizitku a pak se zvedl, protože z ordinace už na něj mávali.

Takových setkání je plno a od každého si člověk něco slibuje. Jako by telefonní číslo bylo víc než to, i když je to přitom často míň, občas nefunguje, jindy telefon nikdo nezvedá, a když už, tak se dotyčný většínou nepamatuje.

Náš sešit s telefonními čísly, což byla jedna z věcí, kterou Oleh střežil jako oko v hlavě, nám zkrátka málokdy k něčemu byl, a jestli jsme se s Olehem v začátcích v Čechách v něčem zmýlili, tak v tom, že tahle čísla v Praze něco znamenají. Nebyla to jediná mýlka, ta další, co nám naruby převrátila život, přišla ohledně té Olehovy nohy. Vypadalo to zle, ale mohlo to být horší, byl můj první dojem, jak ji tam tak měl nataženou, chudinu to odpoledne chytlou mezi dvě kovové fošny. Zrovna že se prý omylem otočil jinak a chlap, co řídil jeřáb, který tu traverzu nesl na místo, si právě zapaloval cigaretu, na což je mimochodem při práci zákaz, jenže Oleh měl taky dávat pozor.

„Mohl jsem ji mít na kaši,“ řekl a pokrčil rameny jako kluk, co na něj praskla hloupost.

„To bude v pořádku,“ já na to, ale jenom ho to vytočilo. Dva tři týdny zůstaneš doma, aspoň si odpočineš, povídám. Znamenalo by to sice, že by trávil celý ten čas na ubytovně jen s Majkou, a to mě, nevím proč, píchnul vevnitř osten čehosi. Ačkoli jsem věděla, že ji od prvního dne nemohl vystát, byla to ženská a svlíkala se zásadně prsy otočená k lidem. V každém případě by se mohl konečně pořádně vyspat.

Málo spánku bylo vedle prachu na staveništi, který míval Oleh i mezi prsty na nohou, přestože schovaných v ponožkách a v botech, to hlavní, na co si od začátku stěžoval. Ještě cigarety kdyby v Praze tolik nestály.

Ještěže nám Vladan zařídil to zdravotní pojištění, běží mi hlavou. Sice stálo pár tisíc, ale Oleh teď bude mít stejnou péči jako Češi a určitě lepší, než co by měl u nás v Mykolajivce, kde doktor ordinoval jednou za týden a jediný, kdo tam měl kurz rychlé pomoci, byla Jojka, která bydlela až za tratí a navíc bývala často v lihu. To zvažování pokaždé, než si zapálí, jde Olehovi jenom k duhu, myslím si, i když slyšet to, utrhnul by se, na co jiného že se může přes den v práci těšit, a mě napadlo: přece na mě, a pro sebe jsem se pousmála. Nahlas se smál jen Oleh, ale nebyla v tom ani stopa po veselosti.

Žádné zdravotní pojištění ve skutečnosti nemáme, a já strnula jak socha Husa na Staroměstském náměstí.

„Byl jsem rád, že mi to vůbec ošetřili.“

Šťěstí, že jsou tady na Ukrajince a další zvyklí, pomyslela jsem si, i když jsem nevěděla, jestli přímo v tomhle pavilonu, o porodním oddělení Vinohradské nemocnice jsem ale už slyšela, rodily tam Vietnamky, Ukrajinky, Číňanky a další snad častěji než Češky, protože se tam dalo přijít na poslední chvíli a nemuselo se na příjmu měsíce předem registrovat jako všude jinde. Třeba se jen špatně podívali, klikli v počítači jinam.

Kvůli tomu, že nemáme dost kuráže si na ně došlápnout, bychom měli platit? Protože my už solili předtím jako mourovatí, sakra. Sakra Vladan.

„Vladan je čurák,“ poznamenal Oleh a pak to řekl ještě jednou a znova a znova a znova, křičel na celou čekárnu první českou sprostou

větu, kterou přede mnou řekl, než vyšla sestra a zeptala se nás, co tam ještě děláme.

Těch několik dalších dnů čuráka potvrdilo. Vladanova kancelář, která měla na starost zprostředkovávat Ukrajincům práci a českým firmám nabízela pracovní sílu za cenu, o které si mohl zaměstnavatel u českých dělníků leda nechat zdát, byla zavřená a podle prachu na stole a v regálech, co jsem přes sklo viděla, to celé stejně vypadalo spíš jako spíchnutá kancelář – kulisa filmu o kanceláři než místo, kde se doopravdy něco zařizuje, a telefon, co tam byl napsaný na papíru zevnitř nalepeném na skle, nikdo nezvedal. Nejdřív jsem si, ochotná sama sebe přemlouvat, zkoušela představovat, jak telefon zvoní Vladanovi v kapse na nějakém důležitém obchodním jednání a zavolá nám zpátky třeba večer nebo druhý den. Nebo třetí. Nebo jeho sekretářka. Ale jak dny běžely, ta představa se rozplývala a zůstával jen obraz telefonu zvonícího do prázdna v místnosti, kam nikdy nikdo nepřijde.

Jak jsem si říkala, když jsem to chtěla vidět v lepším světle, alespoň jsme si sebe s Olehem víc užili. Chvíli to byla hlavně legrace, pak míň. Já mu záviděla, když jsem ráno musela brzo vstávat za paní Málkovou, ale už jsem v té době měla i další paní, k tomu se dostanu. Oleh se loučival pusou z postele a zas se zachrul do peřin.

Majka tam někde ležela taky, ale to už jsme spolu moc nikam necho-
dily. Nevím, jestli se s ní přes den o něčem bavil Oleh, nebo nad ní taky už dočista zlomil hůl, ale já se jí pokoušela dohodit jednu paní, co hledala uklízečku, a pak mi paní dvakrát volala, že Majka nepřišla, a když jsem se na Majku obořila, jen se culila, jako by to všechno bylo náramně k smíchu, i když takhle zahodit šanci v cizí zemi je spíš úplná volovina.

Něco někde ale vydělat musela, protože si koupila pár věcí na sebe, až mě napadlo, jestli se nechystá zpátky na Ukrajinu. Někteří to takhle dělali, aby debakl nebyl vidět na první pohled. Klidně si napůjčovali peníze, které pak nikdy nevrátili, jen aby se vyšňořili. Alespoň pár dní nebo týdnů, když se poštěstilo, s tím šlo doma vodit některé lidi za nos. O to horší pak bylo, když se to provalilo. Ostuda celé rodiny a škodolibá

radost těch, co předtím záviděli. Jenže Majka se nikam nechystala. Bydlela s námi skoro celou tu dobu, kdy Oleh nemohl pracovat, a odešla teprve, když dostal nabídku dělat v tom klubu. To bylo ten den, když Majka přišla s tím chlapem. Chlap jako hora, čaje nám vypil asi litr. Nebyl to Čech, ale někdo z bývalého Svazu. Ukrajinec nejspíš ne, říkám si. Po třetí rundě čaje v něm zmizela paštika a pak se otevřela horilka, správná chvíle na to zeptat se ho, co tady v Čechách dělá, abychom se náhodou nedostali do potíží.

Nejsem přestrašená, ale to se opravdu stává. Na ukrajinskou ubytovnu vtrhne komando policie a pak pozatýkají všechny, kdo byli v jedné místnosti s nějakým výtečníkem. Pak je sice třeba zas rychle pustit, ale i když člověk kvůli takové lapálii přijde jen o jeden jediný den práce, pochová s ním i pěknou řádku dalších, protože vysvětlovat nějaké zákazníci, zatkli mě a pak zas pustili, znamená problémovou uklízečku, a to bych se paní ani nemohla divit, kdyby se hned preventivně začala ohlížet po nějaké další. Už takhle bylo třeba těm ženám přičíst k dobru, že většinou nechtěly vidět žádné doklady. Když jsem tedy slušně vypadala, a na tom jsem si dala vždycky záležet. Takže jsem na toho Majčina hromotluka udeřila, co že tu dělá, on že hlídá v tom klubu, ale vlastně by to rád někomu přenechal, a to jsem hned sjela pohledem Oleha, jak se na to tváří, a oba jsme spolu mrkli na jeho nohu, jak by to hlídání asi zvládala, ale hromotluk mluvil dál a že platí slušně, přesně kolik, to neřekl. Majka, ať už stála za cokoliv, znala ho víc než my a kývla, že jo, že se mu dá věřit. Holka, co nám už pár měsíců visela na krku a jediné, čím přispěla, byla jedna nová miska, když předtím tu starou, od mé mámy, sama rozbila.

Když jsme s Majkou ještě chodívaly po městě, občas v návalu něčeho házela na ulici do koše i ty párky v rohlíku, co jsme si chvíli předtím koupily dva každá, jakože Češi, vy mi můžete, víte co. A pak zas zářila, to když se na nás někdo usmál, na dvě Ukrajinky, co jdou spolu podél Vltavy, drží se za ruce a sluší jim to víc než Češkám. U nás mladé holky často chodí za ruce a neznamená to nic víc, než že si rozumějí.

Najednou se za ruce držela Majka s tím hromotlukem a já s Olehem na ubytovně byli v tu chvíli jak rodiče, kterým se to má říct. Oleh si odkašlal, mně taky vyschlo a říkám hromotlukovi, že to s tím klubem zní zajímavě. Napětí trochu polevilo, teprve když bylo po horilce. Majka představila Grigora, že spolu mají plány a na Prahu že pro teď kašlou.

Upřímně řečeno nám ten její chlap vytrhnul trn z paty, protože na stavbě už měli za Oleha náhradu a se zlou nohou by ho stejně nechtěli. Grigor, když odcházel, sám poznamenal, že noha nebude vadit, hlavně že Oleh jinak vypadá dobře a je na něj spoleh, jak mu prý říkala Majka. Aspoň že tohle. A pak už zas ty tašky, se kterými jí pomáhal dovnitř, Grigor druhý den brzy ráno vynášel ven, a ještě víc tašek, protože Majka si brala i peřinu a přidala jsem jí i tu její misku. Když už před ubytovnou v šeru túroval motor, vyhlídnuli jsme s Olehem ven a ještě dlouho se nemohli shodnout, jestli to Grigorovo auto byl nebo nebyl mercedes, takový ten starý, ale stejně.

Z toho, že budoucnost už nevypadala tak neutěšeně, jsme měli radost. Přestože jsme se o neutěšenosti předtím nikdy nebavili, aby jeden nevydělil toho druhého. Ale v gatích jsme měli. Sama bych nás dlouho neuživila, natož abychom něco ušetřili a ještě posílali rodičům na Marinu, a pracovat tu takhle by bylo jako dělat v kole myš, co jen utíká a nikam nedoběhne, já ta myš a Oleh ani to ne.

Nejdřív jsme to tajili, aby to hlavně mámě nemotalo hlavu. Pak by se máma každý týden znovu ptala, co to znamená hlídat a jaký že klub, něco jako když jsem jí vysvětlovala Olehovy střídavé šichy, a to, že mi zákaznice někdy i dávají klíče od svých bytů, a autobusy jak v Praze jezdí a moc šikovně se dá přeseďat, a něco o Majce, máma o ní pak chtěla vědět, i když už u nás nebydlela pořád dokola, jméno jí asi pro tu jednoduchost utkvělo, prostě jsem tu Olehovu novou práci nechtěla zakříknout.

Já toho od mámy o Marině taky vlastně moc nevytáhla. Někdy když jí prý matka ukáže moji fotku, Marina se spíš zamračí, než usměje, což si kolem a kolem mohla máma nechat pro sebe, protože mě to bodlo, a první, na co jsem pak ráno myslela, nebyly povinnosti, co mě ten den

čekaly, ale jak že až přijedeme, Marina bude trucovat a dělat, že nás nezná.

Než měl Oleh nastoupit jako hlídač, měli jsme pár dní pro sebe. Ale ani když mi odpadlo několik úklidů a Oleh měl čas od rána do večera, nikam jsme si nevyšli. Pod kopec na pivo s Malevičem a ostatními chodil sám a o procházky po Praze nestál. Sednout si do něčeho jako cukrárna, tam kde kávu mají i se šlehačkou, nad tím se Oleh jen ksichtil. Za tohle že by se měly vyhazovat peníze? Ale doma bylo taky dobře. Oleh dokonce i párkrát uvařil varenky a pak jsme posedávali kolem dvouvaříče jako nějaké staré manželství. Občas jsem se až lekla, kolik nám je a že stejně staré lidi vídám cestou z práce, když jdu centrem města, chodit na zábavu, ale zas tak líto mi to naše zápecnictví nebylo. Na zábavách v Praze to bude stejné, jako to bylo v kulturáku v Mykolajivce. Lidi tam chodí, dokud hledají toho druhého. Když ho mají, jsou doma a sešlosti jsou pak spíš po příbuzných. A trochu jsem v sobě cítila hlas svojí mámy a nelíbilo se mi to, tenhle suchopár, protože někdy bych tancovala, až bych brečela, ale nemáme na to, myslím si, a kdo ví, jestli kdy mít budeme, protože pořád budeme šetřit na něco a pak budeme staří.

Na moment cítím ledový dráp zaseknutý v krku a dívám se na Oleha, jak z kastrůlku rozlévá horkou vodu do našich připravených hrnků. Pravá káva Illy, to bych před pár roky čuměla jako tele, a najednou mě zaplavuje mnohem delší vlna hrdosti než ta krat'oučká úzkost a vím, že Oleh, Praha i mletá káva Illy jsou věci, co by mi mohly závidět nejen v Mykolajivce holky z našeho ročníku, ale i leckdo v Praze, protože i tady jsou na tom někteří lidé hůř. I když většina Ukrajinců si myslí, že to oni jsou v Čechách ti nejubožejší, a jsou, když chlapi to hned jdou zapít a manželky nebo dcery se kurví s českými nemehly jen kvůli pasu, tolik už jsem po těch pár měsících pochopila.

K velkým úspěchům se chodí přes malé, například jsme tou dobou už týden měli na ubytovně fungl novou pračku. S Olehem jsme byli ochotní přispět už dávno a všichni na patře taky, ale vážlo to na Dymčako-

vých. Pořád že na to nemají. Přitom jiné věci si kupovali, a bylo to proto, že prala Dymčaková, ale kasu držel její muž, a ten raději utrácel za losy a maso. To mívali u Dymčáků několikrát za týden, jenom jsem si cestou kolem jejich pokoje zacpávala nos, než jsem si u nás snědla chleba s tvarohem nebo s taveňákem. Ty Češi umějí a v Lidlu v akci vyjdou i levněji než na Ukrajině.

Paní, ke kterým chodím, by se divily, jak dlouho jde jíst jen taveňák a nic jiného nebo co je to práť jen v lavóru a sušit to na šňůře mezi dvěma háčky na stropě.

Tuhle sušákovou konstrukci udělali v našem pokoji Mongolové, kteří na ubytovně bydleli před námi, občas jsem si prohlížela barevnou knihu, co tam po nich zůstala. Azbuka přečíst šla, ale o čem to je, si šlo představovat jen podle obrázků. Museli tam mít s sebou i děti, protože jedna stěna pokoje byla plná čmáryků od voskovek, a to mi pokaždé zatrnulo, protože my to s Marinou ani nezkusili. Oleh říkal, že dítě ilegálů nebo polo by do žádné školy nevzali, ale tihle to zkusili, protože kdo by tu bydlel před námi jiný než někdo jako my, ale na to Oleh mávnul rukou, v ubytovnách přece bydlí i Češi. Jenže oba víme, že na takovéhle ne, a po nich by navíc těžko zůstala takováhle kniha.

Když jsem to slyšela poprvé, měla jsem chuť se okamžitě pakovat, ale pak jsem pochopila, že se tím nutně ani nemyslí nic zlého. Že je to jen taková zkratka jako éú, débéká, což je obchodní dům u stanice metra Budějovická, kde jednu dobu Žeňa vynášela koše, nebo píár, což je povolání paní Hrubešové, a ta mi říkala, že úkáčka by nějaké píár dost potřebovali, a když jsem mlčela, tak dodala, že nejlepší úkáčkovský píár, se kterým se zatím setkala, jsem já, protože jsem prý chodící reklama na solidnost. Měla jsem radost, přestože trochu zahanbenou. Představuji si, jestli Vietnamců píár by mohl být Jarda, a vidím nás všechny pražské národy v tu chvíli pochodovat dokola v zástupech s vlajkami svých zemí jak před zahájením olympiády, jenže místo oválu je to magistrála, a schválně jestli by tam kvůli nám zastavili provoz jako oněhdy kvůli té cyklojízdě, která mi skoro překazila cestu do práce. Na transparentech

máme hesla o rovnosti, a to i černoši, co na Václavském náměstí prodávají drogy a ve tmě a světlém oblečení vypadají jako rytíři bez hlavy, a když na chvíli probleskne velká dlaň, bum, svítí jako zadek srnky. Kdo ví, jaké to je, když k sobě takové velké ruce něco tisknou. U šikmookáče to člověka nenapadne. To jen ty drobné žluté ruce ve večerce jestli správně vracejí mince. Leckdy jim ani neodpovídám na to jejich šišlavé na shledanou, a nestojí to za to ani spoustě dalších našinců. Jen v takovéhle večerce jsme totiž po ponižujícím smýkání po úřadech na chvíli na koni a můžeme se tvářit načuřené nejen na zvadlou mrkev, ale i na tu čerstvou a ukrajinsky mručet, že je na chuj, a šikmoočák pochopí, i když to není česky, a usměje se plaše jako já, když jsem přišla k nějaké zákaznici o pět minut později nebo mě paní nachytala, že při práci telefonuji. Zvlášť nepříjemné to bylo, když jsem zrovna odpovídala na telefon jiné paní, která za tutéž práci nabízela víc. Možnou klientku nejde utnout v půlce věty ani v půlce toho, co chce dovyprávět, a občas než se vytasí s nabídkou, bere to přes detailní popis bytu a zvyklosti jejich rodinného pořádku, i když by to všechno počkalo, než bych přišla. Na rozdíl od paní, u které v ten okamžik uklízím, ta nepočká. Bubnuje čerstvě nalakovanými nehty do kuchyňského stolu, nebo alespoň tuším, že se k tomu bubnování každým okamžikem schyluje, a v zátylku mě pálí pohled jak přes lupu paprsek a kapka potu stéká až k pupíku. Musím být do telefonu jako med, v hlavě k tomu listovat diářem a před paní domu, co mě kontroluje, se pekelně soustředit na chuchvalce prachu, a všechno se to ne vždy dá dobře skloubit dohromady.

Byly ale i domácnosti, kde mě nejen nikdo nekontroloval, ale po dojednání pravidel ani neviděl. Čistý byt jako by bylo kouzlo a já jen samozvaná sběratelka peněz ze skříše pod vázou, pod knihou nebo v hrnku, to aby bankovky během úklidu neufoukly, když se dokořán otevřenými okny větrá zviřený prach. V bytech, kde se mnou nechtěli mít nic společného a o novém spreji na toaletu nebo leštidlu, kterým jsem měla přepucovat nábytek, mi neřekli, najít jsem si je musela sama, tak v takových domácnostech býval obvykle největší nepořádek. Zatímco paní byla s dětmi na keramice, v práci nebo v solné jeskyni,

drobky od zdravých dětských snídaní na mě vyčkávaly přivařené k podlaze v cuccích spolu s vlasy a dalším, takže vytřít neznamenal přejet hadrem, ale dřít podlahové kachle houbičkou s práškem na připálené hrnce a někdy i nehty.

Samozřejmě že s ženskými z ubytovny jsme se někdy trumfovaly. Téměř každá si chtěla vylít svoje srdce někomu, kdo jí bude poslouchat a zároveň cítit porozumění. Ne jako s našimi muži, co v životě v žádném pražském bytě nebyli a nevědí, o co kráčí. Stejně jako my netušíme nic o tom jejich prachu každý den, o tom, jaké to je, když se člověk už uprostřed směny nemůže pořádně nadechnout a ještě ho čeká dalších pětadesát koleček plných sutě, co se vynáší z vlhkého domu, z něhož zůstanou jen obvodové zdi jako ohrádka z papíru, ve které vyroste sto dvacet obchodů, dvacet restaurací, osm salonů krásy a dvě obří kina. Nevyrůstou, postaví je naši chlapi!

Oleh by býval mohl dnes chodit po Praze a ukazovat nalevo napravo každému, kde nechal svoje zdraví. Vladan a podobní vykukové, co Ukrajincům slíbili v Čechách zařídit první poslední, ochranu před mafií, dohled nad podmínkami práce, pomocnou ruku v případě nouze atd., by každému z našich mužů jako projev pokání a dobré vůle měli zařídit alespoň pořádným vrtulníkem luxusní let nad Prahou, kdy by chlapům z výšky někdo znalý pražské kotliny s tisícerými díky a frázemi vděčnosti, alespoň s těmi, když už nic opravdového, však jen pronájem vrtulníku by stál dost, tak tenhle podržtaška by chlapům ukázal všechny ty domy, na kterých dělali, a jsou to baráky jako hrom, a budou Pražanům dobře sloužit ještě desítky let, i když mnozí na ně brblají, protože Češi nevědí, co mají, a jak něco vypadá, jim často přijde důležitější, než čemu to slouží, přičemž nákupním košem tam plachtí nakupovat tisíce Pražanů každý den, a kdyby tam to obchodní centrum najednou nebylo, hned by se psaly stížnosti a odpovědní lidé byli poháněni k zodpovědnosti a vláčení tiskem. Taky bych byla hrdá na tu starou Prahu, kterou prý domy stavěné našimi muži tak často hyzdí, jak říkaly mé zákaznice, když si chtěly před úklidem nebo po něm trochu popovídat,

ale hlavně si stěžovat, jenže ty hangáry mají návštěvníků víc než všechny ty stověžaté kostely a jiné památky, kde se navíc musí platit vstupné, zatímco do obchodního centra může každý zadarmo a zadarmo tam i leccos pořídit, protože v každém je každý den nějaká slevová akce, a na procházku se tam na rozdíl od staré Prahy dá jít, i když, jak se říká hezky česky, by jinak ani psa nevyhnal. Tahat někam Oleha nemělo cenu, ani když psa vyhnat šlo. Jen jsme se kvůli tomu chytli, a taky tolik lidí všude kolem, neměl to rád. Prý že si jich jako hlídač užil dost. Celý den oči upřené jenom na ně, chápu, že se pak chtěl svalit na ubytovně nebo jít pod kopec na jedno s našinci.

Když v klubu začal pracovat, byl z toho na nervy. U pohovoru seděl provozní i majitel Maxim a před oběma Oleh dělал, že je v té nejlepší kondici. Aby se správně uvedl, pořídila jsem mu ve výprodeji oblek, nohavice až k zemi, špatná noha se tam schovala. Nosil ho pak v zimě v létě. Našinci jinak skoro nechodí. Kolikrát jste kdy někoho od nás viděli v kraťasech? A tak jízva nesvítila ani v létě. Žádné pozor invalida, aby se ho báli míň, než měl za úkol. Ne. A tím úkolem bylo odstrašit skoro všechny, jen ne ty, co k podniku patřili nebo v něm roztáčeli slušné peníze. Většinou se to poznalo podle toho, co měli na sobě, ale ne vždycky, a to byla Olehova první, jak se česky říká, bota. To když dovnitř nepustil připitého váguse s roztřepenými kaťaty a umolousaným trikem. Z chlapa, co pohupoval nákupovkou jak od staré paní Málkové, se ovšem vyklubal nejlepší přítel majitele podniku, Maximova pravá ruka Jurek. Oleh si měl prostě všimnout, že vystoupil z Ferrari. Od té doby si už dával mnohem lepší pozor, a dokonce i sám Maxim mu prý řekl, že člověk se učí chybami, a to na mě tehdy udělalo velký dojem.

Ale stejně jsem se Olehova klubu od začátku bála. I když Oleh se před chlapy na ubytovně chlubil, že dělá v Kosmosu, a to dost z nich od slyšení znalo. Kosmos patřil Rusům, a to je napůl, jako kdyby byl nás úkáček, a napůl že se tam našinec bál strčit nos mnohem víc, než kdyby to patřilo Rumunům nebo Číně, a to podle toho, jak si ten našinec zrovna stál. Nej-

lépe být to někdo s mocí a penězi, kdo ale zároveň tím, do čeho dělal, nelezl Rusákům do zelí.

Prostě se v Kosmosu scházela lepší společnost a Oleh se sluchátkem v uchu, co mu zakrouceným bílým drátem vedlo do služebního telefonu, musel dávat pozor na to, aby se tam nehloučkovoalo ani nic jiného.

Otvíralo se v šest, ale nejvíc lidí chodilo na devátou. Zavíračka byla ve tři, ale někdy taky v pět ráno nebo později. To pak Oleh za službu dostával něco navrch. A kromě toho mu ta práce zvedla sebevědomí, nošením pytlů s cementem a kýblů se sutí spadlé někam ke kolenům. Ve společnosti, kde předtím dělal, totiž plno chlapů nemělo ani maturitu, ani jiný zájem kromě prachů a jejich řeči o penězích pořád dokola Oleha štvaly, přestože sám vedl zřídkakdy jiné.

I mně připadal před Kosmosem tak nějak víc na úrovni. Jak tam tak stál s rozkročenýma nohama před strmým černým tunelem, kudy scházeli dolů krásné ženy a svalnatí muži s kapsami vyboulenými penězi. Ještě pěknější byl Oleh v novém obleku, který nafasoval s ohledem na prestiž klubu tak vysokou, že špatně oblečené lidi měl Oleh za úkol brát si stranou. Pokud to ovšem nebyl Jurek nebo pár dalších, kteří na oblečení kašlali úmyslně. Během prvních pár dnů se Oleh učil jejich tváře, a pak co nejrychleji rozeznávat, koho už znal, protože lepší společnost, to je pár lidí pořád dokola.

Jednou přišel Oleh s očima navrch hlavy, že v klubu viděl Vladana, a já se hned zaradovala, protože to byla příležitost, jak z něj vymáčkout peníze, co od nás dostal na to neexistující zdravotní pojištění. Na výdaje na Olehovu nohu, šití, rentgeny, převazy a kontroly jsme si museli půjčit od Malevičů. Kromě toho že jsme to spláceli, jsem Ženě sloužila k všelijakým pochůzkám po městě, čekání ve frontách a nákupům.

Nakonec ale zvítězil strach, tmel všech českých Ukrajinců, a Vladanovi jsme nic neřekli.

Ne každý z našich se bojí úřadů a ne každý je na tom tak špatně, aby se bál, že za měsíc nebude na chleba a nájem, ale každý se bojí něčeho. A i když se nejdřív Oleh kasal, že si tam před klubem na Vladana počká

a ty peníze z něj vytáhne hned na místě, pak slevil, a že mu alespoň řekne do očí, co je zač, a to mě napadlo, co když je Vladan v Kosmosu šarží něco jako Jurek a Oleh by kvůli pár slovům od plic přišel o práci? Vzhledem k tomu, že známí byli tak trochu všichni, co do klubu chodili, nechali jsme to plavat. Jen když Oleh přišel z práce domů nasupený, napadalo mě, že možná proto, že ten den zas s úsměvem, jak to měl nakázáno, pouští do Kosmosu jako váženého hosta čuráka, co nám dlužil tisíce.

Alespoň že Oleh byl najednou na ubytovně někdo. Zatímco ostatní našinci se vraceli ušmudlaní, jako by právě vyfárali z Luhansku, Olehovi, když byl klidný den, sotva stačil vyvanout deodorant, kterým se ráno před střepem našeho zrcadla tak pečlivě postříkal. Já si s hřebenem v ruce zas představovala, k tomu se vtáhlo břicho a nadzvedlo obočí, že jsem Oleha potkala ne v Mykolajivce na střední, ale až stát před tím vchodem do Kosmosu a on se za mnou, holkou, co náhodou procházela kolem, se zalíbením otočil.

Se Zulou se popadáme za břicha a smíchy se válíme na ubytovně po naší posteli a ani se nemůžeme nadechnout. Říkám jí o tom, jak nás s Olehem přistihli mí bratři. Něco se od té doby už navždycky mezi nimi a mnou změnilo.

Byli z toho vykulení, když nás v lese našli na sobě, ale ten, kdo se styděl, jsem byla já, ne oni, přestože jim bylo jen o málo víc než deset a mně dvacet pryč. Oleh je pak hnal až k pastvině. Kluci křičeli a běželi jako o závod, Oleh bez kalhot, pták mu mlátil o stehna sem tam, dvakrát při tom upadnul. Když se vrátil, měl poškrábané nohy plné trnů. Jeden po druhém jsem je vytahala, krev vysála kapesníkem a pak jsme ještě dlouho seděli oblečení vedle sebe a dívali se ven z toho lesa na louku. Bratři, ty postavičky v trávě, do sebe bušili klacky, jako by se nic nestalo.

Nebylo mi tehdy ani těch třicet, jak mi hádaly zákaznice a některé i víc, to když jsem měla urvaný den. Bylo mi míň a bylo by mi tenkrát ještě míň, kdybych neluxovala někdy div ne s lupou a nebolela mě záda od tahání kýblů a v té době už i od dětí na hlídání. Od vytírání loužiček, co

prcek v koupelně na podlaze zásadně udělá mezitím, co ho dosprchujete a najdete novou plínu, od uklízení jak od psů roztahaných věcí po culíčkových princeznách, co jim desetkrát říkáte, nesahej na to, a stejně nejraději kramaří mixéry, otvíráky a struhadla v kuchyňských skřínkách.

Trumfla bys je, směje se Zula, když jí vyprávím o dlouhonohých blondýnách, které si jako vzácné druhy velbloudů vodí něžně a s péčí muži do Olehova klubu. Vsadím se, že dívat se na ně je jedno z mála potěšení, které tam Oleh během hodin toho postávání měl. Víím, že bych je netrumfla ani v těch dvaceti, ale je mi to jedno. Zato Zula by je ve dvaceti byla bývala strčila do kapsy, do jedné. I ve třiceti možná. Kolik jí bylo tehdy, když jsme se potkaly, jsem nevěděla. Neřekla mi to, a kolik jí je, mi neřekla ani nikdy potom.

Zula byla šikmoočka ze stepi a nejdřív jsem jí pravidelně platila za pět pokladů v pekingské omáčce a kofolu. Roznášela jídlo v čínské restauraci, kde jsem se jednu dobu stavovala na oběd cestou od paní Hruběšové, co mě chválila jako to dobré ukrajinské píár. Bylo jaro 2007, naše druhá pražská zima za námi, a blížila se doba, kdy jsme se s Olehem měli poprvé podívat domů. Doma bylo ale po pravdě tehdy už spíš na ubytovně. Kromě Mariny mi všechno z Mykolajivky rychle přestalo chybět. Po pár měsících mi už nescházela ani ta naše národní kuchyně, po které si tak stýskal Oleh. Oběd, co byl u Zuly, mi úplně stačil, a dokonce chutnal víc než většina z toho, co se vařilo u nás. U Číňanů toho byla hromada a ne jen kupička varenyků na malý talířek, co je na Ukrajině v restauraci často jen o málo větší než podšálek, a k tomu bezplatně setrvale nemilý obličej obsluhy.

Přestože mi bylo jedno, že je Zula Číňanka, jak jsem si nejdřív myslela, vlastně se mi líbilo, že není. Už beztak jich je moc. Ani já nebyla Ruska, jak si myslela, a taky byla ráda. Mongolové si s nimi přece jen zažili svoje.

O obsluze v podniku většinou nepřemýšlím a ani ji doopravdy nevidím. Jako by jídlo přicházelo na nožičkách samo, ale Zula mi, nevím proč,

utkvěla. A tak když jsem ji o pár dní později potkala, jak čeká na tramvaj, hned jsem věděla, že ji odněkud znám.

Autobusy i tramvaje jezdí v Praze většinou úplně na minutu. Když vím, že to brzy přijede, zavírám oči, a taky kvůli únavě, a počítám si v duchu tátovy ovce, a než jsem u třicáté, už slyším brnět koleje nebo hučet a skřípat harmoniku. Stojím většinou před prostředními dveřmi, to je pět kroků od sloupku zastávky, nastoupit můžu klidně poslepu a poslepu jet i dál, zatímco za sklem se míhají baráky a lidi. Jenže když jsem potkala Zulu, sloup zastávky měl místo jízdního řádu žlutou vývěsku X3, X7, X17 a dalších X autobusů, co tam jely namísto tramvají, koleje byl rozkopaný rigol a lidi, co většinou jen tak přeshlapují, se motali kolem a pořád další se cpali k žlutému papíru, aby zjistili, o co jde. Bez loktů si to ani nešlo přečíst, jenže ty Zula měla, a pak jsme se srazily očima a já ji vidím před těmi pár dny, jak tam stála u baru s účtenkou a v černé sukni nad kolena, a pak i ten tácek se skleničkou švestkového vína, co mi přinesla a i jindy po útratě v bistru u šikmookých jako pozornost přistane na stole, ale na rozdíl od Zulina podniku se na to nedá spolehnout.

Pak jsem přemýšlela, podle čeho si mě vybavila ona, a možná proto, že jsem zásadně sedávala jen u toho jednoho stolku u okna a četávala Pražskij Ekspres, co nosíval Oleh z Kosmosu. Protože zamávala na mě na té zastávce jako první ona, o tom není pochyb. Měla jsem namířeno domů a Zula hned že má podobnou cestu a ukáže mi, kde mám přesednout.

Po pár zastávkách jsme z autobusu vysedly, znovu nastoupily, a kolem sebe jsem se pořádně rozhlédla, až když se zachmuřilo a nebylo to bouřkou, ale večerem. Jako bychom jely celou cestu samy, přestože jsme musely vrážet do lidí, autobusy byly nacpané a jely mimo trasu z kopce do kopce úzkými silničkami. Lidmi to házelo, ale byli tam jen jako paňáci. Opravdu byla jen Zula a pak na chvíli ten chlap s rozmazaným obličejem, co se na mě obořil, že jsem mu šlápla na nohu.

U Zuly ve stepi taky nabírali. Lidi jako Vladan, podobní šizuňkové, a Zula jim nalítla stejně jako já s Olehem. Ve stepním městě Čojbalsan, kde žila, i když říkala, že doopravdy tam nežila, a právě proto že odjela

do Prahy. Vlakem přes Moskvu s dalšími, co se tísnili i s taškami ve dvou kupé. Veselí lidé s pasy v kapsách, jen na to, aby je nikde neztratili, bylo prý třeba myslet, protože Čechy jsou ráj a všechno tu na ně čekalo.

Na cestu do Čech si Zula nevzala ani pořádný svetr. Někdo podobný chytrákovi z té agentury, co prý před Zulou utrousil, že začátky sice mohou být zmatené, ale pak se to všechno samo srovná. V Praze je teplo a po prvních pár výplatách že jí prý bude šatník stejně praskat českou konfekcí, protože se neudrží, a proč by měla, když na to královsky bude mít. O tom snila. Když celou jejich skupinu ve vlaku od hlavy k patě prohlíželi a ani nemukli.

Zatímco Zula vystoupila na hlavním nádraží, lidi, co jeli s ní, pokračovali jiným vlakem někam dál. Litovala je. Balíky, co jedou do balíkova, když můžou zůstat v Praze, a hned mě napadlo, co by Zula asi řekla o naší Mykolajivce.

Po pár hodinách čekání na nádraží litovala, že nejela s nimi. Na lavičce na nástupišti uprostřed horkého průvanu z rozjíždějících se vlaků se Zule dělaly mžitky před očima a do večera nepřišel nikdo, aby ji vyzvednul.

Byla tma, když se odhodlala sejít z nástupiště dolů do nádražní haly, tma jako v ranci v parčíku před nádražím, kde lampy městského osvětlení ozařovaly hroudy lidí na lavičkách. Ti divoce vypadající jí připomínali ty doma. Taky ti dva kluci, co chtěli peníze. Jeden do Zuly drcal rukou jako kluci u nich v Čojbalsanu do turistů, co do stepi přijížděli zajezdit si na koních a nachytat jak kredenc velké ryby, jenže teď byla cizinkou ona. Kdyby s sebou měla nemluvně, mohla tu teď s ním na rukou mnohem snáz k něčemu přijít, říkala si prý ve chvíli, kdy uviděla žebrající holku s miminem. Rumunka, řekly jsme obě dvě naráz, a začaly se smát. Už jsme se tu vyznaly.

První dvě piva v pajzlu na konečné, kam jsme spolu ten první večer zapadly, byly natuty z patoků z vedlejšího stolu. Když jsem si byla odskočit, Zula slila pár poloprázdných sklenic. V Čechách už jsem byla dost dlouho na to, abych to poznala. Třetí a čtvrté pivo jsem šla koupit

za svoje, páté a šesté taky. Olehovi tou dobou právě začínala směna v Kosmosu a to, proč jsem jela hlavně domů, vidět se s ním ještě než půjde, se už stejně nedalo stihnout.

Nemohla jsem pochopit, jak mohla Zula sama v noci hned první den najít mongolskou ambasádu, když navíc šla z centra až do Bubence s taškou pěšky po svých. Řekla mi, že adresu se naučila nazpaměť už doma a mapu Prahy našla ve stojánku na Hlavním nádraží. Na velvyslanectví měli samozřejmě zavřeno, bylo po půlnoci, celá ulice jen černé almary vil. Jeden vedle druhého za ploty z betonu zhasnuté procovské domy, za železnými mřížemi jak před divou zvěří chráněny kamerami nad vchodem před lidmi z ulice. Ta zvěř, to byla ona. Pobíhala sem tam podél plotu velvyslanectví, chvíli zvonila na zvonky, chvíli jen pěstmi hrozila do oken. V jednom z nich prý dokonce na chvíli bliklo světlo, ale rychle zas blik zpátky do tmy a tma až do rána.

Spát na ulici nechtěla. Jak začne první den zle, směla se pak lepší na ty další jak trus na podrážky, alespoň v Mongolsku to podle Zuly takhle říkají, a tak Zula až do svítání obcházela těch pár ulic kolem. Ráno byla před velvyslanectvím ve frontě před vraty první. Češi, co si přišli pro vízum na dovolenou, prý na ni trochu koukali.

„Kdyby věděli, jak jsi na tom byla, možná by ti někdo z nich třeba pomohl.“ Říkám to nahlas Zule v tom nonstopu, kde jsme seděly, a Zula se směje, až se otočili i mužští, co tam hráli šipky, a Zula že jsem naivní, co by prý bylo komu z té fronty před ambasádou do nějaké ženské, a že jí neporadil ani nikdo vevnitř. Konzul s tím nechtěl mít nic společného, prý ať volá dál na ta telefonní čísla, co měla z domova. A teprve když už byla na odchodu, zavolal si ji ještě jednou k sobě a šli k němu dozadu, a prý že jeho známý koupil v Praze od dopravních podniků několik použitých karos ještě dost dobrých pro mongolské MHD a pojedje s nimi za pár dní kolonou z Prahy až do Ulánbátaru, kde je prodá jakýmsi kumpánům. „Mohl bych se přimluvit, aby tě vzali,“ říkala Zula, že jí konzul pošeptal, a zvlášť jestli prý má řidičák, že by chlapy tu a tam vystřídala za volan-tem, čímž by si cestu částečně odpracovala, a to Zula hned proč ne. Vždyť přes léto několikrát jako brigádu svázela vejtraskou kůže z celého kraje

a drátkem navíc uměla spravit od zadřeného okýnka přes motor úplně všechno. Jen jsem si sama pro sebe sobecky povzdechla, že na ukrajinské ambasádě by mi bez známých pomocnou ruku zaručeně nepodali, a ani jsem nevěděla, kde vůbec nějakou ambasádu v Praze máme. Chlapi v nonstopu z nás nespustili oči, ale Zula jako by je vůbec neviděla.

Oleh měl za to, že člověk, který se ztratí na jednom konci města, se přece nemůže zčistajasna objevit na druhém. Přísahal by na to, že jsem ho přišla do Kosmosu zkontrolovat, a ne že jsem jen cestou domů z nonstopu sešla z cesty. Ostatně právem si mohl myslet, že se ke mně donesly řeči kolující po ubytovně. Zvlášť když jsem Ženě každou chvíli kvůli dluhům dělala posluhovačku a Žeňa byla stará klepna, co klepala přede mnou jako před kýmkoli jiným.

„Olehovi práce hlídače v Kosmosu stoupá do hlavy a chová se tak, jak by se ženatý muž chovat neměl.“ Přestože jsem to měla za pomluvy, takové řeči člověka, a nejvíc manželku, ať chce nebo ne, stejně zneklidní. Ačkoli to, co Oleh v klubu dělal a jak se tam choval, nikdo nemohl pořádně vědět, protože nikoho z ubytovny by tam nepustil. A že to zkoušeli. Oleh mi to říkal. Vůbec nechápou, že jim jednu ubalil ne proto, že by proti nim něco měl, ale taková že jsou pravidla, a ty má každá práce svoje.

Kdyby se Oleh objevil u někoho na stavbě a chtěl se tam s ním vybatovat, lézt po lešení nebo nakukovat do míchačky, předák by ho taky pěkně hnal a zaměstnanec i návštěva by dostali za uši. Ale to, že se v práci nepředřel, jak říkali ti, co mu záviděli oblek, jako by znamenalo, že chodí na šichtu jen proto, aby za ním mohli chodit okounět. Navíc dřel. Jen jinak. Ale to někomu, kdo celý den dře jen tělem, až má pracky jako lopaty, nejde vysvětlit. Pro typy, co znají na vlastní kůži jenom ruční práce a práci hlavou z televize jako někoho, kdo si vsedě vaří mozek, je novina, že se při duševní práci dá i stát. Navíc Oleh pěsti tu a tam taky použil. To když stálé hosty Kosmosu už od vidění bezpečně poznal, a tak se nemusel bát, že se splete a jednu ubalí někomu z nich, a od vyhazovačů, co postávali dole, za to dostane nakládačku na vyučenou. Oleh zkrátka pracoval rukama i hlavou. Jenže to, když tam venku

před klubem postával a jako by jen znuděně popocházel na každou stranu pár metrů tam a zpátky, nebylo vidět. A tak se párkrát stalo, že před klubem v době, kdy tam měl Oleh službu, zevlovala partička s Malevičem, Dymčákem a dalšími, co nejdřív žertovali o tom, že půjdou dovnitř, a když je Oleh nepustil, aspoň pak po ubytovně šířili pomluvy, které se přes Žeňu dostaly až ke mně.

Nenosí snubní prstýnek.

„A jak jste to laskavě poznali, když má pořád ruce v kapsách, ha?“

Chlapi, co Olehovi záviděli, na mě nechápavě čučeli.

Já prstýnek při uklízení většinou mívala. Ale myslí si někdo, že to byl repelent na ty z hlav od rodin, které mi koukaly na zadek? Ani náhodou, od toho jsem měla koště nebo kýbl se saponátem. Že někdo nenosí prstýnek, je prd. Ať tak nebo tak, když jsem se tehdy v noci objevila před klubem, Oleh moc radosti neměl. Jako by si doopravdy myslel, že jsem tam snad přišla na vizitu.

„Kampak, kampak?“

Nevěděl v té tmě, že jsem to já, a chytil mě za paži.

Srdce se mi sevřelo. Proč tak hrubě?

„Cos čekala, že tu uvidíš?“

Na panenku Marii jsem přísahala, že jsem se ztratila cestou z restaurace na konečné náhradní autobusové dopravy.

Potkala jsem servírku z bistra, kde občas obědvám, a on že nevěděl, že chodím do nějakých bister.

„To bych taky rád. Škoda že jsem to jen já, kdo si u nás doma nedovolí utrácet. Proč jsi mě tam nikdy nevzala?“

„Nikam nikdy večer nechceš, a tak už tě nepřemlouvám.“

A on že unavený je taky z toho, jak se chovám, žiji si prý úplně po svém, ani pořádně neví, kde dělám, a já proč se mě na to nikdy nezeptá, a Oleh proč by se měl ptát vlastní ženy na něco, co by mu měla říkat sama, jako on mi říká o všem, co se mu stane v Kosmosu, a moc toho neříká jen proto, že se u něj v práci kromě Vladana, co mu pije krev, nic moc neděje.

Rozpráhla jsem ruce, že se obejmeme a všechno se tím spraví, když tu vykounul provozní zezdola od tlamy do Kosmosu, houknul na Oleha, co prý tu křičí, a mně spadly ruce leknutím jak loutce, a pak myslím na Zulu a toho chlapa z nonstopu, jak mi mávali a smáli se na mě přes okno autobusu, když jsem odjížděla, a přitom jsme se nikdo vlastně neznali, a že všechno to, co mi Zula říkala, byl jen necelý týden jejího života. Oleh mě znal tak dlouho, a takhle se mračil. Nejdřív na mě a pak místo na chlapa, co na něj křiknul, na mě zas. Přitom já bych tomu tlust'ochovi, být Olehem, na plnou pusu řekla: „To je moje žena, vážený, a sakra do toho, co tu spolu máme, vám nic není.“ Bylo snad šest ráno, šichta mu už skoro končila a na ulici bylo stejně vymeteno. Jenže Oleh, místo aby mi navrhl, ať na něj počkám, řekl, ať jdu, že přijde domů sám, a šel se provoznímu dolů omluvit.

Čekala jsem hned za dalším rohem. Chtěla jsem Oleha překvapit, a že se konečně usmíříme, ale jestli se něčemu říká hořce litovat, tak je to být u věcí, které by si člověk raději nechal ujít. Vykoukla jsem zpoza rohu nejdřív kvůli tomu chichotání. Holka na jehlách se točila jako cinknutá šampuska, jako orobinec pod fénem a jako Marilyn Monroe nad fukarem kanálu si dolů stahovala sukni. Dulo to od Vltavy a ve víru se v tu chvíli roztočily i muchlance papírů a pár prázdných plechovek na chodníku před Kosmosem jako v kovbojce, když se blíží dojímavá scéna. Ta druhá, co vyšla z Kosmosu za ní, si přidržovala něco jako klobouk, a pokud ta první byla štíhlá, tahle byla kůzlem žirafy v elastických pumpkách se třpytkami. Na třetí ty dvě ukrajinsky volaly, ať si do prdele mákne, a když se konečně přiopile vypotácela, bylo to jen v mrňavé zlaté podprsence s černou hřívou až pod zadek, kozačky si nesla v ruce. Na divadle by se tomu smálo. Jak tahle poslední tápala bosou nohou do louže, až to ohodilo i ty dvě zbylé, a nejdřív jsem myslela, že Oleh za nimi utíká s hadrem, aby je opucoval. Jenže si před ním nastoupily do řady jak skokanky o tyči při předávání medailí a Oleh je jednu po druhé přitisknul k sobě a políbil na ústa. Ale jak, Bože. Jako kdyby se loučil natřikrát s tou stejnou milou a byla mu polibek od polibku milejší.

Ty tři holky prý v Kosmosu tančily okolo tyče. Oleh jim říkal kolegyně, ale se mnou by s takovou prací vyběhl, tím jsem si jistá. Těžko snášel už jen ty moje procházky po městě, když mi skončila práce, a málo jsem se podle Oleha i starala o náš byt, jak honosně říkal pokoji na ubytovně. Ale ať jsem dělala cokoli, takhle líbat kolegyně se podle mého nehodí, a stalo se to a stalo a stalo, i když, jak Oleh říkal, když jsme se hádali: „Pálí tě dobré bydlo, protože tvůj muž není záletník, a tak z toho, nad čím by si manželka záletníka s úlevou oddechla, děláš tragédii.“

Bylo to jen nedlouho předtím, než jsme jeli poprvé po dvou letech domů do Mykolajivky, a teprve když jsem utíkala od Kosmosu na noční tramvaj k ubytovně, jsem se začala doopravdy těšit. Nejen na Marinu a mámu s tátou, ale i na všechny ty další strhané mykolajivské obličejy, které se vedle těch štěněcích štětů a nakonec i často přenáročných zákaznic zdály jako vyhlídka na oázu srozumění beze slov, a taky že jsme se znali už tak dlouho. Jen až nás Marina uvidí, já se jen modlila, aby ani na chvíli nezaváhala skočit mi kolem krku a nezazlívala mi to, čeho jsem beztak nelitovala. Klidně bych se o tom s kýmkoli od srdce zhádala, kdyby si umínil mi to rozmluvit, přes to všechno, co to přinášelo za těžkosti. Sousedí se budou dívat, hlavně jak jsem oblečená, říkám si, a jestli například mám nebo nemám novou hlavu. Protože výdaj, který není nutný, svědčí o blahobytu víc než fungl nové boty, které se občas zkrátka koupit musí, ale melír, to je rovnou na famfáry nebo závistivé vyškrábání očí, protože melír leckterá z Mykolajivky nemá ani jednou za život.

Další den odpoledne jsem měla na práci byt dvou od kultury. Cestovala jsem k nim od nás z ubytovny pokaždé pořádnou dálku. Ze zastávky Přístaviště autobusem na Smíchovské nádraží a odtud vlakem až do Dobřichovic, tam bydlí dost bohatých lidí. Vyplatilo se to kvůli penězům, a taky když jsem u nich pracovala, většinou nebyli doma, a to je nejlepší.

Když na mě nikdo nedohlíží, uklízím líp. To přísahám a dodám, že se jedná o přísahu věřícího člověka v platné řeckokatolické církvi, ne v žádné jogínské gymnastice nebo v matce Zemi, jako byly věřící nějaké

mé zákaznice, které se trochu svěřovaly a chtěly mě obracet proti takzvanému konzumu, kvůli kterému jsem do Čech přijela. Když zkrátka vybyl čas, i v Praze jsem zašla do kostela. Ale to, co jsem chtěla říct, bylo, že celou cestu vlakem do Dobřichovic jsem myslela na Oleha a snažila se s ním nějak telepaticky spojit. To jde i objektivně podle nejnovějších poznatků. Ne když lidi sedí kolem stolu, dotýkají se malíčky a někdo schválně něčím hýbe, ale mezi milujícími se lidmi. Manželka je pro svého manžela schopná všeho, a proč tedy ne podívat se na něj jako dlouhatánským kukátkem a zeptat se ho, jestli ji pořád ještě miluje? Mohla bych Olehovi samozřejmě zavolat, ale jen by se mu potvrdilo, že ho kontroloju, a i bez toho by měl za to, že telefonování jen tak je zbytečné vyhazování peněz.

Nevím, jestli to někoho zajímá, ale když se z vlaku vystoupí, jde se k Seifertům dlouho doprava a pak je třeba počítat ulice, protože jak se jmenují, tam není napsáno. Až jsem se divila, že si tu Seifertovi nenašli raději někoho místního. Možná že uklízečku pak nechtěli zbytek týdne potkávat. Nebo jsem se už stala tak věhlasnou, že se jim to vyplatilo. I úklid je totiž disciplína a já, když mi někdy přeskočilo, jsem se viděla, jak mě vozí po celých Čechách po těch nejfajnovějších domácnostech, kde mají úklidové robůtky a na všechno automatiku, takže já jen ovládám přístroje jako taktovkou dirigent orchestr, sama v něčem šik, protože se ani trochu nezašpiním, ani nejsem zpocená.

Když byla doma, dávala mi paní Seifertová obvykle instrukce za pochodu. Někdy jsem měla za úkol i vytepovat gauč, a když mi vyzbyde čas, umýt okna v kuchyni.

Ptala jsem se obvykle, kam vyrazejí. Takové ptaní by měly některé zákaznice za troufalé, ale já měla ozkoušené, že paní Seifertová to má ráda. Většinou spustila a zastavit ji nedokázal hodnou chvíli ani pan Seifert taháním za rukáv. Viděla jsem mu na očích, co si myslel. Duchovní věci nejsou přece nic pro jejich úkáčko. Extáze na divadelním jevišti, smysly věcí a lidí. Že mi tím jen manželka motá hlavu nebo spíš marně hází na stěnu hrách, co se mi pak beze smyslu kutálí po hlavě, která se má soustředit jen na jedno: úklid bytu. Jsem tam ne od doško-

lení v otázkách kultury, říkám si, že si říká, ale od toho, abych ty zaku-
tálené věci vymetla a poházené svršky srovnala a zaklidila do skříněk.
Pro samé smysly měli Seifertovi v bytě bordel jako v tanku, a to ani
neměli děti. Někdy toho nepořádku bylo tolik, že jsem si nestíhala ani
odskočit na malou, a velká, to už vůbec nešlo. Když to vypadalo s časem
zle a hrozilo, že se Seifertovi vrátí napůl do brajglu, mívala jsem zadek
nervozitou stažený jako tkalounem pytlík na přezůvky. Povolil teprve
cestou na vlak v pajzlu u nádraží, toaletní papír nosím pro jistotu při
sobě. Omlouvám se jemnocitným, za tu zkoušku rotopedu u Seifertů ale
ne. Pan Seifert na něm beztak už najezdil tolik kilometrů, že guma
u řidítek byla slezlá jako u kol kluků v Mykolajivce, co drandí celé léto
do obchodu pro zmrzku a zase zpátky.

Tak dobrou zmrzlinu, jako je u nás, tu v Čechách nekoupíte. Při tom
úklidu u Seifertů jsem myslívala i na to, že to je to jediné, co by mohlo
v Praze Marině kromě babičky s dědou a kamarádek doopravdy chybět.

Když u nás byla Zula poprvé v ubytovně na návštěvě, měl zrovna Oleh
jednu z těch výjimečných šicht, kdy předem věděl, že se to protáhne až
do rána. Jurek ten večer slavil v Kosmosu uzavření jakéhosi obchodu
s překupníkem sibiřského dřeva a klub měl rezervovaný celý pro sebe.

Oleh tyhle uzavřené oslavy neměl rád, bál se víc než kdy jindy, že se
něco semele. Když měl štěstí, to znamená, že jen tu a tam třískla o zed'
láhev šampusu a z holek na salvy pokřiku střílelo prádlo do všech stran,
srazil si kolem šesté v šatně-kumbálu dvě židle, přikryl se starým kabá-
tem a na pár hodin si zdřímnul. Domů směl až k polednímu, kdy odešli
i tahouni, pijani s největší výdrží, kteří když procházeli kolem Oleha, dala
se čekat facka, pusa nebo kopanec, to podle toho, co měli zrovna za nála-
du a kolik vypito. Střepy uklízela šedivá ženská, co ji někdy brali k sobě.
Táhla to se společností až do rána a pak spávala zašitá někde ve skladu
na krabicích mlíka.

„Olgo, slyšíš mě?“

Zula mi tenkrát, než přišla, volala celá rozrušená.

Ve sluchátku to chrastilo, jako by vlála někde ve větru a k tomu chroustala bonbony.

„Přišla kontrola, jen si to představ. Půlka z nás měla něco s papírama. Byl tam i majitel, musel na celý odpoledne zavřít podnik.“

„Cože?“

„Zatímco se s kontrolou hádal nad účtama, my vařili, až se z nás kouřilo, i já, co dělám servírku. Kachna, závitky, knedlíčky, talíře lilku s bamusem, černý houby, kuře v dvojitém kari, smažený banány, krabí polívky. Šéf to schválně natahoval a my lítali s mističkama sem tam. Taký se jim nelíbilo, že jeden stůl v bistru je pořád plnej dětí od obsluhy, co si tam choděj psát po škole úkoly.“ Pamatovala jsem si to, už když jsem do toho bistra chodila a Zulu jsem ještě neznala. Malí šikmoočáci to tam mastili do písanky na ubrusu plném drobků, sama jsem párkrát zakopla o školní batohy, co ležely kolem. Bylo vidět, že obsluha měla plné ruce práce udržet drobotinu v klidu na židlích, aby se nehonila, protože dvě keramické vázy v rohu šly zvrhnout jedna dvě. Čili pak hostům vázly objednávky, té kontrole se vlastně nebylo co divit.

Ale stejně.

Závidím šikmoočákům to jejich bratrství na věčné časy. Když má bistro padla, je zavřené jen pro Čechy. Za staženými roletami se pořádají oslavy narozenin šikmoočáckých stařešinů, svatební hostiny a rodinné sešlosti. Kdejaká čínská restaurace takhle běží na dvě směny a pro jejich národy se tam začíná, až když vypadne poslední Čech. Zula pak večer říkala, že všechny pražský čínská bistra, a je jich pár set, vlastní jen tři čínské rodiny. Všechny že jsou z nějakého Sečuánu a nemůžou se navzájem vystát.

„Bylo by mi to celý celkem fuk, kdyby k nám ještě ten den před zavíračkou nevtrhnul ten Číňan s bouchačkou,“ chrtila Zula už ve dveřích, když si u nás opřená o futro ten den večer stahovala kozačky. „Vzadu v kumbálu vysypal z pytlů rejži a zpřeházel pytlíky s kořením. Hrabal se i v chladáku s kuřatama a vzteky rozcákal tři velký zavařovačky. A stejně ho nenašel. A když mu kuchař řekl, že šéf pár hodin předtím odletěl do Číny na pohřeb svojí mámy, zkopal ho, i když nekecal.“

„Fakt?“

„Jo. Ve dveřích ještě hrozil, ale rychlou mandarínštinou, takže jsem nerozuměla, ale kuchaři se vystrašený klepali v kuchyni. Tamtomu tekla krev z nosu a já zůstala v podniku jen s jednou úplně zkoprnělou českou rodinou.“

Chudáci, myslím si. Přišli na nudle se sezamem, a místo toho se ocitli v kovbojce. Zula mi říkala, že hlava rodiny pak čtvrt hodinu zvracela na toaletě.

V novinách o tom nic nevyšlo, i když tyhle přestřelky se prý v Praze dějí dost často, ale Čechy to nezajímá nebo někde na důležitých místech visí obálka s bankovkami, aby orgány mhouřily oči.

Zula si stěžovala, že ji v bistru nechají dělat ty nejhorší práce, a nejraději by co nejdřív změnila zaměstnavatele, a to už se mi začaly třást kolena a Zulinu tvář jsem viděla rozkomíhanou jako v plamínku ohně. Když se do některých lidí moc vcítím, ztrácejí se. Odjakživa. A pak už jsme se pustily do rajske, co mě ji naučila Ljuba Dymčaková, i když zdaleka nejlepší polévky umí moje máma.

„Bistro bylo první místo, kde mě nastálo vzali,“ pokračovala Zula později večer. „Čínsky jsem uměla jen trochu a česky vůbec, a hlavně jsem neměla peníze, takže to bylo vlastně štěstí. Zle se mi dělalo jen z toho čínského smradu.“

Zula měla o národních oděrech celou teorii. Pachy že se u lidí různě podobně jako řeči, a Zule smrděli v Praze skoro všichni včetně Čechů. Když mi to řekla, samo něco ve mně si odsedlo a zastydlo se. „Prostě se někdy snažím nedýchat, když je někdo moc blízko,“ pronesla a pousmála se, snad abych si nemyslela, že z toho zas tolik nadělá a kvůli smradu půjde otevřít okno nebo si vyndá tu roušku, co šikmoočáci nosí, když je inverze, protože páchnu jako úkáčko.

V tu chvíli se nešlo nezeptat na toho chlapa z nonstopu.

„Smrděl jako psí prdel,“ řekla Zula, ale hned nato se zasnila a jen tak mžourala se zakloněnou hlavou do žárovky, co visela u nás v pokoji na ubytovně místo lampy, a já skoro zapochybovala, jestli se do něj náhodou nezabouchla.

„Když jsem se nemohla vrátit do Mongolska s těma karosama, pamatuješ na to, jak jsem s nima měla jet?“ pokračovala asi po minutě ticha.

„Jasně.“

„Chodila jsem nejdřív jen tak po ulicích.“

Něco jako já s Majkou, když jsem ještě neměla práci, napadlo mě, jenže Zula prý že neměla ani kde spát.

„Naštěstí bylo teplo. Noci šly přečkat i v těch hadříkách, v kterejch jsem přijela, a navíc jsem hned během pár dnů objevila vietnamskou tržnici, kde jsem si zadarmo obstarala i něco teplýho. Nejdřív jsem se do tržnice schovala před deštěm. Žádný trh namačkanejch stánků, ale tržnice pod velkou plachtou nedaleko autobusovýho nádraží. Drobný zboží, stánek s langošema, všechno dohromady, ale hlavně hadry. Na ramínkách, na stolech i pod stolama a v pravidelnejch vzdálenostech stáli vietnamský síajej. Ženský v plastovejch pantoflích, co maj oči všude. I když třebas zrovna ve velkejch krabicích, kde to igelitově šustí Čínou, předkloněný s vyšpuleným zadkem dohledávaj větší velikost něčí bundy, jim nic neunikne.“

Zula o sobě mluvila jako o věřící stejně jako já, a ohledně toho, že krást se nemá, jsou na tom všechny víry stejně. Ale jak se říká v Čechách, příležitost dělá zloděje, a pokud podle Zuly Bůh takhle naznačil tu příležitost, možná že si přál i toho zloděje, „a tak jsem se toho chytla,“ říkala Zula a já neměla důvod jí to nevěřit. V hrabárně použitých hadrů kus dál pod plachtou tržnice, kde šikmoočáci tahali z pytlů s nápisem HUMANITARIAN AID všechno od triček přes kabáty až k dětským zavinovačkám. Házeli to na tři obří pulty a do krabic okolo a lidi se v tom přehrabovali dál. Něco Češi tahali přímo z tevéných pytlů. Lačné ženy na mateřské nebo v důchodu, kdo jiný je ve všední den dopoledne na lovu šuntů, a pak Zula. Možná jí šikmoočáci měli za nějakou vietnamskou výpomoc z klanu, říkala jsem si, i když by vám Zula odpřisáhla, že se všichni šikmoocí podle národů hned rozeznají a Vietnamec si Mongola se svým nebo s Číňanem nesplete.

„Když hadry v haldách chumel ženskéjch pořád přehrabuje a tu a tam něco vytáhne, zkouší a zase frká zpátky a kupy jsou to velký jako několik stánků dohromady, už se dá leccos províst.“

Zula prý že ztopila asi pět nebo šest věcí rychle do batohu a ten první úspěch ji nakopnul.

„Kdybych neměla takový zásady, mohla bych klidně začít ve velkém a někde si otevřít obchod použitejma hadrama nebo je jako pojízdná prodejna vozit nákupním košem z Lidlu.“

Je pravda, že urvat vozík od řetězu před supermarketem nic není a nabízet hadry výměnou bezdomovcům taky ne, a nepotřebuje na to člověk ani perfektní češtinu, natož razítka.

Zula říkala, že bezdomovci navíc vůbec nejsou tak nuzní, jak se tváří. Ve skrýších prý mají vercajk, za který by se nemusel stydět kdejaký Ukrajinec z ubytovny a lecjaký český garsonkář taky ne. Stolky s ubrusy, židličky, rádia, baterky, talíře, budíky, obrázky, zrcadélka, krémy na obličej a lavory na prádlo. Pod mostními pilíři, v zákoutích zarostlých městských parků, v koloniích boudiček a baráků, co čekají na odstřel, a pak na úkáčka, co tam postaví elegantní nákupní střediska nebo nóbl apartmány s výhledem.

Zula říkala, že párkrát v místech, ze kterých se vyklubaly brlohy bezdomovců, spala. Existence ji začaly zdravit a jeden jí dal dokonce nepoužitý zubní kartáček a taky malinkou zavírací kudlu s červenou střenkou, kdyby to prý na ni někdo zkoušel. I když, jak Zula říkala, noční Praha prý o život není, nejvýš o zdraví. Po té Praze se nachodila s batohem kilometrů a navozila se městskou dopravou tolik, že by vedle obsluhy vozíku s obnošeným šatstvem mohla mít i informační stánek pro pěší, odkud kam a jakými spoji. V tramvajovém spoji číslo dvacet šest kousek od Dlouhé třídy byla Zula dokonce svědkem toho, jak se tam jeden bezdomovec vymočil do té měkké šedivé sedačky těsně předtím, než se vypotácel na ostrůvek.

„Tak na takovýhle dno, to jsem si tehdy uvědomila, bych neklesla nikdy. Rozumíš?“

Kývu hlavou, kývu hlavou už celý večer jako ta umělohmotná kočka od Zuly z bistra, co na hosty z pultu mává růžovou pacičkou.

„Kosmetiku z domova jsem střežila jak vietnamský síajej, v tý taštičce, víš, i tehdy jsem se každý ráno malovala, a jen když bylo nejhůř, vyměnila jsem jednu pudřenku nebo rtěnku s jinou ženskou za jídlo. Všechny jsme se při tom trochu styděly, a tak se ani moc nesmlouvalo,“ říkala Zula, „alespoň ne s těma, na který jsem natrefila, ale jsou i jiný. Věčně oteklý, v šeru si je jedna dvě spleteš s chlapem. Fuj. Mně se to nikdy nestalo. Loktařky, co se na ulici nosily. Ne že by přišly o sebevědomí, tyhle se teprve mezi bezděckama doopravdy našly.“

Zula zas mlčí, asi na něco myslí. Kdybychom byly chlapi, už je v nás tou dobou alespoň flaška horilky.

„Mě naštěstí ani v tý nejčernočernější tmě na konečný v Modřanech nebo na Vypichu nikdo za chlapa neměl.“ Usmála se.

„Jeden se jenom divil, že takhle v noci, a bylo spíš už brzo ráno, cestuju po Praze úplně sama, a nabídnul mi, že mě doprovodí domů. Na to já kejvla, i když žádný domů to nebylo. Chvíli jsem ho vodila sem tam, než jsem přiznala, že jsem na ulici. Ani mu to moc nevadilo.“

Spíš bych řekla, že v duchu zajásal. Ale to musela Zula vědět taky.

„Zas jsem měla alespoň pro jednu střechu nad hlavou,“ řekla Zula, jako by milost dělala ona jemu, i když byla docela vzájemná, a hned si mě měřila, co na to říkám. Já, která tehdy sdílela s manželem společnou palandu, Oleh nahoře, já dole jako sourozenci, na takovýhle život.

Zbytek večera jsme se už jenom smály. Nebo spíš Zula se smála mně a já se hájila. Začalo to hned u našeho pokoje. Prej že kdo by řekl, že tu bydlí dospělí lidi, který mají dítě a oba jsou studovaný.

S Olehem jsme sice měli diplomy ze zemědělské, ale ani doktorát by nám v Praze nepomohl. Doktorát z vědy možná, ale papír z ukrajinské hnojárny ani náhodou. Ten mohl jen za to, že se chlapi z Olehovy party zedníků, podlahářů, nosičů a obsluhujících bagr a jeřáb s ním a s Borisem, jedinými dvěma, kteří šli na vysokou, nechtěli bavit. V žádném rámečku tak u nás na pokoji tohle lejestro nikde neviselo, jak se to dělává v kancelářích studovaných lidí, co se chtějí předvést, tak to my na-

opak. S sebou jsme papír měli, protože člověk nikdy neví, ale ležel pěkně srolovaný ve skříni.

Nejstudovanější Ukrajinci mají v Čechách často ty nejhorší práce, protože nestudovaní je nemůžou vystát. Lidi jako Vladan, co to dotáhli daleko, mívali kromě základní a nějaké nástavby jen školu života. Na Zuliny studia jsem se neptala a ji mnohem víc než moje školy stejně zajímalo, proč spíme s Olehem na palandě jako na staveništi chlapi v maringotce, a ne na normální posteli. „Abychom to tu měli trochu větší,“ říkám Zule na vysvětlenou a nejde mi na rozum, jak se tenkrát do pokoje mohla vejít i Majka, a ani tehdy mi ta tlačení nijak nepřišla.

Chci Zule nabídnout něco k zakousnutí, jenže protože druhý den ráno jedeme do Mykolajivky, schválně jsme s Olehem všechno snědli, aby se to nezkazilo. Tak jsem dala jen vařit čaj, už třetí za ten večer, a Zula se zeptala, proč si v pokoji alespoň nevymalujeme, jestli se neštítím toho žlutohnědého koberce, že pod dveřmi je škvíra, kterou dovnitř leze světlo z chodby, a zvenku zas i přes záclony šajní do pokoje lampa z ulice, jako kdybych to všechno nevěděla. V pokoji naopak nebylo kromě žárovky, co blik blik zlobí jako škodolibé oko, nic, ani malá lampička, ale tu, říkám si, nemá na beton ani Zula, protože na co. Na čtení? To je něco jako chodit do ukrajinského střediska kultury, které, jak jsem nedávno slyšela, v Praze doopravdy je, ačkoli nikdo z ubytovny neví kde, asi ho před námi dobře schovali, abychom jim tam nezablátili tu výstavní expozici výdobytků ničeho. Pár vynikajících osobností jsme sice měli a máme, jenže Vitalij Kozlovski ani Věrka Serd'učka tam jako voskové figuríny dřevěnět nebudou a zboží, to je samá Čína a zmrzlina se rozteče.

Jenže Zula ne a ne dát pokoj. Nelíbí se jí ani ta váza s umělou květinou na okně, můj pokus o útulnost, ani dvojvaříč, prý předpotopní, a kde že jsme prý vzali ty peřiny. Když odhrnula prostěradlo a uviděla matraci, vypískla. A tak jsem nedala, než že bude spát na palandě nahore, i když se bála, že v noci žuchne dolů, to měla za to. Pod polštářem objevila na posteli Olehovo pyžamo. Zapomněl si ho vzít s sebou do práce na zítřejší cestu, a tak jsem ho položila na hromádku k věcem, které povezu s sebou, na sedmou nařídila budík a pak jsme šly spát.

Tehdy, před tou první návštěvou doma v Mykolajivce, jsme se s Olehem domluvili, že ze sibiřského večírku přijde druhý den rovnou na nádraží. Nástupiště směr Užhorod, tam, kde čeká národ ověšený taškami.

Ráno jsem poprvé viděla, jak Zula vypadá nenalíčená. Skoro stejně. Asi bude mladší, než jsem si myslela, napadlo mě. Jen víčka měla opuchlá, prý se jí v noci špatně spalo. Dělá za pár šupů, ale nic jí není dost nóbl, pomyslela jsem si a ptám se jí, jestli ji dneska čeká směna. „Vlastně mě vyhodili,“ ona na to s pohledem pryč, když jsme půl šly, půl běžely z kopce dolů, a já přemýšlím o tom, jestli mi to včera říct nechtěla, nebo jsme jenom usnuly dřív, než se to před spaním stihlo.

„Chceš půjčit klíče?“ vyhrklo ze mě, aniž by mě napadlo, co by tomu řekl Oleh, jen že někdy předtím padla řeč na to, že i bydlení měla od těch Číňanů. Děkala, že to neslyší, nebo to neslyšela doopravdy.

„Kdybys o něčem věděla, zavolej,“ a Zula hned nato zabočila někam do ulice, ani se na mě nepodívala, a mě jen stačilo napadnout, že mi mohla alespoň pomoc na nádraží s taškami, když teď stejně nikde nepracuje.

Revizor v metru vypadal jako ten první, koho by se měl revizor zeptat na tramvajenku, červený salámový obličej, umaštěná vesta s čapkou, přes rameno jakýsi chlebníček. Držel se mě tehdy ještě ukrajinský přízvuk, i když na slovní zásobu jsem si nemohla stěžovat a rozuměla jsem také úplně všemu, a to už mě revizor legitimoval a já ho slušně požádala, aby mi ukázal svůj odznak, jak jsem si přečetla v přepravním řádu přímo v metru, že se člověk smí zeptat, aby si byl jistý, že platí pokutu náležitě osobě.

Vyjel jak ze střenky vystřelovací kudla. Začali se strkat lidi, u eskalátorů to houstlo a moje čeština šla rozrušením do kytek jako nálada toho chlapa, který místo aby hned vytáhl odznáček, rozbublal se pod tou mastnou čapkou jako bramborový hrnec a poštěkávat začal i chumel, co už stačil ucpat vlez k jezdicím schodům. V tu chvíli už všichni věděli, že jsem Ukrajinka, a hned že je nás jako psů a fušerácká práce na baráku támhle a tady zas odbytá příčka v kuchyni a jedna paní dokonce něco říkala o zavšiveném Malevičovi, a to jsem hned zbystřila, protože

Malevičů je málo a zrovna k našemu Malevičovi by mi šmėčkařina docela sedla. Ale před paní jako že nic, a když jsem z kapsy vytáhla litačku, měli jste vidět ten hlouček překvapených obličejů. Jako by je opařilo, ale já se přesto musela dát do běhu, jako bych utíkala před zákonem, protože autobus domů už stál tou dobou přistavený na nádraží Florenc plný našinců.

Cesta tam se zdála mnohem horší než cesta z Mykolajivky do Prahy dva roky předtím. Oleh říkal, že je to tím, že jsem za tu dobu zpaničkovatěla. Je pravda, že on si nestěžoval, skoro celou cestu spal. Hádka před Kosmosem ještě pořád visela mezi námi jako dveře s mléčným sklem mezi dvěma pokoji a kvůli práci jsme měli času na sebe jen málo, a tak to nešlo všechno dopovídat a vymést pryč a zas být znova, jako by se nic nestalo. Nestalo. Nestalo. Nestalo. Co se urputně opakuje, tak nakonec je.

Paní, kterým uklízím nebo hlídám děti a někdy obojí, i když to pak děti křičí a úklid za nic nestojí, ale některé paní prostě potřebují ven z bytu za každou cenu a k tomu ušetřit a vybíhají jako chrtice za plechovým králíkem, jen co se u nich přezují do pantoflů a na krk mi hodí svoje haranty, tak takové paní obvykle vůbec nečekají, že mám nějaký vlastní život kromě toho pracovního, a pokaždé je to náramně překvapí. Dvě volaly kus za Prahou, když jsme stáli před odbočkou na Benešov v zácpě, a právě to vypadalo, že se podaří usnout i mně, a jedna u Brna, i když jsem všem dopředu hlásila, že jedu na dva týdny domů na Ukrajinu a pracovat nemůžu. Tak tam pozdravujte, chacha, řekl na to tehdy do telefonu pan Mohura, manžel paní Mohurové, který pracuje z domova, takže tam vždycky je, když uklízím, a dívá se mi na nohy.

Vypadalo to jako naschvál, ale autobusem směr Užhorod jela i ta žena, co mi cestou do Prahy před dvěma lety brečela na rameni. Seděla kus za námi a já hned, jak to dopadlo s jejím mužem a jestli je všechno v pořádku. Spal jí v dekách na klíně jako jarní závitek. Ne manžel, ale odstáté uši měl prý jako on. Jela jejich synka ukázat domů. Jen na otočku a pak zas rychle zpátky. Víc než pár dní že to bez sebe s manželem nevydrží. Kdyby ji neprosili, aby mimino přivezla ukázat, tak by domů prý

vůbec nejela. Na ten, cituji, příšerný venkov plný dědků a babek se zlatými zuby, těžkých jídel a smradlavých chalup.

Vzpomněla jsem si přitom na Ljubu, ta říkávala to samé. I když dědky měla od rána do večera v nemocnici na oddělení taky a smrdělo to u starých, já tam byla, leckdy mnohem hůř než v zemljance, ale to jsem si nechala pro sebe.

Na Ljubu Dymčakovou je spoleh. Vždycky věděla, jak něco z nemocnice opatřit, a vždycky to bylo prvotřídní. Dymčak dělal na stavbě, i když měl diplom inženýra, a Ljuba Dymčaková, školená zdravotní sestra z Kyjeva, pracovala v Praze jako pomocná sestra v nemocnici a o víkendech si přivydělávala jako vozička invalidů. Tlačila ty jejich káry po městě a pro dost z nich byla i někým víc, kamarádkou asi, což mně se stát se zákaznicemi tehdy nemohlo, ale alespoň se mi tak práce nepletla s ničím dalším. Ljuba někdy letěla v noci i přes půl města, když na vozičkáře přišla chmura, a že jich prý mají. Člověk se tomu nediví, když některým nejde ani zout si ponožky nebo zamíchat čaj, ale peněz z toho bylo málo, a tehdy zas Ljuba chodila za mnou. I kvůli té společné pračce na chodbě, že na ni nemají, i když si nohy mohla ulítat, a tak jsme jim, sami zadlužení u Malevičů, půjčili, a v tu chvíli se to hodilo. Protože komu kolik dluží, si každý Ukrajinec pamatuje líp, než kdy se narodil, a je to tohle, co drží celou pražskou komunitu Ukrajinců pohromadě.

Prý že pracoval v té nemocnici Motol jeden ukrajinský doktor, její známý. Bez něj že by se Ljuba jako pomocná síla k ničemu nedostala. Říkám si, že kdybych to bývala věděla, mohl jít Oleh s nohou za ním, a ne do Vinohrad, a celé by to mohlo dopadnout jinak, ale i tak jsem měla radost, že nejsme v Čechách jen samí dřiči na stavbách a uklízečky, ale taky doktoři, takže někdo, ke komu Češi chodí s prosíkem a jsou před ním prťaví jako my před Čechy na přepážce cizinecké policie. Alespoň vidí, jaké to je. Dívala jsem se na dítě, jak ho ta žena v autobuse kojí, a myslela jsem na to, že bychom si mohli, dá-li Bůh, s Olehem taky ještě jedno porýdit.

A pak už Užhorod, kde mě pozval na kávu jeden mužský z toho autobusu. Povíдалa jsem si většinu času s tou známou s miminem, a tak asi nevěděl, že s Olehem patříme k sobě. Říkal mi, že podniká s parožíem ukrajinských daňků, a tím pozváním na kávu mi udělal radost. Oleh zařezával a mohla za to právě nálada vylepšená tím pozváním, že jsem si v Užhorodu na trhu koupila na poslední chvíli nový stříbrný obal na mobil, přestože ten starý ještě docela ušel. Ale nebyl po ruce Oleh, aby mi to zatrhnul, a ten muž, se kterým bych určitě mohla jít daňkům česat růžky, jen kdybych trochu chtěla, by mi býval byl koupil sám od sebe určitě i mnohem lepší.

Pak ještě zastávka na benzínce v nějakém zapadákově, kde jsem si, jak mám ve zvyku, vyčistila zuby a mýdlem umyla podpaždí za dřevěnou ohrádkou. V malé krabičce v tašce přes rameno mám pro takové příležitosti jedno mýdlo vždy s sebou, hodí se to i po úklidu bytů. Mýdlo je základ.

Zatímco odháním psy, co chtějí kus mého chleba se šunkou, řidič autobusu natankoval a pak se přetahoval s nějakým floutkem, který mu chtěl nesmyslně draho umýt okna. Kromě toho, že jsem si koupila od řidiče kelímek kafe, už nevím nic, protože spím a spím vedle Oleha, a pak se probudím a trochu se klepu, protože příští zastávka už bude naše vesnice.

Na nádraží, nebo spíš zastávce, čekala už máma s tátou. Táta tou dobou obvykle pásal a byl na salaši, ale za půl ovce, kterou mu výměnou slíbil, mu na pár dní hlídal stádo starý Mezjanin. Máma nás hned objala, Oleh si s tátou podal ruku a podělili se o zavazadla. Jenže stejně jsem se celou dobu ošívala. Kde je Marina?

Marina ležela v posteli. Hubená holka, dlouhá po Olehovi, i přes deku se rýsovaly nohy a ruce, jako by nebyla kvůli zimnici přikrytá dekou, ale jen nějakým plátnkem, spala. „Proč jste nám to neřekli? Mohli jsme z Prahy něco přivést.“

„Nechtěli jsme vás vystrašit,“ nato máma a táta příkyvoval. Najednou to byli starouškové. Dívali se na zem, táta šoural nohama a představa, že

tu jsou na všechno sami, udělalo se mi v tu ráno nevolno víc než za celou cestu v autobuse. Šoupla jsem k Marině pod deku barbínu, Oleh říkal: „koukej, jak se usmívá, je ráda, že tu jsme“, ale neviděla podle mě nic.

„Pojedu do Žytomyru pro léky.“

Zírali. Nejdřív nevěřili, že to myslím vážně, ale já šla hned k sousedům, v kolik to od nás jede na Žytomyr, protože máma s tátou jízdní řád neměli. Během pěti minut jsem se rozhodla, že jedu, a na chvíli se mi ulevilo. Jenže Marina tam ležela dál, ani se nepohnula a ani neotevřela oči. Jen spí, řekla máma, jakoby na vysvětlenou, a když jsem po ní chtěla, aby mi jedno po druhém popsala, co přesně se jí honilo hlavou, když se rozhodla, že nezavolá dceři, která by prostě jen skočila do lékárny nebo za Ljubou do nemocnice, a bylo by.

Jalová vesničanka a už to asi nikdy nebude jinak, myslím si o mámě a vím, že cokoli teď řeknu, jen ji to zabolí jako pohlavek, ale Marině to nepomůže.

„Kdy to začalo?“ zeptal se Oleh a máma se podívala na tátu, jako by se potřebovala ujistit, že to nepoplete.

„Včera,“ a já si říkám, že to už jsme asi stejně seděli v autobuse.

„Marina přišla ten den navečer jako vždycky,“ spustil táta, který do té doby mlčel.

„Lítaly zas někde s Darjou, co já vím. Křeče začaly až v noci. Nejdřív zvracela boršč, co jsme večeřeli, a pak už jen vodu. Nic v sobě neudrží. Jojka nám poradila dávat jí, kdykoli se probudí, po lžičkách čaj s kapkou medu. Máma nebo já tady pořád sedíme, vid', abychom nezmeškali, když se na chvílku probere. Tady je med a tady je ta lžička.“

Táta si mne ruce a drbe se za uchem, ještě nikdy jsem ho neslyšela říct toho tolik najednou.

Máma špitla, že polévku jedli všichni tři, tou že to být nemohlo. Za tu dobu, co jsme se neviděly, jí úplně zešedivěly vlasy. Vzpomněla jsem si, a bylo to tehdy takových pět let zpátky, když jsme všichni tři jeli nakupovat do Vinnyce. Táta sháněl zvonce pro dva nové berany a máma jutové pytle na brambory. Prodavač těch zvonců si tenkrát myslel, že

tátova žena jsem já a máma je jen nějaká tetka, co se k nám náhodou připletla.

Jako ve snách se motám po domě, po dvorku a kolem záhonů a myslím na to, že je hloupost jet do Žytomyru pro léky, když ani pořádně nevíme, co se jí stalo. Navíc nebyly jí tenkrát ani čtyři, když nám skoro odešla, protože doktor ve Vinnycci se, jak říkal potom, spletl v pohmatu. Marině tehdy na chodbě v nemocnici, kde každý měl dokola jen plno jiné práce než pořádně prohmatat řvoucí dítě, prasklo slepé střevo. Pak bylo všeho všudy deset minut času, a Ljuba mi potvrdila, že zle to neskončilo jen doopravdy o málo.

Síňka, kuchyň, i když tam se nevařilo, tu velkou pět let starou kuchyňskou linku, na kterou táta našetřil z ovcí a máma ze zeleniny a drůbeže, důchod byl na chleba a tátovi na košile, tak síňka, kuchyň, ložnice rodičů a pak ten prázdný pokoj, který býval dřív bratrů a můj a teď byl Mariny, tam jsem chodila od stěny ke stěně a viděla, co dřív jako by tam nebylo. A možná nebylo. Hmyzí ulepence a věci, obrázky, hrnky, dečky, co se z nich jen stírá prach a ani Marina si nemohla sáhnout, aby se nerozbily nebo nezadělaly fleky. Jako když se jeden nadechne, ale nesmí vydechnout nebo mu to nejde a ta zatuchlost se jen drží vevnitř a nelze ji vyvětrat. U Mariny v pokoji se větralo jen jednou denně opatrně na šterbinu a i ten teplý vánek, houpající se jako dívčí sukýnka, jí padal na hrudníček jako těžká deska z mramoru. Takové ty, co jsou v Praze v metru a sázeli je tam už komunisti a vytrhávat je bude až nějaká další civilizace, co přijde po Češích.

Tušila jsem to a taky to tak bylo. Do pár hodin že budou ve vsi všichni vědět o tom, že jsme přijeli, a pod záminkami se k rodičům do domu začnou trousit návštěvy. Tu po jednom, tu po dvou, po třech, pro pár vajec, pro hloupost, děti přijde bez ostychu celý špalír, jejich doma je vyšlou na výzvědy. Pro ně jsem nakoupila igeliťák bublifuků, tak od nich bude rychle pokoj, a Marině k barbíně ještě kočár s koníkem

a sadu gumiček a sponky. Leželo to na zemi vedle postele, vedle spící hubené holčičky, kam nikdo z návštěv nesměl, až potom Darja.

O Praze chtěli v Mykolajivce slyšet všichni. Když jsme naseděli s Olehem u Mariny nebo s našimi v kuchyni, obcházelí jsme baráky v ulici nebo i dál. Ptali se nás, za jak dlouho už ten dům ve vesnici začneme stavět, jak vypadají domy v Praze, co našinci, jak si tam vedou, a co Češi. Kolik stojí chleba a kolik cesta autobusem, a když jsem řekla, že do multiplexu Galaxie by se náš kulturák vešel asi patnáctkrát, a tolik filmů, kolik se v něm kdy u nás promítalo, tam běží za jediný den, někdo říkal fíha a někdo zase, co má být, multiplex to je jen větší biograf a Češi jsou oproti Ukrajincům beztak jen takový malý nárudek, a jen proto, že na tom zrovna na Ukrajině nejsme nejlíp, se jim přece nebudeme klanět a ani ničemu, co tam je.

Přestože jsem s ním chtěla mluvit o Marině a nikdy jindy než večer jsme nebyli sami dva, Oleh se hned ten druhý, potom, co odpoledne proseděl u Mariny a dostal do ní za tu dobu skoro celou půlku hrníčku medového čaje, někam ztratil. Chodila jsem po domech a hledala. Byl u Kozuba a pil.

Kozub měl jet původně do Čech s námi, ale na poslední chvíli si to rozmyslel. Dostal strach, dal na něj, a když pak litoval, navázal se do nás s Olehem. Byl by moc rád, kdyby se nám nedařilo. Myslím, že Oleh se tu první noc s ním tak ztřískal, hlavně aby ukázal, že je všechno při starém. Že má pořád stejnou výdrž a na horilku nezanevřel kvůli pivu, tomu pití mladých a úspěšných. Ztřískat se do němoty horilkou na placu před kulturákem už není hrdinství jak za časů, když jsme tam ještě chodili s Olehem. U holek se už takhle nestoupá, a když se kvůli tomu u holek nestoupá, tak se to taky méně dělá.

Další den ráno byl Oleh k nepoužití. Pověst si u Kozuba sice zachránil, ale nepřišel ani na snídani, ani na oběd, a to máma schválně udělala pelmeně s octem a naší smetanou, baklažánový kaviár a pampušky, všechno to, po čem si Oleh v Praze tak stýskal, když se ládoval rohlíky s levnou uzeninou.

Svíčkovou nebo knedlo-zelo, to my tehdy ještě vůbec neznali. Leda smaženku nebo vlašák. Na ubytovně, tam jsem se snažila vařit po našem.

Přiklopila jsem Olehovi jeho porci, aby na ni nelítaly mouchy, a pak jsem seděla u Mariny. Poprvé po třech dnech vydržela s otevřenýma očima celou dobu, co běžel v televizi její nedělní dětský pořad, i když místo mluvení spíš jen vrtěla hlavou a jediné, o co stála, nebyla barbína ani já s Olehem, ale Darja. Ta, co spolu nejvíc lítaly a i ten den předtím, než to Marinu skolilo.

Hned první den jsem se po Darje v Mykolajivce sháněla, abych se zeptala, kde holky ten osudný den spolu trajdaly a co jedly, ale řekli mi, že jsou celá rodina někde u příbuzných a vrátí se teprve pozítří. Přestože jsem obešla, koho se dalo, nikdo nevěděl, kam přesně jeli. Protože kdyby ano, Oleh by v ten moment sedlal tátovu motorku a vydal by se tam odhodlaný chodit od jedněch dveří k druhým, než by tu holku našel. Kvůli Marině by jel kamkoli i o půlnoci a sněhovou bouří.

Když se Darja konečně vrátila, dostala od nás pár bublifuků, ať je rozdá i dětem u sousedů, tuhle holku jsem si pamatovala ještě jako mimino, byly od sebe s Marinou jen o dva měsíce. Hubené bidlo jako ona, ty malé holky znaly Mykolajivku a blízké okolí líp než kdekdo z dospělých.

„Hrály jsme si na hladomor,“ řekla Darja. „Na válku a hladomor.“ Cívěla jsem na ni, ale Darja byla od dospělých zvyklá na leccos a nehnula ani brvou.

„Lidi jedí všechno, když mají hlad,“ pokračovala vysokým hláskem. „Dědeček mi říkal, že se prý dřív vařily i pantofle a pásky. Kosti, to byla pochoutka na svátek. Já s Marinou víme, kde tu sou. Tam, kam se nesmí chodit, víš?“

Přítakala jsem. „My tam taky nechodíme, ale když jsme hrály hladomor a válku, tak jsme musely,“ řekla Darja a sklopila oči. „Našly jsme jich vlastně jen pár. Lidi za války měli taky všeho málo. Rozděly jsme pod kopcem oheň a naházely to všechno i s listím do vody. Marina pak vypila skoro celý kotlík sama. Nechala mi jenom to listí. Když polívka vychladla, olízala kosti.“

„Ty ne?“

Darja jakoby otráveně zakoulela očima.

„To ona byla ve vězení, já ne. Já v tom vězení jenom hlídkovala. Chtěla jsem být taky vězeň, ale Marina chtěla, abych jí hlídkovala, a že si to vyměníme až druhý den. Jenže druhý den mě k ní ani nepustili. Že Marinu trochu bolí břicho a spí. Mě taky bolelo, ale nespala jsem vůbec.“

Táta říkal od začátku o Olehovi, že člověk, co nikdy neměl žádné rodiče, nemá ani žádné vychování. Máma namítala, že by se takovým lidem měla dát přece vždycky šance, a táta že jeho dcera není žádný králík na pokusy s šancemi a že jsem si měla najít někoho z pořádné rodiny. Tak to bylo a takhle to i zůstalo, i když už Oleh tátovi pomáhal jako mladý s ovceci, mámě jedno léto vymaloval kuchyň, a kdykoli si táta zamanul, lezl na střechu, aby tam virgloval s televizní anténou, dokud na něj táta zezdola nezakřičel, že obraz přestal zrnit.

Když jsme se seznámili, byli Olehovi rodiče, kteří ho adoptovali, už po smrti. Vzali si ho z děcáku, když mu bylo pět, Oleh o tom nikdy moc nemluvil. Svoji pravou matku neznal. Po vesnici, odkud pocházela, se říkalo, že to byla krasavice. Kdo byl jeho otec, to neřekla nikomu, ani když byla těhotná. Možná to nevěděla sama. Štěstí že věděla o tom, že za zdravého novorozence šlo tehdy od děcáku dostat něco bokem. Pokud měli zrovna v ústavu nahlášenou žádost doloženou potřebnými razítky, že ten a ten zasloužilý soudruh se soudružkou projevují zájem, protože pro samé povinnosti a objíždění oblastí se jim v tom ohledu jaksi nevede, slovo neplodnost nepadlo nikdy.

Olehova matka dítě donosila a bylo to přesně pro takový pár. Jenže jak měl Oleh z doslechu, tak se krátce před jeho narozením kvůli jakýmsi stranickým záležitostem ve zlém rozešli a Oleh ztvrdnul v ústavu na celých pět let. Matka prý hned po porodu odjela někam k Permu pracovat do cukrovaru a o tom, že si dítě nevyzvedli, jí nikdo neřekl. Anebo řekl, a odjela stejně?

Jestli Oleh o těch věcech někdy přemýšlel, nikdy ne se mnou, nikdy nechťel. Nakonec si ho vzali dva, kterým v té době už bylo k padesáti. Měl vlastně velké štěstí, protože o starší děti takový zájem zdaleka nebyl

a o většinu z nich vůbec žádný. Ale leckdy i pět let stačí, aby bylo pozdě. Táta mě před tím varoval. Prý byl za mlada v nějakém děčáku, kam vezl z mykolajivské školy vyřazené židle, a viděl těch sígrů odshora až dolů plný barák. Nic než řev že na ně neplatil. Ty židle házeli po tátovi zpátky. Když mě na Olehovi něco štválo, křičení kvůli hloupostem, jako je třeba moje nahlas puštěné rádio, když on někdy v neděli dopoledne ještě na ubytovně pospával (a to já nedělala kvůli zprávám, ale kvůli tomu, že to tříbí češtinu), tak to jsem si pak vždycky vzpomněla na tu židli. Že něčím takovým ho tam třeba brali po hlavě.

Máma to chtěla Olehovi všechno vynahradit a od začátku při něm stála. Kdyby bylo na ní, chtěla by víc dětí než jen mě a bratry, to vím.

Nejdřív to zdálky vypadalo jako babka Altmanová, někdo ji tlačil na tom jejím vozíku směrem k nám. Stejný vozík, stejná zachumlanost na něm, jenže se babka ještě za tu dobu, co jsem ji neviděla, o něco zmenšila, a co tu sakra pohledává? U lesa, kam jsme si s mámou vyrazily na houby.

Ale u babky člověk nikdy nevěděl. Pokaždé tak dlouho balamutila a slibovala hory doly, dokud se nenašel někdo, kdo ji vzal, kam si usmyslela. Objížděla takhle na kárce celou vesnici a k tomu, aby si umanula vyrazit na houby, byla nakonec šílená dost. A pak ze zachumlanosti vykukla ruka, a byla to ručka, a chlap, co kárku tlačil, sundal klobouk, co měl do týla, a připítě se na nás zaculil Oleh, a pak už mě to z vozíku volá a já jen objímám a objímám a pak i Oleha, i když vzít Marinu ven, s tím bych já osobně ještě chvíli počkala, ale mám radost, protože už je to týdnů, co jsme se spolu nesmáli. Beru za kárku, že to zas otočíme domů, a trochu se zlobím, že ji na ten vozík vůbec posadil, káru staré nemocné babky, kdo ví, čím je prolezlá, jen ať je Marina zase co nejdřív doma kolem postele. Z radosti je netrpělivost a z netrpělivosti rozmrzení, a když si Oleh přisadil, že jsem mu měla sbalit jiné pyžamo, to čisté ze skříně, a ne to vetché, nošené, měla jsem chuť mu košík hub vysypat na hlavu.

Doma Marina že vydrží vevnitř jen u otevřeného okna, chce se dívat na dvůr a slepice, a přestože jídlo až na můj slepičí vývar zůstávalo na

lžíci před stisknutou pusou, máma už zas chtěla začít ve velkém vyvádět, když s Olehem tak brzo pojedeme zpátky do Čech. Další den, když se Marina konečně rozjedla, táta zase odjel na salaš. Oleh tam na poslední chvíli vyrazil s ním, že mu pomůže s očkováním ovcí.

Tu noc k salaši zabloudila skupina pěti chlapů z nedaleké vesnice. Hledali ovce, co se zaběhly, a ztratili se sami. Ze salaše, na kterou natrefili ve tmě a prochladlí v kopcích úplně náhodou, měli podle táty s Olehem radost jako kluci, a že jim za přespání a pomoc něco dluží.

„Máme se někdy stavit,“ řekl Oleh, když se ze salaše vrátil zpátky a celé mi to vyprávěl.

Pokřčila jsem rameny. Co my s tím, vždyť za chvíli zase jedeme, myslím si a cítím, jak se vevnitř něco natrhlo jako papír. Urvalo se jako poutko na ručníku, posunulo jako ubrus s potiskem Prazdroj, Bechevovka, Pražský hrad, a vykounul starý dubový stůl, na kterém bryndala prabába s dědkem a jejich mámy a další, a táhne se to až někam daleko k Záporoží, a podruhé v jednom týdnu mi bylo do breku, teď protože se mi najednou ani za nic nechtělo zpátky do Čech.

Oleh za mnou to odpoledne přišel s tím, že mi chce něco ukázat. Vzal mě za ruku a táhnul za ni z baráku. Na pastvu a pak dál do lesa a tam se zastavil, přitáhl si moji hlavu ke svojí a přitisknul si mě ke kmeni stromu. Svlékla jsem si kalhoty, ale nechala jsem si je dole na kotnících, takže šlo cupitat ještě kus dál do hustšího mlází, a kdybychom slyšeli něčí kroky, zas se do nich rychle nasoukat. Bylo to jen kus od místa, kde nás tehdy před lety načapali mí bratři.

Jako by tam pořád někde byli. Nejen v tom podrostu, ale i v baráku. Posedávali na gauči, když jsme přes oběd všechny židle obsadili my, a seděli na židlích, když nás byl gauč plný večer před televizí. Byli v Mykolajivce, přestože byli v Kyjevě, a naopak když bydleli doma, nikdo o nich moc nevěděl. O deset let mladších dvojčatech, táta o nich říkal překvapení na stará kolena. I obor si vybrali spolu. Za dva nebo tři roky od té naší první mykolajivské návštěvy z nich budou inženýři. Matka s otcem na ně byli hrdí, ale nevěděli o nich o moc víc než já v Praze. Bylo to tak odjakživa. Oni dva jako jeden a všechno to, o čem se mluví

v rodině, si řešili mezi sebou. Jako jednoho je i rodiče vychovali. Saša byl světlejší a Hryša tmavší, dvě hlavy, co byly pořád u sebe nebo v sobě, rozbitá kolena, šrámy, modřin nepočítaně. Vždycky si je vybavím takhle pobité, přestože když odešli z Mykolajivky, jim bylo sedmnáct a dávno už spíš seděli u kompjútrů. Už předtím doma čtyři roky bydleli jenom napůl. Střední ve vesnici nebyla, a tak dojížděli autobusem do stejné školy jako léta předtím já.

Později se mluvilo o tom, že se zruší i mykolajivská základka. Bylo to v době, kdy na ni měla nastoupit naše Marina. Starost o mykolajivské prvňáčky i děti, co už školu navštěvovaly, načas spojila celou vesnici. Babky a dědkové, co měli vnoučata už odrostlá, tvrdili, že si za to můžou lidi sami. Že dneska nikdo nechce děti, a co pak má živit učitelský sbor a třídy s okny jak vrata do stodoly. Škola byla solidní, ještě ze sovětských časů, kdy leccos šlo od deseti k pěti, ale na vzdělání byly peníze vždycky. Na tělocvičnu, na školní jídelnu, na pomůcky vycpané sovy, mapy světa a křídý všech barev. Nejdřív zavřeli jednu třídu, pak druhou. Děti různého věku se učily dohromady a chvíli učitelka vyprávěla nejmenším a chvíli zase holkám, co už jim rostly prsa. Psalo se někam na vedení, matka s otcem mi o tom telefonovali, protože vozit Marinu do sousední vesnice a po vyučování zase zpátky, vždyť jsme ani neměli auto a do autobusu pro děti, co dojížděly na střední, by se už malí nevešli. Ze spolužaček z dětských let nikdo v Mykolajivce víc než dvě děti neměl, to jen omylem, a ostatní místo aby záviděli, tak pětičlennou rodinu litují. Tolik jídla, šatstva, peněz za školy, a nikdy to nekončí. Jedna škola, druhá škola, nebo žádná škola a žádná práce, i když práce není leckdy ani pro vysokoškoláky, a to pak rodiče pomáhají jako ještě tehdy i mně s Olehem, i když my jsme byli už léta manželé a bydleli třetím rokem v Praze.

Svatbu jsme měli až potom, co se Marina narodila, ale není pravda, že bychom si ji nepřáli. Všichni věděli, že Oleh a já patříme k sobě, a že bychom si jen nedávali pozor, většinu lidí asi vůbec nenapadlo. Navíc každá vesnická babka vám řekne, že když se na dítě moc čeká, může to dvěma zamíchat víc, než když přijde bez ohlášení. Třeba ten soudruh se

soudružkou, Domaničovi se prý jmenovali, co chtěli Oleha, a Domaničová pak těsně předtím, než se Oleh narodil, neprošla jakousi prověrkou.

Takže nedat si jen pozor je mnohem lepší než nechat škrvně Oleha na holičkách tak dlouho, až se mu za těch pět let pomuchlala dušička tak, že až do šesti skoro nemluvil, a i pak jen málo, to mu zůstalo.

Táta vždycky na mámu řval, když Oleha tím jeho bídým dětstvím omlouvala. Já mám z tohoto křiku zakřiknutost. Z tátova řvaní a mámina sekýrování. Máma že taková byla doba. Děti poslouchaly na slovo, dospělým se nepletly do řeči, o věc pěkně poprosily a chodily bez odmlouvání spát.

Vyjmenovává všechno to, co Marina nedělá, a já mám v tu chvíli chuť jí říct, že jsou to hlavně oni dva, co ji tu už dva roky vychovávají a klidně si to můžou dělat tou svojí starou tvrdou školou. Jenže Marina není měkota, jako jsem byla v jejím věku já, a trochu mě to při té poslední večeři té naší první návštěvy v Mykolajivce mrzí a trochu jsem na ni hrdá. Že to snad pro ni v Čechách bude díky tomu snazší, protože zakřiknuté úkáčko, to znamená v bandě dětí otloukánek pro všechny, i když zvykat si, to je taky pokora, a tu Marina neměla už od batolete. Kdo by mi v tu chvíli řekl, jak dlouho to ještě bude trvat, než si Marinu přivezeme do Čech, by mě pak pod stolem sbíral polomrtvou. Matka se ptá, otec se ptá, my s Olehem nevíme, papíry, razítka, povolení, taky jak se nám v Praze povede, říká Oleh. Bratři u toho stolu nejsou, ale před chvílí jsme s nimi všichni mluvili po telefonu. Říkali, že Juščenko s Janukovičem možná zase znovu odsunou termín zářijových voleb, že byli předtím v květnu v Kyjevě tanky, to jsme věděli. Dva, co jako by nás nikdy pořádně k ničemu nepotřebovali. Co odrostli plínám a začali se živit jablky a rajčaty ze zahrady a ve sklepě měli bunkr a tam si přitáhli vaříč, a když si odsypali rýže nebo těstovin z pytlů, které ve sklepě stávaly celý rok, ani nemuseli chodit za námi nahoru na jídlo. V létě se vlastně přicházeli jenom vyspat. O tom, jak se jim doopravdy daří, jsme se ani tehdy v tom telefonu nepřekvapivě nedozvěděli vůbec nic.

Oblékám se především kvůli zákaznicím. Oleh mě v těch letech neuviděl na ubytovně jinak než v teplákovce nebo v dlouhém tričku, to mám na spaní, přestože se to Olehovi moc nelíbí. Jenže když k nám každou chvíli někdo může vtrhnout, nechci žádnou volánovou vyloženě noční košili nebo prádlo, i když dvě sady, černé a červené, jsem v Mykolajivce dávno dávno pro Oleha na noc nosila. Ale vybíhat v tom na chodbu, když sousedi kvůli něčemu pořád buší na dveře? A co kdyby hořelo? Umělina nočního prádla s podvazky se vpeče do kůže jako plátek rebarbory do koláče a pro smích všem bych nosila na stehnech rudé podvazky až do smrti. Sice u nás do té doby nikdy žádný požár nebyl, ale na jiných českých ubytovnách ano, a tak z toho bylo i u nás nahnáno.

Nejhorší je, když se neví, kdo to udělal. To se pak šíří zvěsti, že to nebyl nedopalek cigarety, zapnutý vaříč ani dítě hrající si se sirkou, ale někdo z těch Čechů venku, co nás nemusí. Někteří Ukrajinci proto zatahují okna, aby na ně zvenku nebylo vidět, ale já tuhle komedii nehraju. Danka tomu říkala lehkovážnost. Že nemám strach ani v noci na ubytovně otevřít dokožán a nechat se otravovat komáry. Většinou pijí krev víc než Češi, ale Danka měla o nás menšiny stejně strach. Zastavila mě tehdy u vrátnice ubytovny, ptala se, jestli v baráku bydlím a jestli bych si na ni našla čas, že je z organizace Tíseň a snaží se pomáhat lidem odjinud. Nenašla, povídám, protože jsem ještě ten večer musela do práce. Ale domluvily jsme se na příště. Hubená dívka s náramky, výjimečně někdo, kdo měl zájem o něco jiného než moje vytahané ruce.

O organizaci Tíseň jsem nikdy předtím neslyšela. Aby nám nějak zvlášť pomáhal někdo z Čechů, to by nás nenapadlo ani ve snu. Když nás Vladan okradl s pojištěním a lhal nám o té svojí pobočce, té kanceláři agentuře či co, sbírali jsme se z toho s Olehem pěkně dlouho. Takhle rychle že narazíme, ani jeden z nás nečekal. Ale přijeli jsme dobrovolně a ne na nějakou školu v přírodě nebo poznávací zájezd Prahy, a tak jsem na Danku nejdřív zírala spíš s nedůvěrou, proč ji to všechno zajímá. Holku, kterou jsem potkala bloudit po naší ubytovně a zjišťovat věci o úkáčkách. Slovo, které by sama nikdy neřekla nahlas, a když, tak jen jako ukázkou toho, jak jsou na nás Češi zlí.

To si říkám sama pro sebe, nahlas mlčím, když mě Danka příště vede do té jejich kanceláře Tíseň, protože tak hrozně žadonila, jak je to u nich perfektní a že se mi to určitě bude líbit, a ta osoba v tísní jsem já a Oleh a všichni lidi v naší ubytovně, a všude v kanceláři visely vlajky Běloruska, i když Bělorusů moc není a mluví častěji rusky než bělorusky a místo toho, aby v Praze stavěli nákupní centra a domy pro obyvatele jako my, tak tu řeční o tom, jak se mají špatně, i když si za to můžou sami a my na tom nejsme o moc líp, jenže to zdaleka tak netáhne. Prostě nejsme tolik v módě.

Danka se hned vypařila do kuchyňky vařit kafe a zpoza rohu jen houkla, že když u nás byla Oranžová revoluce, byla kancelář pro změnu plná vlajek Ukrajiny, ale jestli to mělo něco vysvětlit, tak těžko, protože co že se teď mělo konat za revoluci v Bělorusku? Naposledy tam měli tu komunistickou, a to už skoro před sto lety. Jenže i Oranžová revoluce byl podvod. A jestli si vlaječkami připomínat ten nebo Bělorusko, kde si navíc v obchodech koupíte úplně všechno, čili jací chudáci, tak to vyjde nastejno a prašť jako uhoď jsem spolkla i připomínku ohledně té výzdoby. Takže říkám Dance ještě jednou, kde pracuji, kolik mám rodinných příslušníků a jaké vzdělání, a ona to zapisuje do kompjútru nebo do papírů, nevím, už je to dost let zpátky.

S Olehem jsme měli za to, že bydlíme v solidním zařízení, ale Danka dostala avízo jít k nám na obhlídku prý právě proto, že tomu tak údajně nebylo.

Je pravda, že byl konec října, a ještě se nezačalo topit. Ale i když Oleh brblal, jako hlídač venku před klubem mrznul mnohem víc, takže i za to zadýchané teplo, co jsme si na pokoji vyrobili sami, byl rád. Výpadky elektrárny jsme znali i z Ukrajiny, a tam je to panečku jiná trpělivost. Dokud v koupelně nezamrzne kohoutek, nestojí to za řeč, a k tomu bylo na ubytovně v říjnu ještě daleko. Co se týče špíny, je pravda, že za nájem našeho pokoje na ubytovně jsme tehdy dávali měsíčně pět tisíc, měl v tom být i úklid chodby, a po prvních několika týdnech se chlap s mopem vypařil. Jenže na každém patře se rychle vytvořil kolektiv ženských, které to vzaly do svých rukou. Rozděly jsme si vytírání

po týdnech, runda na mě přišla jednou za měsíc a na odvedenou práci jsem byla pyšná stejně jako většina ostatních.

Takže špína na chodbách to ani náhodou. Danka na to, že myslela hlavně přízemí kolem vrátnice, a to měla pravdu. Suť, chuchvalce a střepy, přízemím jsme pokaždé jen rychle probíhali, kdo by se chtěl vybavovat s kyselým vrátným, zvlášť když se zajímal jen o zpozdné za nájem a kdo rozflákal lampičku nebo cigaretou propálil křeslo na chodbě. Takže to, že má vedle své budky špínu, co by to lidi od nás trá-pilo. Jenže Danka pokračovala dál. Okna na ubytovně že jsou prý jen kobercovkou posleповané střepy, do kterých se přes ty záplaty sotva dostane slunce.

„Třeba u Dymčakových,“ skočila jsem jí do toho, „to je proto, že na nová nemají peníze.“

Danka se rozčílila. Zajistit slušná okna je přece povinností nájemce, nikoli nájemníka. A já si říkám, nejdřív u nás div neskončila ve sklepě, tahle hubená holka, co se nám po ubytovně bezradně motala jako erární, a u sebe v kanceláři Tísně najednou řeční jak s patentem na rozum. Naši ubytovnu že budou v Tísni monitorovat, kdyby do čtrnácti dnů nezačali topit, mám se ozvat, a vůbec kdyby byly nějaké potíže. Další pracovnice v té kanceláři se mě ptala na to, jak jsme se vlastně dostali do Prahy a jestli nás při té příležitosti někdo nevzal na hůl. Pochopitelně jsem mlčela jako hrob. Vladanova zrada byla jen moje a Olehova hloupá chyba a poslední, co bychom v naší situaci potřebovali, byla kontrola našich papírů. Pracovnice v Tísni se sice tvářila medově, ale tak naivní jsem nebyla ani tehdy, abych to, co věděla jen Zula, a ještě ne všechno, vyklopila někomu jen tak na potkání. Tím spíš, když mě napadlo, že to celé se slečnou Dankou Pyškovou může být jen chytrá pobočka nějaké policie a za papírovou stěnou téhle hry na pomoc zlá místnost plná policajtů, kteří pečlivě shromažďují data, aby pak na nás všechny udělali jeden velký záta-h. Radost by jim určitě udělalo, kdybych vytáhla něco, co Oleh nosí domů z Kosmosu. Co je to, že nám na ubytovně ještě nepustili tope-ní, proti tomu, že se sem z Ukrajiny pod slibami chybami ve velkém vo-zí hloupé mladé ženy, maso s bílou barvou. Že na cizinecké policii, toho

okna do pekla i ráje, každý úředník za přepážkou, každý každičkový od nás chce něco jiného nebo spíš bokem. Že někteří z Kosmosu mají čtyři i pět aut, každé barvou se hodící k jiné vile, před kterou parkují, a daně platí ten vykuk jako chudák se stánkem na limonádu. Že dohazovači ukrajinských dělníků mají takové provize od českých stavebních firem, že se vám o nich ani nezдалo, takže zatímco úkáčko lopata pracuje, až se z něho kouří, a má sotva na nájem a rohlíky, prostředník má z každé hodiny jeho práce od české firmy třetinu a pořád se to ještě všem vyplatí. Všem až na lopatu úkáčko, přestože oni řeknou, že kdyby ne, jela by lopata domů. Ale copak domů se dá jet s ostudou?

Ruce mám v pěstích jako socha odboje, v téhle kanceláři Tísně, kde je těsno hlavně mezi stoly, složkami papírů a všemi těmi věčně usměvavými pracovníci, které vůbec neznám a ony mě taky ne. Vidlemi bych je chtěla vidět u nás v Mykolajivce obracet z fůry seno na půdu, to by byly v tísní ze své pracovní neschopnosti, než by řekly švec. Jedna, co se mi představila jako Kamila, to na mě zkusila s ukrajinštinou. Všechny kolegyně jí zatleskaly a já s nimi. Řekla ukrajinsky, že Ukrajina je krásná země a žijí tam milí lidé, a já řekla to samé česky o Čechách. Asi aby Čechy trochu pohaněly a už se mi tu tak nelíbilo, chvíli na to odněkud přinesly tu příručku. Nejdřív rukověť kuchyně uprchlíka, ale tu mi za chvíli s omluvou, prý omyl, zase odebraly a místo ní přistála na stole přede mnou knížečka o rasismu.

Čili už vím, jak se jmenuje to, že nemusím šikmookáče a Zule smrdí vlastně všichni s výjimkou Mongolů, takže je rasistka taky a šedesát šest procent Čechů s ní, protože by vedle nás úkáček nechtělo ani za nic bydlet. Pořád jsme na tom ale líp než cikáni, vedle kterých nechce podle příručky v Praze bydlet celých čtyřiaosmdesát procent lidí. Trochu mě ťalo jen to, že líp než my jsou na tom nejen Němci, což člověk chápe, protože druhá světová už je dávno a u Němců se vždycky dá spolehnout na pořádek, ale i Poláci, největší nafoukanci, co znám, a taky pijani a i, prosím pěkně, homosexuálové. Češi že chtějí raději bydlet vedle úchylných lidí než vedle svých dělníků a často už i vedoucích stavebního dozoru, vedle chův ke svým dětem, vedle pečovatelek o své staré

lidi? To mi dali v Tísni číst, abych měla zlost a bylo mi smutno? A navíc mi dalo pěkně zabrat, než jsem to v češtině přelouskala.

Zrovna jsem byla na odchodu za paní Málkovou, když přišel Oleh s tím, že ho vykopli. Ještěže stará paní vždycky může počkat a všechno si nechá pro sebe. Oleh mě to dopoledne potřeboval víc než stará vdova, která kdyby na ni přišla slabost, může si v nejhorším ulevit rovnou do postele, kterou já pak jen obratem převlíknu, matraci ne, ta je pod igelitem, a paní dám nové spodní prádlo a noční košili. Oleh má na rozdíl od staré paní ještě hlavu, které to sakra myslí, i když mu Maxim, majitel Kosmosu, právě řekl, že je tupec. Jenže když vás vyhazují, pěkné věci si nechávají od cesty a vám je zaručeně neřeknou.

Holky od tyčí v Kosmosu zkrátka nedělaly dobrovolně a Oleh to všechno věděl. Jak dřely v práci čtrnáct hodin denně jako Severokorejky, jenom s tím rozdílem, že stroje Severokorejek byly šlapací šicí a mašiny bílých holek tyče, co jezdí mezi nohama. Bílé maso se jim říká proto, že se skoro nedostanou na sluníčko. Takže jejich alabastrová pleť je něco jako mozoly od násady na dlaních lopaty, co kope kanály.

Naši v Čechách často kopou s cikány, tahle Nad'a, Julka a Irka ale pracovaly jen s další desítkou Ukrajinek z všelijakých našich vesnic, které jsem ani netušila, že jsou na mapě. Kupyčiv, Dubyna, Hrymalivka, Bakota a jiné. Při každé té jejich puse na rozloučenou, když měly po šichtě, řekly Olehovi kousek a za ty měsíce si to poskládal. Vzali jim pasy, bydlely po šesti, z peněz nedostávaly skoro nic a cesta taxíkem bylo to jediné z luxusního života, kromě těch kožešin kolem krků a prádla, ale tohle všechno, čeho se v Praze dočkaly, bylo jen pracovní a půjčené. Káčky, co chtěly rychle a bez práce pěkný život, bylo to první, co mě napadlo, a napadnout to musí každého o děvčatech, co skočí jak kočky na špek po práci s tak neuvěřitelným výdělkem, a někomu navíc dobrovolně odevzdají pasy. Celé je to důležité ne proto, že se to stalo, ale proto, že Oleh dostal padáka, aby holky už neměly komu plakat na rameni.

Samozřejmě že před vstupem do Kosmosu nebyla jen tak ledajaká kamera, říkám Olehovi, ale kamera s mikrofonom s dosahem až za roh, panečku dneska, kdy se pošta honí drátem a každého mobilní telefon nahrává na kotouče archiv odposlechu, takové věci nejsou přece žádná věda.

Vlastně mě mrzelo, že si od těch holek Oleh vůbec nechal něco šuškat do ucha. Být Maximem, zatrhnu to Olehovi taky. Z jeho pohledu Oleh děvčatům kazil morálku a doopravdy mu nic do potíží, za které si mohly samy, nebylo. Jenže říkejte to mužskému. To je jako ptát se řidiče MHD, proč obyčejným lidem s potěšením zavře před nosem, ale na pěknou dobíhající dívku zásadně počká, i když by měl kvůli tomu nabrat zpoždění.

Někdo by možná namítnul, že vyhodit Oleha kvůli znalostem bílého zákulisí nebylo nejmoudřejší, protože rozzlobený muž bez práce má větší důvod o tom, co ví na zaměstnavatele špatného, někoho informovat, než muž, který si svou práci snaží udržet, ovšem pravda je taková, že když je ten dotyčný úkáčko, raději jen hledá zaměstnání, než by ho hledal a k tomu měl ještě za zátylkem policii. Protože právě ta, kdyby se něco mělo s bílým masem vyšetřovat, by se do toho musela vložit, a kdo ví, jestli by k vyšetřovaným toho případu nějak nepřilepila i Oleha, když v dotyčném Kosmosu tak dlouho pracoval a kriminalitu oznámil až tehdy, když dostal padáka.

Nevím, jestli jsem cítila spíš zlobu nebo lítost, když jsem Olehovi dokola opakovala, ať si z toho nic nedělá. Víím jen, že nejhorší, co může chlapa potkat, je malomyslnost.

Naši chlapi jsou v tom mistři, a bylo to tak odjakživa. Chlap, co rodinu neumí zaopatřit, začne ji i sebe samého trestat chlastem. Jako vír na vodě, co stahuje všechno s sebou dolů do černoty, vír zlý osud, důvod se najde vždycky. Neměli jsme sem jezdit, achich ach. Pro těch prvních pár dnů, kdy byl Oleh bez práce, jsem měla jediný úkol: tuhle větu aby ani jednou jedinkrát nevyslovil, žok téhle hloupé pravdy aby se jen kinklal nad námi jako boxovací pytel kluka Gabriela, kterého jsem tehdy čas od času hlídala a vodila na nejrůznější zájmové kroužky. Oleh

mezitím alespoň konečně koupil a přidělal novou šňůru k našemu vařiči, spravil naše rádio a teprve pak se začal nudit.

Tu moravskou borovičku Jelínek, čert nám ji byl dlužný. Přinesl ji předtím Jarda, šikmoočák, co se s ním Oleh seznámil na chodbě v nemocnici. Na lahev padal nejdřív prach, protože když se chtělo pít, chodili naši chlapi na pivo pod kopec. Na ubytovně se jen popíjelo, doopravdy se pilo na svobodárnách, kde se bydlí bez rodin. V kolonii maringotek někde kus stranou na parcelách, koupených ke stavbě, kterou ti chlapi vydlabou ze země, ale než firma vypapíruje povolení, tak se tam naštosované bydlí jako v lehátkovém vlaku. Uprostřed louky na zadrátovaném place velkém jako pro čtyři montážní haly a rostou tam málem i pěnišníky, mochny a prvosenky jak někde v zakarpatských lesích, i když je to celé Praha. Tak v těch novodobých botanických zahradách, kde si nikdo zvenku nic neutrhne, protože tam hlídají trhací psi a chlapy z maringotek kytky nezajímají, lihoviny tečou skoro tak, jak si to Češi o Ukrajincích představují. Na rodinných ubytovnách jako na té naší by ale takovou partaj ostatní hned vyštípali. Taky proto jsem se zhrozila. Pár dní potom, co Oleha vyhodili z práce, když jsem večer přišla domů a po té borovičce nezůstalo nic, jen na židlích klímbal Oleh a vedle něj ten Jarda, co mu flašku nadělil.

Olehovi jsem taky neříkala, že se vídám se Zulou, tak proč bych měla vědět o všech, se kterými se schází on? Něco ve mně se ale stejně leklo. Pleš se šikmoočákovi leskla, hlavu měl zvrácenou dozadu, nějak to věštilo zlé časy. A taky ta nejistota, kolik toho ještě je, co si já i Oleh děláme po svém, ačkoli jsme před Bohem manžel s manželkou.

Když jsem o tom vyprávěla Zule, šklebila se. Třeba spolu jenom málo spíte, řekla a usnula jak poleno.

Už když se objevila před ubytovnou, lilo. Byla opilá. Křičela, do oken metala kameny, jedno po druhém se začala otevírat okna, lidi řvali jako ozvěna nazpátek a chlapi ať jde k nim, ale přišla za mnou a já si ji vyzvedla a vzala ji kolem ramen dřív, než si pro ni stihli dojít.

Venku černo, Oleh byl s Dymčákem na pivu nebo možná někde s tím svým Jardou.

Zula se nejdřív chtěla svalit do prodřeného sedačky rovnou dole u vrátnice, že si prý jen trochu odpočine. Vlasy měla zplihlé jako třásně tapiserie, co visela na stěně ve tmě u vrátnice, aniž by si ji kdokoli kdy prohlížel. Tapiserie z doby komunismu, připomínka starých časů, mých, Zuliných i téhle země. Na zlost a sentiment ale nebyl čas. Zula se klepala jako štěně a jako to štěně, a navíc opilé, neměla ani trochu soudnosti. Vrátný na nás civěl skrz tlusté popelníky, stejné za časů těch i oněch, kyselý dědek, co si kukaň vyhříval přímotopem, přestože to bylo na ubytovně oficiálně zakázáno, alespoň pro nás pro úkáčka.

„Tos nemohla brnknout?“

Táhla jsem Zulu k nám nahoru po schodech jako tehdy paní Málková, jen nohy jí nebimbaly odbíjení všech těch věcí, co se ještě stanou, ale cinkaly jehlovými podpatky.

„Nemám prachy,“ škytla a hned nato se pustila do všeho, co jsme měli v lednici: sýr, hořčici a tři salátovky.

Chvilé, kdy jsem měla za to, že Zula je opuštěná malá holka, co se přišla stulit někam do tepla, ale trvala jen málo. Oklepala se, jen co se ohřála a najedla, a hned se dala do řečnění. V Praze že si otevře mongolskou restauraci a mě zaměstná jako obsluhu a vůbec pro všechno, co bude třeba. Platí?

Zkušenosti s pohostinstvím měla, to nešlo popřít, a ani to, že ve městě nic takového nebylo, ačkoli jsem neslyšela ani o tom, že by to tu někomu scházelo.

Hned začala vymýšlet, na jakém místě by to bylo nejlepší, jak vnitřek vyzdobit a kde bude stát velká socha Buddhy, něco, na co se lepší lidi lační zdravé stravy z Východu jenom pohnou. Mongolů, co seženou povolení, prý znala několik a ještě víc těch, kteří by zapracovali na interiéru.

Moc se o tom neví, ale zatímco chrámy nákupů staví dělníci z Ukrajiny, Mongolové, pokud nemontují počítače nebo neobšívají volanty, pracují jako námezdní síla na českých chalupách. Hloubí tu studny,

přestavují skalky a nosí cementy za zlomek obvyklých cen. Tahle armáda je přes jistě lidi k mání a Zula ty lidi znala, jak mi řekla tu noc na ubytovně, a já jí to všechno věřila. Kdyby mě slyšel Oleh, v tu chvíli by mě přerušil a suše by se zeptal, kolik peněz že ode mě chtěla vymámit do začátku toho svého podnikání, jenže na to bych já: když je tak chytří, proč tedy tak hloupě přišel o práci? Mluvit Zulu o penězích jsem navíc vůbec neslyšela. Jen chtěla vědět, jestli do toho půjdu s ní, a když jsem řekla, že potřebuji chvíli na rozmyšlenou, řekla, že si zatím skočí pro cigára. Později jsem si nemohla vzpomenout, jestli to vůbec byly cigára. Hučelo mi snad v hlavě?

Oleh si myslel, že jsem na něj celou noc čekala. Že jsem se nesvlíkla a spím na židli přistrčené k oknu jen proto, abych viděla, jak se vrací. Neřekla jsem, že to bylo kvůli Zule. Podle té příručky o rasismu z kanceláře Tísně byl Oleh rasista jako ostatní a měl na Mongoly úplně stejné řeči. Rasista stejně jako já, protože Zula se takhle bez rozloučení vypařila, rasista jako všichni lidi, protože většina z nich by podepsala, že s ničím kromě ničení Mongolové nikdy nepřišli. V dávných časech, kdy plundrovali Evropu, byli těmi rasisty na koni zase oni, tak co.

Oleh křičel, proč ho šmíruju, a já křičela, že jestli si nenajde práci, utopí se v chlastu, i když šlo mnohem spíš o to, že mi vrtalo hlavou, kam se ztratila Zula. Jenže nějak se to zvrtilo a hádání se kvůli ničemu, tedy že sedím na té židli u toho okna, bylo najednou o všem.

Proti tomu vyrválu, co jsme dělali s Olehem, byl bordel, co dělala Zula před ubytovnou, úplně nic.

Že ho špehuji, si prý všimnul od té noci, kdy jsem se údajně náhodou zatoulala před Kosmos. A viděla jsem co? Polibky s holkami, kvůli kterým teď nemáš práci. Zatímco ony budou cobydup v nějakém azylovém domě a točit se o nich bude film podobný tomu, na který jsem náhodou narazila v televizi, když jsem čekala na Žeňu. Melu, potím se a vidím, jak se na mě Oleh kouká. Hezký pohled to není. Hlídala jsem jeden večer Ženina Michala, i když dluh za Olehovu nohu už byl zaplat'pánbůh skoro splacený, a jakmile kluk zapadnul do postele, tak jsem s pocitem

svátku, protože s Olehem jsme televizor neměli, zapnula u Malevičů televizi a běžel tam zrovna pořad o šlapkách a hlavně jejich dětech, co je mají coury s kdovíkým, a děcka vyrůstají v děcácních stejně jako Oleh. Ty ženské byly sice hanebnice, ale byly ve vysílání a zítra, až je někdo pozná, o co že se s nimi div nebude chtít vyfotit? Kvůli té celebritní čtvrthodince budou brát od klientů, co pořad viděli, slušný příplatek a Olehovy holky od tyče potom, co bude v televizi o tom jejich azylovém domě, kde budou dojemně kuňkat do mikrofону o mafiánech, co je unesli, to samé.

Tenhle zápisník, který měl původně zaznamenávat jen můj pracovní život, protože zákaznice se mi občas pletou, zvlášť když mění dohodnuté termíny, je najednou – nevím čím vlastně. V Tísni pracuji i s oběťmi domácího násilí, říkala mi Danko tehdy při mé první návštěvě v jejich kanceláři, a ve vyloučených komunitách je jich prý vždycky víc než v nevyloučených, a i když Ukrajinci jsou vyloučení jen tak napůl, a tak i toho násilí bude asi jen o půlku víc než v rodinách mých zákaznic. Přemítám, když letí facka od Oleha, co pleskla mouhu na mém rameni, Oleh že by mi nikdy neublížil. O žádné další facce od něj tu taky nebude, i když tu noc jsme na sebe zas křičeli, až ťukal někdo od těch nových sousedů. Mladý pár, který každý večer příšerně vrzal postelí, zatímco my s Olehem nad sebou leželi na palandách jako cibule v několika vrstvách oblečení. V místnosti mohlo být nejvýš třináct stupňů, a když Ljuba Dymčaková i s dcerami dostala zápal plic, přijela i televize Nova.

Jenže stejně si Praha na zimu jen hraje. Nechá si cukrovat střechy kvůli pohlednicím, zatímco sněhu má dost leda tak pro malé na sněhuláky a pár sněhových kalamit, kdy silničáři vyjedou pozdě a děti mají radost, že se kvůli zmatku a zácpám první hodinu neučí.

Já chodila klidně i pěšky snít nesníh, zácpa nezácpa, i tu zimu, kdy Oleh neměl práci. Neměl do čeho píchnout už dlouho předtím, než se na ubytovně začalo šuškat o tom, že s českou ekonomikou to jde od deseti

k pěti, z Ukrajiny že už se sem nejezdí a že dost z těch, co si mysleli, že zůstanou, by jelo zpátky.

Já pracovala za dva a cítila jsem se střídavě jako hrdinka údernice z donbaské šachty Novodzeržinskaja a střídavě jako můj největší pražský přítel podlahový mop, a tím mopem sem tam mával trh a zákaznice se mohly přetrhnout, aby mě měly. Už jsem taky líp než dřív znala svoji cenu. Moje sazba na hodinu uklízení byla pevná a bez jakýchkoli slev a za hlídání dětí podle jejich počtu se to jednoduše násobilo. Ráno pravidelně paní Málková, v pondělí Seifertovi, v úterý Mohurovi, paní byla generální z firmy na telekomunikace, pán dělal z domova webové stránky, ve středu a ve čtvrtek odpoledne jsem chodila s Gabrielem po kroužcích, v pátek mě čekal pan Kubata, v sobotu paní Bromová a do okének se vešli ještě další nebo když někdo stálý odpadnul.

Doma na ubytovně jsem se jen vyzula, shodila kabát, padla do postele. Druhý den jsem kabát, ještě mokrý od sněhu, který v naší v ledárně pokojové teplotě stačil roztát, ale suchý nebyl ani náhodou, zase popadla a zas byla pryč až do večera. Náš čas s Olehem, to byla neděle odpoledne. Na levnou kartu jsme mohli do Mykolajivky volat za pakatel, chvíli promluvit s mámou, chvíli s tátou, chvíli s Marinou a někdy jsme stihli i někoho, kdo byl u nich zrovna na návštěvě. Na stůl jsem rozložila sušenky a uvařila silný čaj, aby to bylo u nás jako u nich. Aby jejich stůl s naším šel spojit jako puzzle a všechno bylo na tu půlhodinu jedno. Jedna rodina a jedno bylo i to, že kus z ní je urvaný, a v hlavě mi přeskakovalo, co že je tělo a co je ta utržená hlava nebo ruka, protože časem se pocit toho, co má kam přirůst, měnil. Zvlášť když se mi začaly zdát sny, kde doma už nebylo v Mykolajivce, ale na ubytovně, i když tam ještě běhaly ovce, moje postel byla stará venkovská a z oken se dívalo na jabloně v zahradě, a ne na tu lampu a betonový plac, kde se ti, co na ubytovně bydleli, předváděli s auťáky. Když jsme dostali kompjútr s kamerkou, tak se stoly propojily úplně a s mámou jsme došly tak daleko, že jsme se pustily i do ladění barvy ubrusů. Kterka byla od pana Kubaty. Volal mi poprvé jako známý od Mohurů, prý že mám ty nejlepší reference.

Pan Kubata byl starý mládenec a všechno u něj bylo perfektní. Dítě, co bryndá, a manželka, co staví hrnek na stůl jinak než on, by byla pro tohoto starého mládence hotová pohroma. Když jsme se viděli poprvé, a bylo to na rychlou kávu v divném podniku u něj v domě ze všeho nejvíc připomínajícím luxusní kadeřnický salon nebo čekárnu v ambulanci, kde zvětšují prsa, tak sice hovořil o tom, že je sám „zatím“, ale zatím, co jsem ho znala, nikdy neskončilo. Práce bylo v malém bytě málo, jen praní, žehlení a vytírání, věci si rovnal sám. Párkrát se za těch několik měsíců, co jsem u něj pracovala, objevila jeho matka, a to znamenalo, že přišla moje chvíle, úkol tvářit se na těch pár minut jako jeho přítelkyně. Za tím účelem mi na gauč vždycky složil komínek s pěkným oblečením, po bytě jsem rozložila pár ženských věcí, a pak jsem si s matkou chvíli povídala. Elegantní dáma, co na zimu jezdila hubnout do Thajska a těšila se na vnučata. Aťsi. Ale moje máma se celý život těšila, že pojedje na stará kolena alespoň jednou do Oděsy, hubla celý život poctivou prací a já jí na to měla přispět tím, že budu předstírat možnou snachu téhle jemné brécy, co má všechno zadarmo? Někdy to do mě prostě vjelo, za starých časů se tomu říkalo třídní nenávist. Touha po spravedlnosti a lepším světě, o který se ve svém volném čase zasluhují některé z mých lepších zákaznic jako například paní generální Mohurová, když organizuje charitativní banket. Když řeknu, že nevím, jestli mají tihle lidé vůbec nějaké problémy, vypadá to, jako bych nikdy neviděla seriály, kde je o tom každý večer, a já si na to můžu tu a tam k Ženě zaskočit. Na problémy lidí v autech s neslyšnými motory a hladoučkou kapotou, pod kterou jezdí hladce vyholení a i bez parfému vonící po změkčovači prádla. Vzadu v měkkých sedačkách jak pro převoz porcelánových cukřenek vyšňořené děti v oblečcích malých dospěláků, které mám zakázáno seknout po zadnici, aby se jim neohrozil zdravý vývoj, který jako réva hrozny přinese stejně podařenou další generaci, u níž budou zaměstnání potomci našinců z ubytovny.

Zas to na mě přišlo. A to znamená, že od pana Kubaty odcházím ve zlé náladě. Zvlášť po cukrovém jaksedařípejsánkovi s jeho paní matkou, i když vím, že dřinou vydru úplně všechno i bez štěstí a za to, že nejsem

cimprlich, mimochodem děkuji Pánubohu. Tu a tam i v kostele svatého Klimenta v Karlově ulici, kam jsme jednu dobu chodívaly s Ljubou a Žeňou skoro každou neděli.

U Mohurů jsem zase dvakrát pomáhala s charitativním večírkem u nich na terase, takže takovéhle dobro dělám taky, i když to pochopitelně nebylo zadarmo a kousky lososa v česnekové omáčce putovaly navíc v krabičce i na ubytovnu za Olehem. Jenže to byl dobrý skutek se zlým rubem, protože Olehově chmuře, že nemá práci, se tím jen přitížilo.

Zkoušel všechno a díky tomu i mnohem líp poznal Prahu, jako já, když jsem ještě nepracovala a bloumaly jsme s Majkou, ačkoli já se pěšky nachodila i pak. Zákaznice se mění a nevýhoda je, že jsem se při hledání nových adres nových paní nikdy nepřestala ztrácet, alespoň na městských okrajích. Ale určitě lepší muset se někoho tu a tam přeptat na cestu a třeba si i vyslechnout něco o ukrajinské špíně, než chodit dennodenně někam do fabriky za svůj šicí stroj nebo k pásu strkat špagety do krabic. Na rozdíl od toho, co lepší není, a to je důkladné poznávání Prahy jen a pouze proto, že jeden sakra shání cokoli, kde by si vydělal, což byl Olehův případ.

Dělal postupně všechno. A to jsem taky Olehovi připomínala. Na Ukrajině že by byl podržtaškou někde ve velkovýrobně brojlerů a v Čechách že alespoň vidí, kolik toho umí. Trochu to byla lež, kopat kanály by mohl i v Černihově, ale dělal by to? Za kolik? A co by tomu řekli lidi? V Čechách nikdo neřekl ani popel kromě šikmoočáka Jardy, a ten jen proto, že Vietnamci jsou slabí jako mouchy, a tak jim nezbyvá nic jiného než si do aleluja bělit plet' v minimarketech po až ne sedm až dvacet tři, protože dělají i o sobotách a nedělích, ačkoli všichni křesťané se shodnou na tom, že neděle má být dnem, kdy se nedělá. Jenže dost nebohabojných a obžerů, kteří si pro něco nutně musí skočit a klidně i s vietnamskou přírážkou, se najde vždycky.

Kdyby se Češi se mnou víc bavili, museli by uznat, že my Ukrajinci jsme ve valné většině na jejich straně. Proti žlutým, hnědým a jiným. Proti

těm špatným žlutým, hnědým a jiným. Stejně jako proti špatným bílým, kdyby mě chtěl někdo chytat za slovo, že se natřásám, i když jsem jenom špína z Východu, která má být ráda, že je v zaslíbené zemi, a vědět, že její místo na žebříku toho, co Češi snesou a co ne, je až v závěsu za teplouši.

Někdy v té době, kdy byl Oleh bez práce, odjela paní Jitka pryč a paní Málková mi zůstala se vším všudy na krku. Paní Jitka mluvila o odjezdu už mnohokrát předtím, a tak jsem to čekala. Ona zase čekala na to, jak dlouho ještě vydrží paní Málková. Bylo to kdo s koho, a kdo s koho to bylo i mezi paní Jitkou a panem Milanem. Tak dlouho jsem se motala kolem se smetákem a plínami pro starou paní, že mi to nikdo nemusel vysvětlovat. Pan Milan měl s paní Jitkou nemanželský poměr a ona s ním taky, což znamená, že mu neodstrkovala ruku. A proč taky? Vždyť Ukrajinka jako já, to nebylo podle ní nic, co by mělo doopravdy uši s očima, přestože říkám na rovinu, že diskrétnost byla, je a bude mým krédem. Neboli kdyby paní Málková umřela, sestěhovali by se rádi do jejího bytu, to si říkám jen sama pro sebe, ale od umírání byli v Praze v té době jiné paní. S paní Málkovou jako by to bylo jako s tou paní z Francie, o které jsem četla v novinách. Na její byt čekala celá její rodina a ona se dožila sto deseti a byt zdědili až na penzi vnoučata prolezlá rakovinou.

Jako se prý dá mluvit posunky i s úplně malými dětmi, takovou posunčinu jsem se naučila se starou paní. Ne ani řeč, spíš že člověk věděl, co přijde. Jako když batole ztuhne, zatváří se sveřepě a zírá s rudými tvářičkami upřeně před sebe, a jeho máma hned ví, že se bude kadit, měla paní Málková stařecké móresy, co šly odpozorovat jako v zoo a mříže, to byla ta pilulka, kterou paní ode mě dostávala, když už moc dlouho volala pana Milana nebo svého muže, a znavené plouhání sem tam z rohu do rohu klece byl mlýnek paní žilnatých rukou. Posunčině paní Málkové říkala paní Jitka nervové křeče. Když se usmála, laloky tváří odjely pryč jako závěs a rozsvítily bezzubost. Malý Gabriel se toho nejdřív lekal a paní zas jeho hlučných kalamit s autíčky. Stáhla koutky a zas byla želvou pod krunýřem z betonu. Občas jsem Gabriela brávala

s sebou. Chodíval se mnou ke staré paní, když mu odpadl kroužek nebo byl po nemoci, a tak nemohl na pozemní hokej. Bývaly to tak dvě mouchy jednou ranou. Masařka dobře živený Gabriel a muška stará paní. Že mám ránu, to mi onehdy řekla paní Jitka.

Milan, syn staré paní, to vám je ale surovec, za matkou vůbec nechodí, šuškaloby se u nás v Mykolajivce, kde se na rozdíl od pražských činžáků vede přehled o tom, co se po barácích děje. Jenže bůh ví, jakou byla vlastně jeho matka mámou. I když představit si ji jako třícítku, je něco jako hledat školáka v penzistovi, což dělám, když mi hudebníci za krk v MHD, a vidím jen výrostka, co ho jen zkrabatil čas.

Gabriel sjížděl v MHD cestou k paní Málkové jednu za druhou hru v ájfounu. To, že se rodičům divím, že dětem takové zařízení dají k užívání, si v takové chvíli nechávám pro sebe a užívám si minuty bez otravování, bez nekonečných dětských řečí a mých odpovědí, na které se přece jen musím o něco víc soustředit, než když mluvím ukrajinsky, zvláště když jsem v MHD raději tetičkou než Ukrajinkou, co načerno hlídá cizího kluka, který se směje každému jejímu přerěknutí. U paní Málkové ale Gabriel na ájfoun většinou úplně zapomněl a vrhal se ke krabicím v rohu. Jestli hračky pana Milana, to nevím, ale ze dřeva meče, nože a autáky, dřevěná tramvaj a nádraží z bakelitu, přestože už mu bylo deset, celé to roztáhl po malém pokoji a pod stolem kolem tenkých starých nohou v teplých ponožkách, kterými paní Málková jen tu a tam cukla jakoby v úleku, kroutil zatačky a kvílel, když se tramvaj s autáčkem srazily na neexistující křižovatce.

Paní Bromová, u které jsem bývala v sobotu a která je vysazená na přírodu ještě víc než Češi, jež jsem cestou k ní potkávala v napěchovaných autech vyrážet na chalupu, by nad těmi starými hračkami jákala a chlapečci by hned jako pochvalu vnutila nějaký zdravotní medový bonbon. Ten dostávám i já, když je s úklidem nadmíru spokojená tahle paní, co mi od svého bytu nikdy nedala klíč a bývala tam vždycky celou dobu se mnou a z gauče mi vyprávěla o správnostech, o kterých by si Gabriel Chocholka mohl doma leda tak nechat zdát. Zdát v černé můře, protože ájfoun by mu paní Bromová hned zabavila a místo něj strčila

do ruky virguli na hledání podzemní vody, rýmovanou dětskou knížku na recyklovaném papíře s obrázky, co jsou spíš skvrny, nebo polštářek s grónským mechem na uklidněnou, to když by zlobil a chtěl by želé medvídka, což je podle paní Bromové jed, který Gabriel dostával, když jsem ho hlídala, ze sáčku několikrát denně. A to všechno by paní Bromová dělala v bytě, kde to bylo samý polštář, soška a časopis o zdravotvědě, zatímco u Chocholků doma se jak táhlý horizont někde u nás na Ukrajině v Chomutovské stepi blyští čára černé dizajnové linky s kuchyňskou deskou lesklou jako sklo, v níž je vidět sebemenší pupínek nebo vráska v obličeji jako v zrcadle.

Na takové desce klepat kotlety jsem paní Chocholkové vůbec nezavíděla, zvláště když měl pan Chocholka už tehdy nějakou mladší, a to podle toho, že Gabriel párkrát mluvil o jakési tátově paní, s kterou byli společně na výletě. Chocholkovi jsou oba architekti a jedině, v čem byl u nich nepořádek, byly roztahané časopisy Architekt. Byli pyšní, že si je Gabriel rád prohlížel, povolení nemuset je zpátky rovnat po číslech bylo asi za odměnu, od toho jsem byla já. Jinak to u Chocholků vypadalo jako u zubaře a měli tam i takové podobné křeslo, dokonce tři. Paní Vlad'ka je prý dala panu Jindřichovi k padesátinám, což jsem se pak tolik nedivila, že od ní utekl.

Někdy je to jako pěst na oko, řekl by někdo. Od paní Bromové nebo od Chocholků přijít večer k nám na ubytovnu do bytu pokoje, kde lampa žárovka visí na šňůře drátu a manželská postel palanda je přikrytá ovčí kůží. Ta kůže je tím jediným, co jsem si přivezla z té první návštěvy Mykolajivky a v té svinské zimě, sice méně mrazivé než u nás na Ukrajině, ale sychravější a vlezlé jako pod tričkem vlhký hadr, jsme se o ni každý večer s Olehem přetahovali, i když já byla doopravdy utahaná a on jen otačený z nicnedělání. Žeňa Malevičová, ta když mě viděla, rovnou se dávala do pohřebního vzdychání, a tím spíš když viděla Oleha. Ten navíc v prosinci toho třetího roku v Čechách poprvé vážněji onemocněl a vlhký hadr na prsou jsem mu měnila první tři dny několi-

krát za noc, tak velikou měl tenkrát horečku. Zábál na prsou hned vysušil jako na plné pecky zapnutý přímotop dole u vrátného.

Ten závan tepla od vrátnice bylo cítit, stačilo jen projít kolem budky. Tlusté prsty tam jedly něco z mastného papíru, na čele se perli pot a jít po tom závanu tepla k nám do pokoje nahoru bylo jako napít se v mrazu horkého čaje a pak ho zalít ledovou kohoutkovou, zapomněla jsem říct, že nám v umývárce tehdy už ani netekla teplá voda.

Když se Danka zničehonic u nás objevila, měla zamlžené brýle. Chtěla jsem říct, mlží se ti brýle, takže taková zima tu být nemůže. Slíbila jsem jí zavolat, když do čtrnácti dnů nespustí topení, jenže nezavolala jsem, a tak jsem se cítila trochu provinile.

Oleh už byl z nejhoršího venku. Pořád sice ležel pod ovčí houní, ale už neměl celý den zavřené oči a nesténal, a když přišla Danka, klidně to mohlo vypadat, že si tam jenom dává dvacet potom, co celý den někde makal, jenže Danka věděla i to, že nemaká. Ne podle černých kruhů pod očima, ale byla předtím u Dymčáků a všechno jí vyzvonili.

Kdyby do Tísně vzala Danka tenkrát Ljubu místo mě, volala by jí tahle zdravotní sestra, že se netopí, hned pár dní potom. Protože chlad, to mi pak Ljuba řekla, se v těle střádá jako mince v prasátku, a když je prase plné, organismus bouchne jako Černobyl, a i když se pak oteplí, zamořenost chladem žije dál v kloubech a z člověka je doživotní marod.

„Bylas jedna z mála na ubytovně, kdo pracoval celou dobu v teple někde u lidí,“ řekla mi uštěpačně Danka a já se propadla studem.

Věděla jsem, že i ženské často dělaly venku. Věděla a nevěděla. Že se takhle ohřejí jen v MHD nebo v krámě, to mi nedošlo. Navíc všechny na baráku jsem neznala, některé partaje se měnily co dva týdny. Danka dodala, že kvůli zimě dokonce potratila mladá holka hned z vedlejšího pokoje. Hned jsem věděla, koho má na mysli. Tu, co každý večer vrzali s mužem postelí tak hlasitě, že to bylo slyšet i u nás.

Nikdy jsem neslyšela o tom, že by ženská přišla o dítě jen kvůli studeným nohám, řeklo ve mně něco zlého, i když hádat se v tu chvíli nahlas by byla drzost, to uznávám.

A tak jsem vlastně hlavně kvůli špatnému svědomí nakonec souhlasila s něčím, co mi na začátku přišlo jako dost pochybný nápad.

Předtím se ale stihlo stát několik věcí a začalo to velkým humbukem s lidmi, co ubytovnu vlastnili. Na svědomí měli prý i bílé maso. Ona že ho vozila a on prodával dál a další obchody se vším možným. Ubytovna jim podle všeho sloužila jen jako vedlejšák a netopili nám ne snad ani ze zlé vůle, ale protože se na to v přemíře těch jejich činností nějak zapomnělo či co, složenky asi někde založili. Jako by se to každému z nás někdy nestalo. Jenže kvůli tomu bílému masu, co vyšetřovala policie, se teď po nich slehla země.

To snad není možný, to jsou Bandurovi, vydechnul Oleh s nosem na skle, když ty dva gaunery, jak jim říkala Danko, viděl přes okno našeho pokoje poprvé přicházet na ubytovnu. Znal je z Kosmosu a dost o nich za ty měsíce věděl. Hned jsme volali Dance. Za informaci dostal Oleh od Tísne plakát se smutnými běženci a od policie pak nabídku pomoci jim s rozkrýváním celého případu. Prý že se nemusíme ničeho bát a za chrabrost Olehovi, říkal, hned přistálo něco do kapsy a můj muž se nafoukl jako balon a příští neděli, když jsme zas přes kamerku mluvili s našimi, jim hned všechno vyklopil. Valilo se to jako voda, a tak mi sotva stačilo blesknout, že pro chytráky od špinavých obchodů není nic svatého, a co když teď mámu s tátou nebo spíš Marinu v Mykolajivce někdo klopne a bude chtít výkupné, na které se nebudeme moci složit? A to všechno jen kvůli troše hloupé zimy, na kterou nikdo neumřel, nepočítá-li se mimino v břicho té holky, ale to je člověk jen napůl, stejně jako je Ukrajinec napůl člověk v Čechách, jak říkají někteří naši zkrachovalci, ale na tuhle bolestínkou špagetu mě nikdo neutáhne.

Nevaří se dost už doma? A když ne, je v Praze přece hospoda nebo restaurace na každém rohu. Je to divný nápad s tím Dančíným vařicím klubem, říkám si. Jenže v Tísni už na to tou dobou byly přiklepnuté peníze z evropských fondů. Když mi to Danko v kanceláři dávala v papírech k nahlédnutí, bylo toho alespoň dvě stě stran.

Nevím, jestli mě chtěla ohromit těmi razítky nebo slou toho tlustospisu, protože Dance já bych když ne mámu, mohla klidně dělat starší tetičku, a že si často myslím svoje, musela tehdy už dávno vycítit. Vedení vařicího klubu nabídla zrovna mně, protože naši ubytovnu vybrali losem a já v ní byla sice ne z nejstarších, ale z těch, co byly v Čechách vedle Ženi a Ljuby nejdéle, a z nás tří jsem byla z té nejmenší vesnice, takže nejvíc, jak se říká, původní a s nejvyšší pravděpodobností autentických znalostí národních jídel, jak zněly podmínky v tlustospise. Prostě se mi věřilo.

„Podporovat vzájemnou provázanost lidí je v české společnosti s nsnášenlivou tradicí potřeba jako sůl,“ říkala.

Je pravda, že Češi solí mnohem víc než Ukrajinci, a tak sůl i mnohem víc potřebují, přestože v Tísni mi nikdy nenabídli ani slanou sušenku. Na té první, trochu zmatené poradě vařicího klubu nás u stolu v kanceláři Tísně sedělo asi deset a kromě organizátorek zastupovaných Dankou byla každá žena odjinud. Asel byla z Kazachstánu, Nhu z Vietnamu, Kaša Polka z Běloruska, Irina z Čečenska, Elja z Burjatska, Alba z Venezuely, Song z Číny a byly tam ještě dvě muslimky z Kazachstánu, jedna z Albánie nebo Makedonie, odněkud tam, a pár uprchlic z Afriky, celé zahalené v barevných šátcích a se zvláštními čepci na hlavách. Dokola jsme se měly představit, co tu děláme, jenže se do toho žádná nehrnula.

Teprve v průběhu té první schůzky vyšlo najevo, že půlka ženských vůbec nevěděla, o co jde. Myslely, že o bezplatný kurz češtiny nebo tak něco, což by se šiklo těm, které většinu času sedí doma, ale právě tyhle maminy odešly hned po úvodní kávě, aby byly vzápětí zpátky s tím, že dole někdo zamknul, i když bylo třeba jenom silně táhnout za kliku. Odešly jen z pohodlnosti. Česky by se ve vařicím klubu naučily lépe než v jazykovém kurzu. Protože hlavní bylo pro začátek družení mezi menšinami, pak že přijde na řadu vaření na zkoušku a teprve časem, až si nazkoušíme recepty, jsme měly vařit i pro normální Čechy.

Příště už jsme se sešly v klubovně kuchyňce. Malá vlhká prostora v přízemí, takže další jiné ženské týden nato nepřišly, jen poslaly SMS, že mají kašel, hlavně ty z teplejších krajů. Místnost byla jenom naše a myslím, že jenom svoji místnost nikdy žádná z nás předtím neměla.

Každá dostala svůj klíč a mohla si do klubovny chodit kdykoli, když se jí zachtělo, nejen když jsme měly vařicí schůzku. Jen cizí lidi jsme tam brát nesměly, alespoň zatím, asi nám tak úplně nedůvěřovali, a není divu. Jedna z Afričanek se pořád ostražitě rozhlížela kolem sebe, jako by chtěla každou chvíli něco strčit do kapsy.

Kuchyňská linka byla sice stará, ale plná všeho. Několik sad talířů, naběračky, struhadla, chňapky i ubrousky a párátka. Afričanka asi nakonec stejně něco ukradla, protože brzo přestala chodit a marně jsme pak sháněly otvírák na konzervy. Muslimka Džalilah byla zas pořád zachmuřená a celou dobu i při vaření z ramene nesundala kabelku, ale to nebylo nic proti čečenské Irině.

Irina z Grozného mi od začátku připomínala Draganu, první ženskou, u níž jsem v Praze uklízela. I ona si myslela, že kdo nezažil válku, nezažil nic, a Irina to měla stejně. Mluvit chtěla dokola jen o nějakých čečenských klanech a Elju z Burjatska nemohla vystát jen proto, že byla napůl Ruska. Vlastně to zezáчатку moc nešlo doopravdy se spolu bavit, a tak bylo dobře, že se nejdřív mluvilo nejvíc o vaření. Každý týden připravila jedna z nás typické jídlo své země a k tomu řekla, kolik tam žije lidí a jestli tam je moře nebo obyvatelstvo bydlí v uprchlických táborech, pak jsme jen žvýkaly a skoro vždycky toho bylo málo. Když jsem vařila já, Irina nebo Elja, dost se to podobalo, protože jsme byly všechny tři kdysi ve Svazu, ale když vařila Alba nebo Afričanky, byly to chutě, co lechtaly, svíraly nebo šlehaly výboj jako starý fén, a neříkám, že mi to vždycky chutnalo, ale rozhodně jsme se u toho dost nasmály i nabřečely, to když jídlo festovně pálilo.

Peníze na nákup surovin jsme dostávaly od Danky přídělem, na každé jídlo stejně, neboli vznikaly rozepře. Protože zatímco třeba slanina, brambory nebo česnek nestojí moc, čerstvý koriandr, kokosová smetana nebo plantýny, banány, co se musí vařit, nejsou v Čechách rozhodně za pakatel. Elja říkala, že my ostatní to stejně nepoznáme, tak ať ženské z exotických krajů vaří něco lacinějšího, protože jinak kvůli jejich koření nebudeme mít v klubovně ani na kávu a pytlíkový čaj, jenže to se Afričankám a Jihoasijkám nelíbilo, a že tedy raději přesta-

nou chodit. Nám by to sice nijak zvlášť nevadilo, ale Dance ano, protože v projektu stálo, že jsme ze všech kontinentů, a bylo to napsané i v papírech. Takže se nakonec pokaždé někde vyhrabaly peníze i na plantýny, čerstvý koriandr a kokosovou smetanu, a na pár exotických večerí dokonce přišly i pracovnice z kanceláře Tísně. Na rozdíl od dušených fazolí s párkem nebo polévky s ječnými kroupami jim to stálo za to, což se nás z Východu trochu dotklo.

Z čím větší dálky člověk přijel, tím byl zajímavější či co, což špatně nesla hlavně Kaša z Běloruska, jejíž žurek a slanečky s cibulí byly náhodou ze všech těch jídel skoro nejpopulárnější. Někdo z Tísně přišel taky spíš na jídlo ze země s válečnou minulostí. Poptat se ženské, jak to bylo nebo je s počtem obětí, protože taková žena měla často půlku rodiny fuč nebo nezvěstnou, a týkalo se to především čečenské Iriny.

Jenže nesnesitelná může být i ženská, kolem níž se střílelo, a členky vařicího klubu se začaly dělit na válečné a neválečné, asijské, africké a evropské, a taky podle toho, jestli měly děti. Byly tu ženy, co přišly do Čech samy a byly tu hlavně kvůli práci, jiné přišly rovnou jako matky s manželem. S těmihle, i když třeba mluvily obstojně česky, nebyla většinou žádná řeč. Něco jako s mým tátou, když se po dvou měsících vrátí ze salaše, nebo s někým z cizinecké policie, prostě jazyk úplně speciální. Já mám Marinu a o tom, jaké to je, když se dítě oprudí, má kašel a kolik prošoupe ročně bot, jsem věděla svoje, ale protože Marina tu nebyla a dost z žen vůbec nedokázalo pochopit, jak jsem mohla do Čech odejít bez ní, do kroužku matek mě nebraly. Někdy ztichly, jen co jsem přišla do klubovny, a to nebylo jisté, jestli proto, že se zrovna baví o dětech, nebo protože mají za to, že špatná matka je i špatným člověkem. Taky že jsem byla jejich předsedkyně, jak by se řeklo na Ukrajině, nebo topmanažerka, jak by to nazvala paní Mohurová, i když v Tísni se takhle nemluvilo, spíš garantka programu či co, tak si mohly myslet, že mám k tomu něco navrch financí a je mi co závidět. Navzdory tomu, že celý vařicí klub stál na víře, že ženské z cizích krajů si mají rozumět, protože čelíme společným českým ústrkům a společné máme utahané muže, šikanované děti a stísněné bytové podmínky.

Samozřejmě že jsem hned na první schůzce o vaření myslela na Zulu. A ještě dřív. Hned když mi o plánu exotické kuchyně, která se časem měla stát výdělečným podnikem a my firmou kuchařek s vedlejšákem vzájemného porozumění, řekla Danka na židli u nás na ubytovně, a pohled jí přitom sklouznul na malou mongolskou kytarku opřenou v rohu, kterou tam zapomněla mongolská rodina, co bydlela na ubytovně před námi, spolu s tou obrázkovou knihou a dětskými čmáryky na stěně. Danka měla nicméně jistojistě za to, že u nás měla tu čest s typickou ukrajinskou loutnou, na kterou se brnká po zápražích našich vesnic, a na žebříku exotičnosti jsme tak u ní mílově poskočili. Čert to vem.

Zule byly národní věci ukradené stejně jako mně. Kromě kuchyně, protože si chtěla otevřít tu restauraci, mimochodem ve vařicím klubu by určitě zvládla to nejlepší skopové. Jen by si přitom do kapsy, jak jsem ji znala, ulila aspoň čtvrtku z peněz přidělených na nákup surovin, ale takových nás tam bylo víc. Jedna ulívala na pamlsky dětem, jiná na horší časy a hádky z toho byly jen tehdy, když jsme šly domů vyložené hladové, a to pak moji nevrlost často schytlal i Oleh.

Kromě sobot a nedělí byl Oleh denně u policajtů a říkal, že „rozkrývají kauzu“. Prý se tam probírali stovkami fotek, z nichž dost bylo těch samých lidí jen v jiných účesech, knírech a tvarech brýlí, a to bylo třeba roztrždit a Oleh jim k tomu říkal, koho z nich zná z Kosmosu a kdo a jak se ke komu má. Začal prohlašovat, že má fotografickou paměť, i když já si moc dobře pamatovala, jak to bylo, když jsme spolu v Kyjevě studovali. Dřel se na všechny ty zkoušky o umělé inseminaci býků a systému zásobovacích koryt pro prasata jako kůň. Spíš se mu líbilo, jak se tam k němu na policajtech chovali, a taky pořád neměl jiné místo. Občas zmizely peníze, co jsem při hledání klíčů nebo dokumentů vyndala z kabelky na stůl, ale nic jsem neříkala. Ani když si večer vlezl ke mně pod deku a už už to vypadalo, ale stejně nebylo nic, a pak si Oleh zas vylezl na horní postel.

Takže ležím jako kus dřeva na zádech v posteli na ubytovně, slyším, jak nahoře Oleh chrápe, a myslím na Marinu a taky na všechny ženské

z klubu, jak to ony vlastně mají, a taky že nás brzo čeká první vaření pro lidi, a je mi úzko. Ještěže Marina vypadala minule na monitoru tak spokojeně, říkám si. Skoro jsem měla chuť dát na mámu, která měla za to, že na Ukrajině to Marině svědčí ze všeho nejvíc a měli bychom se brzo vrátit, protože jinak na nás holka zapomene.

„Stejně jste v Čechách nikdy zůstat nechtěli.“

A to už mi buší ve spáncích jako pár dní předtím, když po mně hodil Gabriel ovládačem od televizoru a pod okem mi od té doby svítila podlžtina jako černá na semaforu, co pouští auta do pekel, a to bylo najednou všechno.

„Zbytečně se holka potáhne do Čech, bude se složitě učit jazyk a doma mezitím přijde o kamarádky, a to jen proto, aby za chvíli zas jela zpátky a nevěděla, čí je.“ Máma mluví z počítače divným cizím hlasem a občas trhaně. Chvíli ji jenom vidím, to když vypadává zvuk; mámu samu sebe za pár let a za ní hubený obličej své dcery, a poznávám se v obou. Když jsme se s Olehem potkali, vypadala jsem už docela podobně jako Marina na té obrazovce u nás na ubytovně.

V té posteli kousek nad zemí mám závrat' jako nad propastí a chvíli nato už utíkám zvracet na záchod. Hlavou mi bleskne, co kdybychom teď s Olehem čekali dítě, a zvracela jsem ještě jednou a pak potřetí a druhý den ráno jsem pak poprvé zaspala do práce.

Paní Bromová prohlásila, že Praha mě jenom kazí. Když se mě ptala na rodinu a vyšlo najevo, že máme ovce a otec s nimi bývá celé léto na salaši, vypískla jako malá holka a oči se jí rozzářily jako mně, když Oleh přišel domů s tím, že na policajtech říkali, že nám s vízem pro Marinu pomůžou. Paní Bromová o tom, co jsou víza za svátek, neví, a tak by spíš řekla, že se jí oči rozzářily jako mně, když vidím něco luxusního ve slevě a zrovna mám s sebou potřebný obnos, protože s tímhle ona nedala pokoj. Prý že jsme vyměnili život předků za pozlátko konzumu. Všichni my, co se do Čech ženeme za prací, že jsme údajně verbež, která by si pro bankovku nechala vrtat koleno, a že se po ubytovnách mačkáme a cpeme se bramborovým pyré z pytlíku jen proto, abychom totéž dělali dalších

iks let a pak se s vyvrácenými kořeny a potrhanými vztahy zabydli v nějakém fungl novém zbastleném domě se sádrovými labutěmi ve vesnici, co už nás neznala, a najednou nevěděli, proč a kvůli čemu celý ten život byl.

„To v tom lepším případě,“ vidím paní Bromovou říkat jako dnes. Loká si zas na gauči kávy bez kofeinu, „protože v horším případě zůstanete tady,“ a to pak s Ukrajinou půjde do kopru cugrunt. „Když podnikavci vezmou roha a řídit to u vás budou jen babky, dědkové a dementi, co zbyli, a dál to bude bramboračka a klidně i horší než za sovětů.“

K paní Bromové je prostě nejlepší jít ušmudlaná v odrbaných botách a zásadně nemluvit o tom, že se člověku finančně daří. S Olehem bez práce to sice tak úplně nebyla pravda, ale i kdyby, jen to znamená, že člověka už lapil zlý chtíč po věcech a celé, o co mu jde, je hrabat pod sebe a není ani trochu duchovní.

Pravda je, že paní Bromová žila z řas a klíčků mungo, na sobě střídala jen lněné šaty, a když mohla, vyrážela do přírody, třeba do Jeseníků se stanem nebo na Vysočinu na kurz rodinných konstelací.

Musí se nechat, že žádná z mých zákaznic se o mě do té doby tolik nezajímala.

Nejdřív jsem si myslela, že chytá duše do nějaké sekty, na Ukrajině máme mraky takových, ale tak to nebylo. Jenže smát se lidem, co chtějí dětem zajistit vzdělání, rodičům ulehčit stáří a sobě pořídit něco pěkného, a většinou jde stejně jen o mrazáky, počítače a střechy na domy? Paní Bromová by řekla, že ona myčku, auto ani jiné kráčovinky nevlastní, jenže v Mykolajivce není MHD, věci jsem jí myla já a o tom, co je duchovní, vím, protože v našem domě v Mykolajivce až dodnes duchové občas straší. Naše Jojka si na ně s oblibou brávala i koště neboli takovou tu tyč, kterou paní Bromová nikdy nevzala do ruky, a lidi, o nichž říká, že je má ráda, ji ve skutečnosti jenom ruší, protože podle ní se má od rána do večera hlavně meditovat. Když jsem jí řekla, že mě to její mluvení příjemně rozptyluje při práci, pořádně jsem si naběhla, protože rozptýlení je podle paní Bromové to nejhorší. Peklo, mor a cholera, kdy každý se v dnešní době jako o závod rozptyluje něčím jiným, nikdo se doopravdy

nezabývá druhým člověkem ani sám sebou, natož prostředím, ve kterém žije, a tak se rozmáhá jedovatost ve vzduchu a jedovatost ve vztazích a oleje přilévá honba za penězi a nedostatek času, kterého je přitom pořád stejně, i když by ho díky všem těm vymoženostem techniky mělo být víc, ale je ho málo, protože čas není, dokud člověk nespočine, a to už že prý neumíme. Češi vůbec a Ukrajinci už brzo také ne. „Když se u nás všichni usadí a necháte se dobrovolně nakazit, a dokonce s nadšením, jako se lidé nadšeně usazovali v domech z azbestu, než první z nich dostali rakovinu a začaly se rodit dvouhlavé děti.“ Tak nějak to říkala a mně běží hlavou, že právě děti ty ona nemá, a chtěla bych se paní Bromové trochu smát, protože místo aby se svým časem, jehož je fůra, podnikla alespoň charitativní večírek jako paní Mohurová, otevřela si kroužek duchovního růstu nebo si alespoň doma jednou za čas vyluxovala, probendí ho přemýšlením, ze kterého má sama vztek, protože za chvíli se zvedla a šla si pro vlhký obklad na čelo a já taky, jenže já k tomu ještě cídím její stříbro po babičce. Jediný přepych, který doma má, a já jí ho drhnula opravdu pořádně a kvůli rozčilení mi to obvykle i šlo dobře od ruky. Paní Bromová mi ale nejen radila, abych byla skromná, a pak že můžu žít i doma v Mykolajivce a bude mi tam mnohem líp, protože tam patřím a jsem tam důležitá, ale mluvila taky o sobě.

V jednu chvíli mě napadlo, kolika uklízečkám přede mnou a všem dalším lidem už to asi vyprávěla, ale je to jedno. Jak byla s tím a pak zas s oním, jenže ti muži byli ve většině případů jen choulostivé bábovky, a tak to nikdy nedopadlo, přestože pár nabídek k sňatku dostala, ale jak by se mohla zavázat k celému životu s nějakým maminčíným mazánkem nebo vůbec s někým, o kom si není stoprocentně jistá, že je to ten pravý? A já si říkám, že pro každého by tu měl být přece na světě někdo do páru, a většinou to tak bývá a uplatní se zhusta i ženy zlé, panovačné a ošklivé, a ani jedno z toho paní Bromová nebyla, a co když se ten její jenom narodil někde jinde, třeba u nás na Ukrajině, a v tu chvíli mi hlavou blesknul nápad.

Kdyby to bylo ve filmu, tak to s tím zvracením by na každý pád bylo zmiňovaným miminem. Říkal to jednou pan Seifert, co s paní Seifertovou dělají nebo chodí na kulturu každý den, že když se ve filmu objeví pistole, do pár chvil se z ní bude střílet, a se zvracející ženskou a miminem to je podobně. Jenže ten večer jsme z vařicího klubu zvracely všechny, protože Irině onemocněl synek, a místo aby se s nakládáním masa dělala sama, koupila v Albertu kuřata v igelitáku zalitá v červené omáčce, a pod nějakým čečenským názvem nám to naservírovala jako generálku svého vaření pro veřejnost. Šlo o přípravu na catering pro charitativní večírek paní Mohurové, a na to zprostředkování jsem byla pyšná.

Z Tísně už se ozývaly hlasy, že naše vařicí družba je sice pěkná, ale v papírech na granty stálo, že klubovna bude mít taky výstupy, a zatím to byly jen samé vstupy, z Tísně přicházely peníze a prý že padaly do černé jámy. Nevím, jak se na to přišlo, ale vyjádřila se v tom smyslu prý nějaká konkurenční neziskovka, a pak hned byla v kanceláři Tísně porada a já za vařicí klub měla chrlit nápady. Jako kdyby mě snad za ně někdo platil, přitom já vedla klub zadarmo a v kuchyňce zametala a větrala po Elje s Lajkou, co tam chodily po večerech kouřit jednu za druhou, protože na rozdíl od domova to tam směly. Ještěže je, i když se to nejdřív nezdálo, Praha tak malá, že zrovna pan Mohura dělal Tísni webovky, a tak o našem vařicím klubu jeho žena už předtím, než jsem paní Mohurové cokoli řekla, věděla od něj a po etnickém cateringu na svůj večírek okamžitě skočila.

Nejdřív jsme se bavily se ženskými o tom, jestli Irinu jednoduše nevyloučit, protože pravidla jsou pravidla, a navíc každá kuchařka ví, že co se v supermarketu prodává naložené, je jednou nohou prošlé, a ty kuřata byly už oběma, i když zaživa se na nich neprošly víc než na každou stranu pár čísel v kleci. Jenže Irina začala lkát, a to je horší než brečení, protože lkaní je brečení a vyhrožování v jednom, a hned do toho zapletla i události v Čečně a svoje dva syny a pak i tetky a prabáby a každý každému něco a s kuřaty už to nemělo nic společného. Jediné, čím se to dalo zastavit, bylo odpuštění a dobře, ale Irina musela před

všemi slíbit, že už nikdy nebude podvádět, a pár dní nato přišel náš velký den.

Stísněná kuchyňka se topila v páře, zadky jsme do sebe vrážely jako kačeny, Elje Song omylem hned v první hodině vypnula maso v troubě, takže ženské na sebe zbytek dne syčely, a to i když jsme už s jídlem stály u stolů ve velkém vyzdobeném sále, který paní Mohurová pro tu příležitost pronajala. Nazdobili ho postižení lidé z organizace, kterou paní Mohurová finančně podporovala. Velké papírové kytky i lampionky v průběhu večera padaly ze špagátů na hlavy lidí i do jídla, ale moderátor to z pódia moc vtipně komentoval. Čili to nevypadalo ani trochu jako debakl, spíš jako roztomilost a důkaz originality postižených aranžérů, co se tam i přišli ukázat a se všemi si chtěli podávat ruce. U nás tihle lidé nemají ani pořádné kárky a venku je skoro nepotkáte. Živoří po ústavech, zavření v pokojích svých rodičů nebo se motají po dvorku. Výhoda je v tom, že kdo nikam nejezdí, nepotřebuje ani všechny ty věci bez bariér, o nichž se v Praze tehdy začalo tolik mluvit, jako speciální tramvajové ostrůvky, nízkopodlažní autobusy a chytré jezdící plošiny, a víc peněz zbyde na jiné věci, jako jsou například školy pro zdravé a chytré.

Jinak ale naše premiéra proběhla skvěle. Hosti si jídlo moc pochvalovali, jen paní Mohurová byla toho názoru, že na obsluhu bychom si pro příště měly najmout profesionály, protože jsme kydaly příliš velké porce a kusy jídel při tom bryndaly po ubrusu, ale Danko, patronka programu vařicí klub, měla za to, že catering má zůstat jen mezi imigranty od vaření až po servis, jen se prostě musíme vycvičit nebo nabrat z menšin další lidi, a v Tísni se hned pustili do grantového dodatku.

Oleh se nejdřív na to všechno díval trochu s úsměškem. Proč že by měl někdo stát o naše jídla, a já se vlastně divila taky. Jenže Češi se mohli přetrhnout. Časem došlo i na pořadník a zájemcům o náš servis jsem musela čím dál častěji emailem odepisovat, že požadované termíny jsou bohužel zadane a budou se muset pro tuto chvíli obrátit na nějaké čistě bílé dodavatele šunkových rolek s křenovým krémem a vajíčkovými chlebičky.

Přestože Olehovi tenhle zájem nešel do hlavy, nakonec myslím právě ten mohl za to, že se po mém dlouhém přemlouvání, Kaša totiž zrovna onemocněla a potřebovali jsme záskok, obléknul do kvádra a postavil se za stůl s polským bigošem. V Polsku se stejně jako v Bělorusku nebo na Ukrajině obsluha na takových akcích nehalí do hábitů, které Afričanky z vařicího klubu zvládly ani jednou nesmočit v omáčce, ale slušně jako v Praze, Vídni nebo Paříži, jen je to méně šik a z horších látek, což tenhle Olehův oblek byl. Takže na autenticitě to vařicímu klubu nic neubralo a Oleh nakonec zjistil, že ho to docela baví. Nejen kvůli tomu jídlu. Najíst se stejně ve fofru obsluhování hostů moc nedá, leda na konci zbytky chlebů vytříť pekáče a zajíst to smaženým lilkem nebo hrstmi kuskusu, protože ten nebyl pro některé zmlsané VIPy dost nóbl, a tak občas zbyl. Ale Oleha k mému překvapení zajímali i lidi, co na ty akce chodili. Vždycky chtěl vědět, kdo to pořádá a za jakým účelem, a když zrovna neobsluhoval, šmejdil po všech hostech s pohledem jako chlap, co věštil atentát, jako chlap v černém s drátkem za uchem, co je neustále v pozoru a větrí, kde se co šustne, aby mohl včas skočit někomu po krku. Myslím, že takhle Oleha poznamenala ta práce na policii. Přestože s ní tenkrát končil, zůstával na telefonu ohledně věcí, do nichž jsem moc neviděla, ale týkaly se černot v Kosmosu. Oleh nepřestával doufat, že dřív nebo později nějak přece zatne Vladanovi tippec, i když tehdy už jsme peníze za ošetření nohy, na kterou ovšem nikdy nepřestal malinko kulhat, Malevičům dávno splatili a já to měla za uzavřenou věc.

To, co mě napadlo tenkrát u paní Bromové, bylo vnuknutí, jen Bůh ví odkud. Jako když si člověk najednou vzpomene na pin k platební kartě, nad kterým si předtím marně lámal hlavu, až na to, že já na něco takového předtím ani nepomyslela. Ale být to tam někde zasuté muselo. Zasuté podobně jako to vízum pro Marinu, které sice Olehovi na policajtech slíbili, ale ne a ne nám ho vydat. Zato vnuknutí se vydalo samo a třeba Halyna, co údajně potratila kvůli té zimě, kterou nás, jak říkala Danko, mořili, už zkoušela něco podobného, jenže z opačné strany. Ten

její od ní krátce po tom potratu odešel a Halyna byla bez chlapa jak děcko, co se ztratí v obchodáku, a co takové děcko hledá než to, o co právě přišlo, a jak ví dnes už každý, dá se to i přes inzerát.

Agentur párujících dohromady české muže s Ukrajinkami bylo v té době už několik. Kam jinam by také chtěl sáhnout zajištěný Čech s úctou k rodině a krbu než do koše s množstvím nabídek, které slibují mnoho a nežadají skoro nic, tedy jen jeho, a nemusí se ani zbavovat nějakých svých zlovyků, jak vyžadují ženy jako paní Bromová, ale i množství jiných, které meditování nezajímá a ze všeho nejraději autem vozí tašky z obchodních center.

O muži, o kterého stojí, mají totiž Češky většinou představu přesnou, jako je profil z černého papíru, vystřižený umělci, kteří za tím účelem odchyťávají turisty na kyjevské pěší zóně. Z inzerátu se to nepozná, tam se píše jen o solidním partnerovi pro společný život, ale ve skutečnosti chtějí české ženy často mnohem víc, a to už životem zběhlý český muž předem větrí a dělá se mu nevolno. Protože v práci deset hodin denně pracuje na projektu, a ještě aby pracoval na sobě.

S ukrajinskou ženou nemusí, protože ta si jeho práci v zaměstnání považuje a jinou po něm nežádá. A tak takovéhle seznamky začaly vznikat, jen co to šlo, a i předtím, když to bylo nelegální. Nejdřív se zkrátka Ukrajinky do Čech vozily, to když si ten muž vybral v katalogu a podepsaly se potřebné papíry, a teď už se to nějakou dobou dělá v Praze všem na očích, protože v zadních traktech většiny pražských hotelů, restaurací i jiných podniků nejen v Praze, ale po celých Čechách je nás dost a dost nás ještě nemá muže anebo, i když by to ty ženy nepřiznaly, hledají lepšího.

Halyna se přes takhle specializovanou agenturu seznámila se Standou, byla nám ho pak i představit na ubytovně. Jednou, protože z ubytovny hned po druhé schůzce putovala do jeho dva plus jedna v Malešicích. Standa tam pracoval ve spalovně a pro ni tam našel práci taky, šťastný příběh a jen jeden z mnoha podobných. Když přišla Halyna Standu ukázat, Oleh se sice kroutil, jakože mezi svými by našla dobrých chlapů dost, ale možná ho jen mrzelo, že vedle už Halyna nebude

s nikým rychtovat postelí, a tak byl konec zvukům, co se tak podobaly těm našim, když jsme ještě spolu pravidelně spávali.

Jenže mějte manželskou postel v místnosti, která je jen dvakrát tak velká, a ještě tam musí být skříň, vaříč a stůl, kde se jí, zaplaťpánbůh že alespoň sprchy byly na chodbě a nekradly nám na pokoji místo. A to ještě není nic proti Song s Eljou z vařícího klubu, které žily v něčem, co se spíš podobalo spížím, a před nimiž jsem za náš pokoj měla naopak ještě výčitky svědomí.

Proč to zatím nikoho nenapadlo naopak, ptám se sama sebe, když odcházím od paní Bromové, pro kterou na Ukrajině, dám na to krk, někdo vhodný ke společnému životu určitě vyrostl nebo právě roste, a starší žena a mladší muž, to už dávno není nic, co by někoho pobuřovalo, a říkám si, že tak to asi s chytrými nápady bývá.

Když jsou tu, nelze si představit, že se svět ještě nedávno točil bez nich, vezměte si kolo, žárovku nebo kliku na dveřích, jenže zkuste na něco podobného sami přijít. V porovnání s tím přijít na nápad s agenturou, která dává dohromady Češky s Ukrajinci, vlastně ani zvláštní bystrost nevyžaduje. Stačí si jen všimat, a je to jasné jako facka a mně pod rukama prošlo tolik klíčů od bytů všelijakých zákaznic a tolik jejich dětí a kýblů a saponátů, že jsem se přes ně tu a tam dostala i k tomu, co tam bydlelo. Jako když se zezadu přes rekvizity, kulisy a lana jeden prodere k pauzujícími hercům na pódiu, k živým lidem s trápeními a radostmi. To pak může s vědomím složitosti celé té věci i říct, že spoustu Čechů navrch unavují muži, kteří se jim dokola snaží jen nemotorně zavděčit, zmatení z toho, co se od nich čeká a nečeká, a jsou sice po ruce k dětem a v domácnosti, ale pižmo opravdového mužství, co měl Oleh po těle, když jako mladý u nás celý den značkoval ovce nebo stavěl salaš, z nich vyvětrala kancelářská klimatizace, stres z těsné košile a zpocených nohou, z uzávěrky a dalších maličkostí, které trápí pana Chocholku i pana Mohuru.

Kvůli takzvané emancipaci si české ženy musí s kapajícím kohoutkem a vrtáním políček poradit samy a s vařením, s tím taky. Vždyť ta kuchyňská zástěra, to je jen taková zástěrka. Přece nejde o tu teplou

večeři, ale o to, že si muž tu mrkev na své jídlo oškrábe sám, a šikovnější i pro rodinu zadělá na knedlíky. A ona přitom kuchtíka ani zvlášť nechce (i když pořád lepší než upocení ratlíci z kanclu, kteří si svou mužnost dokazují jen tím, že by na sebe zástěru nikdy nevzali), spíš muže jako strom, co se nekinklá. Stojí a udrží i houpací síť, kterou si na něj pověsí, aby si odpočinula, a když se s rodinou jede za tchyní a přes silnici leží vyvrácený strom, tak ten muž vystoupí a bez pomoci odklidí strom stranou.

Jako jsou nenáročné ukrajinské ženy, ani muži naší země nejsou z cukru. Pokud nepijí, mají schopnost řešit nastalé situace bez googlu, policie nebo dlouhých telefonátů s matkou. A pokud se jedná o ženu zajištěnou, dokáží se pro ni naši mladí a tvární doslova ušít na míru. To čeští muži, ti přicházejí o erekci hned, jak je třeba trochu pochopení, o přizpůsobení se ani nemluvě.

A pak je také v Čechách plno žen, kterým, jak se říká, ujel vlak, a to, co hledají, není mužné pižmo, ale prostě teplo jakéhokoli člověka. Někam se schoulit, protože už hledaly tak dlouho, že přišly o naději. Času na rozmyšlenou je v životě málo a už tenkrát vím, že klientkami nové agentury by byly i odkvétající krásky, takzvané ženy na vrcholu. Ty české květiny, kterým pomalu vadnou a opadávají lístky, by s něhou sbírali ze země a kladli je do váz ze svých objetí.

Byla to právě takováhle nálada, že se mi chtělo tančit, když jsem objevila paní Málkovou, jak skoro nedýchá. Šla jsem k ní domů, abych ji posadila ke stolu jako tou dobou téměř každý den, jenže ten den místo svého trochu nevnímala vůbec, a tak jsem okamžitě volala záchranku. Byli tam pašáci hned. Dva sanitáci, co by každý unesl vola, a pořádně mi vynadali. Prý že smrad, dusno a všude po pokoji zanedbanost, a kdo že se o starou paní stará. Jako bych tam snad ani nebyla, a pak chtěli vidět paní Málkové občanku a další dokumenty, jenže kde tyhle věci má, jsem netušila. A to už jsem měla na krajíčku. Vezměte mě s sebou, prosila jsem, jen já vím, jak to stará paní má na pokoji ráda uspořádané. Na to se utrhlí, že žádný pokoj nebude třeba, že paní rovnou povevou na jipku, a pak se

ozvou. Nechali si vnutit moje telefonní číslo, i když hlavně je zájímalo to na pana Milana, a pak s nosítky zmizeli do auta.

Když jsem na jednu akci připravovala část jídla u ní v bytě, poprvé jsem si víc všimla toho prášku, který jsem jí dávala do vody, a i těch pilulí proti záchvatům, při kterých volala syna nebo manžela. V kredenci to stálo jen v pytlících, které teprve někdo další musel přesypávat do lékovek, a bylo toho do foroty jako pro celý barák penzistů. Jenže paní Málková se po prášcích vždycky zklidnila, dělaly jí dobře, takže nebyl důvod si dělat starosti. Když sanitáři odjeli, vrhla jsem se na úklid. Aby to měla stará paní pěkné, až se vrátí, a taky že mi ti sanitáři tak vyhubovali. Mužští nevědí, že hýbat věcmi v bytě starého člověka není jen tak, u staré paní jsem uklízela spíš proti její vůli. Kdyby byla čistota pro nemohoucí tak důležitá, každý lazar by se hrnul do nemocnice, kde to hadrem smýčí sestra už v šest ráno, a hned jsem viděla Ljubu Dymčakovou, jak pucuje starým lidem stolečky u postele, a měla jsem lepší pocit, že tam, kam paní Málkovou odvezli, někoho znám, protože to bylo do jejího Motola. Pod postelí staré paní jsem našla pár Gabriellových hraček, které si tu zapomněl, modrého robota, dinosaura a ovladač k teréňáku, který dostal k narozeninám od té paní, se kterou s jeho otcem jezdili na výlety.

V bytě u paní Málkové jsem tehdy zůstala až do večera, protože Seifertovi si mě na ten den odřekli, tradičně jen esemeskou na poslední chvíli. Že prý jedou na umělecký workshop, paní Seifertová už dlouho básnila o jakémsi divadelním projektu se zajímavým obsazením, a prý že tentokrát bych si to speciálně já rozhodně neměla nechat ujít. Aťsi, třeba nenechám, myslím si a poprvé slyším u paní Málkové tikat kuchyňské hodiny, i když předtím tam bylo přece ticho taky, jen v pozadí bzučela dálnice.

Možná má paní Bromová pravdu, že ten neustálý městský hluk dělá po letech něco s hlavou, říkála jsem si, protože kromě toho, že jsem vyluxovala všechny koberce, tak jsem vůbec poprvé i odsunula stůl, co za ním paní Málková sedávala. Tam, kde hodiny pod stolem šoupala

nohama, jsem objevila v koberečku obdélníkové vyříznutí. Šlo odklopit a v podlaze pod ním byla truhlička velká jako krabice od dětských bot.

Pavla jsem poprvé potkala, když jsem se od paní Málkové vracela večer domů. Jako by se znovu přehrála stará scénka. Zula stála u stejné zastávky tramvaje jako tenkrát poprvé, a jako by i ti lidé, co tam kolem čekali, byli titíž. Jenže tentokrát tam byla s ním.

Zasněná jsem si Zuly nejdřív nevšimla. Cestou jsem v hlavě dál listovala albem starých fotek, které jsem při uklízení objevila, kde paní Málková byla holčička na klíně neznámých přísných lidí. Holčička Málková měla na sobě stejný střih šatů, jako jsem v mládí nosila já, i když to bylo o tolik let později. Mně ty šaty jako holce připadaly nádherné. Jenže Ukrajina, a zvláště na venkově, ať si je podle paní Bromové autentická, jak chce, a možná proto, byla tou dobou s konfekcí sakra pozadu. Na mysli mám ty bledězelené maturitní od mámy, co visely týdny u ní v pokoji, aby je bratři nezmazali, ty, z nichž Oleh nemohl spustit oči. To jsem si tehdy myslela. Možná za to mohlo to vedro na školním dvoře, kde nás učitelé nechali tak dlouho stát, protože s Olehem jsme chodili do stejné školy a tolikrát jsme se museli vídat na chodbách a sedět vedle sebe v kantýně, aniž jsme si všimli jeden druhého.

Sama sebe jsem se pak častokrát ptala, jestli to nebylo znamení. Ta nahodilost. Že to není mezi námi ono. Hic, kdy hlava měkne, obrazy se rozpíjejí a touha si najde svůj cíl v komkoli. V tom vedru jsem se jí prý podobala. Sedmileté holčičce, s níž se Oleh přátelil v děcáku a kvůli které z něj pak ani nechtěl pryč. Vypadala jsem na tom školním dvoře jako o deset let starší Aljonka ze Státního ústavu Dzeržinského pro sirotky a odložené děti a Oleha to tehdy okouzlo.

V tu chvíli jsem si u zastávky všimla muže, co mě zaujal. Vysvětlit proč, ať po mně dneska nikdo nechce, co vím, je, že jsem se zprudka zastavila tak, že děda za mnou mi drcnul do stehů vrchovatě naloženou taškou, a pak jsme se ještě srazili čely, když jsem mu pomáhala sbírat rozsypané petflašky a kelímky od jogurtů. Děda s tím mířil ke kontejneru na tříděný odpad kousek vedle zastávky, kde postávala

Zula. Hned vybalila snůšku nesmyslů o tom, proč se s cigaretami nikdy nevrátila zpátky na ubytovnu a nechala mě tam čekat a strachovat se a já pak dostala nakládačku od Oleha, který měl za to, že ho u okna špehuji, kdy se vrátí. Prý že ten stánek na cigára byl zavřený, pak se Zulu někdo pokusil okrást, Zula za ním vběhla do nočního autobusu, ale zloděj stačil na poslední chvíli vystoupit. V tom autobuse pak Zula, než dojel na další zastávku, stačila usnout a na konečné zjistila, že přišla i o telefon v kapse, ten že jí musel vzít ten chlap, co seděl před ní, protože jiný tam nebyl, a taky to hned nahlásila řidiči, jenže se jí vysmál. A když utíkala na druhou stranu silnice, aby chytila ten stejný autobus zpátky, podpacek jí uvíznul v kolejišti tramvají a Zula si vyvrkla nohu. V nemocnici jí to navíc zanedbali, dodala s povzdechnutím, takže se celou věčnost nemohla hnout z postele. Ani v tu chvíli jsem nezapochybovala.

Nedějí se nakonec lidem leckdy věci ještě mnohem podivnější? Navíc když jste si s někým doopravdy blízko, tak to znamená, že si dokážete odpouštět, a ačkoli se nevidíte pár měsíců, jako byste se naposledy viděli včera.

Pavel tam jen tak stál a usmíval se jakoby chvíli na Zulu a chvíli na mě. Zeptal se mě, jestli jsem v pořádku, a chtěl si sáhnout na bouli na mém čele, ale cukla jsem se. Na srážku s tím dědou jsem už nemyslela.

Přestože se ti dva očividně znali, jako by to ani jeden z nich nechtěl moc dávat najevo. Trapné ticho po tom, co se mi Pavel představil, přerušila Zula. Její vyprávění tou vyvrknutou nohou zdaleka nekončilo. Pokračovala ještě několik minut a závěr byl ten, že v tuhle chvíli sice žádnou mongolskou restauraci nemá, ale založila pro svoje lidi agenturu na výuku češtiny a Pavel že vlastnil dům, v jehož sklepě měla svoji výukovou místnost. Pak nás znovu představila, jako by to jednou nestačilo, bylo zvláštní vidět Zulu takhle nejistou.

Pavel se přitom celou dobu jen omámeně kýval, jak kdyby mu někdo dal hrst těch pilulí na zklidnění, co brala paní Málková, a možná to byly nějaké mongolské čáry, říkala jsem si. Kožený řemínek, co měl Pavel

kolem zápěstí, jsem měla kolem zápěstí omotaný i já a nemohl být od nikoho jiného než od Zuly.

Domluvily jsme se, že se u mě brzy staví, rychle jsem si napsala Zulino nové telefonní číslo, a než s chlapem nasedla do auta, jen jsem si stačila všimnout, že ten opel měl vzadu dvě dětské sedačky.

Mužští od policajtů se nakonec pochlapili a netrvalo to víc než několik týdnů, než jsme s Olehem v rukou drželi všechny papíry s razítky potřebnými k tomu, aby Marina mohla konečně přijet za námi. A nejen to. Dohodli jsme se, že na pár týdnů přivezeme i mámu s tátou.

Ať se podívají do Prahy, když o výletu do Kyjeva jen snili, protože moji bratři se za svoji rodinu vždycky tak trochu styděli a nikdy naše k sobě do Kyjeva nepozvali. Tu a tam s námi telefonovat a přijet do Mykolajivky dobře se najíst, ale dělat rodičům hostitele u sebe, to si Saška s Hryšou vždycky našli dost důvodů, jak se z toho vykroutit.

Zákaznice ani jiní z Prahy tohle nikdy nechápali. Jak to, že se na Ukrajině rodiče starají o svoje děti tak dlouho, a místo aby na staří vyrazili třeba do té vysněné Oděsy, posílají dospělým dětem každý měsíc něco na přilepšenou. Částku, ze které se dá při skromných nárocích docela dobře vyžít, zvlášť když se brambory, dýně a sklenice nakládané zeleniny pravidelně vozí z domova. Ne že bych všechno všem vykládala na potkáání, ale když se paní Seifertová ptala, jak často naši chodí na kulturu, řekla jsem podle pravdy, že jim na to nezbyvá, i když do kulturního ráku bych je nedostala ani bez toho. Tenkrát navíc do baráku, kde bylo černo, vytrhaná podlaha a okna střepy po kamenech mykolajivských kluků, vedení vesnice jen dokola slibovalo, že s tím něco udělá.

Nakonec to dopadlo tak, že jsme našim ani nemuseli lhát. O tom, že Oleh neměl tak dlouho práci, sice nic nevěděli, ale měsíc předtím, než jsme zas vyrazili do Mykolajivky, ho zaměstnal Jarda ve svém skladu. Šikmoočák, se kterým si tenkrát v nemocnici kdovíproč padli do oka, a zatímco Oleh pracoval v Kosmosu, pak nic, u policajtů, pak nic, pomáhal nám ženským na akcích s cateringem, pak nic, a pak zas ve fraku znovu někde postával na rautu a porcoval rybu Song à la Šanghaj, a pak

nic, Jarda z večerky minimarketu U Jardy udělal samoobsluhu i s velkou drogerií a prodejem novin, které si nikdy nepřečetl, a pak měl obchody dva a snad i víc, a pak už i sklad, odkud se to všechno vozilo, a tam začal Oleh pracovat a hlídat, s hlídáním měl zkušeností habaděj.

Nevěděla jsem, čím to je, protože chytřejší než Oleh Jarda určitě nebyl a spatra na něj koukalo mnohem víc lidí než na Oleha, který když byl na akci v kvádru a nic neříkal, by se klidně mohl vydávat za rodilého Čecha. Vlasy špinavá sláma má kdejaký z Vršovic a nos, oči, brada to samé. Když se na Oleha dívám, nemůžu to zkrátka pochopit. Chlap, co vypadal jako z filmu, jenže hlavní roli v něm vždycky hrál někdo jiný.

V začátkách agentury seznamky pro Češky a Ukrajince ale sehrál Oleh roli docela důležitou. Díky němu a jeho práci pro českou policii jsme na tom byli přičiněním pár štemplů zničehonic papírově skoro jako Češi a byla to chvíle největší euforie od doby, co jsme přijeli. Nejsou totiž žádná jiná dvě slova, která českým Ukrajincům tolik připomínají ráj jako TRVALÝ POBYT. Můžete všechno jako ostatní, jen k volbám ne, a to si člověk stejně už dávno odvyknul i doma. Tatam je uskrípnutost a pocit, že je v Praze člověk podmínečně odměnou za dobré chování a koňskou dřinu a každý úředník v nenáladě že ho může šmahem posadit na autobus domů.

Právě tahle sekyra, která každému z našich máchá nad hlavou, je totiž hlavní příčinou leváren těch horkokrevnějších z našinců. Upocený černý strach, kdy člověk neví dne ani hodiny, kdy vás kopnou do zadku a letíte zpátky na východ. Kdy si z klobouku zrovna vy vytáhnete to špatné číslo, černého Petra, a alou. Kdy někdo zaťuká a bude chtít něco, co nemáte, nejčastěji bohužel našinci a chtějí úrok za dávno půjčené peníze, a kdo ví, jestli vůbec nějaké byly, jenže krk dám za to, že dokument o tom, že si nikde nic nepůjčily, neměly po ruce ani mé nejvíc pinktlich zákaznice, které v šanonech, které jsem jim otírala, archivují i označené jízdenky z metra a účtenky od kadeřnic.

Někdy mě z toho na ubytovně popadal strach jak kleště ze železa, které si jako automechanik vercajk nosí každý z Ukrajinců při sobě v břišní

kapse, a někdy jsou to jen kleštičky na nehty, co jen jako pták klubák citlivě okusují vnitřnosti, a někdy jsou to supi trhači, dobíječi už beztak polomrtvých. To když člověk leží v noci dobitý únavou a spánek nepřichází a bydlení domov ubytovna je najednou jen skořepina, slupka, blan-ka snadno k protrhnutí uprostřed světa, v němž je člověk především za vetřelce, obejdu, chudáka a lajdáka v jednom, i když pracuje víc než všichni ostatní, a kdyby mohl, rád by i českému státu odváděl daně.

V takových chvílích myslím na to, když nad ránem na baráky u nás doma před desítkami let klepali fízlové komunistů a kolik lidí takhle navždycky zmizelo do noci.

To už se lidi vůbec nevraceli. Ne že se jen jelo smutně, ale pohodlným autobusem domů na východ, na východ se jelo dobytčákem do lágru, z Mykolajivky pár lidí na Sibiři skončilo taky. Zbyly baráky, do nichž se pak nikdo nechtěl stěhovat, ale nakonec tam stejně někoho šoupli, aby dům všem na očích nechátral a černý okna nežalovaly, když kolem o výročích Velké vlastenecké procházely průvody šťastných lidí.

Šťastní lidé, to byl ostatně i můj cíl. Viděla jsem je tak už předem a zbývala maličkost: dát je dohromady. Štěbetající dvojstup, který se drží za ruce jako na vycházce mateřská školka. Láska je přece vždycky něco, čím se vracíme do dětství. Už jen tím, že člověk jako by znovu zhluboka dýchal, cítil vůně a byl zjitřený a zranitelný jako oloupané jablko. Všechno spolu vidět, projít, prožít jako poprvé a přitom těm dvěma září oči jak neonové nápisy nad obchody, jak dětem na houpačkách.

Ne že by má čerstvě vznikající agentura nebyl podnikatelský záměr, co chce zalátat díru na trhu, kudy bludné duše českých žen padaly do samoty a samotou trpící ukrajinští muži propadali hazardu a alkoholu, ale nejen to. Uklízení a péče o cizí děti má taky svoje, to všechny práce, protože jsou službou pro druhé, a to Bůh schvaluje, ale kroužkovat lidi do párů je přece jen něco víc. Takže když si přišla týden nato Zula půjčit kytarku morin chúr, co na pokoji zbyla po našich mongolských předchůdcích (někdo ji musel pustit do baráku, říkala jsem si, protože najednou prostě stála ve dveřích), zeptala jsem se, jestli nemá nějakého pokročilého studenta češtiny a IT specialistu v jednom, který by se za

mírný honorář chopil webstránek nové agentury, protože pan Mohura už toho měl nad hlavu. Neboli jsem to Zule celé na místě vyklopila a Zula se hned nadchla, a že by stálo za to rozšířit nabídku i o muže z její země a ti, kteří úspěšně projdou jejím jazykovým kurzem, by mohli rovnou plynule přejít do mé agentury a pak do náručí vhodné české ženy. Nejdřív se mi to zdálo, s ohledem na to, že agentura neměla zatím jméno ani kancelář, moc velké sousto, ale pak mě napadlo, i když před Zulou jsem to neřekla nahlas, že například pro paní Bromovou, která hledala někoho přírodního typu, by mohl být pastevec ze stepi ještě lepší volbou než Ukrajinec, a že tedy mongolští muži mají svůj potenciál také, i když jistě ne pro každou, ale každá k nám do agentury ani nezabrousí, tolik bychom jich ani nestihli obsloužit.

Jako patří Olehovi dík za to, že jsem mohla papírově vyřídit všechno docela legálně a úplně podle pravidel založit společnost s ručením omezeným, byl Zulin Pavel tím, kdo agentuře pomohl s místností a navíc jsme to měly se Zulou k sobě kousek.

Zatímco ona vedla ve sklepě výuku slovní zásoby a správné české výslovnosti, já dostala za symbolické nájemné dvě prostory v tom samém Pavlově domě na půdě. Činžák stojí na pražských Vinohradech, což je adresa, která na vizitce dobře vypadá, ale do pátého patra bez výtahu se jen tak nějaká kancelář nehrne a Pavel mě předem upozorňoval, že v létě je tam vedro a od října do dubna zima, jenže taková maličkost mě nemohla odradit.

Mnohem horší bylo, že jsem byla co den ve spěchu a k zákaznicím jsem přicházela přes všechnu snahu tu a tam pozdě, což dělalo zlou krev, i když jsem přesvědčená o tom, že kdyby ty z nich, co nebyly zadané, o agentuře už tehdy věděly, hned by měly větší strpení, a možná by mi i do začátku pro své budoucí vlastní dobro přispěly nějakým symbolickým kapitálem. Ale já mlčela jak hrob pět měsíců, protože tak dlouho trvalo připravit agenturu na řádný provoz. Do příprav byla zasvěcená jen Zula, Pavel, Oleh a pár Mongolů. Za odměnu měli ti z nich, co o to stáli, příslibeno být mezi prvními, které bude agentura Um nabízet, Um proto, že muži budou hlavně z Ukrajiny a nějakí z Mongolska,

a zajímaví neměli být jen tím, kdo jsou, ale také tím, co všechno po svém umějí, a to je deviza na celý život. S ženskými z vařicího klubu jsem počítala na otvírací večírek, jenom jsem doufala, že se na mě kvůli tomu pátému patru utahané s várnice, talíři a podnosy nebudou zlobit. A pak mi svitlo: talíře, příbory i sklenky mohou být i plastové a s hrnci pomohou muži.

Co se týče Mariny a mých rodičů, nejdřív jsme si s Olehem představovali, že přijedou sami. Ušetřili bychom za cestu a zákaznice by nebyly nevrle kvůli odřeknutému hlídání a uklízení, nahlašovat absenci mi bylo vždycky trochu trapné. Pokud rodina neměla malé děti, uklízela jsem i s chřipkou nebo angínou. Jediní, komu mi nebylo trapné odřeknout, byli Seifertovi, jelikož ti mi dělávali totéž a na poslední chvíli, to když odjížděli na ty své umělecké divadelní dílny a ani ve snu by je nenapadlo, že kvůli tomu pak někomu haprují peníze a nemá třeba na telefon, bez kterého se začínající podnikatelka jako já tuplem nemohla obejít.

Jenže máma že do Prahy nepojede sama ani náhodou, natož s tátou, který se sice v horách neztratí ani za největší mlhy, ale ve městě jako Praha nikdy nebyl a zmotali by určitě už ten přestup v Užhorodě a jeli by místo toho třeba do, a to mámu asi nenapadlo kam a rozplakala se. Byly to slzy, co už moc dlouho čekaly, až budou moct ven, i proto, že před počítačem, když jsme spolu mluvily, si máma do té doby dávala setsakramensky pozor, jako bychom my na druhé straně Evropy nebyli jen druhá část její rodiny, ale každý týden jsme vysílali díl nějakého televizního seriálu, a cokoli se řekne, šlo rovnou kabelovkou do světa. Máma se zkrátka bála neznáma a táta taky, a nakonec je to pochopitelné a hloupá já, že vůbec měla nápad nechat cestu do Čech na nich, a tak jsme je s Olehem jeli jednoho letního dne vyzvednout.

Byla to třetí návštěva za ty čtyři roky, co už jsme žili v Praze, ačkoli jsou měsíce, týdny a dny, které si raději snad ani nepamatuji. Například to, jak ubytovnu přepadli. Bohužel došlo na Dančiny slova. To co mi přišlo k neuvěření, když se mě na to ptala, se pak doopravdy stalo.

V přízemí rozbili všechny okna. Bylo krátce po půlnoci, takže naštěstí ještě ne všichni byli doma. Naši, co chodí do hospody, z toho vyvázli nejlíp, a tak střepy z oken nakonec zranily jen Žeňu. S Ljubou jsme se pak o ni pár dnů staraly a vlastně se díky tomu ta stará okna vyměnila za nová. Čehož se ovšem někdo od rasistů hned chytnul, že jsme si to udělali schválně, od rasistů říkám proto, že byli i tací, co říkali, že to byl omyl, a co proto že měli dostat cikáni, protože to udělali oni. Od nás nikdo nikoho neviděl, anebo se bál svědčit, znáte to. Takže o tom nechci rozumovat i kvůli tomu, že to celé mohla být jen souhra okolností, i když lidi z Tísně k nám pak chodili nějaký čas obden hlídkovat. Což mohl být celé zas jen krycí manévr pro nahrávání ukrajinských lidových písní, které jsme jim měli předzpěvovat a k tomu vyprávět o vlasti, než se tam někdo od nich vypraví. Tak zněl totiž Dančin dlouhodobý plán, který se dal v grantu zaškrtnout jako podpůrná návštěva české krajanské komunity, ačkoli, a doufám, že tím nikoho neurazím, Dance šlo vždycky spíš o našince a jiné menšiny v Čechách než o Čechy, co dělali menšiny u někoho jiného.

Když se řekne nervozita, je to slabé slovo. Protože kvůli něčemu rozklepaná kolena, to jsem měla pořád. Z nových zákaznic a do toho z těch starých, protože to tak dlouho trvá, než někoho doopravdy poznáte, a paní mívaly móresů celé kýble, a já zezačátku přesně nerozuměla ani jazyku, a potom už se vším všudy, ale stejně ne vždycky všemu, co paní chtěly nebo si myslely, a kolem toho šlo jen opatrně našlapovat, aby člověk neudělal nebo neřekl hloupost. To když se třeba rozčilovaly nad obchodními centry, kde naši muži přicházeli o zdraví, jen aby paní to měly v životě snazší, a já jim nemohla říct, vy nevděčnice, máte tam i ty koutky na odkládání dětí, na jejichž únavnost si tak často stěžujete, a kam já občas, když tam pracovali našinci, děti svěřené na hlídání tajně odkládala na hodinu dvě taky. Když na pár týdnů v jednom centru jako prodavačka v oddělení elektroniky pracovala Halyna od nás z ubytovny, byl koutek tahle prodejna. Gabrielovi už bylo deset, a tak velké dítě klouzačky a plastové kuchyňky nebaví. Zkoušel si místo toho

u Haliny aplikace na mobil a já mohla chvíli vyřizovat něco kolem Umu nebo si jen tak sednout a říkat si tohle je přece taky moje město, což bylo ze všeho nejlepší. Vždycky jsme se dohodli něco za něco, aby o tom Gabriel doma mlčel. Ale stejně jsem při každém dalším Gabriellově vyzvedávání měla nahnáno, jestli o tom koutku v obchodě přece jen mámě neřekl. Naštěstí mě nikdy neprásknul.

Ovšem tohle všechno se s nervozitou ohledně toho, že nám měla konečně přijet naše rodina a Marina bude s námi a už to tak navždycky zůstane, nemohlo měřit a ani všechny těžkosti kolem agentury, vařičiho klubu, staré paní Málkové a jejího bytu, který, jak říkala moje máma, když i s Marinou konečně přijeli, nám jednoduše spadl do klína.

Samozřejmě že máma je máma a člověk jí leccos odpustí, a odpustila by si ty řeči i ona, kdyby paní Málkovou alespoň trochu znala. Jenže pro ni byla jen jednou úplně cizí paní, a tak jsem takové komentáře přecházela, zvláště když jsem jí tolik dlužila za to, že se starala o Marinu.

Samozřejmě že jsem se paní Jitce pokoušela dovolat tak často, jak to jen šlo. Hlavně zezáčátku, když starou paní vzali do nemocnice a i doktorů chtěli mluvit s někým z rodiny. O panu Milanu Málkovi jsem věděla jen to, že pracoval jako chemik v Akademii věd, ale krátce potom, co odjela paní Jitka, zmizel taky a ani jeho žena prý nevěděla kam a s celou tou věcí nechtěla mít vůbec nic společného. To mi řekla jedna ze sester v nemocnici, když zjistila, že tam chodím za starou paní pravidelně a i předtím že jsem se o ni starala hlavně já. Postupem času jsem volala paní Jitce už jen tu a tam, spíš ze zvyku a že by se to mělo pro pořádek zkoušet dál, než že bych věřila, že to zvedne.

Poprvé jsem do nemocnice přišla s kytkou, kterou hned na prahu oddělení čapla sestra a lup s ní do koše kvůli hygienickému desateru, a pak jsem chodila s ovocem, co tam hnilo, než mi došlo, že to já sama ho musím oloupat, nakrájet a staré paní po kouscích vkládat do úst, protože sestry jsou umorěné povinnostmi a tohle k nim navíc ani nepatří, stejně jako já v bytech, ani mě nenapadne, nezalévám zákaznicím květiny.

Oleh pracoval s Vietnamci ve skladu podle jejich pracovní doby, to znamená časně od rána až do pozdního večera a občas měl i noční. Byl v tom velkém skladu jediný, kdo nebyl jejich, a kdyby nad ním zezáčátku Jarďa nedržel ochrannou ruku, jako žízalu slepice by ho uklovali. Jenže on měl navrch nad nimi, ne oni nad ním, protože Oleh tam byl nejen od toho, aby sklad hlídal proti zlodějům zvenku, ale koukal pod ruce i chlapům, co tam dělali. Jarďa začínal s rodinným obchůdkem, ale dávno už u něj dělali taky známí známých, a tak bylo lepší mít se na pozoru a jako hlídače si pozvat někoho, kdo se s nikým od nich z komunity nezná. Navíc Oleh měl od dob Kosmosu oči opravdu všude a od té doby, co spolupracoval s policií, tím víc, a často až moc.

Já nevěděla, co ještě dál plnil za úkoly; co s nimi měl, ale bylo to pravidelně a vždycky byl pak ještě o něco vyplašenější, což při té jeho neustálé beztak ostražitosti znamenalo hotové peklo. Zničehonic se dával do běhu nebo zčistajasna měnil směr chůze, a pustit se v jednosměrné tlačenci vzad je samozřejmě uprostřed špalíru lidí na chodníku problém. Policajta, co Olehovi občas volával, obdivoval za všechno, co v boji s kriminálníky dokázal až nezdravě. Prý měl za to od českého státu v kanceláři medaili a znal se s mnoha důležitými lidmi. Co já věděla, bylo, že to byl zapřisáhlý abstinent, a Oleh, zřejmě pod jeho vlivem, přestal chodit s chlapy z ubytovny na jedno. Nejdřív se vymlouval a pak šel, jen když se nenechali odbýt. Někdy si dal leda po směně s Jarďou u něj v obchodě, ale Jarďa jako každý šikmoočák toho moc nevydržel.

Kolem a kolem i tohle byla práce. Tužení vztahu s člověkem, kterému vděčil za zaměstnání, a ani Oleh, natož já, jsme si nedělali iluze o tom, že kdyby o ně přišel, najde snadno něco jiného. V Čechách totiž tenkrát se vším všudy propukla ekonomická krize a my jako ti, kdo podle představ hloupých lidí berou lidem práci, byli trnem v oku už jen tím, že žili, pili, dýchali, natož aby se s námi chtěl někdo dělit o koláč a byl zvědavý na něčí ukrajinský životopis. Marně bych těmhle vysvětlovala, že Oleh ani já jsme nikdy žádný životopis nepotřebovali, protože náš koláč tvrdý chleba neměl s tím jejich nikdy nic společného, protože o naše práce Češi nestáli a do těch jejich nás ani nenapadlo se plést.

Takže celá ta bitva způsobená krizí nebyla zápasem našinců proti Čechům, ale rozdali jsme si to pěkně natvrdo sami mezi sebou a vydíralo se a tahaly se staré špíny a v některých okrajových ukrajinských čtvrtích se i hrálo s noží a pár lidí skončilo v nemocnicích.

S tím přišla doba, kdy koupit si lístek na linkový autobus Praha-Užhorod kvůli návalu navracelců byla najednou šmelina přes známé, jako by lístek na linkáč byly silonové punčochy, a čas se vrátil o třicet let zpátky. Takže pár měsíců se dařilo alespoň chlapům, kteří si za pár šupů rychle pořídili pár otřískaných autobusů a konkurovali s nimi zavedeným dopravcům, než se situace uklidnila a zas se trochu začalo stavět, opravovat a bydlet v hotelích, i když zdaleka ne tolik jako dřív.

Neboli jsem Olehovu nervozitu přikládala na vrub i téhle těžké situaci a zodpovědnosti, kterou cítil vůči nám jako hlava rodiny, která ji musí živit, i když jakákoli zmínka o Vladanovi mě v té době už dokázala pořádně vytočit. Ne že by mu Oleh musel rovnou odpustit, ale proč se na něj nemohl vykašlat? Proč ho ten chlap i po čtyřech letech žral, jako by se to stalo včera? Policajtům se to určitě náramně hodilo. Nevím o tom, že by mu za ty jejich konspirační schůzky tehdy ještě něco platili, místo peněz Oleha hnal jenom vlastní vztek.

Cesta na Ukrajinu za našimi a Marinou byla čirá hrůza. Hlavně pro spolucestující, protože z těch dvaceti hodin jsme s Olehem nejmíň třetinu protelefonovali. Každému z nás volal co chvíli někdo z Prahy, a jen co telefon skončil, už zvonili naši celí rozčílení, že se nám už hodinu nemůžou dovolat a jestli se nestalo něco s autobusem a jestli zavařeniny s sebou brát, nebo ne, a co gumáky a elektrickou konvici na čaj, a do toho vypadávalo spojení.

A pak i když jsem se těšila na krajinu za oknem, když se to blíží k nám, jsem hned jak byla volná chvilka, usnula jako zabitá. Únava, která se nastrádala, a spala bych i v Mykolajivce, ale tam jsme museli jako vždycky všechny obejít, a zatímco jsme s Olehem tahali z tašek dárky, věci, co se domácnostem hodily, lidi vyprávěli. Stará paní Altmanová že pár dní předtím zemřela a Kozub že se upil. Kus za vesnicí na rybách to s ním

praštilo, a když ho našli, nohy už měl tak rozšlepené vodou, že se táhly jako špagety.

Voda tehdy stoupla za pár dní skoro o půl metru, to jaro celé propršelo a pohnila z toho zelenina. Jen se podívej, říkala Naďa, a já zas po měsících chodila mezi řádkami brambor, cibule a řepy a kolem tyček s rajčaty a ženské mi cpaly pytlíky plné zeleniny, i když se kvůli neúrodě muselo šetřit, a ptaly se, jak pršelo to jaro v Praze, ale já si nějak nemohla vzpomenout. Jojce voda úplně zatopila drážní domek a pod vodou byly pár týdnů i koleje a Batko kvůli tomuhle psímu počasí nevykoupil ten rok ani půlku rajčat jako jindy a začal místo toho mykolajivským instalovat satelitní talíře a spravovat počítače, a dokonce že prý se ženou tou dobou čekali mimino.

To mi říkala se slzami v očích Kozubova manželka. Jí že už se ten zážrak s nebožtíkem stát nemůže, i když musela být taky trochu ráda, že má manžela alkoholika s krku. Jenže dítě z prvního manželství teď živila úplně sama, a navíc se proslýchalo, že inspekce zase projednává zrušení mykolajivské základky. Že k tomu nedošlo rok předtím, byla čistě zásluha ředitelky. Její syn prodal bratrovi inspektora pod cenou vagon řepy, jenže co bude další rok, to bylo ve hvězdách.

Nejen Marina, ale i máma s tátou jako by odjížděli napořád. Tašky jsem jim pomohla několikrát přebalit a pokaždé jsme dali stranou pár dalších nepotřebných věcí, protože v Praze všechno je, říkám jim, ale máma jako by neslyšela, a pak jen stála a dlouze se dívala do kraje a mě bodlo v zádech jak po dlouhém hrbení se nad tuřínem, jestli je dobře, že jedeme všichni, a jestli nevzít jen Marinu a basta, protože pro mámu s tátou to bude v Praze šok, a jestli to vůbec stojí za to. Jenže šok by byl, i kdyby po tolika týdnech strachu a těšení teď najednou měli zůstat doma, a já s Olehem bychom se navíc ve vesnici nadosmrti znemožnili. Stačilo, že se šuškal o mých nevyvedených bratrech, ještě i dceru, to už by byl z ostudy kabát. V Praze budou mít čas si zvyknout, nejedou přece na otočku na víkend, říkám si, a taky že už to zvládli jiní a určité i starší a z ještě menších vesniček.

Bála jsem se, aby se nic nezapomnělo, aby Marina neodjížděla s lítostí, aby se všechno z pole stihlo dát pod střechu, a nakonec, jak to tak bývá, zádrhel přišel úplně odjinud.

Táta, jehož slovo vždycky platilo, se na poslední chvíli zaseknul, že nepojede. Přestože mu Mezjanin slíbil, že se mu o ovce zas za pár jehňat postará, se v tátovi něco cuklo. Nešlo s ním hnout, ani když jsme mu jeden přes druhého domlouvali, a Mezjanin ho dokonce chvíli tlačil před sebou jako fůru k vrátkům od zahrady.

Když už jsme museli a na zemi pořád stála tátova velká sbalená taška a stačilo jen vzít ji za jedno ucho, druhé jsem držela já, táta stál jako sloup na místě. Vlastně mě překvapilo, kolik má ještě síly.

„Proč mu matka nic neřekne?“ drcnul do mě Oleh, když jsme tam tak stáli a z protějšího baráku to všechno po očku pozorovali sousedi. Ještěže se jí Marina držela jako klíště. Kdyby nejela ani máma, vrátili bychom se do Prahy sami a jako zpráskaní psi.

U paní Málkové se mámě líbilo. Z oken byl výhled do předzahrádky, menší činžáky plné starších lidí, co chodili za tepla od rána posedávat na tři lavičky do parčíku, v půl jedenácté už tam bylo plno a kolem laviček chumel čoklů, co je všechny ty paní znaly jménem. Máma se myslím před nimi trochu styděla. Za svůj šátek, za ten šedivý cůpek pod ním nebo i kvůli jiným věcem, kdo ví. Ven chtěla jen se mnou, jinak že jí výhled z okna úplně stačí.

Měli tam s tátou bydlet jako v hotelovém apartmá s výhledem na Prahu, ale najednou to byla bez táty samotka a máma na samotu nebyla zvyklá. Marina zas na to, že doma na ubytovně je jen jedna jediná místnost, že když se sprchuje, je to ve společné umývárce, kde každou chvíli na dveře netrpělivě ťuká někdo další s ručníkem, a dveře od záchodu že je třeba přidržovat rukou, protože byl vytržený zámek. I když tam Oleh sám dával několikrát nový, brzo byl fuč, asi na pokyn provozních ubytovny, kteří nechtěli, aby měl jeden trochu soukromí, a to ani ti noví, co topili a o všechno se starali dobře.

Třeba říct, že Marina byla od začátku statečná, a když si večer něco šmudlala na posteli, byly to jen dopisy Darje. Nahlas ale že by se jí po čemkoli stýskalo, to se nám nesvěřila a mezi námi Praha, to jsou přece také lákadla. Navíc tahle generace, Marině bylo v té době dvanáct, a to už se zná všechno z televize, říkali jsme si s Olehem. Počítač měla Marina na Ukrajině taky a o Praze si tam četla a prohlížela si fotky. Takže to, že je to Karlův most, řekla mámě na procházce ona a ne já, a kolik má Praha dohromady parníků a že Václavák je náměstí a na tom koni že je svatý muž. Kdybychom tenkrát přijeli do Prahy s ní, učila by o Praze ona mě, ne já ji, to je natuty. Klobouk dolů. S Olehem jsme Marinu od rána do večera chválili. Za to, jak brzo všude trefila, jak čistě po mně opakovala česká slova, jak pěkně na ubytovně zdravila, jak si držela v pořádku své věci, co měla kromě oblečení a opičáka pěkně pohromadě v jediném šuplíčku jídelního stolu nebo spíš stolku.

Místo byla potíž, na kterou jsme naráželi pořád dokola, a to doslova. Když jsme byli večer všichni tři, kolena jsme měli k sobě pod stolem v trojlístku přitisknutá. A pod stolem pak ležela i matrace, na které spala Marina, přes den stála opřená vzadu za palandou. Oleh navrhoval koupit nový stůl, a to skládací, celé Tokio prý takhle bydlí, a že už o tom mluvil s Jardou, a ten ví o něčem za příznivou cenu, ale moc se mi to nezdálo. Marina bude brzo potřebovat i svůj samostatný stůl na školní povinnosti, na jídelním by si sešity hned zamastila a holka bude muset být vzornější než všechny ostatní, protože jen tak si ji učitelka oblíbí, a spolužačky sice šprtku ne, ale bylo mi jasné, že české holky se budou nejdřív ofrňovat, ať bude jakákoli. To mě napadalo, když Oleh o tom skládacím stole a já na to proč se raději rovnou nepřestěhovat.

Oleh nejdřív jen pokrčil rameny, a když jsem to nadhodila příště, vybuchnul, že se přece nebudeme stěhovat jen kvůli mastným skvrnám na sešitech, jako by neviděl to ostatní. Myslí v té chvíli na peníze, co by to stálo, a já taky.

Ale stejně bychom to měli zkusit, říkám mu, když Marina odešla za mámou, kde trávila stejně času jako u nás a často tam i spala, a nikdo mi nevymluví, že to nebylo kvůli té naší mačkanici. Připomněla jsem

Olehovi, že zatímco v okolních pokojích se lidi každou chvíli mění, my jsme s Malevičovými a Dymčakovými jediní, kdo v ubytovně zůstává tak dlouho, a že nejsem z ženských sama, kterou to štve, a náš pokoj že je navíc z těch tří zdaleka nejmenší. Neřekla jsem mu to dřív jen proto, že vždycky bylo něco. To něco byla hlavně ta Olehova skoro roční nezaměstnanost, o které jsem pomlčela, ale myslím, že mu to došlo. Protože se zamyslel a pak prohlásil, že se po něčem poohlídne, i když se tu jako sardinka nikdy necítil, a s tou palandou měl za to, že nám to oběma vyhovuje.

Jako děti na pionýráku, to snad nemohl myslet vážně, a já si jen pomyslela, že je dobré spolu mluvit nejen o penězích, Marině a policejních věcech, i když na ty já se jen ptala, ale Oleh svěřil máloco, ale mluvit i o palandách a časem snad i o tom, jestli se pořád ještě chceme vrátit do Mykolajivky, nebo jsme už stejní jako všichni ostatní, co o návratu sice mluví, ale už v něj vůbec nevěří.

Um vzniknul v pravý čas, protože ukrajinských mužů, kteří stáli o české manželky, bylo s příchodem krize víc než předtím, a není to nic proti Ukrajinkám, i když vím, že dost z nich si to stejně takhle vyloží. Nechci říkat většině, ale spoustě našich mužů zkrátka teprve s hrozbou odjezdu došlo, jak moc jim to v Čechách přirostlo k srdci, a česká žena nebyla záminka, ale koruna toho všeho, protože co víc než duše žen zosobňuje duši národa? A vůbec. Ospravedlňovat agenturu není třeba, protože to, že Um nebyl žádný obchod bez citů, dokazují muži a ženy, které spojil, a některé z nich i na věčné časy.

Nakonec jsem se odhodlala říct o agentuře i paní Bromové. Vždyť díky ní mě to vlastně trklo, a kdyby se měl dát někdo na plakáty jako modelová zákaznice, byla by to právě ona. To ona mi jednou řekla, že být inspirativní je jedno z toho vůbec nejdůležitějšího, a ona byla múzou Umu, nebo co to je, když vám někdo vdechne myšlenku. Na velké zahájení s rautem, kde na vařicí klub ze všech stran přšely vizitky s nabídkami dalších akcí, sice nepřišla, ale ozvala se emailem pár týdnů

potom, což bylo nakonec i lepší, protože tak už nasedla takřkajíc do rozjetého vlaku.

Byla jsem šťastná, že u všeho byla i Marina. Na otvíračku Umu si vzala své nejlepší šaty. Sice ještě z Mykolajivky a zip vzadu nešel úplně dopnout, ale pod culíkem se to nahoře schovalo. Zní to možná nafoukaně, ale dám krk na to, že byla pyšná na svou matku. Každou chvíli jsem ji také brala kolem ramen a postrkovala ji k jednotlivým lidem, aby se seznámila a vedla řeči v češtině. Nejlepší je totiž hodit do vody hned na začátku. To jsem měla nejspíš od Zuly, která na to přišla, tedy podle ní, přes svoje kurzy. Začít že se musí rovnou na hloubce, on člověk potom, co se potopí, někde vyplave. To je lepší než začátečníka šetřit, protože pak si může rychle zvyknout šetřit se sám, vystačit si s málem a jazyk se vším všudy už si nikdy neosvojí.

Pozvání na otevření Umu dostali všichni mužští, které jsme Oleh, já nebo ženské z vařicího klubu znali, a pak mé nezadané zákaznice a ženské z Tísně a jejich známé, aby se alespoň trochu napodobila společnost, pro kterou byla agentura určená.

Zula slíbila dorazit i se svými Mongoly, ale nakonec se za celou dobu ani neukázala, ovšem ani náhodou jsem si tím nenechala zkazit náladu.

Takže pro pořádek: ženy byly z Čech a muži odjinud a kolem stolů s jídlem korzovalo dokonce i pár černochů, známých Afričanek z vařicího klubu, a i jedné manžel, ale to jen jako záložní dekorace, kdyby tamti nezadaní černí nedorazili.

Máma tam byla pochopitelně taky, v jedněch starších, ale téměř nenošených šatech po paní Málkové vypadala úplně jako každá jiná pražská důchodkyně, a kdyby nebylo jasné, že patří ke mně, dost dobře by mohla být nějakou místní paní, co náhodou dostala echo a přišla si obhlídnout naši agenturní nabídku. Protože věk ženy nemá hranici, po jejímž překročení žena přestává toužit po lásce, a postarších ukrajinských vdovců nebo rozvedených, kteří v Praze dřou na své děti, co jsou v Kyjevě na studiích, nebo na děti svých dětí, které zatímco jsou mladí na studiích, vychovává na vesnici někdo z rodiny, je plno a bývají to

muži pracovití, morální a zvyklí obsloužit nejen sebe, ale i druhé. Vždyť to často dělají v práci každý den.

Jenže máma zákaznice agentury nebyla, a dokonce byla celý ten otvírací večer dost nemožná. Už tak mi tam plno lidí hučelo do hlavy, i když většinou komplimenty, ale stejně jsem nevěděla, kde mi hlava stojí, a tak jsem měla za to, že se máma zabaví s Marinou nebo bude dělat garde Olehovi, a kdyby mi chtěla být jen nablízku, tak prosím, ale celou tu dobu do mě hučela, jestli jsem se prý úplně zbláznila, nebo co to je celé za šaškárnu, která nemá hlavu ani patu. Vysvětlit jsem se jí to pokoušela už v tramvaji cestou na zahájení a podruhé stranou od ostatních pod skoseným stropem na půdě Pavlova činžáku, kde se to konalo, protože pronajmout večírku speciální místo by stálo moc, a taky aby si lidé adresu Umu zažili. Ale máma jen dokola, že je to celé proti přírodě, a táta že kdyby to viděl, tak bude vykulený ještě víc než ona. A jestli si myslím, že mu o tom nepoví, tak prý nevím nic o tom, že oni dva si na rozdíl od nás s Olehem říkají všechno, a to měla asi na mysli ty peníze z truhličky paní Málkové, i když o těch už Oleh dávno věděl. Hudla do mě, že je to nemocnou dobou a každý že si dnes myslí, že může všechno, s čímž jsem souhlasila, jen ne s tím, že je to nemoc, kterou má podle mámy celá moje generace, protože kdybych já si nevěřila, máma by v tu chvíli plela na Ukrajině předzahrádku, a to by se jí, mít jinou dceru, klidně mohlo stát.

A pak jsem se zeptala, a přiznávám, že to nebyla doopravdy otázka, protože odpověď jsem znala, jestli ji na otevření něčeho, a klidně ne nutně vlastního podniku, někdy vzal Saška s Hryšou, načež se máma zavřela jako bumprásk okenice. Mrzelo mě to, ale byla jsem zároveň ráda, protože zbytek večera už neřekla nic, a to se hodilo, protože já ještě chtěla a musela prohodit pár slov s množstvím dalších lidí.

Oleh byl každý všední den od rána do večera pryč a já taky, takže do doby, než Marině v září začala škola, byla hlavně s mámou nebo se Zulou. Zula sice vedla kurzy, ale většinou jen večer a o víkendech, protože Mongolové, co se do nich zapsali, přes den šili, lepili a montovali ve fabrikách.

Občas navečer se stavoval i Pavel. Přísahala bych, že čekal na Zulu, a pak ji doprovázel domů. Zula Marinu sice dovedla až k ubytovně, ale když byl doma Oleh, dovnitř se jí nikdy nechtělo. Jen ťukla na okno a Marina už přišla sama, jako by snad spolu ani celé to odpoledne neprochodily kdeco. Ani Pavel se s Olehem neviděl rád. Vždycky se Zulou odcházeli, ještě než se Oleh vrátil z práce, často se vracel až za tmy. S mámou Zula taky nevycházela nejlíp. Z její strany ale nešlo jen o špatnou chemii, jak se říká tomu, když to mezi nějakou zákaznicí agentury a jejím ukrajinským nápadníkem od začátku nejiskří, Zula o mámě říkala, že smrdí na sto honů hnusnou komunistkou, a musím říct, že když jsem to od ní slyšela poprvé, jako by to auto, v němž jsem se Zulou seděla, zničehonic najelo stovkou na retardér, já se bouchla hlavou do stropu a pak jako odněkud padákem pomalu dopadala zpátky na zem.

Věci kolem politiky nikdy nebyly něčím, o čem by se u nás doma mluvilo, a proč taky, když celé, o co chodí, je jedna velká mela, kdy z dobrých myšlenek vzejdou zlé konce, protože nahoře se každý zkazí jako kompot na topení, anebo je to špatné hned od začátku, a to alespoň člověk ví, co může čekat, ale tím spíš to už nestojí za žádné řeči. Zvlášť když mí bratři do toho dělali. Když jsem se o tom zmiňovala Dance, kterou tyhle věci zajímaly, byla nadšená, že prý stáli v Oranžové revoluci i pak na straně dobra a demokracie. Jenomže když zná člověk tyhle dobráky v politice osobně, zjistí, že zapálenost pro věci, aťsi třeba zní jako ideály dobra, neznamená nic, pokud se člověk na činovníky nepodívá pěkně zblízka, a to se Sašou a Hryšou nešlo, protože bratři byli věčně v prachu.

Neukázali se, ani když táta s mámou slavili v Mykolajivce šedesátiny, a to jsme je mockrát zvali a s Olehem jsme je několikrát lákali i do Prahy. Jenže znát se k naší rodině jim bylo asi z kariérních důvodů zatěžko. To si říkám, když v tom autě, co se Zulou sedíme, padám z těch výšin na zem, že Zula má pravdu. Máma že byla komunistka, jenže no a co.

V té perfektní kuchyňské lince blyštivé jako sklo, kterou jsem tolikrát pucovala těmi nejvybranějšími tekutými prášky, měli Chocholkovi vy-

souvací šuplík velký jako myčka a plný alkoholu. Když jsem přišla uklízet, stála u nich rozpitá sklenička někde vždycky. Na rohu parádní linky, ledabyle na stolku u rozevřených časopisů a někdy i v koupelně nebo na mejkapovém stolečku u paní v ložnici. Jako by si po bytě ta sklenička chodila úplně sama a vždycky stávala výhradně tam, kde to bylo šik. Aby ne, když to měli údajně v rodině. Dědeček pana Chocholky že byl prý známý český architekt. Kolem té jeho hranaté vily jsem projížděla tramvají cestou domů, ovšem když mi to paní Chocholková prozradila, už se musela přidržovat stolku, takže kdoví. I když jinak to bylo loučení na úrovni. Dopily jsme jednu láhev a načaly druhou, já skoro nepiji, ale paní mě pobízela, a co si prý myslím o tom, že její manžel má tu čúzu, a já přemýšlela, jestli ví od Gabriela o tom, jak trávil čas místo se mnou u Haliny v oddělení elektroniky, ale paní Chocholková mi nevytkla za celou dobu jedinou věc. Myslím na Gabriela, a že by to byla pro Marinu do budoucna partie, i když tehdy ještě trochu ukňouraná.

Paní Chocholková se ptala, co by takové čúze jejího muže řekli na Ukrajině a jestli tam ještě máme nějaké hodnoty, protože v Čechách se v posledních letech úplně vypařily, a pak mi položila ruku na rameno a já strnula jako socha a z té vzájemné blízkosti mi nešlo ani polknout. Řekla jsem, že na Ukrajině by pana Chocholku za nevěru kameny hnali celou vesnicí, a paní Chocholková mě táhla do velké místnosti jménem šatna a ať si prý něco vyberu, cokoli, co se mi může hodit. Jako by neviděla, že se do těch žirafích šatů v životě nenacpu, a nemohla mi místo toho třeba nabídnout nějaký spotřebič. Což bych hned věděla. Popadla bych sifon nebo mašinku na výrobu popcornu, protože odnést jim pračku s plazmovkou by asi nešlo, ale k mání byly jen šaty, tak jsem vyhákla pár ramínek a že jdu. Protože dole čekala v autě Zula a já už pěkně dlouho slyšela na asfalt kapat moje peníze. Zula totiž zásadně pouštěla klimatizaci naplno, a to je, jako kdyby celou tu dobu, co jsem byla u Chocholků, jezdila na dvojku kolem baráku.

Ten den jsme spolu zákaznic objely několik a skoro všude jsem něco dostala na rozloučenou, a tak jsem si připadala spíš jak tetička, která

migruje do Států, než jako uklízečka, co říká sbohem domácnostem, v nichž pár let dělala.

Pan Kubata říkal, a skoro se mi zdálo, že u toho zaslzel, že prý mě chtěl příští víkend vzít s sebou za matkou do Plzně a že by mi to královsky zaplatil. Jak si to celé představoval, to nevím, ale Oleh by mi nic takového rozhodně neschválil. Jenže se loučíme, a tak říkám: „Ó já, to je škoda, že nám to nevyjde,“ a ještě jednou děkuji za počítač a slibuji mu poslat nějakou jinou spolehlivou ženu, která by to vzala po mně. Zula už v tu chvíli troubila pod oknem anebo mi zvonilo v uších, ale dohoda zněla, že mě bude ten den vozit, abych si tu a tam mohla dát navrch štamprli, a tak na ni z balkonu dělám obličej, protože ode mě před půl hodinou dostala ty šaty od paní Chocholkové, tak ať si dá pohov.

U Seifertů jsem si přišla jen na ty dlouho slibované vstupenky. S paní Seifertovou se to odbylo šup šup, protože zas někam běžela. Měla zkoušku představení, co mě na ně zvala, a tak se ani nestihla zeptat, jestli už jsem konečně byla někde na kultuře, jak měla ve zvyku. Uklízet u lidí že je jedna věc, a vidět jim do hlav že je druhá, a na tuhle kobylku že se chodí přes umění, a stála při tom prkenně jako úča a mě napadaly obrázky všech svatých z mykolajivského baráku a taky malůvky polních prací a plakát coca-coly. To je umění, co nám tam viselo, ale cola se u Seifertů nesnášela, a tak jsem neřekla nic.

Když jsme se loučily, už se na tohle neptala. Asi dala na pana Seiferta, že každý má své místo a moje je pevně přidělané ke kýblům, jak si myslela, a ke kultuře snad až někdy v jiném životě, jestli si to do té doby nezkažím. Se vstupenkami v ruce беру schody po dvou zpátky do auta. Tam už by se daly zaživa mrazit i fláky mongolského skopového, Zula měla navíc i stažené okýnko. „Lístky na divadlo, to je teda na houby,“ prohodila půl pusou, když vyfukovala kouř z cigarety, a já si pro sebe řekla, mohla jsi jít se mnou, Zulo, ale zůstaneš doma. Mimochodem mě už tenkrát napadlo, že u ní doma jsem nikdy nebyla, ale uražená ješitnost, to nikdy nebylo moje.

Auták byl přes Jardu z vietnamského bazaru. Auta křápy stály na parkovišti i vedle skladu, kde hlídal Oleh, a ani tohle nebylo žádné terno. Nic, s čím by naši mužští chtěli machrovat na placu před ubytovnou, ale pod kapotou mělo víc než lecjaká jejich navoněná herka s pěknou fasádou. Moje auto bylo především velké, spolehlivé a jezdilo. Nesloužilo k tomu, aby když někam přijedu, klienti a klientky šli do kolen, ale abych najednou, nadvakrát mohla ukrajinskou lásku, pokud si to dáma přeje, přestěhovat bez průtahů k ní domů, aniž by s tím klient nebo klientka měli jakoukoli práci, a taky abychom se s Olehem mohli konečně přestěhovat.

Našli se takoví, které nejvíc ze všeho zajímalo, kde jsme na auto vzali. Jenže brzo si auto začali lidi z ubytovny půjčovat, a jakmile jim bylo dobré, řeči samozřejmě utichly.

Řidičák jsem si udělala až v Praze. Celé jsem to vydřela bez úplatku a při zkoušce mě policajt dokonce pochválil. Takže není pravda, že se to musí vždycky podmáznout, jak říká většina našinců, nebo instruktor jezdí ženě prsty po koleni. To jsem si opakovala, když jsem pak hned druhý den poprvé sama seděla za volantem ve štrúdlu aut, jela z Braníka do Kobylis a zpátky čili z ubytovny k mámě a domů. Troufla jsem si proto, že se to skoro celé jede podél tramvaje, a tak se cestou těžko ztratíte.

Pan Milan s paní Jitkou byli pořád nezvěstní, máma si stěžovala na samotu a Marina byla u ní čím dál častěji. Máma sem přece nejela, aby bydlela sama v jiném bytě, ostatně kdybych se paní Málkové slušně zeptala, určitě by nám dovolila, abychom se k ní přestěhovali všichni. Jenže ptát se nemělo cenu. I když sedět u staré paní a něco jí povídat, to ani doktoři nemohli vědět, jestli neslyší, zvlášť když jsem to zkoušela skoro obden.

Ljuba Dymčaková mi zařídila, že jsem ke staré paní mohla, kdykoli jsem chtěla, a taky mi poradila, abych jí místo paní Málkové říkala Milunko, že v jejím stavu pacienti slyší líp na křestní jméno, a jestli nevnímá, tak je to stejně jedno.

Stará paní tam ležela, šly z ní hadičky, pípaly pípadla a já přemýšlela, jestli její tělo bojuje, nebo jenom je, jestli být chce, nebo ne, a jestli by se někdo dobrý nenašel i pro ni, ale nikdo z naší kartotéky Ukrajinců k mání mě nenapadal. Od lásky já tam přece nebyla. Mě si jen najali, abych foukala do ohýnku a přikládala polena, na to ostatní měla mít svoje lidi. Jenže manželka pana Milana právě vehementně usilovala o rozvod se ztraceným mužem, za starou paní nepřišla ani jednou, a nikdo jiný nebyl k dispozici.

Když bylo staré paní Altmanové z Mykolajivky tolik jako Milunce, ještě každý den pásávala kozu i pletla oblečky na mimina. Někdy mě až brnělo starou paní pořádně zatřást a do ucha jí zakřičet „vstávejte!“. Jako by to byly ty hadičky, ke kterým byla přidělaná, co jí bránilo a drželo naležato prkennou. Jako by vyrvat je ji přimělo vstát. Anebo že by se alespoň tou tichou místností, kde to jen tlumeně huěelo, mihla dušička, než by oknem nemocnice vyletěla ven.

Neděle odpoledne zůstaly jako dřív. Do mísy na stůl se nakladly sušenky, postavilo se na čaj, zapnul se počítač a přes skajp se mluvilo s Mykolajivkou. Táta vzal před kamerku i nedávno narozená jehňata a Marina divže do monitoru netlačila kousky nakrájených jablek, a hned že tohle v Praze není a co všechno další v Praze není, a já nevěděla, jestli se chce tátovi zavděčit, nebo je právě jen před ním sama sebou, zatímco se tu přede mnou snaží jen od rána do večera fixlovat. Ve škole to ale Marině hned od začátku šlo a dost rychle, ani nepotřebovala to doučování, co jí domluvila Danká. Jako bych já jí nemohla s jazykem pomoci dostatečně, když ani zákaznice z Umu občas nepoznaly, odkud jsem, a udiveně se ptaly, jak jsem se ke všem těm Ukrajincům dostala.

Táta to, co jsem v agentuře dělala, schvaloval. „Oluško, přesně tohle by bylo něco pro Sašku s Hryšou,“ řekl mi doslova jednou přes skajp a smál se. „Jako prase drbání potřebuje jeden jako druhej ženskou, co by si ho srovnala.“

Máma se mračila. Neměla ráda, když táta takhle mluvil, a hlavně ji muselo mrzet, že se vůbec neptal, kdy se chystá vrátit domů. Navíc jako

by tátovi to poustevničení šlo k duhu. Úplně omládnul. Možná měl být doopravdy celý život věrný jen salaši a ovcím, jak z legrace říkal, že si za mlada představoval život, a teprve teď se mu to plnilo.

Kdyby máma neremcala proti Umu, byla bych ráda, kdyby zůstala napořád. I proto, že s Marinou trávila nejvíc času i v Čechách ona. Vyzvedávala ji ze začátku ze školy, přestože kvůli tomu jezdila přes půl Prahy. Děti si totiž na Marinu hned první měsíc počkaly před školou, vzaly jí batoh a učebnice vysypaly na chodník. Domů přišla Marina s opuchlými očima, svých ušpiněných školních knih už se nechtěla ani dotknout, a hned: „Mami, koupíme nový.“ Knihy jsem jí vypucovala, ale Marina si to ani pak nenechala vymluvit. Tak rychle se v Čechách naučila, že věci se spíš kupují, než aby se spravovaly. Nakonec bylo po jejím. Nejdřív jsem se ale hned druhý den vypravila do školy.

„Považovala bych za správné, aby se na učebnice složili rodiče těch chuligánů,“ řekla jsem učitelce, když jsem ji odchytila před budovou a v přátelském rozhovoru jsem ji doprovodila až na tramvaj.

„Obvolám je,“ slíbila, „můžete se spolehnout. Škola sebemenší šikanu vnímá jako vážný kázeňský přestupek a podle toho k tomu také zaujímá postoj.“

„Já radši umřu, mami, prosím tě ne,“ brečela Marina, když jsem jí o tom řekla. „Ať si to jen učitelka zkusí, a umřu. Takovej trapas.“

A tak jsem učitelce volala ještě ten den pozdě večer, a protože Marina řvala i během toho telefonátu, učitelka se ani neptala, proč jsem si to tak rychle zas rozmyslela.

Ze stěhování za mámou do Milunčina bytu sešlo nakonec taky kvůli Marině.

„Mami, já nechci.“ Takhle dokola. Na mačkanici u nás na pokoji si zvykla, nebo spíš většinu času běhala s holkami od Dymčáků a Michalem od Malevičů po chodbách ubytovny, a Michal ji dokonce, než dostal od táty zaracha, svezl tajně dvakrát jejich otřískaným audi.

Marina chodila taky ráda za Olehem. Někdy šla k němu do skladu rovnou po vyučování a až s ním se pozdě večer vracela domů. „Maj tam

papírový krabice od televizí plný tužkovejch baterek a obrovský mrazáky napraný kuřatama, říkala o Olehově skladu a její otec se při tom zubil jako rošťák.

Jednou se podřekla, že když má Oleh náladu, můžou s Michalem dovnitř.

„Hrajem si tam na Scottovu výpravu. Jak šli k jižnímu pólu, ale Amundsen je předběh. Měli mít psy, ne poníky, mami. Když s Michalem vylezem, máme vymrzlý pusy. Koulíme očima a kuřatama zvoníme o sebe, když nám je táta dovolí na chvíli před mrazákem vyvenčit.“

„V takový zimě se tam aspoň určitě nebudou svlíkat,“ řekl mi Oleh, jako by na tuhle ochranu proti muckání s hrdostí přišel sám a zápal plic byla jen choroba z nemytých rukou.

Už tehdy uměl Oleh docela slušně vietnamsky a Marina se mohla přetrhnout smíchem, když ji to z legrace učil. S šikmoočáky byl denně, kdyby chtěl, měl by málem na vietnamsko-ukrajinského překladatele, ale tlumočník nebyl u Vietnamců potřeba.

Místo toho přišel Oleh jednou s tím, že se hledá někdo, kdo se vyzná v pražské ukrajinské komunitě a umí dobře oba jazyky. „Už mě nebaví pořád dokola jen plácát Vietnamce po pazourech.“

„Pořád dokola je pět měsíců? Co mám říkat já po pěti letech uklízení?“ Ale když si na něco troufám stěžovat, Oleh v tu ránu vypíná hlavu jak pojistka obvod, co se chystá zavařit. Tohle si zkusit já, hned je oheň na střeše.

Marině to Oleh vylíčil jako díl z Bonda. Výběrové řízení, kterým prošel, a rovnou se zadostiučiněním, že mu ho ušili na míru. Jako tu obálkovou metodu, co si přes ni můžete s trvalým pobytem v Čechách jako kdokoli jiný pořídit vlastní byt, jenže pokaždé to bude ten kdokoli jiný, komu ho přidělí, a on si tam nechá bourat příčku Ukrajincem. Někdo jiný, ne vy. Vy mu ji vybouráte.

Součástí celé té Olehovy záležitosti byla mlčenlivost. Už jsem byla zvyklá na ty jeho věci s policií, a tak jsem jenom mávla rukou. Pak jsem si to vyčítala. Jenže dopadlo by to jinak?

Když jsem se ptala, proč Marina, když se vrátí od něj ze skladu, mívá oči navrch hlavy a pořád něco mele o kontejnerech, tak Olehovi cinkla lžíce o talíř, jako když o sebe Michal s Marinou cinknou dvěma promrzlými kuřaty čin čin. To je anglicky na zdraví a říkají to některé lepší české paní, když si najdou mezi mými Ukrajinci toho svého a spolu si v Umu na počest úspěchu otevřeme výjimečnou odpolední lahvinku.

Sedím za stolem, беру telefony, vypisuji papíry a probírám se fotkami a životopisy. Pavel měl pravdu s tím, že na půdě bude v létě hic a v zimě zima, říkala jsem si. Volal, jak to vypadá a že by mi příští rok pomohl s nějakou dřevotřískovou izolací, ale letos ne, nemá peníze.

Tehdy na začátku jsem byla vděčná, že se objevila vůbec nějaká místnost na kancelář, a tak jsem tohle všechno házela za hlavu. Ostatně když jsem měla ve vedru hlavu ve větráku, co fučel tam a zase zpátky, a nohy pod stolem v lavóru se studenou vodou, ani mi vedro v kanceláři nepřišlo tak zlé. To zima, ta byla mnohem horší.

Přímotop jsem zapínala, jen když chodily klientky, a občas jsem s nimi šla raději na schůzku někam do kavárny. Pavel vypočítal, že pokud s klientkou každá během hodinové informační schůzky vypijeme jednu průměrně drahou kávu, což v praxi znamenalo, že ona si v nějakém lepším podniku objedná laté se zákuskem a já se vymluvím na žaludek a dám si jen vodu z kohoutku, ušetřím v porovnání s hodinou v kanceláři, kdy celou dobu poběží přímotop a kávu by si ta žena u mě vypila určitě také, jen by vyšla levněji, nejméně třicet korun. Přímotop by navíc běžel i nějakou dobu před schůzkou, aby se místnost vytopila, a chvíli by zůstal zapnutý i potom, protože ženy bývají při důležitých schůzkách nervózní, to už vím, a zapomínají pak na místě kabelky, telefony, propisky a další věci, a kdyby si je přišly vyzvednout do lednice, pověsti agentury by to neprospělo.

Nejlepší je to střídat. Na úvodní schůzku pozvat klientku do kanceláře, aby se přesvědčila, že opravdu jsme a skutečně na těch dobrých Vinohradech, a na příště už domluvit sraz venku. Pokud je to blízko místa, kde zákaznice bydlí nebo pracuje, naopak to ocení jako službu

šitou na míru a individuální přístup, a to, jak ví každý, kdo podniká, je základem úspěchu. Schopnost navodit s klientkou pocit důvěry, a že je to umění, by musela uznat i paní Seifertová, protože to znamená vědět hodně o lidech a jejich vnitřních věcech. Jako rádio vysílat vlny o tom, že agentura existuje jen kvůli té jediné, co jí zrovna vyprávím o těch šťastně uzavřených sňatcích, kterým agentura pomohla na svět.

Příběhy jsem musela vyprávět ještě dřív, než se staly, protože na začátku nebylo nic, jen úplně první paní, co toužila po štěstí, jenže o úspěšné minulosti agentury Um chtěla slyšet i ona, a kdo se tomu mohl divit? Potom se ty příběhy začaly dít samy a bylo to jako kouzlo. Udály se věci, které jsem předtím vyprávěla jako hotovou věc, jako by si je ta slova sama přivolala. Jako by tu už předtím čekaly, než si čapnou svoje lidi. Jako předpovědi počasí, co jsou už předtím, než o kilometry dál slunce rozhicuje oblohu, jako předtuchy. Jako lidi vyhnanci, co žili dřív v našem mykolajivském domě, kteří tu a tam ožívali, zatímco já s bratry stavěla z bláta přehradu na loužích a máma s tátou pak s Jojkou vymítali hluky a pláče jako košťaty pavučiny z rohů. Klientkám jsem vyprávěla o párech, co došly společného štěstí, a ony ho vzápětí docházely, nebo ono si vyzvedlo je, jak se to vezme.

Štěstí přeje připraveným a tyhle ženy mu šly už tím, že to vzaly přes Um, v ústrety, a tak to nebyly příběhy o štěstí, co spadlo z nebe, ale klientky si ho poctivě odpracovaly.

Navíc já na klienty nevalila báchoriky, ale i těm prvním jsem říkala, že jistému procentu neúspěšnosti se nelze vyhnout ani u nás. Ale na rozdíl od těch horších my že o tom se zákazníci otevřeně hovoříme.

Říkám před zákazníky, protože nesmím zapomenout ani na klienty muže. Když myslím na všechny, řeknu zákazníci, a ženy se tam schovají jako skládací židle do komory, ale když řeknu zákaznice, tak ti muži tam nejsou, pod klientkami si je nikdo nepředstaví. Ovšem i jim se plnily sny a i na ně jsem se snažila udělat s agenturou solidní dojem, i když habadůra s teplem nebyla třeba, protože leckdo z nich na té půdě pracoval na podlahách, škrábal a natíral stěny, prostě byli u toho ještě dřív, než to celé vypuklo, a jak už jsem říkala, tihle muži, co byli s Umem

úplně od začátku, byli ti první, které jsem se snažila uplatnit, protože všechno to uplatit v českých korunách, na to bych při objemu té půdní rekonstrukce ani při nejlepší vůli a s přilepšením z truhličky od Milunky neměla.

V začátcích agentury jsem kvůli množství té práce skoro nespala. Kruhy pod očima jsem měla jako uhlem a doma mě skoro neviděli. Je to tak vždycky, když se s podnikáním začíná, já se nelituji, ale ještě těžší je to v úplně nových oborech, a to byl můj případ. Například zatímco kontakty se zákazníky probíhaly, než došlo na první schůzku, především po telefonu a emailem, našly si totiž obvykle náš profil na webových stránkách, domlouvání s našinci a v menší míře také s Mongoly a dalšími národy bylo na dlouhé lokte přes vzkazy a echa jiných lidí, cedulky zanechané na vrátnici ubytovny nebo lepené na vinohradský agenturní vchod, protože dostat se k počítači není pro muže pracujícího celý den rukama tak snadné. Na stavbách internetu nebývají a v maringotkových ubytovnách, kde často v houfech bydlí, také ne. Telefon sice obvykle je, ale také něco stojí, a mívají ho odpojený nebo vypnutý, a to všechno jsou věci, které mi docházely až teprve během rozjezdu, a za poklusu jsem se je učila. Skládat profily mužů z umatlaných papírků a skenovat fotky, které přikládali v obálkách, co jim chodily z domova. Nadepsané byly jejich jménem a adresou ubytovny s přeškrtnutým odesílatelem, což byla rodina někde daleko na Ukrajině.

Občas v těch obálkách dokonce muži zapomněli něco z toho, s čím obálky do Prahy přiletěly. Když to byla fotografie dítěte, mohl na ní být mladší sourozenec stejně jako synovec nebo syn. A to pak bylo třeba důkladně prověřit, a nejlépe u někoho jiného než u dotyčného zájemce, protože ten, kdo švindluje, lhává. Zájemce otec od rodiny, co si v Praze hledá Češku k povyrazení nebo i solidnímu vztahu, ale nesolidním je pak šmahem vzhledem ke své rodině, je něčím, co začínající agentura nemůže potřebovat. Nehledě na ony sirotky na Východě, za něž by Um ne sice vlastním přičiněním, ale přece jen tak trochu mohl. A když mi docházely tyhle věci, i v té zimě v kanclu za stolem jsem se zpotila jako v létě v Mykolajivce nad záhonem.

Když mi došlo, že nakonec by se Um, aniž by to tušil, mohl stát rozvracečem rodin, a to by byl hodně rychlý sešup do kanálu od těch pěkných myšlenek o lásce mezi lidmi, které měl Um dávat dohromady a vyhrávat měly fanfáry, ne chodit výhružné dopisy od manželek, jimž agentura odloudila muže. Takže ty kruhy pod očima jsem měla i proto, že přibývaly kontrolní procedury, které jsem původně vůbec nezamýšlela. Ne všichni, kdo si přes nás chtěli najít ženu, byli zkrátka poctiví, a jaký jeliman já byla, dokazuje i to, že mě to předtím nenapadlo.

Takže poučení přišlo až s praxí, a to s prvním sňatkovým podvodníkem, na kterého bohužel natrefila zrovna paní Bromová neboli Lýdie.

Setkali se spolu naštěstí jen třikrát, takže k ničemu opravdu intimnímu nedošlo a Lýdie, i když to obřečela, říkala, že se v pravém smyslu snad ani nezamilovala, to jenom ten odporný pocit zrady. Jako když přijdete domů a chybí tam ukradené věci. Víc než odcizené věci ale bolí ta zlá troufalost. To, že někdo umí být takový, a asi mu při tom ani není stydno.

Lev, tak se ten zmetek jmenoval, montoval v kanceláři Umu osvětlení, a tak byl jedním z prvních v naší nabídce, a už od pohledu to byl lev salonnů a já zaplesala, že tenhle krasavec s bujnou kšticí se bude nabízet sám. Nenucený typ, co má šarm od přírody, široké náruči medvěda a hlavu nezkaženou rádoby chytrými školami, tedy to, co paní Bromová a pro mě v tu chvíli už Lýdie, tak dlouho hledala. Ne medvěda hňupa, ale míšu ochránce, co je doma z plyše, i když si umí dupnout, protože to není žádný bačkorák, ale zuby cení, hlavně když si chrání svoji květinu, a plný koš jich Lev přinesl Lýdii rovnou na první schůzku.

Možná už v tu chvíli měla blik blik signalizovat kontrolka, věřit nekalost, i když nejsem z těch, kdo si myslí, že rychle srdce na dlani, to smrdí, ale přece jen přinést jako pozornost růžičku nebo pár tulipánů, co jdou mezi námi utrhnout i v parku, je něco jiného než přitáhnout hned koš plný holandských uměločin, co mají za sebou cestu dvěma letadly a podle toho také stojí peněz.

Naštěstí jen čtrnáct dní nato volal nějaký Pet'ka, parták Lva z práce, a omluvným hlasem, asi jemu samotnému bylo za toho hajzlíka trapně,

mi to vyklopil. Že má Lev ženu a děti a známostí přes naši agenturu že se chlapům už dva večery chlubil v hospodě a on, Pet'ka, že volá, aby dotyčnou dámu i naši firmu varoval, protože Lev je prý firma dost známá na to, aby Pet'kovi bylo jasné, že má v úmyslu to dotáhnout co nejdál a co nejdál za sebou nechat ty, kteří na něm doma viseli a o nichž před chlapy nikdy nemluvil v dobrém.

Někdo by si možná řekl, že když Lev o své rodině mluví zle před jinými, stejně je časem nechá plavat, a takhle se alespoň nechá udělat šťastnou jedna česká Lýdie, a to je taky něco. Jenže o tom vědět takhle doslova, nadosmrti by mě tlačil v botě kámen zlého svědomí.

Později se paní Bromová dala dohromady právě s tímhle Pet'kou. Napadlo mě to vlastně už v tu chvíli, co domluvil. Že všechno zlé může být k něčemu dobré, a ještě ten večer jsem Pet'kovi volala nazpátek a ptala se, jak to má s rodinou on.

Pro úplnost dodám, že asi měsíc nato se ozval jakýsi Fed'ka, že Pet'ka už má v Praze jednu dceru s nějakou Ukrajinkou, ale nic víc k tomu neuměl říct. Celé to vypadalo spíš jako závistivá pomluva, důvěru ten hlas vůbec nebudil, a tak jsem si řekla, že se třeba u nich v práci už rozkřiklo, že Pet'ka převzal Lýdii po Lvovi, a další výlupek jen dostal zálusk na Lýdii putovní trofej.

Nakonec jsme se s Olehem a Marinou stěhovali jen v rámci ubytovny o patro níž a vzali si k sobě do většího i mámu. Za vrátnicí v přízemí bylo totiž cosi jako správcovský byt, kde se předtím hlavně skladoval polámaný nábytek z vybydlených pokojů, staré okenní rámy, pytle s cementem, sekačka na zahradu za barák a další haraburdí.

Oleh objednal kontejner a za jediný jarní víkend jsme tam všechno vynosili, pak ty čtyři místnosti vymalovali a mohlo se začít bydlet. Celé to byla intervence kanceláře Tísně a Dančina práce.

„Naším dlouhodobým plánem je, aby si na ubytovnách časem správcovali sami ti, kdo tam bydlí. Vy, Rumuni, Rusové, Bulhaři...,“ oznámila nám Danká. Účty a účtenky že se budou zakládat do šanonů a sami, jak se říká, budeme komunikovat s vedením. Neboli s těmi, kdo ubytovnu

vlastní. „Protože jak se jinak naučit zodpovědnosti než tím, že nějakou konečně budete mít?“ prohlásila Danko jedno odpoledne, když šla jakoby náhodou kolem, jenže opravdová Tíseň nikdy neobchází jen tak.

Takže za možnost bydlet ve větším nám spadlo na hlavu něco jako pilotní projekt a nebojte, nebudete jediní, kdo si něco takového až doteď spojovali s letadly. Nevím, jestli staré struktury jen nebyly proti, protože kulení popelnic až k vjezdu v ústřety popelářům každou středu ráno a to všechno další, co měli dřív za peníze na starost oni, spadlo na hlavu nám, anebo jestli jim někdo z Tísně dal nůž na krk. Ať už jde o naše ne přátelé, české úřady, anebo o činovníky dobra z Tísně, obojí to byl propletenec lidí a pravidel, co ani nemělo cenu rozplétat, protože ani Češi tomu přesně nerozuměli. Kdo za co zodpovídá a co se může a co ne, protože stejně jako na dokumentech, kde to nejdůležitější bývá v závorkách nebo malinkatým písmem pod čarou, to mezi činovníky zla i dobra často viselo na telefonech komusi, kdo utrousí ve správnou chvíli na správném místě přímluvu, nebo naopak cosi narychlo zakáže. Ostatně když takhle mašina na to, jak se věci mají, rachotila v náš prospěch, dobírat se příčin a následků ani nebylo proč. Čímž jsem chtěla vysvětlit to, proč bylo možné z jednoho okna v tom přízemním správcovském bytě udělat dveře na zahradu, a nikdo nás za to nepopotahoval.

Ten bláznivý vrtoch naší Mariny nám kupodivu povolili, i když jsme si s Olehem dobře pamatovali časy, kdy byla na pokojích ubytovny zakázána i varná konvice a všechny nože kromě mazacích. A tak se ti z našich, kdo kafe nechtěli vařit v hrnci u sebe, večer co ráno mačkali ve špeluňce vedle umývárky u jediné povolené varné konvice. Kromě té, co byla na vrátnici v kukani garsonce i s gaučem a malou pračkou, a nevím, kde vrátný jinak bydlel, a možná právě tam, protože na zpustlé zahradě za barákem byla i šňůra a tam visívaly jeho trenky a košile.

Já sušila prádlo odjakživa u nás v pokoji, protože kdyby ho z ulice někdo čapnul, pomoci se nedovolám, a kdyby Ljuba Dymčaková tvrdila, že ta volánová blůza patří jí, tak taky ne, i když mezi svými, alespoň mezi námi veterány, co už na ubytovně bydleli pár let, se tyhle věci skoro neděly.

Žeňa Malevičová sice trochu remcala, když jsme se stěhovali dolů ze společného patra. Ne že by záviděla, že si polepšíme, spíš že jejich Michala bude muset od nás k nim táhnout nahoru, místo aby jen přešla chodbu, a vzhledem k tomu, že tenhle kluk byl s naší Marinou jedna ručka a domů se mu od nás nikdy nechtělo, tak chápu, že jí to nebylo po chuti.

Když nám přiklepli ty dveře do zahrady, Marina bláznila radostí. Na předělání holky je rok a kus zatraceně málo, došlo mi. Za to, že Marina chodila tak často za mojí mámou, že mohlo i okno do kobyliště zeleně, a myslím si, že i o výlety se Zulou žadonila na beton i kvůli těm špetkám předměstské přírody.

Mně, když se řekne příroda, se vybaví něco zarůstajícího, co se pleje, dřina s hráběmi, porouchané traktory a cesty za deště, co jsou z nich řeky bláta, kde tonou staré kočky a mizí gumáky a je to celé dohněda a zaostalost sama, a když se člověk doplahočí domů, je už stejně večer a les, pole, beton nebo auta jsou ve tmě za okny černočerné úplně stejně. Po paloučcích, zpěvu ptáků a hlubokém lese se mi v Praze tedy rozhodně nikdy nezastesklo a myslela jsem, že Marinu, tu už to vůbec nenapadne, protože každá další generace je vždycky o něco méně přírodní než ta před ní. Gabrielovi například úplně stačil zelený koberec v oddělení elektroniky v nákupním centru a nejlíp se stejně cítil v té geometrii úseček u nich doma, kde vrcholem zeleně byl paní Chocholkové zelený čaj. A Marina přece znala počítače a tyhle věci od dětství úplně stejně jako Gabriel a další. Mlela jsem si pro sebe, když Oleh s Malevičem štelovali ty dveře z kuchyně do zahrady dvorku jen tu a tam s chocholkami trávy, a už vidím, kolik se tam jimi hned nanosí dovnitř bláta a kdo bude pak mávat sem tam mopem; já nebo máma.

Ale vidím i to dobré. Že máma bude s námi a Marina ve vlastním pokoji, v kuchyni bude plno světla a my s Olehem budeme po letech spát zase na společné velké posteli.

Tohle mě s prominutím dojíká mnohem víc než nějaké stromy, co nám civí do oken, a to, že v t'apkách budu moct skokem pro kopr na

záhonek před domem, který tam máma vyklučila a Marina pořídila semínka.

Stačilo, aby uběhlo pár dní od chvíle, kdy je zasadila, aby se na ně Marina každou chvíli chodila dívat, stejně jako já do naší ložnice, kde bylo všechno z gruntu nové, stará zůstala jen naše ovčí houně, po těch letech jsme si trochu remontu snad mohli dopřát s čistým svědomím. Stejně byla většina ložního i matrace ze slev a zlý jazyk by řekl, že se ty peníze klid'ánko mohly vrazit jinam, třeba na kabát a batoh pro Marinu, která, přestože jí nebylo ani čtrnáct, se kvůli Michalovi, než jde do školy, nakrucuje před zrcadlem, což určitě odkoukala od Zuly, ode mě ne. A zlý jazyk by dál řekl, že i když Marina nový kabát ani batoh nepotřebovala, i tak byla ta velká matrace, která je třikrát širší než naše stará palanda, co měla blíž k vlakovému lehátku osobáku Praha-Kyjev než k jakékoli lidské posteli, takže i přesto ta postel za ty výhodné peníze nestála. To proto, že celou dobu se k tomu dostávám, ale říct to nechci, že Oleh se mnou na té posteli vlastně skoro vůbec nespál.

O tom, jací muži jsou a nejsou, jsem samozřejmě hovořila se zákaznicemi celé dlouhé hodiny. O ničem jiném se vlastně potom, co mezi námi zavládla důvěra, já vysvětlila, jak agentura funguje, a byly vyřešeny i otázky finanční, dál nehovořilo. O muže šlo především, a i když se k sobě má třeba šikmoočák Jarda, pan Kubata a můj otec jako hrušky ke švestkám a k jablkům, něco tam musí být i stejného, alespoň tak se to odedávna traduje. Že muži jsou podskupina lidí s určitými zvláštnostmi a ženy to samé, a na kloub že se dá přijít nejen zvlášť švestkám a zvlášť jablkům, ale také ovoci jako takovému, a každý mi potvrdí, že není nic sladšího než láska, když vykvete, a pak i ta zralá, i když o té už se tolik nemluví. Nepadlo na ni zdaleka tolik slov ani se zákaznicemi.

I když pár zákaznic, které se cítily podvedené, se chtělo dokonce se mnou soudit, to, o co v Umu výhradně šlo, bylo najít toho pravého. Společné zrání už byla věc těch dvou, a pokud se to nepovedlo, žádné storno poplatky Um nevedl.

„Peťka není, jakým se zdál zpočátku být,“ říkala později kňouravě i Lýdie paní Bromová a paní Chocholková, která se na agenturu obrátila rok poté, co jsem u nich přestala uklízet, protože pan Chocholka se k tamté, co s ní už dřív jezdil na výlety, i nastěhoval, tak jeho žena byla s mými muži nespokojená dokonce několikrát za sebou. A to muži procházeli pečlivým sítím hustším o každý případ, kdy se z nějakého krásavce vyklubal šikula, tak aby se propříště podobným věcem předešlo. Jenže bezpečnostní opatření jsou nutně vždy o krok pozadu za koumáky, ať už se vlamují do bytů nebo do ženských srdcí.

Na druhou stranu musím říct, že svaté nebyly ani leckteré české dámy. Ony paní inzerátové, které hledají pomoc u firmy na seznamování, jsou vůbec osobitý kmen. Leckdy jsem měla pocit, že chránit potřebují mnohem spíš moji muži před nimi než tyhle fúrie před křehkými chlapi z Východu, co se nabízejí bezbranní jako vyloupané hrášky, a tyhle dámy zob zob klovaří je jednoho za druhým a běda, když je nějaký trochu měkota, na lůžku je poleno nebo neumí perfektně česky, to pak rychle letí, odkud přišel, a na mě se jako vodopád valí emaily s žádostmi o navrácení peněz.

Dost z mých zákaznic bylo totiž citlivek výhradně jen k sobě samým a agenturu měly za servis jen svůj, a ne i toho muže, který jim jde v ústrety, a Um se jen snaží ty dvě vinoucí se cesty protnout a mašlí svázat na dárkový balíček štěstí. Někdy tam byl uzel k nerozetnutí hned od první schůzky, a ti dva už se od sebe nehnuli na krok. Jindy šmodrchel, který pak léta rozplétali, protože něco je táhlo k sobě a jiné zas od sebe, a hodně toho bylo třeba o té pružině namluvit, zatímco některým stačilo jen hovořit očima, a udělali jsme šťastnou i jednu ženu dočista slepou a jednoho hluchoněmého z Poltavy.

Každý je jiný a každému se žádá něčeho jiného, a přesto jsem s ženami vedla hovory o mužích jako o jednom jediném druhu jablko-hruško-švestek, který všechen touží po uznání, vlídném zacházení a pravidelné tělesné obsluze s tím, že všechny zákaznice až na výjimky vyžadovaly spolehlivé chování, porozumění a něhu. Neb květiny ženy byly, jsou a budou, a který muž to chápe, má paklíč ke všem ženským

srdcím, neboli má, na kterou si ukáže, což znamená, že s jednou obvykle nevydrží, zvlášť když dobře vypadá, a tak dále a tak podobně.

Ten rok, co jsme se přestěhovali, jsem už na úvodních setkáních s klientkami rozdávala předtištěnou příručku. Šetřilo to čas i moje panty, a navíc to vypadalo profesionálně. S myšlenkami mi nejvíc pomohla Irina. „V příručce by mělo být hlavně všechno to, na co si mají dát zákaznice pozor, jako jsou nedodržené sliby, alkohol a násilnosti. Samy ať se hlavně k ničemu nezavazují.“ Mluvila z ní životní zkušenost, a to už jsem věděla, že Irina spustí o té rodinami zorganizované svatbě se svým mužem a pak i o tom, jak se strhla válka v Čečně, a zas to bude nadlouho.

Svoje si prosadila i Zula. Ta se přitom chechtala, neboli duněla mi hlava, protože Zula měla všechny strategie v malíčku, a když vyprávěla o mužích, všichni ti její bývalí tam viseli jak za trenky; jak v dlouhé řadě jedna vedle druhé schlíplé bundy na věšáčkách u Mariny před školní jídelnou.

Škoda že skoro každý má tenhle svůj kolovrátek a jako by jen hledal záminku, jak k němu sklouznout a moc zas do druhého vymluvit díru. Nejinak tomu bylo s mámou. Neříkám, že nám nepomáhala, a Bůh ví, jak moc jsem si toho vážila. Když přijít domů utahaná z vaření nebo z agentury neznamenalalo navlíknout zástěru a postavit se k plotně, ale už rovnou to tam vonělo, a někdy to bylo cítit už z chodby.

Občas jsem tak, jako si oblíbila chodit Marina, přišla venkem zahradními dveřmi do kuchyně a z legrace zezadu překvapila mámu. Pokaždé se lekla, až zavrávala. Na usmířenou jsem měla občas připravený pytlík hašlerek, vydržela je cucat jednu za druhou celý večer. „Kuš, Olgo,“ volávala, když jí za zády zničehonic zaskřípěly zahradní dveře, a že tohle už nikdy nesmím, a pak jsme se na sebe obě podívaly a věděly jsme, že myslíme na to samé. Na náš dům a jak jsme se tam lekaly celá léta.

Já se v tom už narodila, a tak mi to přišlo normální. Táta měl pro strach uděláno a nikdy asi tolik černé svědomí, ale máma, když na to přišlo, ta někdy strachy výskala, jako by ji desatero rukou štípal do zadku.

Bylo to v devětapadesátém roce a teď se o těch časech říká, že to nejhorší už měli lidi za sebou, ale staří z Mykolajivky potvrdí, že lidi se klepali i tenkrát a věci jako jejich náhlé mizení, nařčení z pravicového záškodnictví, tu vězení a tu zas nucené práce, tohle všechno že se u nás pořád dělo, i když zlá třicátá už to nebyla. Nevím, jak to bylo tehdy v Čechách, ale do malých vesnic se zdaleka tolik nevidělo, a tak se tam pekly věci, které by možná už ve městě tou dobou neprošly. Navíc jakmile koncem léta trochu zapršelo nebo v zimě napadal sníh, vesnice byla ostrovem střech uprostřed bahna nebo hor prašanu, a když někdo z většího města, jako je Vinnyce nebo Žytomyr, volal k nám, na to se slyšelo, ale když někdo od nás křičel, že ho na oblasti dusí třetí tajemník, co ho v centru ani neznali jménem, to měli v ústředí najednou špunty v uších, vypadávalo spojení a poukazovalo se na nástrahy živlů. Což se hodí, když člověk chce udělat něco bokem, a u nás se odjakživa děly bokem a proti zákonům nejhorší věci stejně jako ty nejlepší, ale když se člověk snažil domoct spravedlnosti, mohl volat do ochraptění, a stejně ho to rozemlelo. Sežvýkalo a vyplivlo, nebo se nestalo vůbec nic.

Mámě tehdy ještě nebylo ani dvacet, a ani tátovi. Když řeknu strašně mladí, zní to jako předem omluva a hloupě, ale když si představím, že tak stará bude za pár let Marina, vím, že o světě nebude vědět ještě vůbec nic. Nic jsme netušili, byli jsme mladí, hloupí, nadšení, tak se teď veteráni starých časů omlouvají za skutky, co nejdou vrátit, a mladí se ksichtí a šklebí a říkají ksindl nebo s pochopením pokyvují hlavou, žádný učený přece z nebe nespádl, a někdy se holt člověk nejdřív učí na jiných, a občas to ti jiní nevydrží jako mouchy, když jim malí přírodovědci jednu po druhé utrhnou všechny nožičky. Což nic nemění na tom, že až vyrostou, mohou se stát přes vědu opravdovými kapacitami.

Lze se vůbec učit jinak než chybami?

A když se tam připlouží životy lidí, je to neštěstí, ale i tak se okolnosti někdy vyvinou.

Právo na chybu přece nejde lidem jen tak upřít, alespoň ve svobodném světě ne. A to ať už je někdo pošťák a zásilku omylem místo do Čechy pošle na letadlo směr Čína, což bude mrzet možná jen pár Irini-

ných příbuzných, co přijdou o dopis od rodiny, anebo je ten popleta doktor medicíny, co zbabrá operaci, oba mají rovné právo na chybu, jen smůla, že v druhém případě jde o život.

Pokud se spletl koncem padesátých let na Ukrajině nadšený párek mladých komunistů, kinklal se tam někde kostlivec taky. Navíc i když se často i mistr tesař utne, a ten komunistický asi většinou, ještě to nutně neznamená, že někdy netne do živého a ty červy, co datel zobanem vyklovne ze zdravého stromu, on že právem neodpraví tam, kam škůdci společnosti patří. Víím, že už se to neříká. Že slovo škůdci společnosti mluví proti mně, a už proto že můžu někomu připadat podezřelá, jako naše máma připadala Zule, ale chce tím někdo říct, že žádní škůdci nejsou?

Já jsem v agentuře taky nejdřív chtěla být se všemi jedna velká rodina. S klientkami i s klienty, ale záhy mě ty i oni naučili, že štěnice jsou a budou. Tak proč ne v Mykolajivce v devětapadesátém?

Máma když se takhle lekne, a není to vždýcky jen proto, že přijdu zadními dveřmi ze zahrady a ona neslyší, protože má puštěné rádio nebo hrnce pufkoší a papiňák, co jsme si do nového bytu tehdy čerstvě pořídili, upouští jako lokomotiva, ale občas vyskakuje i jen tak, když se neděje nic. Přízemí úzkostem nesvědčí, protože tam opravdu jeden neví, kdy co zaťuká na okno, a stín na zdi může být doopravdy někdo přikrčený v zahradě, a máma se pak musí na chvíli úplně zklidnit. Ruku si podržet na srdci a zapít to vodou, protože většinou tam kromě nás sice nikde nikdo není, ale je to jak s těmi škůdci. Není, ale být může. Což znamená, že Rusinkovi, co v mykolajivském baráku bydleli před námi, možná doopravdy byli vinni. Jen to, že to říkali i komunisti, přece nedokazuje, že to byla lež.

Táta se usmívá, všechny ovce jsou prý v pořádku stejně jako to ostatní, a my na ubytovně jsme si oddechli. Nerozumí se to samo sebou, protože v kraji kolem Mykolajivky řádila tehdy kulhavka se slintavkou, a když se na černých kobykách přiženou tyhle dvě, jde to se stády v oblasti od deseti k pěti. Což vzápětí potvrdil i táta, protože Mezjani-

novi, říkal, prý už třetina ovcí uhynula a další mají na kahánku, takže to, že naše ovce zůstaly zdravé, byl prostě zázrak.

Já i Marina se usmíváme a máma vylezla na stoličku, aby z police výjimečně nalila pálenku. Jediný, kdo před kamerkou tátovi negratuluje, je Oleh. Ale i táta už si zvykl. Že má zetě pořád v prachu, a tak už se ani nepotá, kde je.

Prý táta kvůli ovcím zavolal i Jojku, i když by nikdy nepřiznal, že věří jejímu kouzlení a šepotu ovcím do kožichů, ale funguje to a dělají to i jiní, a že to nějaký smysl má, dokazuje i to, že Mezjanin Jojku nevolal, a stádo měl na odpis.

Než Danka konečně odjela na ten svůj dlouho plánovaný ukrajinský výlet, byla z toho mála, co jsem jí o Jojce řekla, celá pryč. Prý že šamanská osobnost a kdesi cosi.

Zula říkala, že i u nich v Mongolsku jsou to většinou podvodníci. Jenže lidi z Tísne mají tuhle starou veteš rádi. I když to nejsou žádní troubové, aby věřili na příšery, stejně se jim líbí, když takové zaostalosti někde jsou a oni tam můžou jet věc zaznamenat a podat o ní v Čechách zprávu. Neboli Jojce jsem přes tátu vzkázala, že se za ní Danka staví, Dance jsem pro ni nabalila ten stejný papíňák, co jsme si pořídili do přízemí, protože Danka by staré paní zaručeně přivezla jen propisku, kapesní baterku nebo nějaké plastové papuče, přehnanou velkorysostí Češi rozhodně netrpí.

Jojka měla u nás v chalupě už léta melouchy s vyháněním duchů, a tak se dalo čekat, že bude k Dance vstřícná alespoň trochu, protože u nás platí, že když jste přes někoho, nevyběhnou s vámi, tak jak by se vám mohlo stát, kdybyste přes nikoho nebyli.

Jojku máma s tátou volali do baráku alespoň jednou ročně, ale z dětství si pamatuju roky, kdy u nás byla každý měsíc. To jsme se pak ptali mámy, kdy zas Jojka přijde, protože máma byla ta, kdo ji pokaždé volal. Někdo by mohl říct, že podobně jako Oleha poznamenal děcák, to tutlání pro sebe jako v děcáku ty kousky chleba, co si s Aljonkou cpali do povlaku od polštáře, tak nás zas podělaly ty strachy. Když po půdě našeho domu couraly kohosi kroky, ve skříních šelestilo staré šatstvo

a nábytek vrzal, jako kdyby se učil chodit. A to už se volala Jojka a my děti musely z baráku na pár hodin pryč. Když jsme se vrátily, vzduch byl čistý jak po bouřce a v domě dokořán otevřená všechna okna. Pak byl obvykle alespoň pár týdnů klid. Někdy pár let. Ale vracet se to nikdy nepřestalo.

Když mi Lýdie vyprávěla o Petkovi, moc dobře jsem si všimla, jak se jí chvěje špička brady. Tak to obvykle začíná. Ale jsem profesionálka a v takových případech jen jakoby mimochodem podám klientce balení papírových kapesníků a pokračujeme dál.

„Samozřejmě že na tu terapii jsme chodili spolu.“

Bylo to prý jasné od začátku, Petkovi to slíbila.

„Ani ve snu by mě nenapadlo poslat ho na takovou věc samotného. Semináře vnitřního růstu přece jen vyžadují určitou obeznámenost s věcí.“

Lýdie udělala úplně krátkou pauzu, dost dlouhou jen na to, abych němě přikývla. Kdo nezná semináře růstu, o životě, natož tom vlastním, neví zhora nic, slabikuje se ve mně samo to, co se říká v Lydii.

„Od začátku jsem mu poskytovala oporu, a že ji potřeboval. Petka na semináři vyprávěl, jak utíkal z domova, a bylo to prý poprvé, co o tom před někým takhle otevřeně mluvil,“ a to už se Lýdii klepe brada zas a já vím, že k dokonalé poradkyni už mi chybí jenom kousek, protože jistota toho, že Petka v Lýdii našel ženu, která se mu dává úplně celá, a všechna opatera, která se v ní za léta nashromáždila, letí vstříc jen jemu jako z daleka veliké hejno tažných ptáků, co konečně dorazilo domů, tak tahle jistota na mě padla jako tma pod dekou, kde ožívají ptáci úplně jiní. Pak je tu taky samozřejmě to, nakolik může být agentura ke svým klientkám úplně se vším všudy upřímná a nakolik mezi mou prací patří i bezradné pokrčení ramen, přestože si troufám říct, že jsem minimálně tušila, v čem byl zakopaný pudl.

„Samozřejmě že věk tu hraje svou roli, Lýdie.“

I když se to s ním rádo přehání stejně jako s kilogramy živé váhy, které vůbec nemusí být v normě, a přitom lze být šťastný a milován.

„Kolik je tobě a kolik Petřkovi?“

Tohle je také v příručce, co rozdáváme, protože to aby jeden opakoval klientkám do zblbnutí. Že kila jsou prd, věk pak už menší.

Hlásí se nám především ženy starší a někdy touží po mužích tak mladých, že se jeden musí ptát, kam se jim zatoulala soudnost. Petřky a Lýdie tohle ovšem hlavní potíží nebyla, a ani ty kila ne. Spíš ten polštář že byl tou láskou od Lýdie moc napěchovaný. Má nadnášet, ne dusit! Má být pod hlavou, a ne na ní jako šutrák. Jako kýbl vody chrstnutý na oheň. Zasyčí, a nic po něm nezbyde.

Třesoucí se podbradek je něco, co dojme mě jako zodpovědnou pracovníci v agentuře, ale Lýdii musím říct na rovinu: „V posteli je brek na houby.“

A tak mi Lýdie do písmene slíbila, že „i když to příště třeba zase s milováním nedopadne, pláč si nechám do koupelny a zkusím pár osvědčených starých receptů“.

Zajímá vás jakých?

Loučíme se podáním ruky, peníze přijdou za pár dnů převodem na můj bankovní účet.

Přestože počet žen, které byly právoplatnými členkami vařicího klubu, hlavně zpočátku dost kolísal, na každou akci jsme vařily alespoň ve čtyřech a většinou nás bylo víc. Naproti tomu v Umu nikdo jiný než já nepracoval. Za stolem v kanceláři jsem zkrátka byla s někým k zastížení, jen pokud zákazník přišel zrovna ve chvíli, kdy bylo něco s tiskárnou nebo se spálil přímotop a nad opravou se tam hrbil nějaký našinec. Čili jsem občas, když se na schůzku ohlásila nóbl paní, pozvala Zulu, aby někde v rohu kanceláře jakože dělala administrativu, což znamená, že si od Pavla půjčila laptop a mastila pasiáns nebo piškvorky, a občas taky nad to zaskakoval i někdo z vařicího klubu, většinou Irina, pokud měl Um vypadat ještě o něco větší.

Oleh do práce odcházel brzo a vracel se pozdě. Do skladu jezdil přes celou Prahu.

Po ránu nepomůže ani auták, protože město je zácpa a auta popojíždějí ještě pomaleji, než kloužou tramvaje, a z jednoho konce města na druhý je to hodinu a kus i víc. Někdy taky vyrážel tak brzo kvůli tomu, aby, a to jsou jeho slova, nebyl tak nápadný. V zimě to šlo samo, to chodila tmou do školy i Marina a já si první půlhodinu v agentuře přisvěcovala lampičkou, ale na jaře, když je den hned, Oleh mizel z bytu ještě před pátou a stejně už ho druhou půlku cesty do práce nic neschovalo.

Šátrám v polospánku vedle sebe a nikdo tam neleží.

Na tu první noc v novém bytě jsem se těšila jako holka. Jenže když Oleh přišel, už jsem spala, a ráno už byl znova v tahu. Druhý den večer přišel dokonce až nad ránem. To jsi tam rovnou už mohl zůstat, říkám si sama pro sebe, když tisknu zadkem ten jeho k bílé stěně, a taky že za chvíli vstal, a zatímco já znova usínám, on už si čistí zuby, dveře mi klaply do polosnu.

Do třetice přišel zvalený mužský s umazanýma rukama a bylo to přesně tak, jak si o tom zákaznice Umu sní ve svých nejdivočejších horcích fantaziích. Ach ano. Prostěradlo se shrnulo, mokré, že se dalo ždímat, polštáře popadaly a ráno jen můj pomuchlaný obličej, Olehův byl zase v trapu.

Začal nosit kapucy a pak přidal i do čela naraženou kšiltovku a nakonec si nechal i narůst vousy, což mu šikmookáci v práci se svým chmýřím prý docela záviděli. Mám to jenom z druhé ruky, ve skladu jsem byla jen dvakrát: periferie, kde pořád fučelo. Oleh nadával, protože před skladem si kvůli tomu větru nemohl ani zapálit a vevnitř se kouřit nesmělo. Hala skladu byla rozdělená na boxy podle toho, co se vevnitř skladovalo. Zvenku na tabulích popisky ve vietnamštině jako na instantních polévkách nebo na celách vězení nějaké té mafie, kterou si paní Seifertová představuje jen jako ukrajinsko-ruskou, v blyštivých lakýrkách a zlatých řetězech, i když může být stejně tak ukrajinsko-vietnamská a ve vatovaných závoznických bundách, Češi, třeště se.

Když jsem tam čekala na Oleha, každou chvíli přijelo auto, dovnitř i ven se nosily věci, a kdo by chtěl, mohl by si myslet, že palety mají pajcované spodky jako dvojité dna kufrů zašlých časů a zelenina v be-

dýnkách je jako paruka jenom na oko, a teprve pod ní se rozváží opravdové zboží. Takhle si to Češi bájí. Když vidí Ukrajince s kudlou, hned že ji má na lidi, i když nožem jen v přestávce na oběd roztírá ztužený pokrmový tuk, na máslo nemá, a po večerech tou kudličkou vyřezává panáčka pro synka. Buď zlí, anebo dojemní, takhle tu našince vidí. A zatím se v tom skladě většinu času buď obyčejně makalo, anebo ukrutně nudilo jako o polednách ve vietnamských zeleninách ti jemní kluci, co jsou šik a mé zákaznice po nich nevyjíždějí jen proto, že mají malé ruce, a kynuté české paní navíc v konkurenci drobných Vietnamek zahanbeně zařazují zpátečku.

Když Marina u snídaně zmerčila mou od Oleha umazanou noční košili, usmála se, jako by jí bylo všechno jasné. Jako by věděla víc než já, a nejen o Olehově skladu, ale i o tom dalším.

Michal Malevič měl tehdy čerstvě čtrnáct a máma do mě pořád hudla, ať dávám proboha na Marinu pozor. Honí se, z prázdných krabic staví bunkry a pomáhají mi nakládat do dodávek zeleninu, říkal Oleh o tom, když u něj byla Marina s Michalem ve skladu. Máma pak říkala, že jsem Olehovi až moc důvěřovala. Proč ne, když mě do té doby nikdy nezklamal. Nebylo nám dvacet, abychom si vyčítali, kdo kdy přišel domů. A co se týče Mariny, Olehovi nikdo nebyl dražší, a že bedlivě sleduje každého mužského, co se kolem ní nachomýtnul, platilo od chvíle, kdy mu dcerka přišla na svět. Až mě dokonce v první chvíli málem napadlo, že to má připravené na ně, na nápadníky. Že až se začnou houfovat kolem baráku, a to si pište, že se za Marinou ohlíželi, a ještě ani těch Michalových čtrnáct neměla, tak to na ně vytáhne. Jenže upřímně, už v tu chvíli jsem věděla, že je to hloupost. Ta pistole že je v tom jeho kabátu kvůli něčemu úplně jinému.

Zula se nímrá ve smažáku a jako vždycky si s ničím nedělá hlavu. „Pavel chodí taky střílet, tak co má bejt?“

Právě kvůli tomuhle jsem s ní musela čas od času nutně mluvit.

Zula krčí rameny, chechtá se a říká: „Buď v klidu, to se nějak samo.“

Nejmíň půlka Zuly je totiž z něčeho jako teflon nebo igelit na výrobu padáků, co po něm všechno steče a nic se nevsákne. Kdybych ji tehdy náhodou nepotkala s Pavlem na té zastávce tramvaje, možná už by se nikdy neukázala, napadlo mě, když spolu sedíme a mluvíme, a stačilo se setmít a za chvíli už bude zítra. Domů můžu přijít pozdě stejně jako Oleh, je to jedno.

Se Zulou se neznali. Přicházela k nám sice, když se vracela z vycházek s Marinou, která na moji otázku: „Jak jste se spolu měly?“ neřekla nic, a utíkala buď s brekem pryč, nebo civěla jako výr, ale s Olehem, taky s ohledem na jeho pracovní dobu, se Zula pokaždé minula. Nejradši mě vyzvedávala v práci.

Když jsem jí vyprávěla, jak jsem v kabátu na věšáku nahmatala tu Olehovu pistoli, úplně pookřála. Zaskočilo mě to stejně, jako když jsem jí onehdy dychtivě vykládala o tom, jak Oleh po roce konečně sehnal práci, a Zula na to jenom: „Ve skladu?“ A zívla a cucla si z půllitru pivo, a to bylo všechno. Teď září a ptá se, jaký že to byl typ. Nevím, proč by mělo být důležité, co to bylo za pistoli, a Zula se hned dala do vysvětlování, že zatímco některé bouchačky jsou sportovní a sotva udělají díрку, jiné sejmou i koně nebo prostřelí dva za sebou a podle toho že se dá taky poznat, k čemu si to Oleh pořídil. Vyzná se, Pavel ji na tu střelnici bral někdy s sebou. Lákali jednou i mě, ale když jsem se Zuly zeptala, jestli tam chodí i s těmi jeho dětmi, už mi to víckrát nenabídl.

Když se začne něco sypat, málokdy zůstane u jednoho, protože neblahé věci chodí po několika a drží se přitom spolu za ruce jako na vycházce děti z jeslí. A tak mě to ťuk ťuk na dveře našeho bytu sice překvapilo, ale tak jako by se na mém místě vyděsila máma, mě to zdaleka nevzalo.

Nebyl to nikdo z baráku, kdo by si chtěl něco půjčit, ani majitelé, co by přišli zkontrolovat, jak myjeme chodbu a sekáme trávu nebo spíš kopřivy za ubytovnou, byla to Policie České republiky a šlo o Milunčín byt. Čaj ani kafe policajti nechtěli, což bylo s ohledem na to, jak se mi rozklepaly ruce, asi jenom dobře. Naštěstí nebyl kromě mě nikdo do-

ma. Marina byla ve škole, Oleh v práci a máma v klubu důchodců, kam začala docházet na pletací kroužek.

U Milunky jsem byla naposledy den předtím dopoledne, a tak jsem na otázky, co o staré paní vím, odpovídala s informacemi úplně čerskými, ale stejně bylo jasné, že to není ono. Protože když jsem začala mluvit o tom, co mi říkal doktor, a sice že stará paní má dvě nové proleženiny, tak mě ten menší policajt neurvale přerušil, ať přestanu mlít a okamžitě vysvětlím, jak to, že v bytě Miloslavy Málkové tam a tam, číslo popisné osm, bydlí rodina nějakých Čečenců, co ani pořádně neumějí česky, což by Irinu myslím právem urazilo. A že jestli stojím o komedii, bude ta polízanice mnohem větší, a ve dveřích se v tu chvíli objevil i pan Milan a skoro bych ho nepoznala, protože měl nejmíň o deset kilo míň a na černo obarvené vlasy.

Stačila jsem si jen všimnout, že paní Jitka tam s nimi není, když vtom mě pan Milan oslovil a rovnou mi začal tykat, což se nikdy předtím nestalo, a už jsem si ani nedokázala vzpomenout, kdy se mi to v Čechách přihodilo naposledy, asi když mi nabídla tykání matka pana Kubaty, ale to bylo po vzájemné domluvě, nebo ta uklízečka u Mariny ve škole, jenže to byla Ukrajinka jako já.

Pan Milan na mě zhurta, ať se prý rovnou přiznám a nedělám problémy, a ten menší kolikrát prý že mezi námi k něčemu došlo, a to jsme se na něj s panem Milanem podívali udiveně oba, protože si mě asi spletl s paní Jitkou nebo to celé s nějakým úplně jiným případem. Tenhle se potom ale spíš odmlčel a víc se mnou mluvil ten větší, pan Milan přizvukoval a celé už to bylo jen o Čečencích a penězích. Řekla jsem podle pravdy, že se s Irinou znám z vařicího klubu, že je obětí domácího násilí, s čímž se mi svěřila asi před dvěma měsíci, když mi vypomáhala v mé kanceláři, a rovnou jsem vyndala vizitku jak Umu, tak vařicího klubu, kdyby pánové potřebovali nějaký catering, a o agenturu by možná mohla mít zájem nějaká jejich starší kolegyně z oddělení. A pak se řeklo takové to z filmu „Půjďte s námi“, a já jen nechala na stole papírek pro rodinu, aby si nedělali starosti, a oblékla jsem si lepší sukni, a pak už jsem seděla v autě a vezli mě na stanici.

Vyprávím stručně jen to zásadní, tak jako oni si datlují ty své zprávy plné překlepů, ale malá dušička ve mně byla, to uznávám. Když jsme projížděli Prahou a oni si o mně vpředu určitě říkali kdovíco, ale bylo to už i moje město a já věděla, že Danko i celá Tíseň se za mě postaví, i když o tom, že jsem Irinu na černo ubytovala v bytě staré paní, v kanceláři nevěděli.

Vážnost situace mi Irina svěřila, když jednou zas v kanceláři Umu hrála před nóbl klientkou mou sekretářku. Táhl se to už od té doby, co s manželem přijeli do Prahy, a konat bylo třeba hned, takže hned tu noc jsem ji nechala přespat v kanceláři, a další den jsem ji i s dětmi už stěhovala k paní Málkové. Samozřejmě že to mělo být jen prozatímní, jak jinak. Jenže když se do té prozatímní chvíle vecpe policie, tak se to nevysvětluje snadno. Určitě by i ten malý a velký policajt ten byt, přestože patřil staré paní, po tak dlouhé době přijali trochu za vlastní. Jenže na stanici tohle neřeknou, a pak se město za okýnkem auta zamžilo.

V Praze začalo poprchávat a rozmazaní byli i naši, co kopali plyn podél ulice, kudy jsme policejním autem projížděli, i ti, co po prknech vozili něco do vykuchaného baráku, kde bude stát další obchodní centrum, a já si představovala, jak tam pak půjdu a na ty naše budu pyšná. Půjdu i s Marinou, i když ta nakupování nesnášela, jenže, říkám si na tom zadním sedadle, ať si na to holka zvyká.

Oslava Marininých čtrnáctých narozenin byla velkolepá. Žeňa s Ljubou měly za to, že je to až trochu moc, ale byly to první narozeniny, co holka slavila se spolužáky, a i čtrnáct je člověku jen jednou, i když si to většínou tak nebere.

Pro vařící klub to byla dobrá příprava na svatbu Lýdie, kde jsme měly vařit potom, a tak se už tam zkoušely jídla, co si Lýdie objednala, a byla to kvůli Petkovi samá ukrajinská kuchyně, a tu měla nejradši i Marina, protože máma nic jiného neuměla a nikdo jiný u nás doma v Praze nevařil.

Oleh tam byl celou dobu, vypadal zasmušile a hlídal, co se kde šustlo. Máma taky hlídala. Ty jídla jestli jsou, jak mají být. Ženské z klubu na-

vrhovaly, ať mámě rovnou nabídneme členství, jenže to by ten nápad nejdřív museli schválit i v Tísni a máma by nám určitě do všeho moc mluvila. Říkám jim, když se vymlouvám, že dlouhé postávání by už pro mámu stejně nebylo, a dívám se na Marinu. Už to nebyla Marina ze zahajovacího večera Umu, Marina v krásných šatech, ale plachá a červená až po uši, jen se s ní dal někdo do řeči, a ona věděla, že stačí říct dvě slova, a hned praskne, že není odsud. No a co, říkala jsem jí a postrkovala ji přesto k různým lidem, jen ať se tuží, jinak to nejde. No a co jí pak určitě říkala ještě mockrát i Zula, myslela jsem si. Na těch procházkách, k nimž mi Marina nechtěla nic říct, a já to tenkrát přičítala tomu, kolik jí bylo. Protože ruku na srdce, kdo nemá ve čtrnácti občas pocit, že rodiče by se hlavně neměli na nic ptát.

Na oslavě Zula čadila jako komín a lámala do sebe panáky jako náprstky s limonádou, ale nikomu kromě mě to nevadilo. Houf těch polodětí, Marininých kamarádů, každou chvíli mizel někam za barák, a možná proto, že tam měli někde načaté čůco, nejstarším bylo kolem patnácti.

Tehdy na otvíračce Umu Marina ještě nechodila do školy, byly letní prázdniny. I proto jsem chtěla, aby se otrkávala. Aby až přijde mezi malé Čechy, nebyla ťululum a otloukánek. Protože tohle byl další z kolovrátků naší mámy.

„Zdeptají ji tady. To si říkáš máma? Kruté české neomalené děti. Zničí naší Marině život. Nebyla by holka první ani poslední.“

„Ale mami.“

„To ne že se to stane a zas to odejde. Že čas všechno spraví, a co ji nezabije, to ji posílí. Slyšíš?“

„Ano, mami.“

„Tohle se zažere. Ponese si to s sebou do konce života.“

Máma roznáší na tácu s úsměvem pro narozeninové hosty naší Mariny pochutiny a k tomu mi tohle syčí do ucha.

„A co je velké, to dál už roste samo, a tu sněhovou kouli nikdo nezastaví,“ bručím si jen v duchu pro sebe, jak se to v Mykolajivce říkávalo, když si ženská udělala potrat nebo někdo najednou zničehonic zbohatnul.

Máma na zahradě vibruje, až se jí rozčlením třepe křížek na krku, a přitom i ona sama by musela dosvědčit to, že všechny tyhle poloděti k nám přišly, protože o Marinu stojí, dost z nich si dalo práci i s nějakým malým dárkem, prohlížím si její pubertální kamarády, a většinou to nejsou Češi, ale Ukrajinci, Vietnamci a i pár dalších národů.

Tři Češky jsou u nás na zahradě taky, ale hned je vidět, že hrají druhé housle. A tak jdu rovnou k nim a nabízím jim pořádně masité pohankové holubce a deruny se spoustou smetany, a holky si stydlivě berou po kousku. Holky, co je rodiče na oslavu přivezli v perfektních autácích, a když viděli naši zahradu, hned do nich ti otcové a matky zas posedali nazpátek, přestože oslava byla míněná i pro ně, pro rodiče.

Marina si to s českými dětmi odbyla tím batohem vysypaných učebnic, nebo se mi alespoň s žádnou další šikanou nesvěřila. Protože cizinecká omladina, co do školy chodila, se dala dohromady a bylo po ústrcích.

Jednou na třídní schůzce, kam jsem chodila pravidelně, se přihlásila nějaká matka s tím, že nemá nic proti Ukrajincům, a hodila na mě úsměv škleb, ale že s rostoucím počtem dětí od levné pracovní síly klesá škole prestiž a že už mluvila s pár lidmi ze čtvrti, kteří kvůli tomu chtějí přihlásit své dítě jinam, a ona sama prý také pomýšlí dát svého synka do školy přes kopec. Že se synek jmenoval Ota, vím proto, že nedlouho potom ho drobotina od levné pracovní síly pod vedením Michala Maleviče zkopala na záchodech v druhém patře školy. Marina o tom přinesla dopis od ředitele, ale jak říkala, cenu to mělo, protože do konce měsíce prý Otík přestoupí jinam.

Tři české holky si špitají v kroužku, zatímco kus dál od nich se ve velké skupině baví Marina s ostatními. Co je moc, to je moc, a tak na ni houkám „pocem“, a ať pěkně vezmou ty holky mezi sebe, nebo že je neměla zvát, protože tohle se nedělá. Šla za nimi a vzala je k ostatním za barák, i když jsem spíš čekala, že bude protivná a řekne mi, ať si trhnu. To už se dvakrát stalo a já byla paf z toho, kam na to chodí, protože děti z ubytovny mluvit takhle s rodiči ve zvyku nemají. Tedy pokud se našinci nedostanou až na dno, a to jsem si hned vybavila tu pár měsíců starou

premiéru v divadle, kam mě pozvali Seifertovi, že v takovém kusu Mari-
na hrát zaručeně nikdy nebude, a dá-li Bůh, ani žádná z těch holek od
našinců, Vietnamců a dalších, co dováděly u nás na zahradě a dlabaly
ukrajinské speciality, až se jim dělaly boule za ušima.

Když na to teď vzpomínám, myslím taky na Irinu a že už tehdy ji doma
tloukl, i když na sraz před divadlo přišla usměvavá a jako ze škatulky.
Asi byla trochu nesvá, na co jsem ji to pozvala, ale na zuby se darova-
nému koni tolik nekouká a sama mi hned hlásila, že je to poprvé, co je
v Praze na divadle, a tak se těší, i když jsme ani jedna pořádně nevěděly
na co. Paní Seifertová tam pobíhala mezi skupinkami, co se hloučkovaly
před vchodem, ve spěchu jako vždycky, ale na nás si našla extra čas
a přinesla nám i programy, které se jinak vevnitř musely koupit. Říkala,
že je ráda, že jsme dorazily, a ještě víc, že speciálně na tohle. Myslela to
vázně a já znervózněla, což jsem ostatně trochu stačila, už když jsme
tam s Irinou stály před divadlem a já dokola zavírala a otvírala kabelku,
jestli mám kapesník a vypnutý telefon, protože posmrkávat na kultuře
by byla ostuda a vyzvánět v hledišti telefonem je v Čechách ještě větší.
A pak už jsme seděly vevnitř.

Najednou tma, což se dalo čekat, a na jevišti, jak to bývá, kužely
světla a do nich se začaly trousit ženské a vykládat a křičet, a do toho
herci muži, kteří vypadali tak, jak si haha Češi představují naše chlapy
od mafie. Černé brýle a zlaté řetězy až na zem a ženy měly sukně sotva
pod zadek, kozačky nad kolena a pusy lesklé jako ryby. Co měly před-
stavovat, bylo vidět od pohledu, a Irina se celou dobu držela, přestože
herci herečky v tom kusu mlátili úplně tak jako Irinu její Salman.

Hlavní zvláštnost toho představení byla, jak jsme se o přestávce do-
četly v tom programu, že to ve skutečnosti nebyly herečky, ale ženy,
které předváděly jen to, co se jim doopravdy stalo. Mně už to nehrálo
předtím. Asi v půlce té první půlky jsem ji totiž poznala. V hlavě cvak
cvak a místo divadla stojím zas tu nešťastnou noc před Kosmosem
a vidím tam ty ženské a Oleha, jak se s nimi loučil, a jak vejce, když se
klepne do polívky, zalila mě žlučovitost jako zimnice. Hořkost, která tak

dlouho jen spala, byla cukem všechna zpátky, jako až se někdy probudí paní Málková a zas bude vědět, čím je, říkala jsem si, a Olehova jsem byla jen já, tak proč je líbal, a kdyby to nebyly krasavice, bolelo by to míň. A na jednu z nich se dívám znovu a musím si protřít oči, abych věřila, že je to ta samá ženská, co si tam na jevišti vykračuje a naříká česky s tak příšerným ukrajinským přízvukem, až to rve uši. Ale když je člověk obětí ukrajinsko-ruské mafie, asi se ani ten jazyk nemusí učit kdovíjak pilně, a stejně je z něj herečka a po představení dostane pugety květin a polibky od obdivovatelů, a byla jsem tak ráda, že tam nejsem s Olehem, že ani nevím jak, a taky komu bych tady řekla, že tyhle holky jsou hloupé a na peníze, a tomu divadélku o tom, že jsou chudinky, můžou věřit jen nějaké usazené nóbl české paní. Paní Seifertové, která ke mně po představení protancovala mezi všemi hosty a hned se ptala, jak se mi to líbilo, jsem to taky takhle řekla.

Vůbec mě nepřekvapilo, že na představení dostali nějaký grant, protože ty se v Tísni dostávají taky na všelicos. Danka jeden měla i na tu svoji cestu na Ukrajinu, i když se mi svěřila, že hlavní, co tam jede hledat, je sebe samu, a myslím, že to vůbec nebylo z legrace.

Paní Seifertová po tom mém, co si o tom myslím, vypadala, jako by právě sviním po perlách porozhazovala svůj jablonecký náhrdelník, a teprve když jsem řekla, že jednu z těch žen znám přes manžela, potutelně se pousmála. Asi že všechny moje námitky jsou jen nějaká zloba ukřivděné manželky, co si její muž odskakuje ke kurvám. Irina dlouho mlčela a teprve když jsme byly z divadla venku, řekla: „Příště raději půjdeme do kina.“

S Dankou to byly nejdřív sáhodlouhé přípravy. Měla utkvělý pocit, že jazyk je to hlavní, co musí umět, a zbytek že už se nějak udělá, a nedala se přesvědčit o tom, že je to právě naopak. Nikdo přece nebude předpokládat, že nějaká Češka bude mluvit ukrajinsky, ale každý bude čekat, že se bude chovat slušně, a to slušně po místním. Protože i když cizinci se tu a tam kiks odpustí, tak když se dnes a denně chová jako trouba, je za troubu, a ne za někoho, kdo se sice chová jako trouba, ale

troubou ve skutečnosti není. To by chtěl cizinec po našincích až moc. Takhle se nepřemýšlí ani v Čechách, i když někteří z Tísně se o to pokoušejí. Ale to, že si někdo představuje, že si představuje, že si představuje, ještě nikoho z Čecha na Ukrajince ani naopak nepředělalo, tahle empatie.

„Danko, posloucháš?“

Danka sedí u nás za stolem, čeká, až se moje máma vrátí z pletacího kroužku, aby mohly začít s hodinou ukrajinštiny – máma jí nakonec po vytáčkách slíbila rychlokurz – a zle se dívá na všechny mé nové věci, které stojí, leží a visí okolo.

„Tohle jsi tu minule neměla.“ Říká to káravě, vidím jí až do břicha. Žlučnickovými kameny se tam píše, že chce, abych byla pořád stejná, jako když jsem do Čech přišla, a protože vím, že je vděčná za jakékoli historky o našincích, natruc si vymyslím nesmysly. Třeba že ženy v zapadlých vesnicích pijí v šestinedělí na sílu pěnu z vyvařených hovězích kostí, takovou tu eklovatou, co se houpe na hladině, a Danka vypadá nadšeně, jako by si toho nejraději hned teď na eks poručila štamprli, a hltá mě, i když bájím, že dvojité stisknutí ruky od nezadaného venkovana znamená: líbíš se mi, a to jen doufám, že jí tím nezadělávám na malér, ale šťve mě to její kádrování. Na paškál si bere obrázek vodopádu, co se přesypá, a když se strčí do zásuvky, bliká modře a žlutě, Panenku Marii nástěnné hodiny s rádiem, zpívající těžítko Pražský hrad a rýpla si i do toho kalendáře s hříbaty. Asi ji mrzí, že nám tu nevisí ten jejich z Tísně. Jenže černobílé fotky smutných lidí, kdo by se na to při vaření koukal rád? Kdybych měla náladu jí to vysvětlovat, řeknu po pravdě, že mi tíšňový kalendář od ní visí v kanceláři Umu, protože některé zákaznice mají tyhle věci rády. Já ne.

Kdybych Oleha nezmáčkla, ani by mi neřekl, kam přesně jede a proč. Vlastně bych byla tenkrát ráda, kdyby místo stavění toho posedu v rohu naší rádoby zahrady raději zašel s Malevičem a dalšími našinci pod kopec na pivo tak jako dřív. Jenže posledních pár měsíců předtím,

než odjel, už se nenechal na pivo přemluvit, ani když se mu mužští smáli.

Chlapi v tom viděli truc, ale Oleh mi vysvětloval, že to jsou strategie, které se naučil od policajtů a úmyslně se v nich cvičí. Věci že člověk nemá dělat pod tlakem a vzdorovat chtění ostatních – pokud má samostatná práce v terénu přinést ovoce – že je prvním krokem k úspěchu.

Když jsem mu ukázala tu pistoli, co jsem našla v kapse u něj v kabátě, nejenže se nijak nekroutil, ale div ne hrdě řekl, že je to pro dobro nás všech. Vyslovovat nahlas u nás doma jméno Vladan Oleh věděl, že má zakázáno, protože už se toho o něm namluvil tolik, že ten chlap jako by s námi bydlel, jedl i spal.

„Sít' těchhle zmetků, paní Maljarčuková, a jim podobných je mnohem hustší, než si kdokoli z nás vůbec dokáže představit,“ rozohnil se jednou Oleh na mámu, když namítla, že špatní lidé byli a budou, a to ještě není důvod pro to, aby člověk zanedbával rodinu, a chtěla myslím říct něco o Rusinkových, co bydleli v Mykolajivce předtím v našem baráku, a o baráku samém, ale Oleh ji nenechal.

„Když ne já, tak kdo? Všichni, kdo na to byli v Kosmosu napojený, už to mají za sebou, anebo ze strachu ani neceknou.“

Kosmos máma zažila už jen jako obří restauraci, kam chodili o víkendech Češi s dětmi na cibulačku a svíčkovou a máma kolem na zastávku tramvaje, když se tu a tam dostala do centra. Předtím než Maxima, Jurka a další spolumajitele a štamgasty Kosmosu zavřeli, převedli podle Oleha podnik na kohosi, kdo tam teď podniká za ně.

„Do pár let se to tady všechno sesype,“ pošeptal mi Oleh divadelně jako z rádia a otáčel se při tom za sebe, jako by nás tam někdo poslouchal.

„Jediná šance je v boji na vlastní pěst.“ Odkášlal si.

„Nejsem sám,“ dodal hned nato. „Na každý velký zvíře je jeden z nás.“

Byla to pro mě novinka, když Oleh říkal, že v tom jede i pár našinců, co sama znám, a je statisticky pravděpodobné, že na ubytovně bude ještě někdo další, kdo je na podobné misi jako Oleh, jenže prý o sobě z bezpečnostních důvodů nevědí. Z důvodů konspirace zná každý jen toho nad sebou a hotovo.

„Další spojky potkám na Ukrajině,“ šeptal Oleh už skoro neslyšně s pohledem upřeným do stolu. Mě napadlo, a hned jsem to Olehovi řekla, že by se při té příležitosti mohl stavit u bratrů v Kyjevě.

Hryša se Saškou měli, alespoň co se ke mně doneslo, s ilegálním aktivismem už nějakou praxi a na Oleha si potrpěli víc než na kohokoli od nás z rodiny. Oleh nebyl z Mykolajivky, a tak neměl prsty v ničem z toho, co se dělo s naším barákem a vůbec tehdy dávno u nás ve vesnici. Být z děcáku má taky svoje. Jako by Oleh připlul v košíku nebo se odnikud spustil po špagátě. Vyloupl se z vejce, co se vysedělo v děcáku, a tak se kromě toho, že se na něj vykašlali, s rodinnou historií nemusel nijak srovnávat.

Tohle už si říkám sama pro sebe, zatímco Oleh od nedojedeného talíře někam zmizel. K vojenským mapám nebo vylepšovat ten posed na zahradě, kam pak Michal Malevič s kluky chodili s dalekohledem šmírovat Dymčakovic holky, co bydlely na ubytovně v druhém patře.

Marině to bylo líto, jenže prsa měla poloviční a nikdy tomu nebude jinak. V tomhle byla po mně. Kdo ví, jestli si Oleh takových věcí vůbec všímal.

Jednou na čekané na posedu opravdu někoho chytil. Zloděje, co chtěl ukradnout Dymčakovi kolo přivázané k zábradlí před ubytovnou. Pak říkal: „Vidíte?“ a já zas viděla před sebou těch pět let, když byl malý a v děcáku. Jako to kolo k zábradlí se v ústavech sovětské Ukrajiny přivazovaly k postýlkám neklidné děti, a říkám si, že lidmi a dobou, co dělá tohle, jsou přece i všechny ty ostatní věci nějak poznamenané, a myslím na Rusinkovi, co jejich dcerka spávala v mojí posteli, a jak máma s tátou dostali barák a proč mi to vlastně nikdy nevyprávěli vcelku, a pak píšu Saškovi s Hryšou email, že Oleh pojede do Kyjeva a možná se u nich zastaví.

V Tísni bylo narváno. Hlavní kancelář byla úplně plná a přišla i šéfová Danky a její šéf, ten skoro hlavní, lidi, co obvykle pobíhají po schůzkách, a když jsou takhle všichni pohromadě, znamená to, že se děje velká věc. Říkala jsem stejnými slovy totéž co už několikrát na policii, protože Oleh

říkal, že nesrovnalosti ve výpovědi jsou to nejhorší a že nejlíp omílat to dokola pořád stejně. Takže potom, co jsem to odříkala celé třikrát za sebou, se někteří i začali přiklánět na mou stranu. Ne že by přímo souhlasili s tím, že ubytovat načerno Irinu s rodinou u paní Málkové byl vyloučeně dobrý nápad, ale dalo se to brát jako nešikovnost osoby vedené veskrze dobrým úmyslem, a přesně tou jsem byla.

Tím, že tam přišla, mi hodně pomohla i Irina. Když začala o tom, jak se její kluci konečně trochu chytli ve škole, protože se v noci přestali budit s křikem kvůli mŕám; že jim v bytě konečně táta nemlátí věcmi a mámou o topení, kancelář Tísně ani nedutala a v každém jednom z lidí muselo pořádně hrknout. A když Irina se sklopenýma očima vyprávěla, jak jsem ji stěhovala v noci, když byl její Salman na šichtě a Oleh nesl tu skříň, co nás uprosila, že si z domova chce vzít, úplně sám a já nesla v náručí dolů do auta mladšího kluka, co spal, protože Irina si ještě na poslední chvíli vzpomněla na pár věcí, které musela zabalit, a všechno to bylo v kalupu, protože mi předem řekla, že kdyby nás její muž chytnul, vůbec neví, co by se mohlo stát, a asi všechno, a ani to mě nebo Oleha neodradilo, lidi, co ji poslouchali, už házeli směrem ke mně jinačí pohledy, plné sympatií.

Protože zákony by tu měly být pro lidi, a ne naopak, takže když dojde k jejich porušení, je třeba se ptát, co bylo příčinou, a ne jestli na důsledky se dá hned napařit paragraf, a v tom smyslu tam mluvil nějaký právník blízký Tísni, a to na mě udělalo dojem, protože do té doby jsem si myslela, že právník je někdo, kdo se chce hlavně nabalíkovat a obyčejný člověk mu ani nemůže rozumět. Ne že by bylo všechno v pořádku, říkali, že mám skvrnu dŕtku a už se mi nevěří tolik jako předtím, ale ve vařicím klubu jsem mohla zůstat a i dál připravovat Danku na to, že pojede k našincům, a to se mi ulevilo. Protože přijít o Dančinu důvěru by možná znamenalo i to, že by přestala platit naše dohoda, že o těch penězích, které jsem vzala z truhličky paní Málkové, v Tísni nic neřekne. Samozřejmě že jsem je od začátku chtěla co nejrychleji vrátit, jak jinak, přestože peníze jsou jen obyčejné papírky, co slouží účelům, a agentura Um měla bohulibý, a na té

valné hromadě bych se klidně mohla už vykázat pěknou řádkou našich úspěchů.

Danka tehdy vytáhla papír, kde černé na bílém stojí, kdy to vrátím. Splátkový kalendář a musela jsem se upsat. Propiskou Tísně, co vydržela psát v průměru týden a půlka z těch kancelářských tužek nepsala vůbec. Ale ve chvíli, kdy by se mi poruchová šikla, protože sliby chyby, propiska jako na potvoru klouzala po papíru jako kuličkový Parker, a tak to měla Danka obratem s mým podpisem, i když mi klidně mohla věřit. Sešly jsme se tenkrát nad tím lejtrem s Dankou ve vařicím klubu a hlídala jsem přitom troubu plnou plechů s makovými rohlíčky a ořechovými kifliky pro Peťku s Lýdií. Na malou chvílku mi blesklo, jestli to celé s Milunčinými penězi stálo za to, ale vtom cítím silně vonět kifliky a vím, že za Peťku s Lýdií a jim podobné dvojice, co se našly, ty vypůjčené peníze rozhodně stály.

Když se řešilo Irinino bydlení u Milunky, byl se mnou v Tísni na koberečku i Oleh a držel mě za ruku. Panu Milanovi prý podle něj dal echo někdo, kdo měl spadeno i na něj, na Oleha.

„Stahuje se to jako vlčí kruh na Verchovině,“ řekl mi do ucha, jakmile jsme vyšli z kanceláře, a já přemýšlela, proč zrovna na Verchovině, a Oleh řekl: „Na Verchovině v únoru jsou vlci nejhladovější.“

Ještě ten večer začal Oleh horečnatě balit na svou ukrajinskou výpravu, i když pár dní předtím říkal, že má ještě alespoň čtrnáct dní čas. To balení jsem sledovala z postele a tu a tam mu pomáhala radou. Přestože se v takových akcích nevyznám, náhradní spodní prádlo je třeba vždycky, a bylo to možná poděkování za to prádlo, které by jinak zapomněl, a i za jiné věci, nebo prostě to loučení, zkrátka tu noc se i ta úplně nová velká postel ke konci manželských povinností dala do kňourání a jeden druhému do uší jsme se tomu až museli potichu smát.

Mykolajivka padesátých let, to bylo jen pár čísel podél bahnité klikatice uježděné traktory, nebo spíš koňskými povozy.

Kůň, to je dnes něco rozevlátého s lesklou srstí a naondulovanou hřívou z plakátu v dívčím pokoji nebo dvojice s klapkami na očích, co do

dlaždic v centru Prahy vyťukává turistům svojí ležatou osmičku Královské cesty, ale tehdy, tehdy to byl základ všeho.

Vovka, dědův bratr, co skončil přes válku u Němců a do konce života bájl o klobáse, měl s naším dědou celé stádo. Kobyly se špičatými boky a křivicí, protože hřebců bylo málo. Drželi je za barákem, na té stavbě s ohradou dělali léta předtím se všemi ostatními z vesnice.

Stavět budoucnost to byla povinnost a čest. Říkalo se tomu sovchoz lóšaděj neboli koňské JZD a koně tam měla befelem nahanané celá vesnice. V padesátých letech už to byla několikátá generace koní, které vesničánům před lety znárodnili, jenže rodiny se pořád chodily dívat a těm svým, co to šlo, přilepšovaly i nějakými pochutinami. Podle zákona tedy koně Vovky a dědy nebyli, nebo alespoň ne většina, jen koňský sovchoz spravovali, i když dokumenty cáry papíru, co to je.

Vovka byl předsedou koňského sovchozu a náš děda Hryša, po kterém se jmenuje můj bratr, jeho pravá ruka. S koňmi nakládali oni, jiní jen s jejich soudružským svolením. Tu a tam si někdo mohl přijít nějakého koně půjčit, ale jen pro své malé účely, žádná orba políčka, nic takového, to se na vlastním nesmělo.

Kolektivizace ukrajinských koní, to je vůbec něco, o čem se moc nemluví, a o tom, co se s těmi koni nakonec stalo, o tom se mluvit ani nechce. Málokdo ví, že koní bojovalo ve Velké vlastenecké skoro tolik jako lidí a že stejně tolik koní jako lidí se z války vrátilo poblázněných a nadosmrtně vyšinutých. Na frontu je svázeli z dalek kazašských stepí (i z Mongolska, říkala jsem si, jak by mohla Zula potvrdit, kdyby se alespoň trochu zajímala o světové události). To když u nás už žádní nebyli, a ti co zůstali, byli pečlivě poschovávaní po stodolách. Branci, kteří měli svého koně z domova, a u vyšších hodností to bylo pravidlem, protože na takového koně je přece jen jiný spoleh, se vraceli, když měli štěstí, po válce i se svým koněm do své vesnice. Naverbovaní pěšáci a vyvlastnění koně se ale většinou párovali úplně bezhlavě a nezvladatelnost téhle narychlo spíchnuté jízdy, když cvičená jízda potřebovala posily, prý byla také jedním z důvodů těch počátečních velkých sovět-

ských porážek. Vojín, co musel narukovat, byl rád, že sedí a jede, víc po něm pořádně ani nešlo chtít.

„Vyšinutý jako kůň.“ Tohle úsloví si matně pamatuji právě od dědy Hryši a na Ukrajině ho občas říkala i máma, i když v Praze, jak jí ženské z pletacího klubu ušmícky cúpek a oblékat se začala z Milunčina šatníku, s tím přestala. To mě napadlo, když máma o těch vyšinutých koních spustila a s Marinou jsme seděly jako pěny, protože máma jen tak o něčem nespustila.

Začalo to, když si v pletacím klubu důchodkyň Prahy 4 zřídily svoje čtvrtky, kdy si každá žena měla připravit něco jako referát na jí blízké téma, ať už se to týkalo zálib, profese nebo toho, co zažila. Myslím, že se od toho trochu čekalo, že se zapojí i nějakí mužští, protože těm jinak pletací klub moc šanci nedával, ale to hlavní, co to znamenalo pro mě, bylo, že máma rozvázala a začala mluvit o starých věcech. Však to byl taky úspěch, co s tím měla. Na tu její přednášku, krátce potom, co Oleh odjel, jsem šla i s Marinou. Protože máma byla nervózní, jako kdyby ji volali na cizineckou, dokonce chtěla i hůl, kterou jsem domů předtím pořídila jen pro budoucnost kvůli tomu, že byla zlevněná, a máma ji do té doby odmítala být jen potěžkat. Ale tehdy prý, že nervy někde brkne, a musela se jí držet a z druhé strany mě.

Když to máma vyprávěla, valila oči i Marina, a co teprve ti ostatní. Nemluvím o tom, co nás nudilo a znala to i Marina, jako je boršč, národní písně, hladomor v třicátých letech a pěstování řepy, čemuž nakonec máma věnovala většinu času, ale vzala i to s koňským sovchozem, a to jsem si předsevzala, že z ní doma musím vytáhnout víc, protože koně stáli za tím, že Rusinkovi museli pryč a máma s tátou jako devatenáctiletí dostali jejich dům.

„Náš táta se bál, že než se dá barák do pořádku, stihnu být nejmíň dvakrát těhotná a všechny správký tak budou nejen na mém muži, ale i na tátovi se strýcem, co tenkrát už nebyl nejmladší, a můj muž byl navíc odjakživa na všechno kromě ovcí tak trochu vemeno,“ řekla máma důchodkyním a mým směrem poslala pohled, o němž jsem nevěděla, co znamená.

Já si pamatovala, že kolem baráku táta vždycky všechno udělal, a když jsem byla malá, podezřelá byla navíc pro vesničany spíš chalupa, kde to vypadalo příliš vyparáděně, protože to se hned spekulovalo, odkud se na to vzalo a že majitelé asi ne dost pracují pro sovchoz a společnost, když mají tolik času na svoje vlastní mrzké a kulacké pohodlí. Jenže táta na něco možná doopravdy tolik nebyl, napadalo mě, protože těhotná máma ten první rok vůbec nebyla a ani ten další. Než jsem přišla na svět, trvalo neuvěřitelných patnáct let.

Máma by, vsadím se, mnohem ochotněji vykládala o tom, co se všechno muselo stát, aby mě v pětatřiceti mohla konečně pyšně držet v náručí, jenže mě zajímali mnohem spíš Rusinkovi.

Svatba Lýdie s Petkou byla velkolepá. Češi dají na kvalitu, na rozdíl od nás, co dáme spíš na velkolepost, a při svatbě zvlášť.

„Tolik barev všeho a sladkostí a pimprlátek,“ vydechla Danko, když byla u nás předtím, než odjela na Ukrajinu, a v těch slovech byla cítit trocha posměchu. Kdybychom jedli lžícemi brambory z díry vydlabané do dřevěného stolu a zapíjeli to horilkou, došlo by jí to určitě víc. Jenže například já si svatební oběd nedokážu představit bez zdobného prostírání a bez balonků, lampiónů a ozdobíček ani žádné pořádné narozeniny. Však se oslava těch Marininých všem jejím kamarádkám moc líbila a žádná svatba zase nemůže být bez kytic, volánů a závoje. Vybíraly jsme je s Lýdií spolu, přestože máme každá jiný vkus. Pro druhy klientek jsem už ale měla cit a předem připravené individuální návrhy. Ženy typu Lýdie, které jsou na přírodu, zdraví a před elegancí dávají přednost nepotivým látkám, si obvykle na svatební volány nepotrpí, a ani na kreslené filmy nebo ukrajinské sladké. Projekci jsme na svatbu ovšem neplánovali a sladkosti jen s mírou, takže Lýdie týden před obřadem u mě v kanceláři (dolaďovaly jsme právě objednávku květin) naříkala jen nad tím jediným volánem, žádný další na šatech nebyl. Jenže stejně se prý v nich necítila sama sebou. K tomu povinný polibek po proslovu paní z městské části Praha 4 a vzápětí vlasy plné rýže, která bude na novomanžele pršet ze všech stran, aby se pak hned šlo ně-

kam jíst ze společného talíře a ona klopýtala o závoj a chtělo se jí nejvíc ze všeho čapnout někde karimatku a utíkat na hodinu jógy, a místo toho ji čekalo rozbalování svatebních dárků.

Klientky, jako je Lýdie, spadají do šuplíku duchovní víla, a je to složka, která už byla tehdy celkem naditá. Duchovní víly jsou spíš na sebe než na domácnost a déle jim také trvá, než se rozhoupají k závazkům, a tím větší je šance, že skončí v Umu, protože věkový profil klientek máme přece jen o něco vyšší, než je obvyklé u nezadaných, i když registrovalo se u nás i pár mladinkých, takových, co se po nich hned zaprášilo a výdaje za seznamovací agenturu si mohly klidně ušetřit.

Odevzdaně se čeká, až paní místostarostka městské části domluví k novomanželům, a já si hučím pro sebe, jen abych zaplašila tu pýchu, která na mě jde, hrdost, co se mě zmocňuje. Protože dnešek přece není můj den, ale jejich a za ně se tu mám modlit a přát jim štěstí, a ne se nadouvat, že je to celé moje zásluha a jak jsem to dotáhla až sem, holka z Mykolajivky, a tak dále a tak podobně. Vidím, jak Marina táhne Michala Maleviče někam pryč a něco si při tom šuškájí. Nepochopila jsem, proč ho vlastně vzala s sebou, dokud mi nedošlo, že tihle dva se tu především ulívají ze školy. Marina táhne Michala ven z kruhu svatebčanů, a obvyčejně bych řekla ven z obřadní síně, ale Lýdie nedala, než že obřad bude probíhat venku, a tak jsme teď kousek od keltského oppida Závist, kde to má prý úžasnou energii.

Nabalená v bundě, nevěsta má jako jediná holá ramena, jsem zvedla oči k obloze a úplně se mi zamotala hlava. Olehu. Olehu můj. Bude to znít jako z nějaké ukrajinské byliny, ale jako by to doopravdy šeptal vítr a ne já. Usmívám se směrem k ženichovi s nevěstou, ale moje oči hledí nahoru. Pohled vyjel až tam, kde táhlo ptačí hejno, a pak se ostře stočil na východ a jako stíhačka nadzvukovou rychlostí letí za mým mužem. Tím pohledem si ho najdu a moje hlava najednou není z výšky větší než ředkvička nebo spíš hlavička špendlíku a celý svět je glóbus, po němž se jezdí prstem sem tam, a to je najednou z Čech na Ukrajinu za Olehem jenom kousíček.

Kdyby se Danka, které jsem adresu na Sašku s Hryšou vlastnoručně strčila do její cestovní kapsičky na doklady, potkala v Kyjevě u mých bratrů s mým mužem, byla by to až příliš velká náhoda a těžko o ni stát, protože by jim to nejspíš všem dohromady moc neklapalo. Danka s Olehem měli sice společného to, že oba pátrali po něčem, čemu jsem nerozuměla, ale zatímco Danka chtěla hlásit světu cosi o Ukrajině, Oleh se naopak před světem ukrýval a nic mu nebylo vzdálenějšího než se ve své situaci bavit o národním folkloru a chapadlech globalizace, jak Danka nazývala to, že mladí kluci u nás v Mykolajivce dnes chodí nejen ve stejných mikinách jako hiphopeři v Bronxu, ale notují si i ty stejné písně.

To je mimochodem poznatek, který má Danka ode mě. Na etnoložku, či co to je, se na rozdíl od medicíny nebo báňského inženýrství studovat nemusí, to stačí jen trocha citu, který mám, ale to lidem z Tísně nevysvětlíte.

Tohle celé tu vykládám proto, že mi tehdy konečně přišla od bratrů odpověď na můj email.

Email přišel z Hryšovy adresy, Saša byl snad zrovna ve Švédsku na nějakém školení pro žurnalisty z východní Evropy, Oleh už jim prý volal s tím, že by chtěl na nějakou dobu půjčit Saškovu chatku v horách a že se kvůli tomu mají v nejbližších dnech sejít. Tenkrát když ji Saška kupoval, jsme se tomu s Olehem smáli. Kluci že si chtějí hrát na Aljašku a lovce vlků, a stejně že na tu dáču při tom, kolik toho mají, sotva zajedou.

Dáču srub pořídil od místního podivína. Člověka, co dělal přes týden nedaleko v Krasnyku automechanika a o víkendech pak léta stavěl svépomocí tuhle haciendu. Peněz neměl nazbyt, ale vynahrazovala je zručnost. Co všechno ten chlap uměl vyřezat, smontovat, svařit, spájet a sešroubovat, by prý jeden nevěřil. Nakonec to byl ten hlavní důvod, proč si Saška chajdu pořídil. Ne že by se po nějaké neohlížel už předtím, ale toho chlapa mu bylo hlavně líto. Marně se na koleni montovanou chajdu snažil tehdy už druhým rokem prodat. Saškovi ve vesnici říkali, že nejdřív chlap čekal pár měsíců, než se mu vůbec nějaký zájemce pozdával. Chlapa pak prý náramně překvapilo, když mladík, co si ho

předtím tak pečlivě vybral jako vhodného kupce, ani nenakouknul dovnitř, protože prý „tohle rovnou nepřichází v úvahu“. Několikrát se to opakovalo, chlap k chajdě pokaždé někoho přivedl, a ten se buď smál, nebo si ťukal na čelo, až chlap začal brát do chajdy každého, kdo projevil byt' jen trochu zájmu. Ve vesnici ani nevěděli, kde chajda stojí, Saška se o ní doslechl v městečku kus od Krasnyku, když tam přestupoval. Když pak majitele našel a souhlasil, že se s ním na stavení půjde podívat, jen mu dal klíče a vysvětlil cestu, ať si tam zajde sám. Od té první návštěvy tam byl Saška ne víc než pětkrát, od začátku ale opakoval, že chajda se jednou bude hodit. Jako by celé ty roky čekala na Oleha.

Marina přiběhla zvenku a celá radostná se mi pověsila na krk. „Dostala sem to.“

Bála se totiž, aby jí doktor nepředepsal ty prášky, co musela jíst jedna z Dymčakových holek, které bylo už patnáct pryč, a pořád taky nic a z prášků ji bolela hlava. Pár dní předtím, než Marina přišla s touhle šťastnou zprávou, se mě zeptala: „Můžou spolu dva spát i předtím, než to holka dostane?“

Nejvíc mě zarazilo, že ji něco takového vůbec zajímá.

Jenže nějak do toho šťourat, Marina by si stejně něco vymyslela, měla tuhle liščí chytrost jako Zula, které jsem se tou dobou už nějaký čas nemohla dozvonit do kanceláře.

Pracovaly jsme ve stejném domě, takže stačilo jen sejít těch pět pater klidně i v papučích a dole zazvonit na kancelář jazykových kurzů. Mohla to být vždycky jen hloupá náhoda, říkala jsem si. Zula měla zrovna přestávku a je někde v maso-uzeninách na rychlé gulášovce. Zkoušet to moc často se mi nechtělo. Jenže se ani večer nezdálo, že by se v učebně svítilo. Schválně jsem tam několikrát cestou domů nalepila nos na okno, ale nic. Mobil taky nezvedala, ale to bylo u Zuly normální.

Když jsem na posteli rozpráhla ruce, ani jsem konečky prstů nezachytila za okraje. Tak byla ta postel, na níž jsme se s Olehem milovali všeho všudy čtyřikrát, široká. Největší stesk na mě padal právě na ní. Večery, kdy

si máma šla lehnout brzo a Marina lítala někde po ubytovně nebo venku s mládeží, občas jsem ji takhle pouštěla, i když mi bylo jasné, že kdyby byl doma Oleh, nic takového jako koncerty nebo vysedávání někde na klandru před hospodou (dovnitř, to mi slibovala, prý nechodí) by nedovolil. Jenže právě že Oleh byl pryč a už to bylo pár týdnů a zprávy žádné. Je to možná hanba, ale to, kde je, mě zajímalo mnohem víc než celá ta jeho mise. Kdybychom se nenechali nalákat podezřelou lácí toho falešného zdravotního pojištění, žádný detektiv by se byl z Oleha nestal.

Jenže jak by to vypadalo, kdyby náhoda nemohla na světě za vůbec nic? Nebyla bych tu ani já, abych se mohla takhle hloupě ptát. Vždyť jen náhoda stála za tím, že máma po skoro čtrnácti letech, co byli s tátou svoji a pořád nemohla otěhotnět, přišla za Jojkou a ta náhodou věděla, jak to.

Než jsem Lýdii začala tykat a místo paní Bromové, u které jsem drhla kdecu, se mnou seděla klientka, po níž uklízím jen šálek s nedopitou kávou a kupu posmrkaných papírových kapesníků, uběhlo pár probrečených sezení. Než jim to s Petkou vyšlo, posmrkala někdy za hodinu i celý balíček. Zůstávaly ležet vedle kávy na hromádce jako opadané bílé květy, které pak ruka jedním pohybem shrnula do koše

Paní Chocholková mi nabídla tykání až po roce, a to teprve když jsem jí omylem zatykala já. Možná u toho mělo zůstat. Až na výjimky je totiž lepší se tykání obloukem vyhnout, a klidně i vlídně, ale jednoznačně klientku zarazit, pokud s tím sama přijde. Umožňuje to řešit všechny záležitosti takříkajíc za studena. Obě strany se potom drží víc zpátky, a když jedna říká něco, co se druhé nelíbí, těžko to sklouzne k výtkám typu: ale tys mi tenkrát taky neřekla o té vodě na podlahu zvrhnuté do koberce, co potom týdný schnul, a ke konci už to dost páchlo.

Takhle na mě nastoupila paní Chocholková, tehdy už Vlad'ka, když jsem jí opáčila, že neříct muži, že o něj opravdu stojí, může být sice dobré v začátku, ale načatý konec to spíš uspíší. Paní Chocholková namítla, že s manželem, teď už bývalým, si takové věci nikdy neříkali, a když já na to „a vidíte, jak to dopadlo“, zvedla se a bez rozloučení odešla.

Na Vlad'ku se zkrátka muselo v rukavičkách a například s Lýdií by se vůbec nesnesly. U Chocholků bylo všechno tip top a duchovnost, ta jistě, ale taková ta mrakodrapů sídlišť Háje, které Chocholkovi zbožňovali, měli toho plné ty své časopisy a pusy taky. Zato když jsem chválila tehdy nově otevřené obchodní centrum na Pankráci, tak hned že je to zhůvěřilost, i když většinou se paní Chocholková snažila se do střetu názorů se mnou nedostat, protože správně tušila, že by nikam nevedl.

A pak Vlad'ka Chocholková sedí v mé kanceláři, a já nejenže jí tykám, ale mám ruku kolem jejích ramen, protože se do Umu vrací jako ping-pongový míček a my vybíráme už čtvrtého klienta, s kterým by si mohli vyhovovat. Tahle nehledala divočinu přírodnějšího pižma a velkých rukou, které i kdyby chtěly, na počítači pracovat nemohou, protože se jim bříška prstů nevejdou na klávesnici, ale jen prachobyčejnou nezáladnost.

„Někoho dost hloupého na to, aby ji nepodváděl,“ řekl by na to jistě v tu chvíli pan Chocholka, s nímž byla Vlad'ka právě uprostřed divokého rozvodového řízení. Zatímco ona je prokládala návštěvami Umu, on dalšími a dalšími výlety s Gabrielem a svojí blondýnou.

„Kutná Hora, Český Krumlov, Telč, České Budějovice, Slavonice, Tábor a i Drážďany a Benátky,“ odříkávala smutně Vlad'ka s pohledem na kolena schovaná v perfektní strečové sukni prošíváné zlatými nitkami.

„Když jsme byli ještě rodina, nevzal nás ani na Křivoklát.“

Vtom kdosi zaklepal na dveře a na moje „Vstupte!“ se objevil chlap vysoký a štíhlý jako prut, přesně Vladčín typ, co se přišel do Umu zaregistrovat. Rovnou jsem mu nabídla, aby si přisednul. Nevím, jestli se ten dobrý dojem pokoušel udělat spíš na Vlad'ku nebo na mě, ale rozhodně mu to šlo. V Praze podavač na stavbě, na Ukrajině učitel dějepisu, hned se pustil do výkladu o ukrajinské národní historii, a když už byl v tom, zeptala jsem se ho schválně i na ty koňské sovchozy, jak o tom mluvila máma. Na chvíli se zamyslel, promnul si čelo a pak erudovaně poznamenal, že jich bylo na celé Ukrajině na padesát, což bylo vzhledem k počtu koní, kteří se vrátili z fronty, dost málo, a tak že si asi dokážeme představit, co tam vládlo za podmínky.

Nelidské. Kdyby ale těsně předtím, než ty sovchozy založili, neskončila válka a zrovna nezačaly ve švech praskat všechny ty sovětské pracovní tábory, které to, co je lidské a co zvířecí, obrátily vzhůru nohama a jednoznačně ve prospěch zvířat. Poznamenala jsem v tom smyslu i něco nahlas a pak mě napadlo, že od seznamování s tím chlapem je tam hlavně Vlad'ka a já bych se měla spíš decentně vypařit. Přejela jsem ještě naposledy pohledem kancelář, měli tam i rozkládací gauč, kdyby něco.

Několikrát jsem noc v kanceláři strávila i já. Pracovně. Když jsem například dávala na web novou várku našich klientů, pořád to padalo a Pavel, co se občas na kus řeči stavoval, slíbil, že mi s tím pomůže. Ale nešel a nešel, a pak když jsme byli konečně hotoví, nad Prahou se růžolilo ráno.

Zula se ozvala tak, jak bylo jejím zvykem. Dlouho potom, co jsem jí už přestala shánět a s tím, že se musíme vidět hned teď.

Šla jsem s mámou z vánočního večírku pletacího kroužku a zrovna se to vůbec nehodilo. Vedla jsem mámu pod paží, křupal sníh, ty chvílky, co jsou málo a člověk si je dlouho pamatuje.

Díky těm přednáškovým čtvrtkům se pletací kroužek stal tak trochu i debatním klubem, i když žádného penzistu se ženám nalákat nepodařilo, a i na tom vánočním večírku se diskutovalo proč.

„Ženské zas nesázejí sportku,“ říkala máma těm důchodkyním, pro něž byla něčím jako dávné časy a multikultura v jednom, a tak s ní nějaké chtěly mluvit rusky, že by si oprášily znalost cizího jazyka, zatímco jiné se zajímaly, jaké je to nežít mezi svými. Jenže máma nato: „Vždyť já tu mezi svými jsem,“ a to hned jedna penzistka dodala, že „široká ruská duše není žádná prázdná fráze“, což je až na ten místopis fakt. Ukrajina s Ruskem zkrátka v Čechách, a nejen v pletacím kroužku důchodkyň Prahy 4, pořád dost splývaly.

„Nechají mě tu sednout v tramvaji, to u nás není,“ prohlásila po chvilce máma a některé důchodkyně možná ani nevěděly, jestli proto,

že jsou na Ukrajině lidé k sobě hrubější, nebo nám tam žádné tramvaje nejezdí, ale na takovéhle věci si málokdo troufnul se zeptat přímo.

Starí jsou stejní jako děti, říkala jsem si, jen upřímnosti nemají většinou ani zbla. Jak tam tak ty starší paní stály, navzájem si z krabiček ochutnávaly vánoční pečivo a každá každé všechno pochválila, i když kávové koule jedné a sněhové pusinky té druhé se vůbec nedaly jíst, a troufám si říct, že to byly možná i zbytky z minulého roku.

Máma jde pomalu, aby neuklouzla, bojím se o ni, i když ji držím pod paží. Vločky jí na řasách a na límci kabátu dělají okrasu jako nějaké ručně háčkované lemování, za něž se v Čechách nedoplatíte a v Mykola-jivce roste pod rukama starším ženám za dlouhých večerů, aniž by tomu ony samy nebo někdo další věnoval zvláštní pozornost.

Někdy tou dobou se máma začala hrbít, zmenšovat se, i když si toho nejspíš nikdo kromě mě pořádně nevšimnul. „Tys byla nejmenší ze všech,“ říká mi máma, jako by viděla do mé hlavy a chtěla mi to oplatit, a kdo ví, třeba mi tam vidí. Já taky většinou vím, na co Marina myslí, a když ne, tak jen proto, že nechci.

„Nejmenší na tom oddělení,“ říká. „Když mě napadlo poradit se s Jojkou o tom, proč nemůžu otěhotnět, ona hned že mám křivý záda. A že jsem kvůli tomu nahnutá na stranu, mám dělohu přimáčknutou šejdrem, a tak se v ní žádný dítě nemůže chytnout. Nespadas někde? ptala se. Nepamatuju se, říkám jí. A ona: A křivej charakter nemáš? Jako bychom se neznaly léta. Jako by chybuující měli méně dětí než vzorný a já se měla kát kvůli dávno mrtvým věcem, a co z nich měla vlastně na mysli? Poradila mi cvičení, aby se děloha přestala mačkat, i když s duší tohle hnout nemohlo, a přesně za rok od chvíle, kdy jsem začala cvičit, ses narodila. A takhle malinká,“ usmála se máma a dlaně dala od sebe na vzdálenost nejvýš třiceticentimetrového pravítka.

„A to si nevšimla dřív, že jsi křivá? Vždyť jste se vídaly tak často.“

Máma rozhodila rukama, ale bylo vidět, že už jí to vlastně nezajímá.

Příště když Danka volala a ptala se, co bych chtěla, aby mi z Ukrajiny přivezla, řekla jsem jí, že jestli se s Jojkou uvidí, ať se jí zeptá, proč mámě

neřekla dřív, že je křivá, když se přece znaly odjakživa. Že to její dceři vrtá hlavou.

Danka byla zticha, jen v telefonu něco šustilo, a nepřekvapilo by mě, kdyby to byla tužka o papír, jak si to Danka slovo od slova zapisovala.

Mámu jsem nakonec doprovodila až domů, pomohla jí svléknout svetr a punčocháče a poprvé v životě ji uložila do postele.

Ještě pár let to snad, mami, budeš zvládat sama, tohle bylo výjimečně, mumlám si sama pro sebe, když se obouvám, že konečně vyrazím za Zulou.

A vtom jsem ucítila ten pohled v zádech. Marina se opírala o zárubeň dveří, byla už v noční košili a zkoumavě si mě prohlížela. Jako by mě moje dcera v ten moment při něčem přistihla. „Kam jdeš, mami?“

Vůbec nevím, proč mám v tu chvíli potřebu zapírat. Ale nakonec říkám úplně obyčejně, protože úplně obyčejné to taky je: „Za Zulou.“

Marina bouchla dveřmi od svého pokoje a já měla sto chutí bušit pěstí do dřeva, ať otevře. Vždyť jsem na Zulu div nežárlila, když dřív s Marinou trávil tolik času spolu. Nikdy bych si to nepřiznala, ale opravdu mě to někdy mrzelo, a taky že o tom, co spolu dělaly doopravdy, nikdy nic neřekla. To je ono – napětí a křečovitost, kterou mezi sebou matky s dcerami mají, tak na tu se ty dvě mohly vykašlat a že po ní mezi nimi nebylo na těch jejich procházkách určitě ani památky.

„Slyšíš? Co proti Zule pořád máš?“

Marina po chvíli vztekle bručí něco přes dveře, ale to už jsem byla na odchodu.

Za Zulou jsem doběhla celá mokrá. Ze sněhu byl déšť, z poprašku břečka, a to místo nebyl rozhodně podnik, kde by se dalo cokoli sušit na kamnech.

Zula mi předtím jen popsala, jak se tam dostat, abych se ve Střemcovce neztratila. Představovala jsem si něco alespoň jako stánek s občerstvením, kiosek vevnitř se dvěma židlemi, co tam dělá nějaká její známá, a přes půl Prahy že mě tam Zula žene, aby nám známá udě-

lala cenu. Barák tam sice stál a možná to dřív i pohostinství bylo, ale teď už se tam očividně dost dlouho nedělo nic kromě rejdu feťáků a bezdomovců. Myslela jsem, že z toho je Zula už dávno venku. Z děravé střechy tam určitě rostly keře, ale byla tma, takže nebylo vidět skoro nic. Jedno pouliční osvětlení bezdomovci vymlátili, druhá lampa byla tak daleko, že na dům dopadal jen cípeček světla.

A pak jsem uslyšela: „pojd' dál“ a lezla jsem něčím mezi oknem a dveřmi dovnitř a tam za rohem bylo najednou světla víc a vypadalo to o něco líp, stály tam alespoň ty dvě židle a bedýnka se svíčkou místo stolu, ale to bylo kromě Zuly taky všechno. Asi si všimla té moje štílosti a hned na začátku, jak měla ve zvyku, mě zpražila.

„U vás na ubytovně, než jste se přestěhovali, to nebylo o moc lepší, tak nechápu, co vyvádíš?“

„Tady teď bydlíš?“

„Jo.“

„Zvonila jsem několikrát u tebe v práci, ale nebylas tam. Taky jsem ti volala... Co se stalo?“

„Pavel mě začal vydírat, tak jsem utekla.“

„Jak vydírat?“

Vzpomněla jsem si, jak tam spolu stáli tenkrát na zastávce jako socha z jednoho kmene a on se usmíval tak blaženě, až jsem měla starost, aby ho Zula nějak nepodrazila. Hodí se jí, a pak ho nechá, pomyslela jsem si v tu chvíli, a nebýt Zula moje nejlepší přítelkyně, měla bych sto chutí mu dát nějak znamení.

„Vždyť má dvě děti,“ povídám.

„No právě. Chtěl, abych pro něj dělala úplně všechno.“ Zula sklopila hlavu, přes clonu vlasů jí není vidět do obličeje.

„Nejenomže jsme spolu spali. Pak kvůli tomu už ani nešlo mít moje kurzy. Už předem jsem se klepala, že mi uprostřed hodiny zazvoní a bude peklo.“

„Když ti volám já, máš vždycky vypnutý telefon.“

„On zvonil rovnou u mě na učebnu, pak i kopal do dveří. Co se to párkrát stalo, se jenom něco šustlo, a už se i studenti ptali, jak jsem se klepala.“

„A co přesně od tebe chtěl?“

„Nejdřív jsme spolu hlavně spali. To bylo dobrý. Dokonce mě mrzelo, že má tu ženu s dětma, chápeš?“

Zula hodila vlasy pryč a najednou se směje. „Myslela jsem si, že taky třeba budu někdy manželka.“ To už se Zula řehtala na celé kolo.

„Byl na tebe zlý?“

„Hlavně chtěl, abych byla pořád k mání. Všechno jsem mu zařizovala. Ten jeho činžák je na spadnutí, ani snad není jeho, nájemníci jsou nespokojení, hygienik taky, pořád něco. Bral mě s sebou i na jednání jako sekretářku. Proto jsem přestala chodit i s Marinou na ty procházky. Taky jsem nechtěla, aby se po něm Marina ptala. Propadla bych se hanbou.“

Napadlo mě zas, že vlastně nevím, kde Zula předtím bydlela. Nejenom teď naposledy, ale že mě k sobě vlastně nikdy nepozvala. Znamenám pro ni vůbec já to, co ona pro mě? ptám se. Jenže to se otázkou nezjistí.

„Tady nemůžeš zůstat. Kam chceš jít?“

Zula neví, krčí rameny. „Nedaleko odtud je kontejner a tam jsou nějaký vyhozený matrace. Zítra si pro nějakou dojdou. Pár dek tu je a některý Mongolové žijou ještě hůř.“

„To nic nemění na tom, že zůstat tady nepřipadá v úvahu. Zmrzneš tu, budeš nemocná, umřeš.“

„A jak to dělaj jiný?“

Tomu jsem taky nikdy nerozuměla. Co přesně dělají bezdomovci v zimě. Jezdí od rána do večera tramvají a pak jdou někam na noc za pár pětáků mezi blechy, smrad a nemoci.

Zula něco počítá na prstech. Možná kolik měsíců zbývá do jara.

„Myslíš, že tě tady nenajde?“

Zula spokojeně vrtí hlavou: „Proti tomu strachu není tahle zima nic. Představ si, že jsem hlídala i ty jeho děti. Představil mě manželce, jako že jsem známá jeho známý, a ta si mě nemohla vynachválit. Jednoho syna jsem vodila na plavání a druhýmu jsem utírala zadek. A pak přišel

Pavel, a když žena nebyla doma, zavřel děti na pět minut do jejich pokoje.“

Zula mhouří oči. Nechci, aby povídala dál. Na chvíli mám pocit, že Zule vadilo vlastně jen to, že jí Pavel kazil ty hodiny v jazykovce. A na jednu věm, co by se dalo dělat. Ale než jsem to řekla, už zas ne. Blbost. A tak nahlas přemýšlím třeba o tom, že bych mohla Zulu nechat bydlet pro začátek alespoň u sebe v kanceláři. Jenže právě když jsem se pro ten nápad nadchla, tak Zula rezolutně prohlásila, že do Pavlova baráku už ji nikdo nedostane. Že do toho domu hrůzy už rozhodně nikdy nevkočí. A tak jsem se nerada, ale přece vrátila k nápadu předtím, i když by každému zněl jako šílenost, a připadal takový i mně.

Lidi z Tísně našli Irině bydlení v domě, kde byla mláčených žen spousta. Trochu mě mrzelo, že v kanceláři Tísně mluvili o Irině jen jako o případu číslo to a to, ale pomohli jí, a to bylo to hlavní. Bydlela pak v baráku pro matky s dětmi, které se ocitly v úzkých, ty, co do Čech přišly odjinud, a tím spíš se tu těžko dovolaly pomoci. Rodiče ani žádné další příbuzné v Čechách obvykle neměly a naopak se většinou před rodinou doma snažily předstírat, že se nic nestalo. Iriny jsem se na to neptala, ale dost možná i ti její v Grozném netušili nic.

Při stěhování Iriny byl pan Milan celou dobu rudý vzteky. Asi nikdy nepochopil, jakým právem nějací Čečenci spali v duchnách jeho matky. Dva mladíci z Tísně přišli hlavně kvůli té Irinině skříni, se kterou se nadřel už jednou Oleh, když ji stěhoval k Milunce do Kobylis, a trochu pomáhal i Irinin starší kluk, hromotluk od pohledu.

Tenhle už si brzo svoji mámu před kýmkoli ochrání, napadlo mě tenkrát. Že kdyby si to pak Salman na Irinu ještě někdy zkusil, jeho starší syn ho pořádně zbuší. Ale než do toho doroste, ještě to chvíli potrvá, takže šlo nejen o to, že Irina bude mít s dětmi kde bydlet, ale také o to, aby se její muž nedomákl, kde to je. O nevíтанou návštěvu nestála ani ostatní ženy z azylu, takže dům, kam šla Irina bydlet, vypadá zvenku úplně nenápadně, a ulice, kde stojí, je navíc slepá a stranou od hlavní, takže jen tak náhodou se na ni nepříjde.

Kromě těch dvou mladíků z Tísně byl u Irinina stěhování i jeden policajt, ale ten nic neříkal, ani se nijak netvářil, natož aby nějak pomohl, ale od toho tam nebyl, tohle vám lidi ve státní službě řeknou na všechno. Pana Milana totiž vyšetřovali kvůli Milunce a asi se báli, aby se jim zase nevypařil. Prášky, co jsem na žádost paní Jitky Milunce dávala, totiž opravdu nebyly podle předpisu, a protože pan Milan pracoval v Akademii věd jako chemik, stačí vidět pár detektivek, aby to scvaklo i lidem od policie. A taky že se chytli, i když pan Milan mohl všechno, co se týkalo Milunčiných léků, snadno svádět na mě s paní Jitkou.

Takže když na chodbě nemocnice před Milunčíným pokojem – zrovna jsem šla od ní z návštěvy – čekal na lavici muž, a hned že: „stůjte“ a „Česká policie“, jako když předtím tamti dva přišli k nám domů, bylo mi v tu ránu jasné, o co asi půjde. Nejvíc mě překvapilo to, že jim to trvalo tak dlouho. A taky že mě policajt nepozval na služebnu, ale sedli jsme si rovnou v přízemí do špitálního bufetu, kde jsem Milunce, když chvíli nebyla celá na hadičkách, občas kupovala něco k zakousnutí, ale tehdy už jen bonboniéry sestřičkám.

Ptal se mě na všechno. Jak jsem u Milunky začala pracovat, o čem jsme mluvily s paní Jitkou a o čem s panem Milanem. Popsala jsem mu všechny ty činnosti, co se dennodenně opakovaly. I to, jak měla Milunka potom ke konci pořád ten nutkavý pocit zácpy a škemrala neustále o projímadlo, i když já moc dobře věděla, že ji nemá, protože na záchod jsem chodila s ní a stolicí měla dobrou, a to policajt zpozorněl a chtěl to slyšet ještě jednou, a všechno si to zapsal. Myslím, že to bylo právě díky té zácpě, že jsem pak sebrala odvalu zeptat se, protože mi říkal, že některé látky v lidech tenhle pocit plnosti vyvolávají, a mně bylo jasné, že u něj mám něco k dobru, a tak šlo chtít něco jako revanš, a navíc to nebylo nic než jen obyčejná otázka. Prostě mě zajímalo, na jak dlouho to ještě s panem Milanem vidí, a mělo to vypadat jako otázka, aby řeč nestála, ačkoli to, o co mi šlo, bylo zjistit, jak dlouho ještě bude volný Milunčin byt, a dost mi na tom záleželo. Klíče od něj mi totiž jako zázrakem nesebrali a tehdy už se Zule skoro houpaly na klíčence, jen kdybych tolik netrnula, kdy z toho bude zase průšvih. Policajt se mě

ještě nakonec zeptal, jestli si vzpomínám na něco, co by napovídalo tomu, že spolu pan Milan s paní Jitkou měli poměr, a jestli bych to případně i dosvědčila u soudu, a uzavřel to s tím, že s panem Milanem je to komplikované a vidí to ještě nadlouho.

Podáním ruky jsme se rozloučili a já si říkala, že takhle nějak si představuji solidního muže pro své klientky, a kdyby to byl Ukrajinec a byl by svobodný, hned bych mu nabídla registraci u nás v kanceláři Umu.

Zapomněla jsem ještě dodat a říkám to s hrdostí, že peníze vypůjčené z Milunčiny truhličky, byly v té době, uff, právě čerstvě do posledního halíře vrácené zpátky. Díky tomu, že Um vynášel víc, než bych si kdy troufla pomyslet.

Když jsem si pomyslela, že to nebylo tak dávno, kdy jsem k tomu ještě uklízela, nešlo mi do hlavy, jak se to dalo stihnout. Asi toho všeho ještě nebylo tolik, říkala jsem si, když jsem právě vyrážela na náš nový, jak se říká, produkt, a to byl večírek, kde se všechno, co se už beztak dělo zvláště, dělo dohromady, zkrátka akce s pohoštěním pro všechny zatím nezadané klientky a klienty.

Něco takového, jako když se Um otvíral, ale tehdy tam byli hosté proto, abychom je seznámili s tím, co je Um zač, zatímco ta druhá večerní paráda byla vyloženě seznamovací a pro registrované klienty a neměla jiný význam než jich dát co nejvíc dohromady. Vařila naše stará dobrá sešlost z vařicího klubu, půlku utržených peněz jsme vracely zpátky do Tísně, kde si tím sice financovali nějaké romské školní potřeby a tu svou nedobrou instantní kávu v kanceláři, ale prosím. Věřilo se nám a my to vracely zpátky, tak nějak to asi má na světě chodit.

Samozřejmě vařila i Irina, od té doby, co bydlela v azylu, zářila dobrou náladou a už jí dokonce začínaly roupy, takže místo aby si víc všímala našich klientů a nabízela jim svůj čečenský medovník, pořád za mnou chodila, ať se Um konečně pochlapí a dává dohromady také cizinky s českými chlapy, a když jsem jí řekla, že takových agentur je plno a vznikly už dávno před Umem, řekla: „Já vím“, ale za chvíli s tím svým „ss ss pocem“ a máváním od várnice začala zas. Myslela samozřejmě na

sebe, a nejen na to, že s nějakým českým chlapem se v Praze uchytí líp než s dalším čečenským, Bůh mi odpusť, magorem, ale i na to, že bych z databáze Umu mohla někoho speciálního vytáhnout protekčně právě pro ni, a třeba by to měla i celé, že se známe, zadarmo.

To jsou celé ony, kavkazské národy. Náramně se diví, když po nich chtějí na cizinecké něco bokem, přijely přece do slušné bílé Evropy, ale samy se pak cpou zadními vrátky, kam to jde, a vůbec jim to nepříjde. Mně sice výpůjčku těch peněz od Milunky kryla Danka, ale máma ji zas učila zadarmo ukrajinsky, a bez toho, že by mi Danka dvakrát týdně z Ukrajiny volala nebo psala email, by tam byla úplně ztracená.

Podle Danky byl Oleh už nějakou dobu v Saškově horské chajdě, a tak jsem alespoň věděla, kde si ho můžu představovat. Saša sice napsal pár slov z toho švédského školení východoevropských žurnalistů, ale to už byly měsíce, a Hryša mi psal taky sotva tu a tam. Že do Kyjeva přijela Danka a on ji seznámil s těmi svými aktivisty, kteří k nim domů chodili, a určitě se hlavně ožrat, to jsem se dozvěděla až od ní. Brzy poté mi nadšeně hlásila, že nasbíraného materiálu má už spousty a mí bratři jsou opravdoví hrdinové, a jestli vůbec vím o tom, jaké že důležité osobnosti současného Kyjeva to jsou, a já zalhala, že vím, a pak jsem chtěla dodat, jestli se jí také svěřili s tím, že náš táta, pasák ovcí, jim každý měsíc dodnes posílá peníze, ale nakonec jsem to neudělala.

Na bratry se často vyptávala i Marina a vždycky jsem o nich před ní mluvila jen v tom nejlepším světle. Někdy v té době Marina poznamenala, že by bylo super, kdyby Danka jednoho z nich sbalila a přijela s ním do Čech, a já si musela přiznat, že nemám vůbec ponětí, co se mé holce honí hlavou. Taky že jsem od mámy slýchala: „Podívej se na sebe. Pro jiný se necháš rozkrájet, a kdypak si najdeš čas na malou?“ Takhle hartusila i ve chvíli, když jsem přišla domů a přinesla ztahaná dvě tašky nákupů a byla to samá šunka a mozzarella a paštika, a pro koho asi? A místo uznání máma na mě: „Proč myslíš, že odešel? Proč myslíš, že ti utekl?“

A to už bylo i na mě moc a jen jsem složila v kuchyni nákup, zase jsem se obula a vyrazila do Milunčina bytu, už podruhé v tom týdnu, za Zulou.

Na třídní schůzce mluvila učitelka o Marině jen v tom nejlepším světle. Tedy co se známek týče. Byl čas pomýšlet na to, kam půjde na střední školu, trápilo mě, aby se dostala. Kdyby tu byl Oleh, mluvili bychom o tom všichni tři, tahle jen já s Marinou, a ta nevěděla. Máma vždycky vedla důležité řeči, ale ta ani netušila, co všechno se dá v Praze vyučit, natož kde berou bez zkoušek a kde je to zadarmo. Vaření Marinu nikdy nebavilo, nad brigádami s vařicím klubem, které jsem jí tolikrát nabízel, vždycky obracela oči v sloup a doma ji bylo v kuchyni vidět, jen když si šla pro něco do lednice.

Když jsem o tom přemýšlela, napadaly mě obory jako zubní laborantka, masérka nebo nutriční specialista, i když tam se možná očekával i zájem o tu kuchyni. Zkrátka nějaké povolání, které má budoucnost, člověk se při studiu něco speciálního naučí a zároveň to není žádná špína jako někde v podniku, kde se dýchají čoudy, nebo na jatkách u prasečích hlav. S tím jdu na tu třídní schůzku a učitelka na mě civí jako na vraha a říká: „A vy ji nechcete dát studovat?“

„A co?“

„Přece nějaké gymnázium humanitního směru!“

Spadne mi brada a nevím, co na to. Jestli učitelce tisknout obě ruce a být pyšná, nebo ne, protože tohle mě, upřímně řečeno, vůbec nenapadlo.

„A co sis, mami, myslela?“ říká Marina, když jí to ten večer doma přeríkávám. Dělán, že ji neslyším, a myslím na to další, co mi učitelka vykládala.

„Prý terorizujete české děti,“ říkám ji.

Marina odhlédla od polévky, všimla jsem si, že v poslední době začala používat řasenku a šklebí se jako typická pubertářka.

„Jak my?“

„Ty, Michal Malevič, holky Dymčakovy, celá tahle vaše parta.“

„A co má bejt?“

Oleh by v tu chvíli býval vstal, vzal by Marinu vedle do pokoje, a když by se vrátili, měla by místo řasenky černé šmouhy po tvářích. Jenže já nevím, co by jí v tom pokoji říkal, a je mi úzko.

„To se dělá?“ vypadlo ze mě nakonec, ale sama cítím, že to znělo spíš smířlivě než výhružně, a asi si to tak přebrala i Marina, protože přestala držet lžici ve vzduchu a pustila se znovu do jídla.

„Tak co se vlastně děje? Co děláš celý ty odpoledne a večery?“

„A kde seš ty, mami?“

Jako Oleh, když prolítnul sklem a vypadnul až na chodník, takhle dostal od jednoho, ještě když pracoval na stavbě. Jako tlaková vlna, jako tisíckrát silnější hučák fukaru z metra, tahle facka od vlastní dcery.

„Se Zulou, co?“ kření se.

„A vy mezitím, když já nejsem doma, čekáte na svoje české spolužáky, abyste je zmlátili?“

„Říká se tomu kolektivní vina, mami. Kvůli tomu byli z Čech odsunutý po válce sudetský Němci, a to je něco, co doted' platí, a Češi jsou za to vděčný.“

„Takže vy teď Čechy na oplátku řežete?“

„To není odplata, nemá to s tím nic společnýho. Jen jsem ti to chtěla přiblížit, aby sis to líp představila.“

„Představila co?“

„Víš, jak táta postavil ten posed?“

„Jak tam Michal chodil šmírovat holky Dymčakovy?“ dodávám já.

„Jo,“ přitakává Marina a cítím, že se jí to o Michalovi a šmírování Dymčakovic holek dotklo víc, než kdybych jí vynadala do spratků.

„Z toho posedu hlídáme svý území, víš?“ pokračuje. „To já chtěla, aby táta ten posed postavil. Až se táta vrátí z Ukrajiny, už to tady bude naše. Zatím nikdo, kdo není od nás, nesmí šlápnout dál, než jak jsou ty tyče a na druhý straně ten kus plotu, a další hranice, to je ubytovna. Kluci maj nože, aby si lidi zvykli. Až si zvyknou, budeme požadovat na ukrajinským velvyslanectví, aby to vyjednali s Čechama. Bude tu něco jako ambasáda. Místo v cizí zemi, který má nějaká jiná. Budou tu platit ukrajinský zákony.“

„Co je to za blbost, chceš aby nás všechny okamžitě poslali domů?“

„To by mohli?“ Marina najednou znejistěla.

„Holčičko moje. Mohli a chtěli!“

„Takže jim to stejně patří,“ řekla a čekala, co na to já.

„Co přesně, Marino, těm dětem děláte? Jestli mi to teď neřekneš všechno, tak bude zle.“ Teprve potom to Marina vyklopila.

Jak se dalo čekat, hlavní v partě byl Michal Malevič s Marinou. S nimi tam byla skoro celá omladina z naší ubytovny, až na pár, co jim říkali zrádci. Ti zřejmě museli být do osmi doma, a tak se s nimi pro diverzi nedalo počítat. Do party brali ale i menší děti. Ty se tužily pokřikováním, a když chtěly být plnoprávními členy, musely jednu noc přespát samy na posedu. Skutečnost, že si u nich doma nikdo nevšimnul, že spí venku, jinak by je samozřejmě nepustili, byla součástí zkoušky. Znamenalo to totiž, že když si doma můžou dělat, co chtějí, jsou použitelní i na nějaké menší akce jako zvědi nebo volavky, aniž by hrozilo, že starší generace akci překazí. Čmáralo se po zdech, občas prý někoho před školou přivázali k zábradlí, aby nestihl první hodinu, nebo mu vzali ze skříňky přezůvky a hodili je do koše. Všechny ty děti, kterým něco takového dělali, alespoň tak to tvrdila Marina, byly dřív nějak zapletené do věcí, co se jí, Michalovi nebo těm ostatním děly, a jednou dokonce ztřískali i holku, jejíž táta kvůli něčemu křičel na Maleviče jakožto stavební dozor. Pak ale Marina sama přiznala, že zbili i dva kluky, kteří napráskali, že Vietnamci kouří na záchodě, a to uznala, že byla možná chyba, protože, jak dodala, „kouřit se má až po škole“.

Moje dcera ještě říkala cosi o tom, že by s Michalem chtěli mít na zahradě za ubytovnou hospodářství. Na dalších záhoncích že už se dohodla s babičkou, která ji na rozdíl ode mě v takových věcech vždycky podporovala, a že by tam časem mohli pěstovat i koně nebo alespoň oslíka.

„Vid' že, mami, koupíme oslíka, když se dostanu na tu střední,“ prosila. „Já o žádný drahý kozačky ani značkový šaty nestojím. A oslík,“ na chvíli se zamyslela, „oslík stojí jen o málo víc než ten kožich, cos mi chtěla koupit k Vánocům. Klidně nějakýho staršího, kterýho už nikdo nechce. Vozil by v partě malý děti. Voni by ho milovaly.“

Kde jsou ty časy, když jsem byla ze všeho v Praze vyjukaná a jediné v kostele cítila, že na mě nikdo nemůže? Šla s námi tenkrát i párkrát Majka, Oleh ten ne. Říkal, že je to pro ženský, i když na Ukrajině do kostela občas zašel, a často zdůrazňoval, že Bůh se na nás na všechny dívá.

„Právě teď se kouká, cítíš to?“ a mně v tu chvíli vždycky zatrnulo a chytila jsem ho za ruku, aby viděl, že jsme svoji pořád stejně, jak jsme si to před lety slíbili.

Potom, co odjel a dlouho jsme o něm neslyšeli, jsem do kostela zas začala občas chodit. Někdy jsem přemluvila i Ljubu nebo Žeňu, i když Žeňa měla plno práce s novou úklidovou firmou a Ljuba zase pořád něco v nemocnici. Pokaždé, když se utrhla po službě, jsem se jí ptala, jak to vypadá s Milunkou, ale už se to dlouho nijak neměnilo a v nemocnici ani neuměli říct, co s ní bude.

Když se mnou šla do kostela Ljuba se Žeňou, do kabelek jsme si vždycky vzaly šátky, a než se vejde dovnitř, tam kde je prosklená nástěnka s tím, co se každý měsíc děje, jsme si je zavázaly. Někdy mi to přišlo jako marnivost, nandávat si tam ten šátek a dívat se při tom, jak mi to sluší, ale co. I Bůh má slabost pro elegantní ženy. A tak tam sedím na lavici a myslím nejdřív na Marinu. Když jsem se ptala na to, jestli s Michalem spí, chvíli neřekla nic a pak pípla, že neví. Co je to proboha za odpověď? A dívám se na Boha a čekám, jestli mi dá nějak znamení, a pak se mi zdá, jako by z kříže trochu kývl. Tak snad to bude všechno dobré, říkám si, i když bych si měla na Marinu najít víc času, protože na to Boží kývnutí se nedá spoléhat. Jenže od té doby, co před dvěma lety přijela, bylo vždycky něco a já si pokaždé říkala, že pak s ní budu víc, a pak bylo znova něco a takhle dokola. Kdyby alespoň někdy přišla, že něco potřebuje, ale to ona ne. Možná že Olehovi by to bývala řekla.

Jedině Zule můžu doopravdy říct, jak se bez něj cítím sama, myslím si. Když si ho vybavím, pokaždé jen jak někde sedí, asi v tom Sašově srubu, a chtěla bych mu pomoci, ale copak někdy něco takového ode mě chtěl? A co vůbec chtěl? Sahám do kabelky pro vodu a nejradši bych si celou tu flaštičku šplouchla do obličeje. Prober se. Vráť se. Kdy? Ale Ježíš nepohnul ani palcem u nohy.

Jednou nebo spíš mockrát mi Oleh vyprávěl, jak jako dítě utekl. Ne z děcáku, ale po pár týdnech jako šestiletý zpátky od lidí, co si ho odtud vzali. Utekl kvůli té holčičce, co v děcáku zůstala. Jmenovala se Aljonka. Byla o dva roky starší než on a asi se tam o něj starala, i když Oleh vždycky mluvil o tom, jak on ochraňoval ji. Doběhl až k plotu, kde si děti před děcákem hrály, a volal na ni, ale nejdřív ho neslyšela. Hrála si tam s nějakým novým klukem. Pak Oleha uslyšela a utíkala k němu, ale bylo pozdě. V tu chvíli už ho drželi a táhli ho kopajícího pryč. Myslím, že svým adoptivním rodičům nikdy neodpustil, že ho tam u ní nenechali. Přál si pak každý rok k narozeninám jet se do děcáku podívat. Splnili mu to až za pár let. Ale to už byla Aljona pryč. Kdykoli jsme se dřív s Olehem pohádali, stačilo vzpomenout si, že byl kdysi tímhle malým klukem u plotu, a všechnen vztek mě hned přešel.

Danka psala, že je poslední večer u Sašky a druhý den se chystá do Mykolajivky. Vsadím se, že po ní bratři tátovi neposílají ani knoflík, říkala jsem si, i když sami z Mykolajivky vždycky odjížděli ověšení taškami. Táta pro každého z nich obvykle zabil i beránka, v Kyjevě pak museli mít hody.

O Olehovi Danka psala, že by se za ním pak ráda jela do té chaty podívat. Říkám si, na tebe je tam, Danko, asi zvědavý, a co to mají bratři za nápady nebo kdo s tím vůbec přišel.

Příští email už psala Danka z Mykolajivky. Nad'a, co mě tenkrát chytla, když mi bylo po maturitě na školním dvoře na omdlení, a kdykoli jsme z Prahy přijeli na návštěvu, pakovala mi jejich kvašáky, ji tam prý vodila všude po vesnici a ukazovala, kde jsme si spolu hrály na pionýrky a kde jsme na podzim dělaly ohně, pekly si jablka a plazily se po zemi, jakože bouchla bomba a my dvě se musíme doplazit až k Moskvě.

Všechna vyprávění si Danka nahrávala. V Praze že si nad tím ještě spolu sedneme, nad touhle prý orální historií, a taky že ještě musí zpo- vídat naši mámu, protože ta zažila leccos, a taky ta padesátá léta, o kterých s ní prý v Mykolajivce nechce nikdo pořádně mluvit. O těch lidech, co zmizeli. Když na to přišla řeč, to měl hned prý každý plno

práce na dýních a rajčatech nebo se mu zrovna roznhemohla kráva, a já si říkám, že kdyby Danka viděla tu jámu plnou kostí, stejně by nevěřila.

Jako vrchní ve vařicím klubu jsem měla všechny naše ženské tak trochu na starosti, a proto jsem tu a tam zašla za Irinou do baráku pro matky s dětmi. Přestože v Tísni byli přes tohle speciální vyškolení pracovníci a každý měsíc vyplňovala každá azylanka v baráku pro matky dotazník, jak se jí daří a jestli pracuje. Podle papíru, co visel na nástěnce vevnitř hned u vchodu, kde seděla denní služba, měla každá ženská, kterou do domu vzali, půl roku až rok na to, aby se dala dohromady, vzpomatovala se z útrap, našla si nové bydlení, případně práci, a uvolnila místo někomu dalšímu.

Jenže ve skutečnosti to v Irinině baráku fungovalo podobně jako u nás na ubytovně, kde tahle pravidla někde visela taky, asi u vrátnice, kde byla tehdy už zase měsíce řachlá žárovka, takže by si tam v té tmě stejně nikdo nic nepřečetl ani jako hrom velkými písmeny. Neboli dost ženských bylo v domově pro matky déle, než se čekalo. Než by nějaká sociální pracovnice vyšoupla matku na ulici, děti jí vysadila na hromadu tašek a plav, tak nad tím raději přivíraly oči.

Když mi to Irina vyprávěla, zářila radostí. Tolik se od začátku strachovala, jak dlouho ji tam s dětmi nechají, že si ten první den ani pořádně nevybalila.

„Jen se tu usadíme,“ říkala ten první večer, „zas nás někam poženou,“ a asi tím narážela na to, že i u Milunky bydleli jenom chvíli.

Kavkazským národům se zkrátka podá prst, a hned mají za to, že drží celou ruku a už se jí nepustí. A taky Irina poznamenala, že je fajn, že už má v baráku rovnou známé, protože jedna ženská, co tam bydlela taky, byla prý Olehova kolegyně z práce, a to hned že mě s ní musí seznámit.

Kdybych do azylu tenkrát nepomáhala Irinu stěhovat, tak bych ten dům těžko vůbec našla. Ve čtvrti jménem Nusle, ve slepé ulici asi deset minut pěšky od autobusu stojí dům, který má prázdné zvonky jen s jednou jedinou popiskou, kde je napsáno recepce, takže spíš než jako azyl vypadá na nějakou podloudnou ubytovnu, hodinový hotel nebo tak něco.

Pustil mě bzučák, jako denní služba tam sedělo něco podobného Dance, hubená holka s korálky, v gumičce myší culík. Holky, co je zajímají jiné národy v nesnázích, se většinou oblékají úplně stejným způsobem. A tak i kdybych si adresou nebyla jistá, tak v tu chvíli jsem už věděla na beton, že jsem tam dobře, a vzápětí už na mě mává z chodby Irina a zve mě k nim do bytu pokojíku. Chválím jí to, protože na ubytovně v naší první místnosti jsme měli na podlaze lino a ne koberec, jako je tady, a i výhled tam měla s dětmi světlý a do ulice, a kromě tří postelí a té skříně, co s sebou vždycky tahala, tam bylo na stěnách i pět políček, a o tom všem jsme si my s Olehem mohli nechat v našem starém krcálku zdát.

Přece jen když je někde hodně dětí, tak na to má český stát chvála-bohu trochu jiné standardy. Však když se mu chce lidí, co tu budou za málo peněz otročit, tak se musí počítat s tím, že jim přes tu dřinu vyžijí čas i na děláni dětí, které ženské můžou zůstat na krku, a samoživitelky pak potřebují útočiště. A říkám si, místo abychom Marinu provezli v nějakém velkém kufru, tak jsme čtyři roky čekali, než se jí to podle zákona papírově vybaví. Rok dva se třeba bývala mohla učit doma se mnou, a až by tu byla legálně, jen by udělala srovnávací zkoušky.

Jenže člověk je sice časem moudřejší, ale věci se vrátit nedají, a tak se nedá vrátit ani to, že jsem tam ten den za Irinou do azylu vůbec přišla. Kvůli té Olehově ženské z práce, s kterou mě chtěla seznámit, pyšná na to, že už má v Praze tolik známých, že i ty z nich, kteří se navzájem neznají, spojuje někdo třetí, a v tomhle případě i čtvrtý. Protože jen co jsem se posadila u Iriny v pokoji na jedinou židli, co tam měla, zaťukal a pak vešel kluk, který vypadal úplně přesně jako Oleh, jako Oleh na té jediné fotografii z děcáku, která se zachovala. Hned za klukem pak vešla i jeho matka. Ta žirafí v pumpkách s třpytkami, co jsem ji tenkrát viděla líbat se s Olehem před Kosmosem, jenže teď měla tepláky a mikinu s kapucou. Kluk hned ke mně a začal mi jezdit po kolenou autákem, zatímco já tam sedím hlubokozmražená jako treska v ruských specialitách. Chlapečka nemůžu ani pohládit, ani se zeptat, jak se jmenuje, natož pozdravit osobu jeho čubčí matky.

„Vždyť vy jste se vlastně už viděly,“ zahlaholila najednou Irina do toho dusna moment předtím, než sopka ve mně hrozila vybuchnout.

Obě jsme se na ni nechápavě podívaly.

„Tedy vlastně Olga zná tebe, Julko, ty si ji pamatovat nemůžeš,“ a Irina se otočila na mě: „Na to divadlo, co dělala ženská, u které jsi uklízela, jsi mě přece tenkrát vzala ty, vzpomínáš? Julka tam hrála tu šlapku, nebo co to bylo, vid’? Moc se nám to tehdy s Olgou nelíbilo, ale ty, Julko, tys hrála výborně.“

Cívím jako žena z lidu zaskočená setkáním s celebritou a za to mě asi obě taky celou dobu měly. Vypadla jsem hned, jak to šlo, jakmile jsem cítila, že se nohy pode mnou nepropadnou. Jak dlouho to trvalo, jsem nevěděla ani tenkrát, v mrákotách se topil celý zbytek té otřesné návštěvy. Pak jsem litovala, že jsem se nezeptala, kolik tomu klukovi přesně bylo. Ale stačilo se na něj podívat. A na tu ženskou. Aby jí žádné zapírání teď ani příště nepomohlo.

Tehdy jsem poprvé v Kobylisích na rohožce před Milunčiným bytem vyla. Vyla a čekala. Třásla se a čekala, až se Zula vrátí. Bušila jsem na dveře a zvonila a čekala dál. Volat nemělo cenu, nebrala telefon nikdy. Nikdy!

Přejíždím prsty po rohožce a pod prsty cítím drobné vlnky, přestože rohožka není moře, ale loď a dveře obří stožár, co má dýhu ze sekvoje, do níž se nehtem škrábou letopočty událostí zleva doprava: tady někde jsme se narodili, tady jsme se poznali, tady kus dál sis mě chtěl, Olehu, vzít. Nůž jsem si zapomněla. Nosívám ho s sebou pro případ, že Zula není doma, abych jí mohla do dveří vyrýt vzkaz. Je Mongolka, má to takhle ráda. A pak je tma a čas odpočítává blik do tmy světla z vypínače. Ryji nehtem do sekvoje, dokud tam není malinkatý zářez. Tady jsem měla říct ne. Měla jsem říct, seber se a běž si hledat tu svoji Aljonku z děcáku, ty chudinko. Mně už tě není líto. Když se obrousil jeden nehet, přišel na řadu druhý. Tumáš. Za tuhle čáru se opovaž. Jedna ruka jsem já a druhá je můj muž a chňapou se a chytají, ale nikdo z těch dvou nemůže vyhrát. Klouby buším do dveří až k bolesti, co vystřeluje, rohožka

lod' mi podkluzuje pod nohama. Jsou tam na chodbě před Zuliným bytem i dva květináče. Ruce mám od hlíny, kam spadly? A vtom vidím, že je otevřené okno.

Sedím v otevřeném okně v chodbě a dívám se do malého dvorku mezi činžáky. Až mě bolí oči, jak daleko odsud je Ukrajina. Nohy se pohupují ve vzduchu, a pak jako by letadla měla akrobatický den, čtu z mraků na obloze jméno Marina. Lezu zpátky dovnitř opatrně jako dítě, jako přestrašená stařena. Kolik té Olehově čubce z azylu bylo? Pětadvacet?

Jednou se stalo, že až tam před Zulin byt přišel nějaký muž. Možná pošťák.

„Co tady děláte?“

„Čekám.“

„Tady nikdo nebydlí.“

Směju se na celé kolo.

Přestože určitě telefonuje někde z naší louky (a tam bývá na rozdíl od zbytku Mykolajivky perfektní signál), Danka vůbec neslyší, že se ptám na našeho tátu. Přeskakuje jí hlas.

„Masový hroby! Hned za vaší chalupou, Olgo. Kousky jich vykukují nad zem. Myslela jsem, že jsou to nějaký pařízky nebo větve napůl utopený v hlíně. Vlastně je to spíš pole kostí než hroby. Mezjanin mi půjčil lopatu, řekla jsem mu, že chci zakopat chcíplou kočku. Když se do toho sekne lopatou hloub, jsou ty kosti větší a větší. Kousky hrudních košů jako kontejnery na kartóny, jako kapoty od autáku. Půl metru pod zemí kosti dlouhý jako lešenářský trubky. Olgo, co to tady žilo za lidi?“

„Těší se dobrému zdraví, děkuji za optání.“

Ženské z pletacího klubu se ptají mámy na tátu a ona odpovídá takhle perfektně, úplně jako normální Češka. Ovládá bravurně všechny ty společenské fráze, a dokonce se přestala i stydět. Kdo by to býval řekl, že i v sedmdesáti se ještě ženská může zlepšovat?

Na čtvrtěční přednášky jsem začala chodit společně s ní, nechce mě moc nechávat samotnou. Besedu na téma Ukrajiny si od mámy důchodkyně z klubu vyprosily už potřetí. Vždycky si nějaká přijde postěžovat, že byla minule nemocná, a ty, co to slyšely, že si to rády poslechnou znovu. Prý by se dokonce mohl uspořádat nějaký zájezd. Jsem zdaleka nejmladší, kdo tam občas chodívá, a tak mě pověřily, abych se něco levného pokusila na internetu najít. Autobus by měl mít toaletu a nocleh by mohl být s polopenzí.

Polovina důchodkyň sice prosazovala, že je nejlepší vzít si na těch pár dnů s sebou tašku namazaných rohlíků, ale nakonec bylo víc těch, které měly za to, že se patří ochutnat také něco z ukrajinské kuchyně, když už tam pojedou takovou dálku.

Máma navrhla, že na další pletací klub připraví na ochutnávku hřečanyky, jestli by i té druhé polovině, co dává přednost rohlíkům, třeba nestálo za to stravovat se na výletě po místním. Ženské měly pravdu, že máma by byla ve vařicím klubu jako ryba ve vodě.

„Však proto s ní taky tvůj táta tak dlouho vydržel, s tou komunistkou.“ A to už se ve mně zase směje Zula, která mámě nic nedaruje.

Když jsme u nás na zahradě slavili moje narozeniny – asi i proto, že máma s Marinou chtěly, abych se z toho všeho trochu dostala –, měla Zula na mámu uštěpačné komentáře celou dobu. Když přitom mluví máma s tátou přes skajp, o vaření to vůbec není. Vlastně to není skoro o ničem, táta jen odpovídá, na co se ho máma ptá.

Když se máma ptala na Jojku, říkal, že na tom v poslední době není nejlíp. Děti nemá, a tak že za ní občas zajde a s něčím jí vypomůže. Až tu nebude Jojka, nikdo už nebude vědět nic, myslím si.

Mámě se zase vrátila ta její lekavka. Nesnáší vařit večer a zády být otočená do zahrady. Marina jí pokaždé opakuje, že na posedu ve dne v noci hlídá někdo z party, ale tomu se máma leda vysměje. Ode mě by za to Marina zasloužila pár za uši, říkám si, jenže to by nesměla dřív, než na záhlavky přišlo, to září jednou odpoledne přijít k nám na ubytovnu ta nečekaná návštěva.

Obyčejně se nikdo, o kom by člověk předem nevěděl, na ubytovně neukazuje. Někdo z úřadů nebo od policie, ale to se řeší po celém baráku a všichni o tom vědí.

Když má někdo z našinců svoji návštěvu, tak na ni čeká venku, nebo návštěva hodí do okna kamínek, a to už se taky ví. Však nám to s těmi okny spočítali. Že jsme si za to, v jakém byly stavu, mohli tímhle kamínkováním sami. Nakonec je ale stejně vyměnili.

Řeči, těch mají Češi vždycky, jak říká Zula, tři prdele. Takže u nás ťukal vrátný – něco, co se stalo, už jsem si ani nepamatovala, kdy naposledy – a huhlá: „Máte návštěvu.“

Tohohle chlapa z kukaně jsme skoro nevidali. Jen v šeru chodby vždycky přes to sklo ruku s tlačenkou a vedle flašku Birellu. Alkoholické pivo, na tom si zakládal, ve službě že nikdy nepije.

Bouda vrátnice nedávno předtím, než přišla ta návštěva, vyhořela. Nikdy se to neprošetřilo, i když policie mluvila s našinci ze všech partají, co v ubytovně bydleli, ale každý měl alibi, byl v práci nebo někde po úřadech. Když to celé utichlo, přišla za mnou pár dní nato Marina a hned jsem věděla, že mi chce něco říct. Kroutila se u toho, jako když se chce člověku čurat v čekárně u doktora, a do toho se potutelně usmívala, jako by mi chtěla oznámit, že na to gymnázium humanitního směru ji přijali, i když to jsem věděla, že zkoušky měla teprve před sebou.

„Mami, ten oheň na vrátnici... to jsme udělali my,“ zašeptala mi po chvíli konečně do ucha a k dobru jsem jí přičetla alespoň, že se stínem studu v hlase. Ale stejně se chtěla hlavně pochlubit, jinak by si to nechala pro sebe. Rozkřičela jsem se. Protože ačkoli vrátného nikdo z nás neměl rád, nebyl to přece ani nikdo, kdo by měl mít nějakou tu jejich kolektivní vinu, myslela jsem si. Jenže měl dokonce tu opravdovou, jestli se dá Marině věřit, a to jeden nikdy neví.

„Pamatuješ, jak nás zapálili náckové a Žeňa skončila na pohotovosti s těma střepama?“ říká Marina.

„Jak by ne, sama jsem tam s ní jela,“ opáčila jsem, a Marina že holky Dymčakovic vrátného viděly, jak těm klukům holým lebkám dával z okna znamení.

„Proč nic neřekly?“

„Nikdo se jich neptal.“

A pak jsem poznamenala možná hloupě, ale nedalo mi to: „A proč jste to zapálili až teď?“ A nato Marina řekla, že mrňata měly u vrátnice hlídkovat a dát znamení, až tam vrátný nebude, ale buď že mrňata na stráži vždycky usnuly, nebo tam prostě celý rok ten chlap i spal, čural a všechno to ostatní.

To „všechno“ jsem si tak nějak přibližně představovala, když jsem na zatūkání otvírala dveře a tam stála figura vrátného, a jestli má tu návštěvu pustit dál, nebo jestli si pro ni přijdu. Leckdy s tím ani takové cavyky nedělal, ale když už, tak už, utřela jsem si ruce do zástěry a vydala se za ním chodbou ke vchodu. A pak, a já vůbec nevím, jak to popsat, stál tam ten Olehův syn a zíral na mě, jako by to nebyly tři týdny, co jsme se viděli v azylovém domě a on mi celou tu dobu u Iriny na pokoji nešmudlal kolena tím malým žlutým autákem. Ne že by se musel ke mně vrhnout, ale poznat tetu, která byla u nich v azylu na návštěvě, by přece mohl. Zvlášť když kysne pořád jenom tam, dám ruku na to, že moc tet zvenku nezná, protože čubka Julka se s ním po nějakých parčících určitě tahat nenamáhá. Prostě jsem cítila, jak ta sopka vevnitř se už zas tlačí ven a bublá mi pořád ještě jenom v břiše, ale za chvíli se vyvalí, a co na tom, jestli to bude řev nebo zvratky, hlásilo se to mžitky a taky bylo v chodbě jako vždycky šero, tak jsem ji přehlédla. Ne čúzu jménem Julka, ale dávnou kamarádku Majku, co s námi bydlela v začátcích na ubytovně vpokoji, a pak jsem si i všimla, že tenhle malý Oleh vypadal o trošku starší než tamten, a to taky sedělo.

Máma říkala, že jsem tenkrát přišla až za dva dny. Ztratila jsem kabelku, klíče, telefon a boty taky. Pamatuji si, jak něco v té chodbě s chlapcem a Majkou zařvalo, ale to už jsem se na všechno dívala spíš skrčená za vrátnicí, a pak jsem byla pryč.

Jdu, ale nevěču se. Spíš hopkám jako králíček, našlapuji po obláčkách, ke každé botě mám přidělaného jednoho beránka. Rozhlížím se na ulici po lidech kolem sebe a najednou chci každého z nich objímat a tisknout.

A pak stojím uprostřed ulice a lidi mnou procházejí jako průhledným igelitovým koupelnovým závěsem, protože já je vidím, ale oni mě ne a tělo se někam ztratilo. Houkají auta, vysedají z nich muži a ženy a gestikulují, někdo do mě strká. V jednom z těch aut dokonce vidím sedět Zulina Pavla, a ten vyloženě čumí. Ty stvůro jedna, snažím se mu říct svým pohledem, a před sebou vidím Zulu a Pavla, jak jsem je několikrát zažila, když spolu byli doopravdy šťastní. „Jed', zmetku!“ a najednou jsem policajtkou a řídím provoz na celé té velké křižovatce já sama, jen kdyby se mi do toho nepletli lidi, a tak na ně křičím, ať jdou zpátky na chodník, nebo si něco udělám, a všichni mě poslouchají na slovo. A pak se zas na obláčkových botách poroučím nad jejich hlavy a mezi všemi hledám Zulinu. Pode mnou se valí ženské různých národností, ale Mongolky od Vietnamek, Korejek i Číňanek bezpečně poznám, a ty tam nejsou. Zato vidím oba Olehovy chlapce, jak se drží za ruku, usmívají se a něco si šepťají jako opravdoví sourozenci. Jsou šťastní, že se mají, a já jsem taky.

A pak, nevím proč, ale obláčky už mě nějak nenesou, mám odřenou půlku tváře, pálí mě koleno, a když se vysmrkám, kapesník je od krve. Říkám si, asi jsem vzala chlapce krmit labutě a spadla jsem přitom do Vltavy, protože cítím, že mám vlhké vlasy, ale Zula má prsty od krve, když mi na ně sahá, třesu se a nevím, kde jsem. Sklání se nade mnou i s Pavlem, a zatímco Zula mě drží za ruku, Pavel mi ošetřuje tvář. Pavel nás pak vzal autem a Zula mě doprovodila až na ubytovnu. Slyším ještě Zulu mámě říkat, že budu muset na převaz, a to poslední, co mi udělala, byl pořádný štulec do boku, protože s bokem, s tím já nic nemám, a to vím, že se musím držet a že se zase brzo uvidíme.

Pár dní jsem pak ležela doma a chodily návštěvy. Marina ani nechtěla jít do školy, že prý se bude o mě starat. Kdo by se nechtěl v jejím věku ulít z vyučování. I když dělala statečnou, pořádně se lekla, když mě uviděla. Chtěla vidět i nohu pod peřinou podloženou polštářem, ale ta není na ukazování. Nejsem Milunka, abych se jako ležák nechala ze všech stran obhlížet, myslím si, když přišla Ljuba a říkala, že se prý Milunka před pár dny probrala, ale byla u toho jen ona a doktoři jí to nechtěli věřit.

Kolikrát se asi probrala, když tam zrovna nikdo nebyl?

Taky se stavil Pavel. Přišel s kytkou, ale zrovna jsem spala, a tak ji dal jen mámě ve dveřích. Kdyby tušil, že všechno o tom, jak hnusně se k Zule choval, vím, ani by sem nepáchnul. Přemýšlím, jestli se mám s kanceláří Umu přestěhovat z jeho činžáku někam pryč, ale myslím, že na to teď nemám sílu.

Chlapec tu u mě byl zrovna před chvílí, máma ho vyslala, aby mi přinesl čaj. Vysedávají jinak celý den s Majkou v kuchyni. Kluk se jmenuje Jirka. Alespoň že ho nepojmenovala po něm. Otáčím se na levý bok a pak na břicho, hned vedle postele mám kýbl. Letí tam celá mámina zelňačka i s kousky masa a brambor. Vedle v pokoji to ztichlo, asi mě slyšeli.

Taky přišla Lýdie s Pet'kou. Celá oteklá, i když do porodu jí zbývá ještě pár měsíců. Jenže jí je už dvačtyřicet, takže se musí šetřit. Prý že kromě téhle návštěvy už nikde venku nebyla přes měsíc. Medituje na terase a k tomu si pouští velrybí zpěvy, aby mělo i mimino v břiše nějakou zábavu. Pet'ka vypadal zaraženě. Živí se tím, že dlabе ze dřeva vařečky, naběračky a lžíce. Lýdie mu dohodila spolupráci s nějakou firmou, prý aby se v Praze nenudil.

Telefonovala i Vlad'ka Chocholková. S tím Igorem, co vtrhnul do kanceláře, zrovna když jsme tam s Vlad'kou probíraly, jak jí žádný Ukrajinec nevyhovuje, že to vypadá nadějně, i když zatím ještě žádná tutovka. To, že spolu ten první den, jak jsem je tam nechala, nepoužili ten gauč, co v Umu máme, jsem poznala hned. Nějaké klientky jsou opravdu od začátku takhle vášnivé. Ale já díky uklízení v tolika domácnostech už zaručeně poznám, i když je polštář jen malounko víc nakřivo nebo deka popojetá stranou.

Zula se mé akurátnosti vždycky posmívala, ale byla bych bez ní tam, kde jsem teď? ptám se. Otáčím se na stranu a zase se musím vyzvracet. Už je to jen voda s pár vlákny zelí.

To vedle, co tam sedí, to je plod jejich lásky? Vždyť Oleha Majka přece taky štvála. Že by si pod něj jen vlezla, když ležel nemohoucí na ubytovně? Něčeho by si přece musel všimnout. Já se mohla od rána do večera strhat, abych to utáhla, když Oleh neměl práci, zatímco on se válel

a litoval. Otáčím se na stranu, ale už se jenom dávím. Vedle v kuchyni to zas úplně ztichlo. O tomhle druhém klukovi jsem mámě neřekla. O Majce jen ví, že se známe. S Jirkou tam za dveřmi hraje máma pexeso a Majky se starostlivě vyptává, s čím bychom jí tu v Praze mohly pomoci.

Pavel pak přišel ještě jednou. Čekala jsem, jestli bude říkat něco o Zule, ale mluvil úplně z cesty a já si v duchu myslela, takhle to vypadá, když člověk slovy něco obchází a myslí si, že mu to projde. Lež je jako bublina, jako klenba z papíru, která když rupne, všechno se naráz sesype. Ptala jsem se ho schválně na manželku a děti. Bylo vidět, že tu otázku nečekal. Chvilí se díval jen tak z okna, a pak že už mi přece jednou říkal, že se rozvádějí a zbývá jen dořešit pár formalit. Měla jsem na jazyku říct mu, že Zula mi tehdy vykládala o trochu jinačích věcech, ale už beztak jsem byla dost vyčerpaná, než abych riskovala, že teď ještě ke všemu přijde Um jen kvůli mé upřímnosti o svou kancelář.

Když Pavel odešel, přepadl mě pocit viny vůči Zule. Proč jsem Pavlovi neřekla všechno, co jsem od ní o něm věděla? Zarazila mě zvláštní nejistota. Jako bych stála v rozhoupané loďce mezi oběma a oba mi z opačného břehu podávali ruku. To houpání jsem přičítala žaludku, který byl pořád na vodě, ale co měli mezi sebou, byla přece jejich věc.

Zula se ukázala jako ta nejvzácnější návštěva ten samý den navečer a o Pavlovi toho zase navykládala, že se tomu všemu ani nedalo uvěřit. Ne že by snad byla Zula vyloženě lhářka, ale trochu si to přibarvovat musela už jen proto, aby se to všechno dalo stihnout. Co všechno s ním sjezdila jako fingovaná sekretářka, ve kterých hotelech jakých měst to dělali, po jakých úřadech musela stát fronty kvůli jeho papírům, a k tomu ještě všechny ty povinnosti s jeho dětmi, které prý měla někdy i na celý víkend, to když si Pavel někam vyrazil s manželkou.

Když jsem Zule řekla, že tu Pavel byl, divila se, proč jsem ho rovnou nevyhodila, ale když jsem dodala to o jeho rozvodu, úplně ji to zaskočilo. A pak jsem se zase musela otočit na stranu a zvracet a na dně toho žlutého kýblu jako bych místo zelňačky viděla sebe a po těch hotelech jak to místo Zuly dělám s Pavlem já, a byly to úplně zblízka i věci, do nichž bych se s Olehem nikdy nepustila, a napadlo mě, že

možná s někým dohromady ještě někdy budu, protože nejsem asi ten typ, který to dlouho vydrží sám.

Když to skončilo, byla Zula pryč. Nestihla jsem se jí ani zeptat, jestli už má nějakou novou práci a jestli četla ten můj vzkaz na dveřích k ní do bytu. Nebylo to poprvé, co takhle zmizela bez rozloučení. Něco jako ženská, která nechce, aby chlapovi zevšedněla. Jenže já chlap nejsem a tyhle mongolské móresy mě ničily. To že kdy se objeví, bylo jen na ní, a já nemohla dělat nic jiného než čekat, až se milostivě uráčí.

Když se vrátila Danka z Ukrajiny, už mi bylo líp. Zvracela jsem jenom výjimečně, a to už vůbec ne kvůli potlučené hlavě, ale jen když jsem si vzpomněla na Oleha.

Danka měla oči navrch hlavy, protože prý byla u toho, když u nás doma znovu strašilo. Táta že musel po letech volat zase Julce, vida, a nám to přes skajp neřekl, asi nechtěl mámu strašit. Jojka že nakuřovala celý barák a nepustila tam nikoho ani přes noc. Táta prý šel spát k Mezjaninům, ale Danka si vzala spacák a klepala kosu celou noc v křoví za domem. Vzala si s sebou dalekohled, fotila a taky natáčela všechny ty zvuky.

Pouštěla mi to pak u nás doma, kvílel tam vítr a něco bušilo a Danka říkala, že to bušilo to, co Jojka vyháněla pryč.

Já si pamatovala, že v takových chvílích Jojka často mlátívala koštětem do kamen a taky pohrabáčem do kýble na pomyje, ale Danka že z Jojky, když byla zrovna vidět, nespustila oči a v tu dobu že jen seděla úplně klidná s cigaretou v puse na zápraží a ty zvuky, že mi přísahá, se děly úplně samy. S tátou se pak druhý den Jojka hrozně pohádala. Prý chtěl, aby zaplatila hrnky a talíře, co se přes noc roztloukly, a to jsem hned věděla, že tam táta někde našel válet i prázdnou flašku od horilky.

Jojka, když u nás pracovala, tak občas i s touhle pomocnicí, a pravda je, že když ji měla s sebou, tak u nás pak byla mnohem větší spoušť, než když měla zrovna čisté období.

Táta po Dance poslal plno věcí ze zahrady a v igelitáku i kus naložené ovce, a to jsem Danku nechala u nás v kuchyni, ať počká, a šla jsem nahoru k Malevičům pro klíč od mrazáku, protože Žeňa měla ve sklepe

ubytovny, tam, kde byla někdy dávno, ještě než jsme se nastěhovali, stará pračka, obří mrazák a jediné tam se ty tátovy porce masa vešly.

Ani nevím, proč tehdy Žeňa Maleviče umluvila, aby jí tu krávu mrazák pořídil. Asi proto, že na Ukrajině to znamenalo luxus a blahobyt rodiny, ale co já vím, jestli v tom sklepe pak byla pětkrát pro hranolky do fritáku, tak je to moc.

Šla jsem dolů pomalu, aby mi to na schodech neuklouzlo, a říkám si, to maso už stejně po tak dlouhé době nebude k jídlu. Ještě mi přece jen bylo trochu šoufl, takže jdu a trochu přitom šourám nohama, a nejdřív jsem myslela, že to bylo to šourání, ale pak to jako by zakňučelo, a to mě napadlo, že někdo z mrňat tam má schované nějaké nalezené štěně, s kterým ho v ubytovně rodiče vyhodili, a pak vidím tu velkou bednu, co stála hned kousek vedle mrazáku, a to mi zatrnulo. Kdyby to bylo v té falešné divadelní hře paní Seifertové, co jsme ji viděly s Irinou, kde šlapky nehrají herečky, ale šlapky jako Julka, a co ukrajinský muž, to mafián, byly by v té bedně nějaké kňučící krvavé orgány, co se pašují vydávané za vepří odřezky, a menší roli by si stříhl třeba i šikmoočák Jarda nebo Oleh, když už je můj muž beztak bez charakteru. V tomhle případě ale nic z toho, i když párkrát už se něco podobného na ubytovně přihodilo. Že starší děti zavřely někoho mladšího do skříně nebo do bubnu pračky, co byla naštěstí vypojená z proudu, ale vždycky to bylo tam nahoře, kde bydlíme, do sklepa měly chodit zakázáno.

Když jsem otevřela víko té bedny, seděl tam na bobku ve skrčenci úplně počuraný kluk.

„To Michal s Marinou,“ sípnul jenom, jako by tam celou dobu seděl bez vzduchu a teprve teď se mohl nadechnout, a ve mně začalo vibrovat, jako když se zapne ruční ždímačka, a rychle to šlo do otáček. Rozklepaly se mi ruce a ten kluk se mi před očima rozklepal taky, i když ten se třásl už předtím.

„Kdy ti to udělali?“

„Dneska po škole,“ a to už jsem letěla nahoru, kluk se potácel za mnou, a řvu „Marino, Marino“ na celou ulici.

Na zahradě jsem zakopla o stan, co si tam Marina s Michalem postavili, a nějakou šňůru s fáborky. Jako by zahrada byla jen jejich, z ubytovny nás takhle brzy vyrazí, a dál řvu „Marino“ a pak taky „Michale“, a chvíli to trvalo, až pak vidím jednu nohu a pak druhou, leze to neochotně dolů z posedu a jsou to oba dva.

Když mě Marina uviděla, jak tam stojím s tím klukem, on to byl už pěkný habán, skoro tak velký jako Michal, a Marina, jako by nevěřila vlastním očím, jen řekla: „Mami, ale on tam měl bejt nejmíň, než mu dneska skončí florbal, chápeš? To je ten Ota, co má tu matku z rodičáku, která nesnáší děti levný pracovní síly.“

A Michal: „Jak jsme ho tenkrát zkopali na záchodě, tak to teď žvaní úplně stejně, jenom na osmiletým gymplu.“

A Marina: „Říká, že Ukrajinci, Vietnamci, Číňani, Mongolové a Rusáci maj jít do plynu.“ A to už se kluk poroučí do zaječích a Michal by se za ním nejraději pustil, ale jsem tam já, takže za ním jenom křičí: „Hajzle!“

Aby toho nebylo dost, mezitím, co jsem byla pryč, se domů vrátila máma, což by ničemu nevadilo, ale ve chvíli, kdy jsem se znova ocitla v obýváku, už jen zírala na svoje ruce a vypadalo to tam jako u inkvi-zičního soudu. Danka seděla na druhé straně stolu, mezi nimi hradba z rajčat, pytlíků slunečnicových semen, kvašených okurek a sklenic s brusinkovým kompotem, naše kuchyně byla vyšetřovna a já se právě ocitla uprostřed něčeho zásadního, protože máma byla bílá jako stěna, ale uniknul mi začátek.

„Prý jste jim ten koňský masakr hodili na hlavu,“ řekla Danka klidně, ale vsadila bych se, že když jsem byla ve sklepe, takhle klidně se tu nemluvilo.

„Kdo vám to říkal?“ zeptala se máma bezbarvě. I rajčatům na stole muselo být v tu chvíli jasné, že to, odkud to Danka má, je úplně putna.

„Jojka,“ řekla Danka úředním tónem, jako když se vyvolává před tabuli, a kupodivu jako by to mámě ulevilo.

„Rusinkova sestra, kterou nevzali s sebou, a nikdy se z toho chudák nevzpamatovala,“ podotkla máma.

„Nevzali s sebou? Já myslela, že to bylo štěstí, že nemusela do lágru, mami.“

„Jak se to vezme, Oluško.“

Ráda bych mámu vzala za ruku, takhle už mě neoslovila léta.

„Jak to tedy bylo s tím masakrem, paní Maljarčuková?“

„Nebyl to žádný masakr. Rusinko byl blázen.“

Danka se na chvíli zamyslela, jako by nevěděla, jestli na mámu vytáhnout něco, co slyšela jen mezi čtyřma očima, a pak si dodala odvahy: „To samé řekla Jojka o celé vaší rodině. Prý že kdyby nebylo vás, Maljarčuková by byla ona.“

Máma se rozburácela smíchem, který přešel do kašle. Párkrát jsem ji v té době zas viděla kouřit. Potají na zahradě, když si myslela, že ji nikdo nevidí.

„Tak vidíte,“ pokračovala máma. „A téhle ženské byste chtěla něco věřit?“

„A nepomáhala vám snad celá ta léta, když se děly ty věci ve vašem domě?“

„Vydělala si za to dost, nemá si na co stěžovat. Kdybych jen spočítala, co všechno jsme jí s mužem za ty roky zaplatili, to by ani Olga nebyvala musela jezdit do Čech.“

Představuji si, jak by to vypadalo, kdyby to bylo tak, jak říkala máma, a žaludek mám z toho znovu úplně na vodě. Jako bychom už neseďely ve vyšetřovně, ale v kajutě nějakého batyskafu. A temná hlubina za stěnami téhle skořápky nebyla voda, ale čas, a nějaká bouře nás jím smýkala tam a zas nazpátek. Mořem času, kterému chybí břeh, o nějž je možné se zachytit, a jediné, co se dá čekat, je nějaký útes, a když se rozbijeme, jen Pánbůh s námi. A slyším Danku, jak se mámy znova ptá, jak to s tím masakrem před padesáti lety bylo, a dívím se mámě, že jednoduše neřekne, že už si na to prostě nepamatuje.

Jenže máma místo toho: „Myslíte, že my jsme tehdy něco rozhodovali? Přišlo nařízení a bylo to. Navíc v porovnání s nařízeními, která člověk slyšel každou chvíli a nemělo to hlavu ani patu, znělo rozumně. Co všechno by ostatně bylo s těmi traktory, kombajny a nákladáky, kdyby

jim koně neudělali místo? Kde si prosím vás myslíte, že se to mělo celé skladovat? Ty hangáry plné šatstva a nábytku, co vám teď stojí kolem Prahy, tyhle výdobytky, kam si vy strkáte, co se vám zlíbí, my tehdy neměli. Tlačilo se na odbyt a koně k nám sváželi na základě nějakého dalšího nařízení z celé Ukrajiny, tak si to představte. Z nějakých se naudily salámy, ale aby se z toho ve velkém dělalo psí žrádlo, to tedy tehdy také ještě nikoho nenapadlo. Možná si v Moskvě mysleli, že Mykolajivka je mnohem větší. Možná si mysleli, že je to taková Praha nebo Olomouc, a zapomněli si to na mapě ověřit. Z dobytčátků k nám koně přijížděli i polámaní, nemocní. Z těch rostla hromada u nádraží, kolem pak psi. Víte, jak se chová pes, když je dennodenně na syrovém mase? Tehdy jsem byla moc šťastná, že jsme ještě neměli děti. Vůbec nesměly chodit ven. Někdo se snažil někam psát, požádat je, ať už to k nám nevozí. Z Vinnyce pak přišla odpověď, že těžká doba s sebou přináší náročné úkoly a s těmi svými se musí každá oblast vypořádat sama. Pak už ani nestačily ty ohrady. Tak rychle, co se to do Mykolajivky vozilo, se ani nestihly stavět. Pár statků kulaků, co je dávno vyhnali pryč, se jen narychlo oplotilo, obestavělo krámy a nábytkem z vystěhovaných chalup. Koně dělali do světnic, rozbitými okny civěly ven vyděšené koňské hlavy.

„Proč jste je prostě nepustili, ať si jdou po svých? Někam by se rozutekli, ne?“ zeptala se Danká.

„Půl milionu koní? To je horší než mračno kobylek. Bylo by po úrodě, všechno by zničili, hladomor o šestadvacet let předtím si dost lidí tehdy ještě dobře pamatovalo. Nehledě na to, že bychom se tam všichni brodili po pás v močůvce. Slečno, vy jste asi na venkově v životě moc nepobyla, že?“

Danká vypadala, že se jen tak snadno nedá. Máma se ale netvářila vítězoslavně, spíš unaveně. „Já se s vámi nepřu, mně jich bylo taky líto. Ale říct, že to byl masakr, to je lež.“

„Jojka říkala, že jste byla jedna z hlavních, kdo to tehdy řídil.“

„V devatenácti?“

„Všem vám bylo tenkrát tolik.“

„Máte pravdu,“ přiznala máma, „byli jsme mladí,“ a zničehonic se usmála, jako by to byl od Danky kompliment, a možná k tomu stačila i jen ta vzpomínka, že jí někdy bylo tak málo.

„Nestačily náboje, to je to. Skoro patnáct let po válce, ale pořád se žilo tak, jako by skončila před chvílí nebo nepřestala vůbec. Vystřílelo se pár zásobníků a pak se nevědělo co. To už všechny koně řvali, protože tušili, co je čeká. Šlo o to, co nejdřív to všechno skončit.“

„To vy jste navrhla, aby všichni přišli s hráběmi, rýči a lopatami, a pustila vesničany do ohrad?“

„Kdyby to bylo teď, prostě by se někde rozebralo lešení. Jenže u nás se tehdy stavělo jen ze dřeva, tak je to. A zkuste mlátit koně prknem. To dřív umlátí vás.“

„Takže to byl váš nápad?“

„Můj nápad byl, aby se s něčím konečně přišlo, a takový nápad mohl mít každý. A do ohrad pouštěl lidi jen Vovka s mým otcem, to nikdo jiný dělat nesměl.“

„A kdo nepřijde, že bude vyloučen ze strany?“

„Však se do ní tehdy lidi už ani nehrnuli, to žádná opravdová výhrůžka nebyla. A samozřejmě že se měl podílet každý. Nebo vy souhlasíte s tím, když za lidi špinavou práci odvádějí jiní?“

Říkám si: za Stalina bylo členství nebezpečná věc, ale tehdy po čistkách už tam chtěl přece každý, jenže máma to zažila, a tak mlčím.

Podívala se na Danku pozorně, jako by hledala, kde má na blůze flek, a dodala: „Vám možná ano, ale mně se házení zodpovědnosti na ostatní rozhodně nelíbí.“

„A Rusinkovi?“

„Rusinkovi se schovali a Rusinko pak nás, kdo jsme to organizovali a tři dny v kuse kvůli tomu nespali, chtěl udat za porušení norem. Rozumíte tomu? Rusinko, starý kádr, co vždycky věděl, jak je to nejlepší. Tak jsme napsali dopis, že Rusinko je pravicová úchylka, nebo nevím už, jak se to tehdy jmenovalo, prostě že generální linie strany mu nic neříká, a lidi se postavili za nás.“

„Báli se vás.“

„Všichni se tehdy někoho báli, milá dámo.“

„A pak přišli a Rusinkovy odvedli?“

„Já u toho nebyla.“

„To není pravda.“

„Věřte si, komu chcete, já přísahám, že jsem u toho nebyla.“

„Tý malý holce jste podala ruku, když lezla jako poslední do toho nákladáku. A hodila jste za ní svetr.“ Danka zmlkla.

Máma najednou vypadala úplně jinak. Nebylo to dojetí ani lítost, jenom jako by tam vůbec nebyla. Jako by se vypnula ta televize. Jako by doted' tady dělala hlasatelku a najednou se vypnula. A pak se ozvalo něco, a to cvaklo Dančino nahrávání.

Nechtěla jsem, aby mi Majka cokoli vyprávěla, i když se ani dýchat nedalo tím dusnem, kde to jako otazník viselo. Proč se neptáš? Tebe nezajímá, jak to tehdy bylo?

Aniž by tu otázku nahlas vyslovila, měla jsem chuť křičet co nejbliž k jejímu obličej: buď si tu, ale hlavně buď zticha. Ona si tady mohla držet ruku pod hlavou, vzpomínat a říkat si, co by bylo jinak, kdyby jinak bylo plno dalších věcí, ale Majčin kluk už být jinak nemohl. Jinak než jako Oleh z té fotografie z děcáku, a až bude větší, tak jako Oleh, když chodil na střední, a pak jako Oleh, co si mě vzal, a pak Oleh, co tak hrozně chtěl jet do Čech. Možná právě proto, aby utekl Olehovi, co nemohl zapomenout na Aljonku ze Státního ústavu Dzeržinského pro sirotky a odložené děti, ale to mě ještě v tu chvíli nenapadlo. Ona si mohla rukou podpírat hlavu a vzpomínat a litovat mě a sebe, nebo si spíš gratulovat, že má tak povedeného kluka, zatímco já po synovi vždycky jenom toužila. Ale já chodila každý den do Umu a po večerech s ženskými všude možné vařit, a kdybych si rukou podpírala hlavu za stolem já, za chvíli by mi dočista zdřevěněla a zkameněla bych z toho celá, a pak by stačilo jen píchnout do mě prstem a jako nějaká stará pískovcová socha bych se rozsypala. Protože k rozsypání jsem tehdy měla blíž než kdykoli předtím. Takhle mi rachtalo srdce. Jako to, co chrastí v chrastítku. Jako hračka, kterou tu nechalo nějaké z mrňat

z ubytovny, co k nám v jednom kuse lezou za Marinou, a já tu hračku teď podávám tomu klukovi, v kuchyni se tu s námi nudí, ale jen se na mě nechápavě podíval, jako by nevěřil, že to myslím vážně.

„S takovými věcmi už si Jiřík nehraje,“ komentuje to Majka a já si myslím: trhni si nohou, ty děvko číslo dvě, i když ve skutečnosti měla číslo jedna, pokud si tedy číslo jedna nechci osobovat pro sebe, ale to by tu musel být Oleh, aby to rozsoudil, a jsem v tu chvíli jenom ráda, že tu nesedí. Chvíli jsem přemýšlela i o tom, jestli Majce říct o čubce Julce a že její Jirka má v Praze kromě Mariny i nevlastního bratra, a to ne proto, abychom šli všichni dohromady na pouť, ale proto, aby si nemyslela, že pro Oleha znamenala něco zvláštního. Že pro něj kdy znamenala vůbec něco. Něco víc než tu krátkou chvíli, ze které mám sto chutí se zase vyzvracet, a nikdy se z ní nevyzvracím úplně, tu chvíli, na kterou si ani sám už třeba nepamatuje, což by ovšem znamenalo, že těch čubek mohlo být za ta léta i klidně víc než dvě.

Takže už nikdy nepůjdu po ulici bez toho, abych myslela na to, zpoza kterého rohu vyleze čubka, která bude za ruku držet kluka, co vypadá jako z děcáku Dzeržinského, a třeba toho kluka Oleh v děcáku i má. Pokud těch holek od tyče, co se s nimi Oleh v Kosmosu v posteli přátelil, bylo víc, určitě nebyly všechny tak dobře vychované jako čubka Julka, co si kluka nechala, a možná byla některá i tak nevychovaná, že kluk to do děcáku ani nedotáhnul a jako hlen se zárodkem života skončil někde na skládce komunálního odpadu. Protože taková čubka by s tím nešla ani k doktorovi, ale držela by se starých osvědčených babských metod.

Majka se dívá na mě, já na Majku, kdovíjak dlouho už v kuchyni sedíme, a obě zticha.

Sama mi řekla jen to, že ji vyhodili z podnájmu, a nic lepšího než jít sem ji nenapadlo. Kdybych se jí já sama nezeptala, prý by mi to ani o Jiříčkovi neřekla. O tom chlapovi, jak s ním tenkrát z ubytovny odjela mercedesem, nepadlo ani slovo. Asi už to byla dávno skončená věc, a vlastně co je mi po tom. Jen to IQ nula nula jedna, nebo co to měla. Po tolika letech se objevit zpátky na ubytovně, jak ji to vůbec mohlo napadnout? Vždyť jsme se celou dobu neviděly a ani se vidět nechtěly.

„Jak jsi věděla, že tady pořád jsme?“

„Zkusila jsem to.“

„A kdybychom tu už nebydleli?“

„Zeptala bych se, kam jste šli.“

Pořád ta stejná holka, co se na nás na Florenci hned první den v Praze nalepila.

„To nemáš vlastní kamarády?“

Zavrtěla hlavou.

„To možná někoho dojme u holky, co je jí dvacet, Majko.“

„Já vím.“ A sedí tam a sedí dál a vysedí u nás důlek a možná i snese nějaká vejce, tahle husa, říkám si, a pak že ji strašně potřebuji něčím praštit. Mít dráp jako kohout ostruhu, a tím ji jako šelma pracnou sekout do tváře a krev, co by prýštila, by byla úplně černá, aby se jako puntíkový šátek k puntíkovým rukavicím hodila k tomu jejímu podlému charakteru.

„Nechceš si jít lehnout? Vypadáš unaveně.“

A sama sebe udiveně poslouchám, jak úplně klidný mám hlas, a Majka nejistě vstává a je z toho taky paf.

„Udělám Jiříkovi kakao,“ dodávám úplně jako nějaká domácí chůva, i když to dělám jen sama kvůli sobě, protože vím, že právě teď mi tenhle tón nejvíc pomůže. Jestli si ale někdo teď tady v kuchyni myslí, že s Jiříčkem ještě budu mastit pexeso, tak na vědomost dávám, že přestože chodím téměř obden do kostela, k Matce Tereze mi přece jen ještě kousek chybí.

Ještě než se Danka potom, co se máma jako televize vypnula a šla spát, rozloučila, přitočila se ke mně a prý že mi bratři něco posílají. Na stole ležela pořád ta hromada věcí od táty z Mykolajivky, proč sis to sušila až na teď, myslím si, a to už Danka tahá z igelitky dvě malé krabičky. Vypadají jak od paralenu, a když mi je podává do ruky, dívá se stranou, jako kdyby pubertákovi strkala kondomy.

„Kluci dostali dopis od tvój mámy, že ti to mají opatřit. To, co bereš tady v Praze, že ti prý nedělá dobře na žaludek.“

Měřím si Danku pohledem.

„Říkali kluci, že říkala tvoje máma, já to jen opakuju,“ dodala jakoby na omluvu.

Proč říkáš mým bratrům kluci, myslím si v tu chvíli, a vzpomněla jsem si, jak Marina mluvila o tom, jak by bylo bezva, kdyby Danka Sašku nebo Hryšu přivezla z Ukrajiny s sebou.

„Něco jste spolu měli?“

Danka zbledla jako stěna, a jak se říká, že potrefená husa nejvíc kejhá, to její „jak tě to prosím tě napadlo?“ úplně zakejhala jako někdo, kdo má angínu nebo po roce poprvé promluvil nahlas. Zbledla a pak zase zčervenala a nejdřív jsem myslela, že to bylo studem a šokem z toho odhalení, ale rudla dál, a to už byla zlost.

„Jsi se, Olgo, úplně zbláznila. Myslíš si, že každá holka z Čech se hned na Ukrajině zabouchne? Tví bráchové mi to říkali. Ať si dám pozor, že umíš bejt pěkně divná. Tohle jsou prášky na hlavu, nebo ne?“

Chtěla mi krabičky vytrhnout, ale držela jsem je oběma rukama.

Pak povolila. „Promiň, nic mi do toho není.“ A pak za sebou zaklapla dveře.

Ale to už se za ní dávno nedívám, protože jsme se rozloučily, a jsem splachovací, takže příště budu na Danku milá jako vždycky, protože si věci neberu osobně. A nedívám se za ní i kvůli tomu, že teď se dívám na zeď, a to je plátno jako v kině a Saška s Hryšou jsou tam malí a já vím, že viděli nejen to, jak jsme v lese s Olehem šukali jako králíci, ale byli i u spousty dalších věcí. Když jsem například u nás v Mykolajivce viděla po baráku chodit figury, se dalo poznat tak, že jsem s nimi vedla řeči, které malé bratry vždycky k smrti děsily. Možná že se do toho sklepa schovávali i před tímhle a možná že právě proto jsme si nikdy úplně nevybudovali, jak se říká, silný sourozenecký vztah. Jenže když bydlíte v domě, kde straší, tak to, že si nahlas povídáte s hlasy a vidíte lidi, co tam nebydlí, by mělo překvapit málokoho, a vás už vůbec ne.

Jojka odjakživa říkala, že jsem jenom citlivější než ostatní a za všechno že může ten náš dům, což můžu dosvědčit, protože co jsme se přestěhovali do Prahy, figury s hlasy přestaly. Držím v ruce ty dvě krabičky

léků, co jsem kdysi na Ukrajině brávala, a nechápu, proč mi je máma nechala přivést. Nepotřebuje náhodou nějaké sama pro sebe, a jen nechce, aby o tom Saška s Hryšou věděli?

Aby bylo jasno, na to hlavní, co jsem chtěla od Danky slyšet, ten první den po příjezdu vůbec nepřišlo, a sice výprava k Olehově chajdě. Protože potom, co Danka v Mykolajivce objevila to pole koňských kostí a z místních vytáhla, co se dalo, vydala se zpátky za bratry do Kyjeva. Dohoda s bratry zněla tak, že pokud se Oleh mezitím, co bude Danka v Mykolajivce, sám neozve, dají Dance vědět a ona to vezme do Prahy šílenou zajižďkou přes Kyjev, a navíc přes Olehův srub.

Přišel s tím prý Hryša, a těžko mi kdo vymluví (a to i přesto, jak se Danka u nás v kuchyni tvářila), že si na ni můj bratr nemyslel. Těžko kdo totiž přijde na jiný důvod, proč by na tu výpravu brali s sebou ještě nějakou holku, navíc cizinku, kterou skoro neznali. Zrovna bratři, kteří byli vycvičení být opatrnost sama, a jen tak někdo jim nevoněl.

To následující vyprávění je poskládané z toho, co mi řekla Danka, a z emailů obou bratrů. To dodávám proto, že zatímco Danka nazývala Olehovo útočiště zásadně srub, Saška s Hryšou dáča a někdy taky jen obyčejně chajda, a tím ty odlišnosti, co o tom všem říkali, zdaleka nekončily.

Hryša, Saška a Danka vyrazili do Krasnyku, odkud to bylo do chajdy pět kilometrů pěší chůze, druhého listopadu 2010 brzy ráno, aby stihli vlak do Ivano-Frankivsku, odkud jezdil skoro až do Krasnyku autobus. O Olehovi v té době už déle než dva měsíce bratři neslyšeli. Mobil si ze strachu, aby ho nenapíchl, s sebou na Ukrajinu nebral a psal nebo se bratrům ozýval jen z všelijakých venkovských pošt nebo knihoven s veřejným připojením. Dohromady se od něho prý nic kloudného nedozvěděli. Několikrát hlásil, že pokračuje podle plánu a brzy se staví pro klíče od chajdy, o níž většinou mluvil jako o kostelu či stodole, což ovšem pro bratry, uvyklé konspiraci, nebyla žádná záhada a obratem ho ujistili, že stodola je stále na prodej a kostel otevřený všem bez rozdílu, a zase se rozloučili.

Jednou je Oleh překvapil tím, že jen co Hryša zvedl telefon, spustil o tom, že strava u tety je výtečná, a přestože autobaterie je vybitá, na oslavu narozenin už se moc těší, a pak v půlce věty zavěsil, a to se bratři shodli na tom, že se asi na poslední chvíli zalekl odposlechu, a tak raději blafoval, to dělali taky.

Když se v Kyjevě Oleh stavoval za bratry pro klíče od srubu, bylo to jen na skok. Už předem je prosil o přiložení plánu, jak se tzv. ke kostelu stará teta co nejlépe dostane, klíče s mapou mu Hryša předal na smluveném místě na nádraží, kde si za chůze vyměnili dvě stejné igelitky Billa.

Zatímco Saška psal, že Oleh se zdál vyděšený, ale jinak v pořádku – měl nové boty a v černých brýlích vypadal jako Ostap Stupka, když jde z televizní šou – Danka říkala, že Hryša se z toho nádraží prý vrátil přepadlý, jak pohublý a zanedbaný Oleh byl. Ovšem v té době byla Danko v Mykolajivce, a to všechno jí mohl Hryša říkat nejvýš po telefonu, a na velké vzdálenosti je vždycky třeba počítat s nějakým zkreslením.

Poslední zpráva od Oleha byl email z Krasnyku z třicátého září 2010. Přál tam Saškovi s Hryšou opožděně všechno dobré k narozeninám a na konci se zmiňoval o věcech, které si musí vbrzku obstarat. Ten seznam pak Hryša vytisknul a těsně před odjezdem do Krasnyku to s Dankou nakoupili. Věci, které se hodí beztak, a tak by se, pokud by o ně už Oleh nestál, jen užily někdy později. Byla to nová sekyrka, monočláanky do svítlny, petrolej do petrolejky, lepidlo na dřevo a dvě flešky. Kromě toho s sebou ještě vzali několik mucholapek, tubu repelentu a konzervy, to aby jedli ze svého. Nedalo se totiž počítat s tím, že by tam měl Oleh nějaké zásoby pro nečekané hosty. A pro nezvané, pro ty už vůbec.

Zkrátka to, čeho se bratři nakonec nejvíc báli, bylo, aby na ně Oleh od chalupy odněkud ze zálohy nestřelil. O tom, že nosí při sobě neustále zbraň, věděli od něj.

Danka říkala, že pěší cesta z Krasnyku byla nejdřív velká legrace a úleva potom, co tak dlouho seděli ve vlaku a pak v tom autobuse, kde si ani nemohla pořádně natáhnout nohy. Navíc tam bylo přetopeno, ale na

to jsem Danku připravovala už předtím, že v dopravních prostředcích se na Ukrajině bud' topí moc, nebo vůbec, zřídka kdy cokoli mezi tím.

Řidič je vysadil na odbočce na Krasnyk linkového autobusu Ivano-Frankivsk – Verchovina uprostřed stáda padesáti huculských poníků hnáných Huculy někam směrem na Stajišče. Hryša se Huculů ptal, kdy tudy pojedou něco zpátky, ale té jejich polské ukrajinštině ani pořádně nerozuměl. A tak se vydali husím pochodem za Sašou, na půl kilometru se k nim přidal místní podvraták a potom už pokračovali sami do Krasnyku a za ním dál doleva do kopce.

Danka mluvila o tom, že vládla dobrá nálada, Saška ani Hryša nic takového nezmiňovali. Asi proto, že zatímco Danku střídavě jeden z nich bavil, druhý přemýšlel nad tím, jak se k Olehovi dostat, aniž by hrozilo, že někoho z nich zastřelí. Trochu mě překvapilo, že na to Saška s Hryšou nemysleli už v Kyjevě a museli takhle na poslední chvíli improvizovat. Danka s nadšením líčila, jak našla kousek za kopcem v lese tři hříby, zdálo se, že tou cestou moc lidí neprojde, taky tam v pravém smyslu slova ani žádná nevedla, ale měli mapu.

Saša v emailu přiznal, že měli s Hryšou pořádně nahnáno. Není divu. Oleh, co už v Praze jezdil tramvají se staženou kapucou, aby ho nikdo nepoznal, mohl mít v chajdě ruku na spoušti čtyřiaadvacet hodin denně. Takže Saška s Hryšou se už kousek od kamene, kde nechali Danku, pustili do volání.

„To jsme my, Saška a Hryša,“ volali už tak blízko, že rozumět muselo být z chajdy i slovům, přestali teprve krátce předtím, než vzal Hryša za kliku. Saška psal, že ztichli, protože si už beztak chvíli připadali jako blázni. Oleh, tedy pokud tam byl, čemuž nasvědčoval kouř z komína, už o nich dávno musel vědět a Hryša psal, že na ně padlo něco zvláštního, ale nedokázali se shodnout na tom, co to bylo.

Předtucha, milí bratři, říkála jsem si hned, jak jsem ten Saškův email četla, a to jsem ještě ani zdaleka nebyla u konce.

Hryša vzal zkrátka za kliku, pomalu otevřel, a v té jedné jediné místnosti, co chajda měla, nebylo ani živáčka. Jako by odtud Oleh odešel ve spěchu a navíc se tam na poslední chvíli pokoušel něco usilovně

najít. Jenže zatímco na jiné dače by v takovém případě ležely po zemi vytahané šuplíky se šatstvem, roztahané lůžkoviny, kořenky, papíry a pytlíkové polévky, tady to byly klubka drátů, hadry špinavé od oleje, tištěné spoje, ošoupané klávesnice a jen tu a tam nějaký svršek, polštář a také dvoje pantofle.

A pak se rozhádali kvůli tomu hrnku. Zatímco Saška mi přísahal, že když na něj sáhnul, hrnek s čajem byl div ne vroucí, Hryša si nebyl jistý tím, jestli byl vůbec teplejší, než při pokojové teplotě čaje v hrnku bývají, a Danka se dušovala, že čaj byl studený jako včerejší nebo měsíc starý. Jenže Danka v tu chvíli stála ještě s batohy u kamene, a než přišla, i horký by stačil vychladnout. Ať to bylo jakkoli, to celé je debata o minutách. Z komínu se ještě kouřilo, takže někdo musel přiložit nejpozději dvě tři hodiny před nimi, déle, Saška odhadoval, by oheň nevydržel. Neboli bylo jasné, že Oleh musel být někde poblíž a možná jen na dřevu nebo na velké, což napadlo Sašku a hned se taky vydal do kadiboudy. Jenže v budce Oleh nesesedl, a tak nezbývalo než čekat. Kam by také asi chodil, když chajdu nechal otevřenou, a navíc před chvílí přiložil do kamen, psal pak Hryša, že se shodli, stejně jako na tom, že díky televizním detektivkám jim to už ani pořádně nemyslí.

A tak si vybalili konzervy a Danka tam do hodiny perfektně poklidila, což znamená, že po čemkoli, čeho se dalo možná chytout, dokonale zahladila stopy. Takové věci člověka napadají, až když je pozdě.

Pozdě bylo, když si šli ten večer unavení tím mnohahodinovým čekáním lehnout, a ještě později bylo druhý den, když Hryšu konečně napadlo, že by se mohli po Olehovi podívat po okolí.

Ať už si o ní myslím cokoli, jednu zásluhu nelze Dance upřít. Byla to ona, kdo si všimnul toho druhého páru pantoflí, které byly beze vší pochybnosti ženské, a také těch kalhotek, které se sušily na šňůře u kamen vedle utěrky a které by Saška s Hryšou byli jistě považovali za nějaký nepozoruhodný kus hadříku na nádobí. A to je vlastně celé. Takhle mi to řekla Danka a bratři napsali, a když jsem si to sesumírovala, napadlo mě, že za ten jeden telefonát do Kyjeva nic než pár korun nedám, a vlastně jsem si byla skoro jistá.

Třásl se mi ruce, to nepopírám. Tak, že jsem napoprvé dokonce splekla Saškovo číslo, a když se na druhé straně ozval ženský hlas, zpanikařila jsem, že to je přímo ona, a krve by se ve mně nedořezal. Po druhé už to zvedl Saška, a když jsem ho poprosila, jestli by byl tak hodný a nezeptal se svých známých v Krasnyku, jestli se tam ve vesnici neobjevila s Olehem i nějaká Aljona, ničemu se nedivil a slíbil, že se zeptá. Bratři byli vždycky diskrétní. Takže jen čekám, s čím Hryša přijde, a bojím se přitom jako někdo, kdo ví, že buď nic nezíská, nebo přijde i o to, co mu zůstalo.

Přiznávám, že někdy mám trochu moc fantazie. To jen na konto těch léků, co mi objednala máma, bratři je přes známé sehnali a Danka je přivezla domů asi proto, aby o tom, že mám bujnou fantazii, věděli úplně všichni.

Když jsme bydleli v Mykolajivce a já byla ještě skoro dítě, Jojka mi říkala, že by mě časem mohla naučit to, co umí ona. Že si tím svým vyháněním duchů nahrabala peněz, o tom věděli všichni. Nebyli jsme jediná rodina, které se takhle v Mykolajivce starala o barák, a kromě toho, že ji to vždycky na týden dva úplně odrovnalo a musela to vyležet v posteli, skoro nic dalšího než starat se na zahrádce o trochu zeleniny už nemusela, a ještě jí zbylo něco bokem. Za komunistů byla oficiálně zapsaná v sovchozu jako údržbářka, ale tam v tom hnojníku ve dvoře, kde rezivěly stroje, a v kravíně, kam nikdo až na dojičky nechodil, to bylo stejně jedno. Jenže máma s tátou byli od začátku proti.

Když v baráku strašilo, Jojka se jim hodila a máma si ji předcházela, ale jakmile došlo na to, že bych se od Jojky něco naučila, prohlásila, že se žádné čáry učit nebudu, vždyť všichni z rodiny měli přece řádná zaměstnání.

Bylo to pár let předtím, než se na Ukrajině změnily poměry. Kdyby k tomu došlo o trochu dřív, možná by i máma mluvila jinak. Pak totiž řádné zaměstnání začalo znamenat především to, že si člověk dobře vydělal, a na koni byli spíš různí soukromníci, a to včetně bylinkářek, jasnovidců, léčitelů a kartářek, zkrátka sorta lidí, kam podle mámy Jojka

patřila spíš než řádní pracovníci řádných státních podniků staré doby, které krachovaly jeden za druhým, a pracovníci jen volali o pomoc. Jenže to už jsem chodila do jiných škol a od Jojky ta nabídka taky už víckrát nepřišla.

Myslím na to, co všechno jsem mohla umět, i teď když zase sedím na rohožce před Zuliným bytem a tužkou jí píšu na dveře vzkaz. Kdyby na mém místě byla Marina, nožem tam vyryje „fuck off Aljonka“, což je tak nejbližší tomu, co mám v tuhle chvíli na srdci, i když to jen kňučím do chodby. Každou chvíli vstávám, abych rozsvítila světlo, které se zhasne co tři minuty, což znamená, že už jsem vstala a sedla si asi čtyřicetkrát, protože dvě hodiny je už určitě tma.

Zula se vždycky, když odchází ven a je tma, u mě shání po sirce, řasence nebo tužce na obočí. Uprostřed na čele si udělá černou tečku a ve tmě se jí pak nic nemůže stát. Jenže černá tečka mi ji nepřivolá. Kde zase vězí?

Marina je určitě už taky doma a s mámou se po mně shánějí. Možná už zkoušely volat i do Umu, a když to tam nikdo nezvedal, tak do kuchyňky vařicího klubu. Telefon v kabelce mám vypnutý, kdyby mi volal Hryša, nechá mi zprávu, a kdyby Pavel, tak ten taky.

Pořád teď volá, že se chce sejít, asi ohledně kanceláře. Doufám, že to není kvůli zvýšení nájmu nebo vyhazovu. A taky nevím, jak se chovat k člověku, který toho Zule tolik udělal. Možná že jsou spolu dokonce právě teď. A zas vidím, co všechno mi o něm Zula vyprávěla, a jak potom přišel s kyticí k nám domů a je mi zle. Ještěže se můžu opřít o Zulinu dveř, když vtom najednou mi to pod zády cuklo a já si říkám sláva: jenom jí nešel zvonek, to je tedy k popukání sedět tady na rohožce tolik hodin, zatímco je celou dobu doma, a říkám si toho ještě víc, než se za mými zády nebo spíš nade mnou – protože jak se dveře otevřely, svezla jsem se na zem – ozvalo: „Co tady děláte?“ a já nemůžu věřit, že by se tihle dva dali dohromady, a kromě toho má přece pan Milan sedět za ty Milunčiny prášky.

„Co tady děláte, ptám se vás,“ ozvalo se znovu a já na to: „Co tady děláte vy?“ a on: „Prosím?“ a já: „Nemáte být náhodou ve vězení?“

„Abyste tam náhodou neskončila vy. Jestli se okamžitě neseberete a nevypadnete, volám policajty.“

Jsem tam, ale na zemi už neležím, ani nestojím v té chodbě, spíš poletuji a třepetám se někde nad schodištěm a směji se, až bublám, že tak málo ještě Zulu znám, že by mě opravdu nenapadlo, že se může dát dohromady s tímhle kyselým lavórem, co přiotrávil starou paní, a říkám si: tak už vykoukni, Zulo, a nenech mě tady se smažit s tou olejovou kebulí, a už už jako bych viděla vykouknout za zády toho tvaroha Zulinu hlavu, jenže vtom ten chlap ryc přibouchnul dveře. Ještě štěstí, že motýlovi se nic nemůže stát. Neboli to vypadá na pořádnou bžundu. Hru, kdo s koho, jsem se Zulou takhle natvrdo ještě nehrála, takže si dáme královskou partii. Nejdřív jsem několikrát zazvonila na zvonek a bylo to velice slušně, protože jsem jí ještě chtěla dát šanci. Jen jako trochu nervózní pošťáčka, ale když se nestalo nic, zmáčkla jsem zvonek palcem a tiskla, jako když se palcem rozmačkává masačka, a pěkně velká, která dlouho vydrží. Nemůžu říct, že by to byl jen vztek, spíš jsem se dostávala do ráže a bušení pěstí a kopance pak už přišly úplně samy, aniž bych se k tomu musela nějak odhodlávat. Schválně, jak dlouho tohle Zula s tím kokotem vydrží, když jednou rukou tlačím na zvonek, druhou buším pěstí do dveří, a zatímco na jedné noze balancuji, druhá do těch dveří kope jako o závod, až bolí. A nemyslím si, že bych to vydržela takhle zas až tak dlouho, protože to byla doopravdy fuška, ale pořád jsem ještě byla v nejlepším, když mě zezadu čapli ti dva chlapi a vynesli mě z baráku ven na ulici.

Paní Málková zemřela ve stejný den, kdy se Marina dostala na gymnázium. Ještě pár dní předtím jsem se u Milunky stavovala a vypadala úplně stejně jako dřív. Je pravda, že několikrát týdně jsem do nemocnice už nějakou dobu nechodila, ale alespoň jednou za týden, to vždycky, a někdy i častěji.

Když jsem si představila, že takhle opuštěná bude třeba ležet někdy máma nebo táta, letěla jsem tam hned ještě ten samý den před prací nebo po ní. Ljuba a její kolegyně mě tam vždycky pustily. Zнала jsem je všechny jménem a od pohledu i dost z těch desítek pacientů, co se za tu dobu, co tam Milunka ležela, na oddělení v Motole vystřídali.

Hlavně mi bylo líto, že jsem tam v tu chvíli, když se s tímhle vším tady loučila, nebyla s ní. Ljuba mi po pravdě řekla, že se všem na oddělení ulevilo, protože tak dlouho tam nikdy předtím snad žádný pacient nezůstal. Zemřela v noci, mrtvou ji ráno našla Ljuba, krátce poté, co si od noční sestry převzala službu. Což bylo štěstí, protože mi hned volala a já si do nemocnice vzala taxíka a už za třičtvrtě hodiny jsem Milunku držela za ruku.

Kdo někdy viděl mrtvého člověka, ví, kdo neviděl, snad se mu to někdy poštěstí, protože ten klid z něj je jako živá voda. Jen tu papírovou deku jí snad Ljuba nemusela přetahovat až přes obličej, ale přes nemocniční pravidla tam byli jiní. Dlaň měla Milunka ještě vlažnou a tváře taky.

Zní to možná zvláštně, ale strašně jsem si chtěla odtamtud něco vzít. Ale tahat staré paní sponku z vlasů? Natož prstýnek, to už bych si připadala úplně jako zlodějka. A tak jsem jen Milunku držela za ruku a od Ljuby si půjčila hřebínek, abych ji přičísala, i když vím, že to všechno bude dělat ještě někdo jiný. Ten, kdo ji oblékne do šatů, co jí pan Milan přinese, a tak tak jsem se stačila schovat na chodbě na záchodě, když mi dala Ljuba znamení, že už se blíží.

V krematoriu nás bylo jen pár. O datu a místu pohřbu jsem věděla od Ljuby, která to vymámila z pohřební služby sídlící hned vedle areálu nemocnice, kam pana Milana poslali z oddělení funus objednat. Stála jsem až úplně vzadu, ale stejně mě musel každý vidět, protože pár lidí bylo jen vpředu, jinak nikdo.

Ani jednoho z těch lidí jsem neznala. Za Milunkou podle mého v životě nebyli.

Když stojím tu krátkou frontu, abych panu Milanovi projevila soustrast, mám zvláštní pocit neboli předtuchu, a když jsem na odchodu poté, co jsem mu potřásla rukou – koukali jsme přitom oba dva do země – slyším, jak kondoluje známý hlas. Jenže Zula kondoluje ještě bezvýraznějším hlasem než já a stejně bezbarvé je i zamumlání zpátky pana Milana, takže je jasné, že tihle dva k sobě vůbec nepatří, a tak měli asi pravdu ti policajti, co mě tak potupně tehdy vynesli před ten dům, když říkali, že žádná Zula v bytě paní Málkové nebydlí. Ale tím pádem mi není jasné, jak se o pohřbu dozvěděla a proč sem vlastně přišla, protože k Milunce, kromě toho, že bydlela v jejím bytě, Zula žádný vztah neměla, a to by musel být někdo jiný než ona, aby chodil na kremaci staré paní jen proto, že jí obýval pár čtverečních metrů. A pak mě napadlo, že se možná s panem Milanem jen strašně pohádali a teď dělají, že se neznají, zatímco policajti z nějakých neznámých důvodů blafovali. A to už jsme byly se Zulou venku a tam byl den jako malovaný. Takový ten jarní den, kdy duše plesá sama od sebe a nahřívá si tváře a lidé jsou k sobě milejší a je to jen díky tomu počasí. Tím spíš je mi smutno, že se Zulou jenom mlčíme. Jako bychom ani nebyly nejlepší přítelkyně, ale dvě tetky, co se potkaly po obřadu a mají jen společnou cestu na tramvaj. To jsem ještě netušila, jak správný to s tou tramvají byl odhad, ale myslím v tu chvíli spíš na to, že když člověk změní místo bydliště, měl by dát své nejlepší přítelkyni vědět, nebo pokud někoho potkal a nechá se jím doma zapírat, tak to taky.

„Zulo, kde teď vlastně bydlíš?“

A čekala bych klidně nějaké krkolomné historky a vytáčení se a polopravdy, ale to, co Zula odpověděla, mě vykolejilo tak, jak by nemohla ani žádná vyložená lež.

„U tebe doma, kde jinde.“

Hodilo to mnou jako vlna o skálu někam, kde dál není už nic a vzduch ze všeho nejméně, takže jen stojím bez dechu a snažím se ho chytit jako pes míček, který mu páníček ne a ne hodit, neboli jen lapám naprázdno, zatímco k nástupnímu ostrůvku přijíždí tramvaj a pak i druhá a třetí, a je nad slunce, co ten den tak krásně svítilo, jasnější, že Zula čeká na tu, do

níž nastoupím já. Protože nejenže je nám souzeno mít společnou cestu MHD, ale asi se i zítra ráno probudit ve stejné posteli.

Nakonec se to spojilo v jednu velkou oslavu. Lýdii a Petřkovi že se narodil zdravý kluk Jurij a Marina že se dostala na gymnázium, kde prý neberou ani kdejakou českou holku nebo kluka. Viděla jsem to na vlastní oči. Šly jsme se na výsledky přijímacího řízení podívat spolu. Vyvěsili je na vrata školy. Papír se stovkami jmen, kde hned pod tou první stovkou stála tlustá červená čára, a kdo byl nad ní, tak slavil jako my, a ukrajinských holek tam bylo osm a patnáct vietnamských a ještě několik dalších jmen, co nebyla česká, a přestože před těmi papíry byl nával rodičů a dětí, stála jsem tam, dokud jsem všechna ta cizí jména nespočetala.

Marina trojčila jako malá, poskakovala po ulici a lezla po obrubních všech záhonů, co jsme je cestou ze školy míjely, štěstím bez sebe tím víc, že Michal se dostal taky.

S námi nešel, prý že se z nějakých přijímaček nepodělá, ale měli jste ho vidět, když mu Marina řekla, že se dostali spolu.

Máma se hned pustila i s Majkou do vaření, i když dohoda zněla tak, že Majka už hned ráno vypadne. Sbaleno měla od předešlého večera, a kdo si myslí, že mě zajímalo, kam s Jiříkem půjde a jestli to bude za nějakým známým, co už má dávno jinou, a Jiřík tam místo kakaa dostane pohlavek od jeho ženy, anebo půjdou na autobus do Majčina rodného Babrovska, nebo si alespoň sednout na tu autobusovou zastávku s tím, že se uvidí, tak ten se mýlí. Nezajímalo mě to ani trochu, a že od nás dostal Jiřík na cestu kartón pitíček v krabičce, po kterých se mohl v Praze utlouct, a ošoupaného Marinina opičáka, s kterým si u nás zvykl spát, na tom nic nezmění.

Takže jakmile Majka dosmažila pirožky, šla jsem ji i malého kluka vyprovodit před dům. Ještě před barákem trochu brečela a čekala, že si to rozmyslím, když kvůli ničemu jinému, tak kvůli té oslavě na počest Mariny a malého Jurije. Jenže nebyly to žádné Vánoce, kdy má být člověk slitovný i k těm, co jsou mu jedno, ale oslava jen pro zvané.

Zahradní slavnosti nedělají jen lidé, co mají za vilou golfový trávník a z Bauhausu velké kovové grilovací stroje na kolečkách. Pražští Ukrajinci měli toho dne za svou branickou ubytovnou něco mnohem velkolepějšího i bez těch grilovacích souprav, i když časem bych nám takovou ráda pořídila taky, ačkoli bez kyselého úsměšku mé dcery to nepůjde. Protože Marina má raději oheň nadivoko s opravdovým dřevem, pro které jde klidně s provazy a lidmi z party až k branické skále do chráněného území. Pro buřty pak mažou do uzenářství ve starém Braníku a to si Lýdie s třítydenním Jurijem v náručí hned libovala, jak to máme všechno ve čtvrti lokální, a tak se nepodílíme na zplodinách, které z aut vypouštějí lidé, co všechno vozí z nákupního centra, a to už pod záminkou připálené houbovky letím pryč, protože hovorů s Lýdií o nákupních centrech mám dost. Zástupy našich mužů tam prošoupaly metráky montérek a jen a jen pro pohodlí pražských žen. Je vůbec něco galantnějšího, co by mohl ukrajinský muž pro Češku udělat? A protože mi to pálí, hned to vidím ve formě nějakého šikovného sloganu pro novou brožuru, kterou v Umu připravujeme, a bude v ní jako bonus vložená i pohlednice a na ní fotografie malého Jurije, protože co si přát lepšího za pravdivou reklamu štěstí?

Kolem poledne už je zahrada za ubytovnou plná našinců a s Irinou a oběma jejími syny, kteří se hned přidali k ohýnku, kde sedí Marina s omladinou, přišla i většina ženských z vařícího klubu a rovnou s tácy lahůdek. Zatímco Vlad'ka s Gabrielem roznášejí tácy, já chodím po zahradě s otevřeným skajpem, aby i táta přes kamerku doma viděl, jak slavíme, a to je u mě hned v cuku letu Marina, že dědovi ukáže, jak si pečeme jeho beránky, a hned zas s počítačem a holkami od Dymčaků utíká pryč.

Vlad'čin Igor – který se pořád ne a ne jasně vyjádřit, ale hodný na ni je, to je vidět – do špičky ořezává menším dětem pruty, cpou se k buřtům hned, jak je Michal přinesl.

A přicházejí další a další našinci se ženskými, které jsem v Umu pomohla dát dohromady, a pak dorazila i Danko, s omluvou, že měli v kanceláři Tísňe poradou, co se vším tím materiálem, co na Ukrajině nahrála, a že už na podzim prý z toho bude cédéčko Ukrajina včera

a dnes, vlajková prezentace činnosti Tísně za uplynulý rok. Krčím rameny, protože je mi to úplně jedno, a koutkem oka si jen stačím všimnout, že máma, jakmile Danku zmerčila, zaplula zase rychle zpátky do baráku.

Přišel i Pavel, ten už hned po ránu. Připravil ohniště a obešel na ubytovně všechny partaje s prosbou o zapůjčení židlí. Malevičovi a Dymčakovi dali k dispozici i svoje stoly, však u nich teď taky spolu s ostatními vysedávají. A pak se Pavel, jak jsme se domluvili, chopil foťáku a teď se tu mezi všemi těmi lidmi proplétá a každou chvíli vidím někoho, jak si trochu z legrace zakrývá obličej, i když až se na webovkách Umu v kolonce „Oslava narození prvního umovského přírůstku“ najde, bude ten link hned posílat všem známým, protože všichni, kdo by o to stáli, ani zdaleka neměli tu čest být pozvaní.

Zula, ta se sem například doopravdy jen vetřela. Jenže zrovna té těžko můžu říct, že tu není vítaná, když se mnou div nebydlí, ačkoli nebydlí, protože žádné její věci v naší ložnici nejsou. Tou tramvají z krematoria se mnou na ubytovnu ani nedojela, po svém způsobu se vypařila někde cestou. Ale radši jsem se mámy přesto preventivně zeptala, co že by říkala na to, kdyby s námi Zula případně nějakou dobu bydlela.

Máma jako by ze zásuvky dostala šlehu a pak se zadívala někam do dálky jako Julie Tymošenková na plakátě předvolební kampaně a až po dobré minutě se zeptala: „A prášky, Oluško, podle návodu bereš?“ a když jsem řekla, že jsem teprve začala, dodala, že Zula si to s bydlením určitě ještě rozmyslí, a když ne, tak se uvidí. „Hlavně ji v ničem neposlouchej,“ dodala důrazně máma a zahrozila mi prstem.

A jedlo se a pilo jako na svatbě a musím říct, že večer jsem měla dost v hlavě i já. To už jsme seděli všichni, co tam zůstali, kolem dokola ohně a plameny šlehaly div ne do patra. Zula seděla vedle mě, a tiskla se, jako by i v tom žáru jí tam byla zima, a vedle ní seděl Pavel, tvář žíhanou rudými odlesky. Po každé rundě na malého Jurije mi na zajedení podával kousek chleba se špekem, a jak v té pohádce o Sněhurce Zula po mém boku jako by u ohně tála, a byla čím dál tenčí a tenčí, až byla tak

tenká, že skrze ni Pavel ruku s chlebem prostrkoval snadno jako blan-
kou vody nějakého potůčku. A pak najednou sedíme s Pavlem jen sami
dva, když nepočítám hlouček rozjařené omladiny, co skáče přes plame-
ny teď už docela malého ohýnku. Trochu se bojím, protože se právě
chystá skákat Marina, když vtom mě Pavel popadne za ruku a táhne mě
od ohně surově pryč až někam ke stromům a k jednomu z nich mě při-
tiskne, až se mi zle dýchá, a dívá se mi do očí.

„Jak dlouho ještě se mnou budeš hrát tuhle komedii? Nevidíš, že už
nemůžu dál? Proč se zase tváříš, že se vůbec neznáme?“

Dívám se šikmo dolů na zem. Myslím si: jsem náhrdelník, který Oleh
dvakrát přestříhl.

„Alespoň se mi dívej do očí,“ řve na mě.

V té trávě hledám náhrdelníku rozsypané kuličky a taky už dva dny
nosím v kapse telefon s nepřečtenou zprávou od Hryši. Jestli byl v té
chajdě Oleh s Aljonou, přestříhl korále potřetí a jsem volná.

Pavel je na mě hodný. Jenže začít si s někým, koho vlastně pořádně
neznám? Něco mi říká, že to tak není. Ale to bude najistotu Zula, a s tou
jsem odhodlaná teď už doopravdy skoncovat.

Ruse – Skopje – Stuttgart – Praha
2011–2012

Petra Hůlová
Čechy, země zaslíbená

Edice Současná česká próza
Redakce Slávka Járová

Vydala **Městská knihovna v Praze**
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání
Verze 1.0 z 25. 9. 2017

ISBN 978-80-7587-300-2 (epub)
ISBN 978-80-7587-301-9 (pdf)
ISBN 978-80-7587-302-6 (prc)
ISBN 978-80-7587-303-3 (html)